

MOBILITATEA ȘI INCLUZIUNEA ÎNTR-O EUROPĂ MULTILINGVĂ

VADEMECUMUL MIME

MIME
Mobilitatea și incluziunea
în Europa multilingvă
Mobilitatea și incluziunea
într-o Europă multilingvă

MIME

Mobilitéé et inclusion dans
une Europe multilingue

Cercetarea rezultată a primit finanțare din cel de-al șaptelea program-cadru al Uniunii Europene în temeiul Acordului de grant nr. 613344 (proiectul MIME).

Documentul original în limba engleză este disponibil la adresa

<http://www.mime-project.org/vademecum/>:

© 2018

ISBN 978-2-8399-2402-3

Proiectul MIME

Mobilitatea și incluziunea în Europa multilingvă

www.mime-project.org

Imaginea copertei:

Ferdinand Hodler, 1917, „Die Dents-du-Midi von Caux aus”,

Wikimedia Commons.

Europa
Demokratio
Esperanto

Traducere în franceză de Pierre Dieumegard pentru Europa-Democrație-Esperanto

Această traducere nu a fost realizată de traducători calificați și finanțați de Uniunea Europeană. Poate conține (probabil, cu siguranță...) erori, dar are și câteva explicații suplimentare pentru a facilita înțelegerea de către cititorii francezi.

Atât timp cât nu a fost efectuată și verificată o traducere mai bună de către persoane mai competente, este prudent să se considere acest document doar ca o versiune provizorie, menită să faciliteze înțelegerea și să se facă trimitere la documentul original în limba engleză.

Scopul acestui document „provizoriu” este de a permite un număr mai mare de persoane din Uniunea Europeană să înțeleagă documentele elaborate pentru Uniunea Europeană (și finanțate prin contribuțiile acestora).

Este o ilustrare a necesității multilingvismului în Uniunea Europeană: fără traduceri, o mare parte a populației este exclusă din dezbateri. **Este de dorit ca administrația Uniunii Europene să preia traducerea documentelor importante, astfel încât toți europenii să înțeleagă despre ce este vorba și să discute împreună despre viitorul lor comun.**

Pentru traduceri fiabile, limba internațională Esperanto ar fi foarte utilă datorită simplității, regularității și preciziei sale.

Pe internet:

Federația Europeană-Demokratio-Esperanto: <http://e-d-e.org/> sau <http://demokratio.eu>

Europa-Democrația-Esperanto (Franța): <http://e-d-e.en/> contact@e-d-e.org

VADEMECUMUL MIME

Mobilitate și incluziunea într-o Europă multilingvă

François Grin

Redactor-șef

Manuel Célio Conceição

Peter A. Kraus

László Marác

Žaneta Ozolina

Nike K. Pokorn

Anthony Pym

Editori

Proiectul MIME – Descriere cantitativă

- Aproximativ 1500 de pagini de rapoarte și activități științifice
- peste 260 de prezentări la conferințe științifice și evenimente publice
- peste 40 de conferințe și ateliere tematice dedicate
- peste 60 de publicații științifice dedicate în mod specific rezultatelor proiectului
- participarea a aproximativ 220 de părți interesate, organizații ale societății civile și administrații la activitățile de proiect
- 22 de instituții partenere din 16 țări
- aproximativ 70 de cadre universitare, de la doctoranzi la profesori cu drepturi depline
- 11 discipline participante
- 4 ani de cercetare

și un set de experți la dispoziția dumneavoastră, care pot fi contactați pentru lucrări specializate de evaluare și analiză la adresa www.mime-project.org/expertise

Vă mulțumesc.

Prin proiectul MIME (2014-2018), echipele de cercetare participante au avut noroc să aibă o echipă experimentată, inclusiv Joe LoBianco, Amin Maalouf, Tove Malloy, Tom Moring și Tom Ricento. Dorim să ne exprimăm recunoștința pentru sprijinul acordat.

Mulțumiri speciale profesorului Tom Moring, președintele Consiliului consultativ, ale cărui competențe atât în ceea ce privește multilingvismul, cât și comunicarea au fost de neprețuit în producerea acestui vademecum, și pentru profesorul Wolfgang Mackiewicz, consilier special al proiectului, care ne-a împărtășit cu generozitate experiența sa profundă a instituțiilor europene și viziunea sa pe termen lung asupra Europei multilingve. Comentariile și sfaturile lor au fost esențiale în formarea acestei cărți.

Domenii tematice Disciplinele MIME

 Analiza politicii lingvistice

 Minorități, majorități și drepturi lingvistice

 Diversitate lingvistică, mobilitate și integrare

 Educația, predarea și învățarea limbilor străine

 Traducere, tehnologie lingvistică și strategii alternative

 Subiecte speciale

 Economie

 Științe ale Educației

 Finanțe

 Dreapta

 Filosofia politică

 Științe politice

 Psihologie

 Sociolingvistică

 Sociologie

 Traducere

 Geografie urbană

Consortiul MIME

Universitatea din Geneva
GenÈve, Swiss

Universiteit van Amsterdam
Amsterdam, Țările de Jos

Univerza/Ljubljani
Ljubljana, Slovenia

Universitatea din Augsburg
Augsburg, Germania

Universidade do Algarve
Faro, Portugalia

Universitat Rovira i Virgili
Barcelone, Spania

Universitatea din Latvijas
Riga, Letonia

**Sveucilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku**
Osijek, Croatie

Știință Po Paris
Paris, Franța

**MTA Társadalomtudományi
Kutatóközpont**
Budapesta, Hongrie

Vrije Universiteit Brussel
BRUxelles, Belgică

Universitatea din Milano-Bicocca
Milano, Italia

Universitatea din Leipzig
Leipzig, Germania

**Universitatea din Reims
Champagne-Ardenne**
Reims, Franța

Humboldt-Universität zu Berlin
Berlin, Germania

Katholieke Universiteit Leuven
Lval, Belgia

**Universitatea din Limerick – Ollscoil
Luimnigh**
Limerick, Irlanda

Universitatea din Edinburgh
Edinburgh, Scoția

Uppsalauniversitet
Uppsala, Suedia

Universitatea din Oradea
Oradea, Roumanie

Observatorul Finanțelor
GENÈve, Elveția

SCIPROM Sàrl
St-Sulpice, Suisse

Cuprins

Introducere 13

Analiza politicii lingvistice 28

- 1 De ce problemele lingvistice nu pot fi lăsate în seama lor? 30
- 2 Este un limbaj comun necesar pentru a avea o democrație viabilă? 32
- 3 Poate „piața liberă” să gestioneze diversitatea lingvistică? 34
- 4 De ce este utilă o bună tipologie pentru selectarea și elaborarea politicilor lingvistice? 36
- 5 Cum se identifică și se măsoară dezavantajul lingvistic? 38
- 6 Ce este o „abordare complexă” a selectării și elaborării politicilor lingvistice? 40
- 7 De ce ar trebui proiecțiile demo-lingvistice să stea la baza opțiunilor de politică lingvistică? 42
- 8 Cum influențează predarea limbilor străine costurile migrației? 44
- 9 Ce inegalități socio-economice între vorbitorii de limbi diferite trebuie abordate prin politici publice? 46
- 10 În ce limbi ar trebui să se ofere asistență medicală? 48
- 11 Costurile politicii lingvistice sunt importante? 50
- 12 De ce simulările pe calculator sunt utile în selectarea și proiectarea politicilor lingvistice complexe? 52
- 13 Care sunt implicațiile juridice generale ale cercetării MIME? 54

Minorități, majorități și drepturi lingvistice 56

- 14 Ar trebui guvernul să încetinească declinul comunităților minoritare? 58
- 15 Ar trebui ca limbile minoritare să fie predate vorbitorilor limbii majoritare? 60
- 16 Sunt minoritățile „single” și „non-unique” aflate în situații similare atunci când se confruntă cu dominația lingvistică națională? 62
- 17 Care este importanța concentrării demolingvistice pentru supraviețuirea limbilor minoritare într-o lume cu mobilitate tot mai mare? 64
- 18 Ce principii ajută la anticiparea potențialului de conflict al diferențelor etnice și lingvistice 66
- 19 De ce nu este suficient să înveți doar una dintre limbile oficiale într-un context multilingv? 68
- 20 Cum să combinați principiile teritorialității și personalității? 70
- 21 Cum afectează hegemonia unei limbi „externe” politica internă? 72
- 22 Cum ar trebui să coopereze statele învecinate în gestionarea diversității? 74
- 23 De ce este importantă recunoașterea vizibilă (de exemplu, pe semnele rutiere etc.) a unei limbi minoritare? 76
- Subsidiaritatea permite politici lingvistice mai cuprinzătoare? 78
- 25 Cum putem permite pensionarilor mobili să își îndeplinească obligațiile și să își exercite drepturile? 80

Diversitate lingvistică, mobilitate și integrare 82

- 26 Pot statele să impună cerințe lingvistice pentru intrarea sau naturalizarea migranților? 84
- 27 Cetățenii europeni mobili se consideră „europeni”? 86
- 28 Ce principii ar trebui să folosim pentru a adapta politicile lingvistice? 88
- 29 În cazul în care statele oferă educație în limba maternă migranților? 90
- 30 Engleza este suficientă pentru a ajunge la nou-veniți înainte de a învăța limba (limbile) locală (locale)? 92
- 31 În cazul în care statele furnizează servicii migranților în propria lor limbă 94
- 32 Pot politicile lingvistice să îmbunătățească rezultatele în materie de ocupare a forței de muncă pentru femeile imigrante? 96
- 33 Cum poate politica lingvistică să îmbunătățească „motilitatea” migranților? 98
- 34 Cum ar trebui adaptate politicile naționale în materie de limbi la contextul orașelor specifice? 100
- 35 De ce ar trebui să combinăm diferite strategii de comunicare? 102

- 36 Cum ar trebui municipalitățile să colecteze și să partajeze date privind profilurile lingvistice ale comunităților lor de rezidenți? 104
- 37 Mobilitatea duce la o utilizare din ce în ce mai mare a limbii engleze în detrimentul limbilor locale? 106
- 38 Poate politica europeană să îmbunătățească incluziunea socială în contextele urbane locale? 108
- 39 Cum reflectă politicile de integrare a limbilor străine preferințele și atitudinile majorității? 110
- 40 Ar trebui municipalitățile să reglementeze utilizarea limbii în spațiul public? 112

Educația, predarea și învățarea limbilor străine 114

- 41 Cum pot sistemele școlare favorabile incluziunii să gestioneze cel mai bine diversitatea lingvistică? 116
- 42 Cum pot fi utilizate rețelele de învățare non-formală și informală pentru a sprijini multilingvismul? 118
- 43 Cum se poate promova mobilitatea și incluziunea prin multilingvism în învățământul superior? (ES)? 120
- 44 Cum putem contribui la schimbul de studenți care învață limba țării gazdă? 122
- 45 Cum pot sistemele educaționale să răspundă dinamicii regiunilor complexe din punct de vedere lingvistic? 124
- 46 Care sunt cele mai necesare competențe ale cadrelor didactice pentru a aborda diferențele lingvistice în școlile favorabile incluziunii? 126
- 47 Cum se evaluează cel mai bine competențele lingvistice informale? 128
- 48 De ce se recomandă combinarea „orientării internaționale” și a „localizării regionale” în strategia lingvistică a universităților? 130
- 49 Cum poate promova validarea lingvistică mobilitatea și incluziunea? 132
- 50 Cum pot autoritățile să sprijine menținerea competențelor de limbă străină pentru adulți? 134
- 51 Cum pot fi utilizate competențele lingvistice existente ale migranților pentru a-i ajuta să învețe limba țării gazdă? 136
- 52 Cine poate beneficia de o formare receptivă în materie de competențe lingvistice? 138
- 53 Care este rolul limbii engleze în spațiile de învățare multilingve și multiculturală? 140

Traducere, tehnologii lingvistice și strategii alternative 142

- 54 Va înlocui traducerea automată a traducătorilor umani? 144
- 55 Ce este intercomprehenziunea și pentru ce este? 146
- 56 Serviciile de traducere și interpretare reduc stimulentele pentru învățarea limbilor gazdă? 148
- 57 Ar trebui să promovăm o limbă planificată, cum ar fi Esperanto ca lingua franca internațională? 150
- 58 Ar trebui să se utilizeze traducerea automată în serviciile publice? 152
- 59 În cazul în care limba engleză, ca lingua franca, să fie disponibile în mai multe soiuri? 154
- 60 Care sunt abordările lingvistice adecvate pentru a răspunde nevoilor lingvistice ale pensionarilor mobili? 156
- 61 Cum poate fi utilizată intercomprehenziunea în contexte profesionale? 158
- 62 Care sunt cele mai bune moduri de a lucra cu traducere automată? 160
- 63 Cine ar trebui să lucreze ca interpret sau traducător? 162
- 64 Cum și când ar trebui furnizate servicii de traducere și interpretare migranților nou-veniți? 164

Subiecte speciale 166

- 65 Cum se aplică conceptul de incluziune pensionarilor mobili? 168
- 66 Oamenii multilingvi sunt mai creativi? 170
- 67 Cum funcționează protecția multilingvismului în legislația UE privind protecția consumatorilor? 172
- 68 Cum putem preveni manipularea diviziunilor etnice în scopuri geopolitice? 174
- 69 Monlingvismul în comerțul mondial afectează predarea și practica finanțelor? 176
- 70 Abordarea romilor în ceea ce privește învățarea limbilor străine conține lecții utile pentru politica de predare a limbilor străine? 178

- 71 Ce se poate face pentru a ajuta pensionarii mobili care au nevoie de îngrijire instituțională? 180
- 72 Cum se poate promova multilingvismul în legislația europeană privind protecția consumatorilor? 182

Cum se utilizează această carte?

- 1. Citiți introducerea,**
pentru a obține o primă vedere a proiectului MIME
- 2. Du-te la „Rezultatele principale”**
pentru a obține concluziile noastre principale și descoperite
- 3. Plimbați-vă printre cele 72 de capitole**
în funcție de nevoile și interesele tale.

Textul celei de-a patra coperti a ediției de hârtie:

Acest vademecum este un instrument practic al proiectului MIME privind mobilitatea și incluziunea într-o Europă multilingvă, finanțat de Comisia Europeană. Folosind o abordare inovatoare care combină unsprezece discipline diferite, acest vademecum oferă un răspuns inovator și integrat la provocările politicii lingvistice, care sunt, de obicei, luate separat. Acesta este destinat celor ale căror activități profesionale sau politice îi determină să lucreze la probleme legate de multilingvism, să adopte o poziție cu privire la aceste chestiuni și, direct sau indirect, să acționeze asupra deciziilor privind politica lingvistică la nivel local, național sau supranațional.

Introducere

Vademecum MIME: introducere

François Grin, coordonatorul proiectului MIME

MIME înseamnă „Mobilitate și incluziune într-o Europă multilingvă”. Este un proiect de cercetare privind multilingvismul finanțat de Direcția Generală Cercetare și Inovare a Comisiei Europene. Pe parcursul celor patru ani de activitate (2014-2018), proiectul a generat un număr mare de publicații, cum ar fi articole științifice, capitole de carte și ediții speciale ale periodicelor, precum și rapoarte periodice de activitate.

Acest *vademecum MIME* este unul dintre principalele produse ale proiectului. Cu toate acestea, este diferit de restul rezultatelor MIME, cum ar fi publicațiile științifice obișnuite, cum ar fi articolele din reviste științifice, cărți sau capitole de carte. Vademecum MIME este diferit în ceea ce privește obiectivele, structura și formatul său.

MIME este un proiect de cercetare privind multilingvismul (2014-2018), finanțat de Comisia Europeană în cadrul PC7

Acest vade-mecum oferă un set de instrumente și rezultate de căutare.

Acest vademecum este în primul rând un instrument pentru persoanele care nu sunt de obicei implicate în cercetarea universitară, dar ale căror activități profesionale sau politice îi determină să ia în considerare problemele multilingvismului, să ia poziție cu privire la aceste probleme și, direct sau indirect, să ghideze deciziile privind politicile lingvistice la nivel local, național sau supranațional. Prin urmare, în cadrul acestor sarcini, ele trebuie adesea să evalueze avantajele și dezavantajele măsurilor politice propuse de diferiți actori sociali și politici în domeniul multilingvismului. Vademecum MIME este conceput pentru a-i ajuta să facă față acestui tip de situație.

Această introducere are trei obiective:

- 1 analizează caracteristicile esențiale ale proiectului MIME. Acest lucru contribuie la abordarea restului vademecumului printr-o înțelegere mai profundă a provocărilor diversității lingvistice;
- 2 prezintă structura vademecumului, explicând ce propune acest document (dar, de asemenea, fără mai puțină importanță, ceea ce nu este destinat să furnizeze);
- 3 conține instrucțiuni practice privind modul de utilizare a acestui Vademecum.

Proiectul MIME vizează *provocarea multilingvă pentru cetățenii europeni*. Ca răspuns la solicitarea Comisiei Europene, aceasta examinează o gamă foarte largă de aspectele multilingvistului, abrogându-proiect neobișnuit de mare. MIME a răspuns la următoarele întrebări:

► Cum pot europenii să echilibreze nevoile de mobilitate într-o societate modernă integrată și avansată din punct de vedere tehnologic cu necesitatea de a menține și de a beneficia de diversitatea lingvistică și culturală a Europei?

► Ce presupune această provocare în ceea ce privește practicile de comunicare, utilizarea drepturilor lingvistice și lingvistice, predarea limbilor străine și învățarea limbilor străine?

► Cum se traduce acest lucru în politici privind limbile naționale, limbile minorităților și limbile imigranților sau limbile tradiționale?

MIME oferă o abordare inovatoare cu (i) un unghi de analiză a politicilor (ii) o perspectivă interdisciplinară care combină unsprezece discipline diferite, (iii) un cadru de gestionare a diversității care integrează problemele lingvistice obișnuite luate în considerare separat.

Aceste aspecte depășesc cu mult ceea ce se ocupă în mod normal de cele mai multe abordări ale politicii lingvistice. Prin urmare, proiectul MIME este conceput, de asemenea, pentru a încuraja inovarea în domeniul politicii lingvistice la trei niveluri principale.

În primul rând, abordarea sa se bazează pe analiza politicilor publice. Acest lucru îl diferențiază de alte cercetări privind limba și multilingvistul, care se concentrează în principal pe observarea practicilor lingvistice ale actorilor în anumite contexte. În schimb, proiectul MIME oferă un cadru integrat în care pot fi convenite o gamă largă de percepții, de la activitatea socio-lingvistică recentă privind procesele la nivel micro-nivel până la considerații la nivel macro privind justiția lingvistică din teoria politică.

În al doilea rând, proiectul MIME este profund interdisciplinar. Partenerii proiectului reprezintă unsprezece discipline diferite, inclusiv științe politice, filozofie, sociolingvistică, traducere, sociologie, științe ale educației, istorie, economie, geografie, drept și psihologie. Cu toate acestea, toți șefii de echipă au experiență anterioară în ceea ce privește disciplina lor specifică în ceea ce privește diversitatea lingvistică și/sau culturală. Practic, aceste orientări disciplinare sunt distribuite pe scară largă în cadrul proiectului, permițând o abordare echilibrată și cuprinzătoare a gestionării diversității lingvistice.

În al treilea rând, proiectul MIME analizează împreună o gamă largă de probleme lingvistice, care sunt de obicei studiate separat, permițând o abordare cuprinzătoare a gestionării diversității lingvistice. În același timp, se iau în considerare probleme precum:

► protecția și promovarea limbilor regionale și minoritare în Europa;

► prezența și vizibilitatea într-un stat membru al UE a limbilor oficiale ale altor state membre (ca urmare a mobilității

intraeuropene);

► provocările legate de învățarea limbilor străine sau a celei de a doua limbi străine în sistemele de învățământ, ceea ce ridică în special problema rolului special al limbilor mari, inclusiv al uneia sau mai multor limbi lingua franca;

► probleme lingvistice legate de prezentarea altor limbi (adesea non-europene) care însoțesc fluxurile migratorii;

► problema comunicării eficiente și echitabile în cadrul organizațiilor multilingve - nu numai instituțiile europene;

► o serie de aspecte specifice legate de gestionarea multilingvismului, cum ar fi dimensiunile lingvistice ale protecției consumatorilor sau nevoile lingvistice specifice ale pensionarilor stabiliți într-un alt stat membru al UE.

Trebuie să regândim planificarea lingvistică ca răspuns la schimbările profunde datorate globalizării și dezvoltării tehnologice.

Până în prezent, aceste diverse provocări au fost studiate în mod tradițional separat de altele, folosind abordări care acordă prioritate unui anumit unghi (în special lingvistica aplicată sau științele educației, adesea științele politice, uneori dreptul internațional, mai puțin frecvent alte discipline). Cu toate acestea, atenția acordată unei anumite probleme, din perspectiva unei anumite discipline, poate lăsa probleme și perspective la fel de importante în această privință.

O abordare fragmentată a gestionării diversității lingvistice este din ce în ce mai dezamăgitoare ca urmare a a două tendințe majore. Prima este globalizarea, care crește frecvența contactelor interlingvistice. Diversitatea lingvistică a devenit o trăsătură obligatorie a societăților moderne, atât la locul de muncă, cât și la școală sau în timpul vacanțelor, și se răspândește în viața economică (producție, consum, comerț). A doua tendință majoră este dezvoltarea tehnologică, în special în domeniul informației și comunicării, ambele fiind strâns legate de competențele lingvistice și de utilizarea limbajului.

Luată împreună, aceste tendințe subliniază faptul că societățile trec printr-o schimbare rapidă și fundamentală. Această schimbare afectează limbajul și multilingvismul într-o varietate de moduri, adesea prin estomparea granițelor dintre tipurile de provocări lingvistice. Deși analiza rămâne utilă pentru analiza sistematică a problemelor lingvistice contemporane, această analiză trebuie, de asemenea, să le considere ca fiind aspecte diferite ale unei întrebări globale: ce rol dorim să acordăm multilingvismului în societatea europeană contemporană?

Trebuie luate în considerare interconexiunile dintre micronivel (persoane fizice), mezo-nivel (organizații) și nivel macro (stat sau societate).

Provocarea reprezentată de aceste tendințe combinate este interconectarea tot mai mare a nivelurilor problemelor lingvistice, la care micronivelul (persoanele fizice și gospodăriile), nivelul mezo (pentru profit sau nu, public sau privat, cum ar fi universitățile și întreprinderile din sectorul privat) și nivelul macro (societatea în ansamblu, la nivel local, național sau global) se influențează reciproc. Această tendință nu este specifică limbii, dar, în cazul său, ridică probleme de complexitate deosebită. De exemplu, protecția unei limbi minoritare nu mai poate fi avută în vedere în mod strict în limitele unei anumite regiuni: destinul limbii depinde, de asemenea, de vizibilitatea sa pe internet și de disponibilitatea sa în altă parte, de exemplu în orașele în care tinerii membri ai comunității merg la învățământul superior. Este probabil ca integrarea lingvistică a migranților să fie un proces mai complex și multilingv decât înainte.

În trecut, „integrarea” era adesea echivalentă cu dobândirea limbii locale. Cu toate acestea, ca urmare a schimbărilor tehnologice și culturale, procesul de învățare este mai probabil în prezent să fie asociat cu diferite forme de menținere a „limbajului moștenit”: costul mai mic al călătoriilor internaționale și al telecomunicațiilor face ca limba țării de origine să fie ușor accesibilă în viața de zi cu zi a oamenilor. Tendințele geopolitice afectează activitățile interne, precum și opiniile personale pot avea o rezonanță globală prin intermediul rețelelor sociale. Forța și modalitățile acestor interacțiuni între niveluri pot varia de la caz la caz, comparând factorii de decizie politică cu o gamă largă de condiții locale.

Pe scurt, regândirea provocării lingvistice ne impune să preluăm controlul unui nivel considerabil de complexitate și să îl manipulăm dintr-o perspectivă sistemică. Ideile acceptate cu privire la politica lingvistică nu sunt întotdeauna adecvate pentru a face față acestei sarcini. Misiunea fundamentală a proiectului MIME este de a oferi un cadru analitic pentru a aborda această complexitate. În prezent, obiectivul general al proiectului nu este de a furniza o analiză lingvistică detaliată a proceselor de comunicare în contexte specifice (așa cum s-a procedat în proiectele de cercetare anterioare), ci de a dezvolta o abordare care să genereze, la un nivel mai general, răspunsuri politice coerente la provocările diversității lingvistice și să ilustreze aceste răspunsuri prin cereri pentru situații specifice. În cele din urmă, proiectul MIME își propune:

Europa, ca proiect social și politic, necesită atât mobilitate, cât și incluziune, dar a avea mai mult de unul înseamnă adesea mai puțin decât celălalt și viceversa.

► un set de analize interconectate și reciproc compatibile ale problemelor lingvistice, care să contribuie la navigarea într-o gamă largă de aspecte (politice, sociale, educaționale, de comunicare etc.), dar care să contribuie, de asemenea, la trecerea eficientă între nivelurile micro, meso și macro la care au loc procesele lingvistice;

► un set de instrumente orientate spre politici pe care analiștii, factorii de decizie politică și cetățenii în ansamblu le pot adapta și aplica conceptelor specifice, ținând seama, de asemenea, de schimbările rapide care afectează aceste contexte.

Referința analitică a nucleului proiectului MIME este modelul de compromis, care oferă un cadru unificator. Proiectul pornește de la ideea că problemele lingvistice cu care se confruntă cetățenii europeni și autoritățile acestora pot fi abordate prin prisma unei probleme comune. Această problemă comună este o problemă de tensiune între două obiective, și anume mobilitatea și incluziunea.

Modelul de compromis este un instrument clasic pentru analiza politicilor. Aceasta poate fi aplicată oricărei probleme în care societatea trebuie să ia decizii și, în special, trebuie să echilibreze obiectivele dezirabile, dar neconvergente. Multilingvismul este o provocare tocmai pentru că este legat de două obiective distincte, care nu sunt ușor de reconciliat:

► Pe de o parte, Europa înseamnă deveni o uniune puternic integrată ai cărei cetățeni pot circula liber între statele membre pentru a lucra, a studia, a petrece timpul liber sau pentru a se pensiona. Această noțiune de mobilitate, un concept care denotă o gamă mai largă de procese decât migrația fizică și include o multitudine tot mai mare de motivații și modalități legate de mișcarea geografică sau uneori virtuală a persoanelor. Mobilitatea necesită o comunicare ușoară între persoane care provin din medii lingvistice diferite. Acest lucru poate fi realizat printr-o combinație adecvată de strategii care implică învățarea limbilor străine, precum și diverse modalități de utilizare a limbilor străine. Cu toate acestea, mobilitatea pune sub semnul întrebării asocierea tradițională între o anumită limbă și o anumită zonă geografică;

► Pe de altă parte, „provocarea multilingvistică” ridică probleme de incluziune, în care limbile joacă un rol fundamental. Gama de limbi vorbite în Europa este esențială pentru definirea diversității sale, care este recunoscută ca o valoare centrală a Uniunii. Această diversitate se manifestă prin specificitatea lingvistică a diferitelor părți ale UE, în care statele membre au limbi oficiale diferite (uneori mai multe limbi oficiale, cu dispoziții diferite, la nivel național și/sau subnațional, pentru a face față acestei diversități). Incluziunea, atunci, se referă la un sentiment de apartenență la un loc de reședință – poate pentru că ne-am născut aici, sau ne-am mutat și am ales să locuim acolo. Acest sentiment de apartenență poate fi exprimat în special prin participarea la viața socială, politică, economică și culturală a țării, regiunii sau zonei locale de reședință. Acest lucru implică familiarizarea cu limba locală. Astfel, condițiile necesare pentru menținerea și/sau apariția unui sentiment de apartenență și de legătură necesită recunoașterea și consolidarea numeroaselor limbi și culturi care alcătuiesc diversitatea europeană. Cultivarea diversității înrădăcinate din

punct de vedere istoric, precum și recunoașterea unicității elementelor, mici sau mari, care alcătuiesc această diversitate, nu duc la niciun fel de respingere sau excludere a celuilalt. Dimpotrivă, conservarea mediului lingvistic este cea care permite rezidenților în vârstă să se simtă încrezători în capacitatea lor de a extinde incluziunea la nou-veniți. Acest lucru este important, având în vedere importanța pe care oamenii o acordă limbii și culturii în procesele de consolidare a identității. Cu toate acestea, deși incluziunea implică integrarea nou-veniților în condițiile locale, aceasta nu necesită ca nou-veniții să renunțe la caracteristicile lingvistice și culturale pe care le aduc cu ei și poate lua în considerare apariția identităților pe mai multe niveluri.

Tensiunea dintre mobilitate și incluziune este deosebit de acută în domeniul lingvistic.

Proiectul MIME consolidează apoi ideea că apare o problemă de compromis între „mobilitate” și „incluziune”. Pe deo parte, dacă societatea ar alege să insiste exclusiv asupra nevoilor de includere într-un anumit loc din UE, acest lucru ar putea crea obstacole materiale sau simbolice în calea mobilității cetățenilor. Prin prezentarea sa în mod diferit, o insistență exclusivă asupra „incluziunii” ar face mobilitatea mai costisitoare pentru oameni, în termeni materiali sau simbolici. O mai mare incluziune duce, de obicei, la o mobilitate mai redusă. În schimb, concentrarea exclusivă asupra mobilității poate avea un efect negativ asupra incluziunii, deoarece poate, prin forțele uniforme pe care le încurajează, să erodeze sentimentul de apartenență, specificitate și înrădăcinare asociate cu diferite locuri din UE. În cel mai rău caz, dacă acest accent pus pe mobilitate este perceput ca o subminare a limbilor și culturilor locale, poate avea un impact negativ asupra unor cetățeni care se pot simți deposedați de sentimentul de apartenență (la locul de reședință). Mobilitatea nelucrată poate perturba procesele de incluziune.

Misiunea principală a MIME este de a identifica politicile lingvistice care pot îmbunătăți compatibilitatea dintre mobilitate și incluziune în domenii precum drepturile lingvistice, utilizarea unei limbi în sfera publică, educația lingvistică și comunicarea în aranjamente specifice.

Pe scurt, nous au ingredientele tipice ale unui compromis, în care două obiective, ambele vizate în mod valabil, adesea implică orientări care pot fi în opoziție unul față de celălalt. Pentru a rezolva compromisul, proiectul MIME are două obiective:

► Identificarea, în condițiile constrângerilor existente (care, din motivele prezentate mai sus, limitează amploarea mobilității realizabile, menținând în același timp un anumit nivel de incluziune și viceversa), cel mai bun echilibru între mobilitate și incluziune;

► Identificarea orientărilor politice care pot contribui la reducerea acestei constrângeri – în special formularea de măsuri (sau noi combinații de măsuri) care pot spori mobilitatea fără a împiedica incluziunea și pot îmbunătăți incluziunea fără a restricționa mobilitatea. Principiul director este creșterea compatibilității dintre mobilitate și incluziune.

Coeziunea socială la nivel european necesită o combinație echilibrată între mobilitate și incluziune, inclusiv în ceea ce privește utilizarea limbilor străine, a drepturilor lingvistice și a competențelor lingvistice. Multilingvismul este de o importanță crucială într-un moment în care UE, ca proiect social și politic, trebuie să regândească condițiile pentru atragerea sa pentru cetățeni.

DIIME reexaminează problemele lingvistice tradiționale în conformitate cu acest model de compromis, pentru a evidenția adaptările dispozițiilor existente care pot spori compatibilitatea dintre mobilitate și incluziune în diferite domenii (dispoziții constituționale, viața de zi cu zi în diferite cartiere, sisteme de învățământ etc.) și propune uneori dispoziții radical noi. Mobilitatea și incluziunea sunt esențiale pentru succesul Europei ca proiect social, economic și cultural. Ele sunt importante pentru ei înșiși, dar și ca două fețe ale aceleiași monede, deoarece, luate împreună, ele creează temelia unei societăți europene coezive: coeziunea la nivel european depinde de combinația echilibrată dintre mobilitate și incluziune. Acest echilibru, desigur, este ceva dinamic care se schimbă în timp, dar perspectiva generală asupra coeziunii pe termen lung poate fi rezumată după cum urmează: Europa va fi coerentă:

► Dacă cetățenii săi se pot deplasa cu ușurință între statele membre și nu se limitează la un singur stat în care s-au născut sau în care ar fi studiat. Acest lucru necesită sprijinirea dispozițiilor și instituțiilor care facilitează mobilitatea pentru muncă, studii, recreere și pensionare. Acest sprijin se poate referi la acordarea legală a drepturilor lingvistice, la conceperea programelor școlare, la reglementarea multilingvismului în ambalajele bunurilor de consum, la condițiile în care este garantat accesul la serviciile publice etc.;

► și dacă, profitând pe deplin de oportunitățile educaționale, profesionale și de altă natură oferite de mobilitate, cetățenii sunt incluși în comunitatea locală în care sunt stabiliți, pentru o perioadă scurtă sau mai lungă. Acest lucru necesită sprijin pentru vitalitatea diferitelor comunități, mari sau mici, care diferă de altele și demonstrează unicitatea lor, în special prin caracteristicile lor lingvistice specifice. Prin urmare, coeziunea presupune, de asemenea, să se acorde atenție preocupărilor celor care au ales să nu se miște sau nu au niciun motiv special pentru a face acest lucru, dar care sunt în rolul societății-gazdă. Sentimentul lor de apartenență nu trebuie să fie amenințat, ci îmbogățit de sosirea cetățenilor europeni mobili, diferit din punct de vedere lingvistic și cultural.

MIME abordează aspecte esențiale pentru Europa ca proiect politic, social, economic și cultural, deoarece gestionarea multilingvistismului poate aduce o contribuție semnificativă la coeziunea sa (sau, dacă este gestionată necorespunzător, poate împiedica în mod serios acest lucru). Modul în care Uniunea Europeană se poziționează în raport cu diversitatea limbilor sale are, de asemenea, un impact asupra modului în care cetățenii pot avea relații cu această companie. Într-o perioadă de schimbări rapide, când semnalele puternice de la urna electorală din mai multe state membre arată că Uniunea Europeană, în calitate de instituție, trebuie să se reangajeze în sensul Europei ca proiect colectiv, importanța gestionării competente a multilingvistismului nu poate fi supraestimată.

MIME nu se referă la o fațetă specifică a multilingvistismului, ci la gestionarea multilingvistismului într-un mod integrat, ca o caracteristică care trece prin situații diferite. Acest volum oferă concepte, modele, principii, referințe și exemple de practici de succes.

Având în vedere domeniul său de aplicare tematic, proiectul MIME nu se referă la un aspect specific al multilingvistismului – cum ar fi o mai bună pregătire a cadrelor didactice pentru cursuri diverse din punct de vedere lingvistic sau la conceperea unor sisteme de protecție a drepturilor lingvistice ale minorităților naționale sau servicii de traducere fluidă pentru UE sau pentru a asigura integrarea lingvistică a migranților adulți. Este pentru toate întrebările încă de la început, dar, în primul rând, este de a dezvolta o abordare integratoare care identifică în mod explicit interconexiunile dintre aceste aspecte și ne permite să ne gândim împreună la acestea. MIME este preocupat de modul în care toate aceste aspecte se îmbină într-o provocare transversală și de faptul că putem face față acestei provocări a unei politici lingvistice integrate. Aceste priorități se reflectă în acest vademecum.

Acest vademecum este conceput ca un instrument pentru a considera multilingvistismul ca o problemă de mare anvergură și pentru a oferi cititorilor concepte, referințe și, în cele din urmă, inspirație pentru a-și concepe propriile răspunsuri politice la problemele practice pe care multilingvistismul le ridică în contexte specifice. Unii utilizatori, fie în misiunile lor naționale sau supranaționale ale funcției publice, fie în implicarea lor politică (la nivel local, național sau supranațional), trebuie să se gândească la o varietate uimitoare de probleme lingvistice. Acestea ar putea include suma corespunzătoare a asistenței financiare care urmează să fie acordată centrelor culturale care oferă ominoritate lingvistică tradițională. Alți utilizatori trebuie să cunoască avantajele și dezavantajele abordărilor alternative la integrarea lingvistică a migranților adulți. Numeroasele întrebări adresate în legătură cu astfel de subiecte, care la prima vedere par a fi clar delimitate, nu au în mod necesar un răspuns clar și lipsit de ambiguitate: de exemplu, alegerea strategiilor de sprijinire a învățării limbii gazdă va depinde, printre altele, de profilurile personale ale imigranților în cauză, de tradițiile societății-gazdă în ceea ce privește diversitatea lingvistică, de gradul de distanță interlingvistică percepută între limba (limbile) oficială (oficiale) a (ale) țării gazdă și limba (limbile) utilizată (utilizate) de grupul de imigranți în cauză etc. Cu alte cuvinte, nu există soluții unice.

Din toate aceste motive, acest vademecum are o orientare clară, bazată pe conceptul (disputabil) de „cele mai bune practici”. Ceea ce este cel mai bine este întotdeauna specific, iar ceea ce funcționează undeva nu este neapărat relevant în altă parte. În plus, într-o perioadă de schimbări accelerate, ceea ce este cel mai bine la un moment dat poate să nu mai fie adecvat câțiva ani mai târziu. Pe de altă parte, acest Vademecum acordă prioritate instrumentelor pe care cititorii le pot adopta și se pot adapta la propriile obiective. În prezentarea acestor instrumente, prioritatea noastră este coerența: ne asigurăm că acestea corespund unei perspective integratoare de gestionare a diversității lingvistice ca problemă socială transversală, ceea ce reprezintă o condiție pentru o bună politică publică. Dar, de asemenea, le ilustrează cu exemple de practici de succes - o noțiune pe care o considerăm mult mai fructuoasă decât „cele mai bune practici”. Demonstrarea modului în care o problemă a fost rezolvată undeva nu înseamnă că aceeași strategie trebuie copiată în altă parte; cu toate acestea, o analiză solidă a unei probleme lingvistice și informații specifice cu privire la modul în care aceasta a fost rezolvată cu succes într-un anumit context pot oferi cititorului instrumente utile și pot oferi o sursă de inspirație stimulativă.

Pe scurt, în loc să publice recomandări sau să ofere rețete integrale, acest Vademecum urmărește să ajute utilizatorii să facă față provocărilor diversității lingvistice ca o problemă socială de mare amploare și să le doteze cu instrumente cu care să poată identifica pietrele de temelie ale unui plan politic pentru propria lor politică lingvistică, în propriul context, care să răspundă propriilor nevoi.

Nu există o soluție universală. Nu oferim rețete sau recomandări pentru o problemă.

În cazul în care în activitatea unui funcționar într-o administrație națională sau supranațională, în activitatea politică a unui membru ales al unei legislaturi locale, naționale sau internaționale sau în dezbateri publice care implică mass-media, persoane sau cetățeni în ansamblu, există tot felul de situații în care este necesară îndrumarea.

Acest vademecum va ajuta utilizatorii să își dezvolte autonomia în discuțiile privind aspectele legate de gestionarea diversității, punând în balanță avantajele și dezavantajele diferitelor propuneri prezentate de alți actori sau grupuri de interese. Concentrarea noastră asupra conceptului de instrumente pe care cititorii noștri le pot adopta reflectă, de asemenea, conștientizarea schimbărilor rapide și omniprezente. Soluțiile care pot fi înțelepte acum s-ar putea să nu mai fie suficiente mai târziu – vizibilitatea crescândă din ultimii ani a problemei fluxurilor migratorii este probabil cel mai evident exemplu în acest sens. Soluțiile specifice sunt tranzitorii, dar instrumentele au o durată de viață mult mai lungă. Ajutând utilizatorii să preia controlul asupra elementelor cheie ale unei politici lingvistice, sperăm să oferim cititorilor un serviciu care se va dovedi util pe termen lung.

Acest Vademecum, care nu este destinat să genereze automat planuri de politică, încurajează cititorii să devină participanți activi la selectarea, conceperea și evaluarea politicilor lingvistice. Detaliile activității de analiză a politicilor pot fi apoi încredințate unui grup de lucru specializat în politica lingvistică, dar paginile următoare vor ajuta funcționarii aleși sau politicienii cu responsabilități în acest domeniu să dezvolte o noțiune mult mai clară a ceea ce doresc să obțină și de ce. Fără îndoială, selectarea și elaborarea prealabilă a unei politici lingvistice, precum și evaluarea ulterioară a acesteia, reprezintă o întreprindere extrem de complexă, care necesită o activitate specializată, motiv pentru care sunt, de asemenea, necesari profesioniști în domeniul politicii lingvistice. Dar, după cum arată acest Vademecum, acești profesioniști ar trebui să fie un grup de lucru cu adevărat interdisciplinar, care să implice specialiști dintr-o gamă completă de științe sociale și umaniste. Motivul, pur și simplu, este că diversitatea lingvistică este o realitate care acoperă diferite dimensiuni ale vieții de zi cu zi a oamenilor, organizațiilor și societății în ansamblu.

Acest vademecum este un instrument prin care utilizatorii pot identifica prioritățile propriilor proiecte politice, în propriile contexte.

Problemele lingvistice sunt legate și formează un sistem. Politica lingvistică există pentru a influența acest sistem, pe care îl putem considera, de asemenea, ca fiind „mediul nostru lingvistic”, deoarece alte politici publice au fost elaborate pentru a gestiona mediul nostru natural. Mediul lingvistic este foarte variat. Acest lucru continuă în domenii specifice, cum ar fi „conștientizarea interculturală în școlile multilingve”, „serviciul public de interpretare în instanțele de judecată”, cursurile de limbi străine pentru adulți în centrele sociale etc., pe care le vedem ca fațete ale unui mediu lingvistic global. Prin urmare, aceasta din urmă cuprinde toate caracteristicile lingvistice care caracterizează mediul vieții noastre cotidiene. Aceasta include drepturile lingvistice, competențele lingvistice, utilizarea limbilor străine și reprezentările lingvistice într-o varietate de „domenii” (cum ar fi școlile, munca, administrația etc.) în care oamenii interacționează prin intermediul limbii.

Deși proiectul MIME abordează multilingvismul ca sistem integrat, acesta a analizat, de asemenea, o gamă foarte largă de probleme lingvistice specifice ca aspecte specifice ale mediului nostru lingvistic. Problemele avute în vedere în MIME variază de la drepturile lingvistice definite constituțional ale minorităților naționale la progresul în traducerea automată, de la rolul educației informale în formarea lingvistică la modelarea matematică a dinamicii lingvistice sau de la dimensiunile lingvistice ale protecției consumatorilor la nevoile lingvistice ale pensionarilor mobili internaționali, pentru a menționa doar câteva dintre problemele avute în vedere în acest proiect. Examinarea în detaliu a fiecăruia dintre ele ar fi necesitat o întreprindere mult mai mare – de fapt, un program de cercetare cuprinzător, care să ducă la un fel de enciclopedie a multilingvismului. O astfel de companie ar necesita mult mai mult decât un proiect de patru ani.

Această carte nu este nici o enciclopedie, nici un manual, dar oferă o acoperire largă și practică a mediului lingvistic pe care politicile lingvistice încearcă să le influențeze

Principiile generale și concluziile se aplică, de asemenea, aspectelor de politică lingvistică care nu sunt abordate în acest vademecum.

Ca rezultat, acest vademecum nu este o enciclopedie. În ciuda faptului că se concentrează pe instrumente, acesta nu este nici un manual specializat. Abordarea noastră este diferită, iar acest Vademecumestemai degrabă o carte introductivă, deoarece se concentrează pe asigurarea accesului rapid al cititorilor la instrumente bine orientate pe care le pot folosi pentru ei înșiși. Așa că am făcut o selecție de 72 de subiecte pe care le considerăm a fi de o importanță deosebită și care sunt aranjate în șase grupuri:

- ▶ Analiza politicii lingvistice (întrebările 1-13)
- ▶ Minorități, majorități și drepturi lingvistice (întrebările 14-25)
- ▶ Diversitatea lingvistică, mobilitatea și integrarea (întrebările 26-40)
- ▶ Educația, predarea și învățarea limbilor străine (întrebările 41-53)
- ▶ Traduceri, tehnologii lingvistice și strategii alternative (întrebările 54-64)
- ▶ Subiecte speciale (întrebările 65-72).

În cadrul fiecărui grup, intrările de vademecum au fost selectate pentru a oferi o acoperire extinsă a întrebărilor practice, iar intrările în acest vademecum pot fi utilizate ca pași pentru abordarea altor probleme.

Cititorii pot observa că, deși lipsesc în mare măsură, unele aspecte ale gestionării diversității lingvistice nu sunt discutate aici. De exemplu, nu am studiat corpusul de limbi (cum ar fi reforma ortografiei, inovarea terminologică sau alegerea unui alfabet); nu discutăm despre manifestările culturale ale limbajului în literatură și arte; de asemenea, nu abordăm (sau doar marginal) subiecte din economia lingvistică, cum ar fi ratele de rentabilitate a competențelor lingvistice pe piața forței de muncă. Aceste aspecte nu au fost abordate în cererea de propuneri a Comisiei Europene și, prin urmare, au fost lăsate deoparte de MIME, al cărui domeniu de aplicare îl depășește deja pe cel al majorității proiectelor privind multilingvismul, atât în ceea ce privește provocările analitice, cât și punerea în aplicare politică. Cu toate acestea, această ancorare a vademecumului în analiza politicilor, în cadrul căreia sunt evaluate argumentele pro și contra diferitelor scenarii de politică lingvistică, oferă o punte naturală către unele dintre dimensiunile economice ale multilingvismului, iar literatura citată în diverse rubrici oferă indicatori în această direcție specială.

Fiecare intrare se deschide cu o întrebare de titlu, la care este dat un răspuns. Prioritatea noastră peste tot este eficiența: fiecare intrare corespunde unei pagini duble. Tratarea celor 72 de aspecte abordate în acest Vademecum se bazează pe cadrul nostru analitic și se referă întotdeauna, direct sau indirect, la compromisul dintre mobilitate și incluziune.

Nu toți cititorii vor fi, de asemenea, interesați de fiecare dintre întrebările pe care le ridicăm. Nevoile cititorilor noștri sunt probabil diferite, fie și numai din cauza naturii activităților lor (în calitate de funcționari publici, politicieni, mass-media sau cetățeni interesați) și nu toată lumea va căuta același tip de informații. Unele unități vor dori să meargă direct la câteva intrări selectate. Cu toate acestea, navigarea prin celelalte secțiuni, în special cea dedicată aspectelor generale ale politicii lingvistice, poate fi utilizată pentru a plasa preocupări specifice într-un context mai larg al gestionării diversității în ansamblu și pentru a ajuta cititorii să profite mai mult de acest vademecum.

**Cele 72 de intrări permit
accesul rapid, eficace și
direcționat la aspecte-cheie
ale politicii lingvistice**

Toate intrările sunt organizate într-un mod similar: după un scurt comentariu la întrebarea de deschidere, explicând de ce această întrebare este importantă, revizuim rezultatele importante ale cercetării ("Ce ne spune cercetarea? includerea activităților anterioare și conectarea acestora la progresele înregistrate în urma proiectului MIME. Aceasta este urmată de o secțiune („Ilustrație și dovezi”) axată pe fapte și cifre, precum și de o secțiune de concluzii dedicată „implicațiilor politice”. În cele din urmă, în fiecare caz, oferim câteva referințe care pot fi utilizate nu numai pentru a studia o chestiune în detaliu, ci și pentru a accesa subiecte legate de politica lingvistică.

Principalele rezultate

François Grin, Manuel Célio Conceição,
Peter A. Kraus, László Marác, Žaneta Ozolina,
Nike K. Pokorn, Anthony Pym

Proiectul MIME generează o gamă largă de rezultate ale cercetării, oferind orientări pentru selectarea și elaborarea politicilor lingvistice în Europa. Să începem prin a evidenția patru concluzii majore, din care se pot trage orientări generale de politică.

1

Multilingvismul nu poate fi lăsat în seama sași lăsat-cum nu este o opțiune. Politicile lingvistice reprezintă o fațetă inevitabilă a guvernului; acestea sunt necesare și justificate. Limba este strâns legată de procesele politice, sociale, economice și culturale care afectează persoanele și grupurile. Nu numai că diferitele răspunsuri la diversitate rezultă din niveluri mai ridicate sau mai scăzute de bunăstare în societate, ci implică, de asemenea, o distribuție mai mult sau mai puțin echitabilă a resurselor. În plus, dovezile sugerează că politicile de promovare a multilingvismului individual și de integrare a societății aduc beneficii materiale și simbolice care depășesc costurile acestora și promovează o mai mare echitate în societate. Informațiile privind efectele pozitive asupra societății în ansamblu ale politicilor care adaptează și sprijină diversitatea trebuie diseminate pe scară mai largă și mai sistematic.

2

Mobilitatea și incluziunea sunt pentru toți; prin urmare, politicile trebuie să se bazeze pe o viziune cuprinzătoare asupra mobilității și incluziunii. O astfel de viziune cuprinzătoare este necesară pentru a se asigura că diversitatea lingvistică este resimțită pozitiv și de cetățenii care nu sunt interesați de aceasta sau care nu sunt vizați de aceasta. Prin urmare, sprijinirea mobilității persoanelor în întreaga Uniune Europeană trebuie să fie însoțită de dispoziții care să faciliteze includerea persoanelor și grupurilor mobile în limba (limbile) și cultura (cultura) locală (locale). Includerea în condițiile locale contribuie la mobilitatea altor persoane care nu sunt în pericol; aceasta generează sentimentul de securitate care le permite locuitorilor să facă loc nou-veniților, inclusiv diversitatea pe care

acești nou-veniți o pot aduce societății locale.

3

Politicile bine concepute, care combină mobilitatea și incluziunea, sunt adesea complexe, dar sunt necesare și posibile. Combinarea mobilității cu incluziunea nu este ușoară și există chiar tensiuni între acestea, deoarece numai facilitarea mobilității riscă să submineze incluziunea în societatea locală, cu caracteristicile sale lingvistice și culturale specifice; pe de altă parte, faptul de a insista doar asupra incluziunii ignoră provocările mobilității, a cărei importanță crește odată cu globalizarea. Astfel, prin alegerea măsurilor care promovează incluziunea, ar trebui să se acorde prioritate celor care nu împiedică capacitatea oamenilor de a se deplasa în Europa – o Uniune a muncii, educației, recreerii sau pensionării. În mod simetric, prin alegerea măsurilor care facilitează mobilitatea, ar trebui să se acorde prioritate celor care garantează condițiile necesare pentru ca caracteristicile lingvistice și culturale ale fiecărui loc să se dezvolte, cu dinamica și unicitatea lor specifice (adesea multilingve).

4

Coeziunea socială rezultă dintr-o combinație echilibrată între mobilitate și incluziune. Mobilitatea sporește gama de oportunități disponibile pentru cetățeni; incluziunea consolidează sentimentul de apartenență al cetățenilor și păstrează specificitatea diferitelor locuri din Europa. Realizarea acestui echilibru și elaborarea unor politici lingvistice inteligente în acest scop reprezintă, probabil, una dintre condițiile care trebuie îndeplinite pentru a regenera proiectul de integrare europeană în vremuri de globalizare și schimbare.

Aceste patru concluzii se bazează pe rezultatele cercetării pe care cititorul le poate găsi în următoarele 72 de intrări. Aceste rezultate sunt clasificate în șase categorii tematice.

1

Politica lingvistică ca politică publică, cu scopul de a promova cunoașterea principiilor care ar trebui să ghideze alegerea, elaborarea și evaluarea politicilor lingvistice pentru a le face eficiente, rentabile și echitabile, deoarece abordează „provocarea multilingvă a cetățenilor europeni” (intrările 1-13).

2

Politica lingvistică, în care analizăm în special modul în care dispozițiile constituționale, juridice și de reglementare existente pot fi îmbunătățite pentru a asigura o mai bună coeziune printr-un echilibru bine reglementat al drepturilor și practicilor între diferitele limbi (intrările 14-25).

3

Tratarea **diversității lingvistice ca o problemă socială**, care este esențială pentru definirea poziției persoanelor care vorbesc limbi diferite. Proiectul evidențiază modul în care schimbările contemporane afectează alegerile oamenilor în ceea ce privește utilizarea limbajului, modul în care caracteristicile lingvistice se armonizează cu formarea identității de grup și modul în care acest lucru se reflectă în caracteristicile vizibile ale spațiului în care trăim (intrări 26-40).

4

Principiile care ar trebui să reglementeze **orientarea și practicile lingvistice ale sistemelor de învățământ**, inclusiv la nivel superior, pentru a răspunde nevoilor lingvistice ale europenilor și pentru a le oferi instrumentele necesare pentru mobilitate, dar și pentru a garanta că mobilitatea nu este perturbatoare și, în combinație cu măsuri de consolidare a incluziunii în societățile locale, îmbunătățește coeziunea Europei ca rezultat (intrările 41-53).

5

Utilizarea optimă a strategiilor reciproc complementare pentru comunicare în situații multilingve, cuprinzând clasice precum traducerea și interpretarea, dar și traducerea automată, utilizarea diferitelor limbi vehiculare și dezvoltarea competențelor de recepție în limbi străns legate de prima limbă (intrările 54-64).

6

O explorare a **limitelor multilingvistismului printr-o serie de studii pilot pe teme speciale care nu au fost explorate**. Printre aceste subiecte se numără implicațiile în materie de securitate (geopolitică) ale diversității, cerințele lingvistice ale protecției consumatorilor, potențialul experienței istorice a romilor în ceea ce privește diversitatea lingvistică de a sugera abordări neașteptate ale provocărilor multilingvistismului, nevoile lingvistice speciale ale pensionarilor mobili la nivel internațional, legăturile dintre multilingvistismul individual și creativitate și implicațiile diversității lingvistice în răspunsul la crizele financiare (intrările 65-72).

Analiza politiciilingvistice

- 1 De ce problemele lingvistice nu pot fi lăsate în seama lor? 30
- 2 Este un limbaj comun necesar pentru a avea o democrație viabilă? 32
- 3 Poate „piața liberă” să gestioneze diversitatea lingvistică? 34
- 4 De ce este utilă o bună tipologie pentru selectarea și elaborarea politicilor lingvistice? 36
- 5 Cum se identifică și se măsoară dezavantajul lingvistic? 38
- 6 Ce este o „abordare complexă” a selectării și elaborării politicilor lingvistice? 40
- 7 De ce ar trebui proiecțiile demo-lingvistice să stea la baza opțiunilor de politică lingvistică? 42
- 8 Cum influențează predarea limbilor străine costurile migrației? 44
- 9 Ce inegalități socio-economice între vorbitorii de limbi diferite trebuie abordate prin politici publice? 46
- 10 În ce limbi ar trebui să se ofere asistență medicală? 48
- 11 Costurile politicii lingvistice sunt importante? 50
- 12 De ce simulările pe calculator sunt utile în selectarea și proiectarea politicilor lingvistice complexe? 52
- 13 Care sunt implicațiile juridice generale ale cercetării MIME? 54

1 De ce problemele lingvistice nu pot fi lăsate pentru ele însele?

François Grin, Marco Civico Universitatea din Geneva

Având în vedere complexitatea chestiunilor lingvistice, este tentant ca guvernele să spună că problemele lingvistice vor fi rezolvate pe cont propriu și să evite luarea deciziilor lingvistice. Cu toate acestea, nu este cu adevărat o opțiune, din simplul motiv că statele nu pot funcționa *fără* limbă. Atunci când administrează justiția, percep impozite sau scutesc educația, statele utilizează una sau mai multe limbi, dar nu și pe celelalte; prin definiție, ei iau decizii cu privire la limbă. Nu există niciodată o lipsă de politică lingvistică și chiar și aceste decizii inevitabile trebuie să se bazeze pe o ponderare echitabilă a avantajelor și dezavantajelor opțiunilor concurente. Cu toate acestea, de multe ori intră în joc două motive suplimentare. Primul este că multe state consideră că este de datoria lor să protejeze limbile mici; al doilea este că, atunci când mai multe limbi coexistă în același spațiu, statele trebuie adesea să arbitreze între pretențiile lor împotriva resurselor materiale și simbolice. Din toate aceste motive, statele trebuie să se angajeze într-o politică lingvistică.

Cespune cercetarea?

Pentru a înțelege pe deplin necesitatea ca statele să se angajeze în politica lingvistică, trebuie să începem cu două paradoxuri aparente privind diversitatea lingvistică. Primul este că, în același timp, diversitatea scade și crește. Scade obiectiv deoarece limbile mici se erodează sau chiar dispar, din cauza interacțiunii complexe a mai multor procese sociale, politice și economice, conducând la un anumit grad de omogenizare. În același timp, diversitatea crește în percepția subiectivă a milioane de oameni – în special a celor care locuiesc în orașe mari cu imigrație semnificativă.

Al doilea paradox, ecou primului, este că diversitatea poate fi considerată atât amenințată, cât și amenințătoare. După cum tocmai am văzut, unele limbi sunt amenințate cu dispariția sau au dispărut deja, iar multe state consideră pe bună dreptate una dintre îndatoririle lor de a proteja aceste limbi. În același timp, prezența diferitelor limbi în același spațiu nu este neapărat o realitate pașnică. Pot exista concurență pentru materiale și resurse simbolice, iar statele sunt adesea chemate să arbitreze între diferite limbi. Astfel, fie pentru *protecție și promovare* (deoarece unele componente ale diversității sunt *amenințate*), fie pentru *arbitraj și delimitare* (deoarece unele componente ale

diversității sunt percepute în mod greșit sau pe bună dreptate ca fiind în *pericol* altele), statele trebuie să se angajeze în politica lingvistică.

Ilustrații și dovezi

Aproape toate cazurile de politică lingvistică pot fi caracterizate ca fiind în principal „protecție și promovare” sau „arbitrare”, deși cele două funcții se combină adesea împreună.

În principal protecție și promovare:

- * furnizarea de servicii în limba irlandeză ca parte a *programului lingvistic* guvernului irlandez¹;
- * recunoașterea, în Legea privind limba finlandeză, a dreptului vorbitorilor de a-l utiliza împreună cu autoritățile².

În principal arbitraj și demarcare:

- * Regulamentul privind utilizarea limbilor franceză și neerlandeză în instanțele din regiunea Bruxelles³;
- * furnizarea de cursuri opționale de limbă maternă în școlile publice din Hamburg⁴;
- * stabilirea limbii castiliene ca limbă oficială a statului spaniol⁵;
- * recunoașterea constituțională a limitelor lingvistice stabile ale regiunilor lingvistice din Elveția⁶.

Atât protecție, cât și arbitraj:

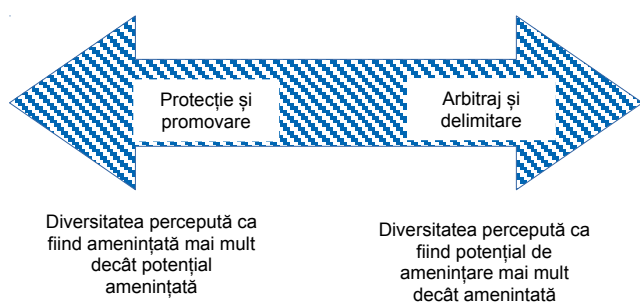
- * protecția constituțională a drepturilor educaționale și culturale ale vorbitorilor de limbă maghiară în România⁷;

1 www.taoiseach.gov.ie/eng/Irish_Language_Policy/Official_Languages_Scheme_2016-2019.pdf
2 www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2003/en20031086.pdf
3 www.ejustice.just.fgov.be/eli/loi/1935/06/15/1935061501/justel
4 www.diver.uni-hamburg.de/-images/08122016-bericht-hube-ev.pdf
5 www.congreso.es/consti/constitucion/indice/titulos/articulos.jsp?ini=1&fin=9&tipo=2
6 www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/19995395/201702120000/101.pdf
7 www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/19995395/201702120000/101.pdf

* exceptarea minorității daneze de la pragul de 5 % reprezentat în Landtag-ul landului Schleswig-Holstein¹.

Implicații politice

Este imposibil ca o țară să nu aibă o politică lingvistică. Acest lucru este valabil pentru entitățile supranaționale, cum ar fi Uniunea Europeană, și se extinde la orice structură care are competență asupra persoanelor în anumite domenii și trebuie să comunice pe plan intern sau extern. Odată stabilită necesitatea unei politici lingvistice, aceasta trebuie selectată, concepută și evaluată pe baza unor principii solide dezvoltate în domeniul general al analizei politicilor și adaptate în mod corespunzător la politica lingvistică. Printre aceste principii, principalele sunt *eficiența și echitatea*, care sunt abordate în alte rubrici ale acestui Vademecum.

Referințe și aprofundare

- Arzoz, X. (Ed.) (2008). *Respectarea diversității lingvistice în Uniunea Europeană*. Amsterdam: John Benjamins.
- Bayley, R., Cameron, R., & Lucas, C. (Eds.) (2013). *The Oxford Handbook of Sociolinguistics*. La Oxford: Oxford University Press.
- Grin, F. (2003). Diversitate ca Paradigm, Dispozitiv analitic și Obiectiv de Politică. În W. Kymlicka & A. Patten (Eds.), *drepturile lingvistice și teoria politică* (p. 169-188). La Oxford: Oxford University Press.

¹ www.verfassungen.de/de/sh/verfassung08-i.htm

2 Este necesar un limbaj comun pentru a avea o democrație viabilă?

Helder De Schutter, Nenad Stojanović, Sergi Morales-Gálvez, Katholieke Universiteit Leuven

Majoritatea experților privind societățile divizate și concepția instituțională sunt în general de acord că estemai dificil să se stabilească și să se mențină o democrație stabilă și funcțională într-o țară cu mai multe limbi și sfere publice fragmentate din punct de vedere lingvistic decât în țările mai omogene. Filozoful britanic din secolul al XIX-lea, John Stuart Mill, a scris că „în rândul unui popor fără simpatie, mai ales dacă citesc și vorbesc limbi diferite, opinia publică unită, necesară funcționării unui guvern reprezentativ, nu poate exista”. În ultimii ani, cercetătorii au reafirmat această teză. Un filozof politic contemporan Philippe Van Parijs, de exemplu, afirmă că apariția unui demo comun, văzut ca o condiție necesară pentru democrație, este posibilă datorită disponibilității unei limbi comune. El susține că nu poate exista „o democrație viabilă fără demo-uri unificate din punct de vedere lingvistic” (Van Parijs, 2000, 236).

Ce ne spune cercetarea?

Trebuie să recunoaștem că o mare diversitate lingvistică reprezintă o provocare pentru democrație. Dar nu e insurmontabil. Elveția este un exemplu. Esteo țară multilingvă fără lingua franca, fragmentată în 26 de cantoane, dintre care toate, în afară de patru, sunt oficial unilingve. Țara are patru limbi naționale (germană, franceză, italiană și romană) și patru sfere publice distincte din punct de vedere lingvistic. Cu toate acestea, este privită pe scară largă ca fiind una dintre cele mai stabile și de succes democrații din lumea contemporană. Cadrele universitare tind să ia de la sine succesul modelului elvețian de democrație. În general, aceștia sunt mult mai puțin interesați de succese și preferă să se concentreze asupra cazurilor dificile. Acestea fiind spuse, una estesă ai o democrație care să funcționeze doar cu două sau trei limbi oficiale. Atingerea aceluiași obiectiv în prezența mai multor limbi este mai problematică.

În special, pentru ca UE să devină o democrație viabilă, aceasta trebuie să abordeze problema multilingvismului, deoarece are 24 de limbi oficiale și nu are lingua franca oficială.

Ilustrații și dovezi

Țări profund multilingve, cum ar fi Canada și Belgia, s-au confruntat cu dificultăți considerabile în ultimele decenii (a se vedea referendumul din 1995 privind suveranitatea din Quebec, impasul instituțional și ascensiunea naționalismului flamand în Belgia începând cu anii 1970). Argumentul ar putea fi extins la țări precum Regatul Unit (cu Scoția), Spania (cu Catalonia și Țara Bascilor) sau India, dar în aceste societăți există cel puțin o lingua franca – engleză, spaniolă, hindi – pe care majoritatea oamenilor vorbesc sau cel puțin o înțeleg, ceea ce nu este cazul în Belgia și Canada. Cercetătorii care au explorat cazul Elveției, în ceea ce privește gestionarea diversității etnolingvistice, atribuie, în general, succesul său federalismului și/sau așa-numitului caracter „sociativ” al instituțiilor sale, bazat pe împărțirea puterii, autonomia de grup, alocarea proporțională a locurilor parlamentare și a locurilor de muncă publice și dreptul de veto al minorităților (Lijphart, 1977). Deși suntem de acord că federalismul este o instituție importantă, acesta nu poate explica în sine stabilitatea democrației elvețiene. Țările federale au nevoie de instituții adecvate pentru a echilibra tendințele centrifuge. Acest echilibru nu este oferit, așa cum pretindem, de *instituții* consociative, ci mai degrabă de instituții *centripete* (a se vedea Horowitz 1985; Stojanović 2009).

În concluzie, considerăm că societățile care nu împărtășesc o lingua franca comună au nevoie de alte instituții – nu doar federalism și consociaționalism – pentru a deveni și/sau a rămâne democrații viabile. În special, acestea au nevoie de *instituții centripete* bazate pe regula majorității. (Bineînțeles, acestea ar trebui completate de un sistem de control și echilibru, în special de instanțe, pentru a evita o „trecere majoritară” și pentru a proteja drepturile minorităților.)

Implicații politice

Printre instituțiile și mecanismele centripete, ne gândim la alegerea directă și populară a președintelui și la utilizarea frecventă a instrumentelor democratice directe ascendente, cum ar fi inițiativele populare și

referendumurile, și pot contribui la gestionarea armonioasă a diversității lingvistice în statele membre și, implicit, în Uniunea Europeană în ansamblu. Astfel de instituții ar putea promova apariția unui sistem unificat de emoș și a unui sistem de partid bazat pe partide multilingve, mai degrabă decât pe partide monolingve. Reformele recente introduse în UE prin Tratatul de la Lisabona în 2009 – alegerile indirecte ale președintelui Consiliului European și introducerea inițiativelor cetățenești europene – sunt tocmai în această direcție. Dar acestea sunt probabil insuficiente (președintele nu este ales în mod direct de către cetățenii UE; inițiativele cetățenești europene de succes nu sunt obligatorii și nu generează voturi populare) pentru a promova un sistem cu adevărat multilingv de partide europene și o democrație centripetă. O altă idee promițătoare, recent (aprilie 2017) relansată de guvernul italian și aprobată de președintele francez Emmanuel Macron și de liderul social-democrat german Martin Schultz, este de a aloca cele 73 de locuri britanice în Parlamentul European, care vor rămâne vacante după Brexit, unei circumscripții unice la nivelul UE. Speranța este că acest lucru ar putea oferi suficiente stimulente pentru ca partidele să prezinte liste multilingve supranaționale la alegerile pentru

Parlamentul European sau chiar să devină partide cu adevărat europene și multilingve.

Referințe și aprofundare

- Lijphart, A. (1977). *Democrația în societățile plurale*. În Haven: Yale University Press.
- Reilly, B. (2012). Design instituțional pentru democrațiile Diverse: Consociationalism, Centripetalism și Comunism Comparat. *Știința politică europeană*, 11, 259-270.
- Stojanović, N. (2009). Democrația este posibilă într-o țară multilingvă? Experiența elvețiană și paradoxul democrației directe. În D. Sinardet & M. Hooge (Eds.) *Este democrația viabilă fără o opinie publică unificată?* Bruxelles: Re-Bel e-book 3.
- Van Parijs, P. (2000). Europa trebuie să fie belgiană? Referitoare la cetățenia democratică în polițiile multilingve. În I. Hampsher-Monk & C. McKinnon (Eds.) *Cereri de cetățenie* (p. 135-153). Londra: Continuăm.

3 Poate „piața liberă” să gestioneze diversitatea lingvistică?

Bengt-Arne Wickström, Michele Gazzola, Torsten Templin, Humboldt-Universität zu Berlin

În general, nu există motive întemeiate pentru a interfera cu interacțiunile spontane dintre indivizi atunci când rezultatele acestor interacțiuni afectează numai persoanele implicate. Acest lucru este valabil în special atunci când bunurile și serviciile sunt comercializate pe piațe. Cu toate acestea, pentru multe bunuri și servicii, acest lucru nu este valabil. Pentru anumite produse, cum ar fi transportul aerian sau apărarea națională, nu există, în general, nicio piață. Chiar dacă există piețe, consumul unei persoane fizice sau producerea anumitor bunuri de către o întreprindere poate afecta bunăstarea altora sau profiturile altor întreprinderi. În astfel de cazuri, deciziile individuale necoordonate sunt rareori optime pentru societate și este necesară o anumită coordonare. Această diferență între rezultatele comportamentului individual și optimismul colectiv justifică acțiunea colectivă.

Cene spune cercetarea?

În astfel de cazuri, economiștii vorbesc despre „reședință a pieței”. Disfuncționalitățile pieței îmbracă diferite forme, inclusiv efectele secundare ale tranzacțiilor de pe piață, participanții la piață asimetrice și piețele lipsă sau incomplete pentru anumite bunuri. Acest fenomen are în comun faptul că calculul unei persoane care cântărește individual beneficiile și costurile neglijează efectul pe care acțiunile sale îl au asupra celorlalți. Prin urmare, beneficiile cumulative pentru sine și pentru toate celelalte acțiuni ale acesteia sunt subestimate („externalitate pozitivă”) sau supraestimate („externalitate negativă”). În primul caz, nu ia anumite măsuri care să genereze mai multe beneficii decât costurile pentru societate în ansamblu; în al doilea caz, Comisia ia măsuri ale căror costuri depășesc beneficiile rezultate pentru societate. În cazul în care decizia privește livrarea de bunuri sau prestarea de servicii, aceasta conduce la o prestare insuficientă în primul caz și la o prestare excedentară în acest din urmă caz. Ca regulă generală, comportamentul individual nu conduce la un optim colectiv.

Ilustrații și dovezi

Ceea ce discutăm aici este un tip specific de „externitate” (pozitiv) care apare în cazul așa-numitelor bunuri colective – sau publice. Un bun colectiv este un bun care poate fi consumat sau apreciat de orice individ fără a reduce posibilitățile unui alt individ de a consuma același bun. Exemple clasice sunt programele de

televiziune sau plăcerea estetică care rezultă din admirația unei opere de artă. În mod similar, bunurile publice legate de limbă includ disponibilitatea documentelor publice sau a semnelor stradale într-o limbă minoritară. Contribuția unei persoane la furnizarea de semne stradale bilingve ar fi în beneficiul tuturor celor pe care semnele le-ar ajuta, însă persoana ar lua în considerare numai propriul avantaj atunci când decide cu privire la contribuția sa și, prin urmare, valoarea contribuției sale ar fi mai mică decât beneficiul total generat. Dacă fiecare persoană decide pentru sine, acest lucru ar duce la contribuții voluntare scăzute (dacă există). Acționând colectiv, pe de altă parte, oamenii ar putea conveni cu ușurință asupra unui alt rezultat mai bun. Întrucât negocierile necesare ar putea fi destul de costisitoare, un factor de decizie ar putea fi nevoit să acționeze în calitate de coordonator.

Să luăm un exemplu simplu: Apollon („A”) exploatează un restaurant grecesc și Daphne („D”) un bar de noapte în același cartier grecesc. Pentru a atrage clienții, au pus în aplicare postere care direcționează turiștii către cartierul lor. Cu cât sunt mai mari banii cheltuiți pe semne, cu atât vor fi informați mai mulți oameni. Prin cheltuirea a 5000 EUR, acestea atrag oameni din centrul orașului; cu 10000 EUR, persoanele care trăiesc în cercul orașului mijlociu; cu 15000 EUR, toată lumea din afara zonelor; și pentru 20000 EUR, oameni din tot orașul.

Apollon și Daphne pot alege fie să nu contribuie cu nimic, fie cu 5 000 EUR fiecare sau 10 000 EUR fiecare; prin urmare, vor fi disponibile în total 0, 5000, 10000, 15000 sau 20000 EUR. Amândoi atribuie anumite valori semnelor. Daphne apreciază semnele din centru la 4000 EUR, în cercul mediu la 8 000 EUR etc., iar Apollo consideră că semnele din centru se ridică la 3 000 EUR, în cadrul cercului mediu de 6 000 EUR etc. Beneficiile brute (în mii de euro) acumulate pentru fiecare dintre ele sunt prezentate în partea stângă a cifrei de mai sus pentru diferitele niveluri ale contribuțiilor lor respective.

Contribuțiile trebuie scăzute din beneficiile brute pentru a obține beneficii nete, astfel cum se arată în partea dreaptă a cifrei. Dacă Apollo plătește 5000 EUR, este clar că Daphne își obține cele mai mari beneficii nete

(echivalentul a 400000 EUR) prin faptul că nu aduce nimic. Acest lucru este valabil pentru orice contribuție a Apollo. Comportamentul lui Apollo este simetric. În acest caz, nu va fi instalat niciun semn.

O acțiune coordonată ar putea îmbunătăți contribuția de 5000 EUR sau 10 000 EUR fiecare, Daphne 10 000 EUR și Apollo 5 000 EUR. Cea mai mare valoare netă agregată este atinsă dacă fiecare contribuie cu 10000 EUR prin instalarea de panouri peste tot.

Documentele oficiale reprezintă un alt exemplu de bunuri lingvistice a căror utilizare generează, în esență, valoare simbolică. Cu toate acestea, pentru multe persoane, normele privind aspectele simbolice, cum ar fi numele oficial al țării sau instituțiile importante în diferite limbi, sunt foarte importante.

Implicații politice

Având în vedere externalitățile care rezultă din deciziile individuale privind furnizarea multor bunuri legate de limbă, politica lingvistică nu ar trebui lăsată persoanelor să interacționeze spontan. Este necesară o acțiune coordonată, iar sectorul public joacă un rol important.

		A		
		0	5	10
D	0	0	3	6
	5	4	8	12
	10	8	12	16
	0	0	-2	-4
5	-1	3	7	
10	-2	2	6	

Profits individuale brute (stânga) și profits individuale nete (dreapta)

Referințe și citiri suplimentare

- Grin, F. (2003). Economie și planificare lingvistică. *Probleme curente în planificarea lingvistică*, 4, 1-66. [Retipărit în Ricento, T. (ed.) (2015). *Politicallingvistică și planificarea: Concepte critice în lingvistică*. New York: În legătură cu Routledge.
- Hindriks, J. & Myles, G. D. (2006). *Economie publică intermediară*. Cambridge: MIT Press.
- Wickström, B.A., Templin, T., & Gazzola M. (viitoarea). O abordare economică a politicii lingvistice și a justiției lingvistice. În M. Gazzola, T. Templin, & B.-A. Wickström (Eds.), *Politica lingvistică și justiția lingvistică: Abordări economice, filozofice și socio-lingvistice*. Heidelberg: În Springer.

4 De ce este utilă o bună tipologie pentru selectarea și elaborarea politicilor lingvistice?

François Grin, Marco Civico, Universitatea din Geneva

Ca orice altă politică, politicile lingvistice au forme diferite, în funcție de contextul, obiectivele și modul lor de funcționare. Acest lucru ridică problema modului în care le descriem și le clasificăm. Cu toate acestea, tipologiile simple nu sunt întotdeauna suficiente. Atunci când se elaborează un plan integrat de politică lingvistică, o clasificare mai detaliată poate fi utilă, deoarece ne obligă să specificăm multe caracteristici ale politicii care altfel ar fi fost neglijate. În loc să se concentreze pe o singură dimensiune, o tipologie cu adevărat utilă ar trebui să combine mai multe dimensiuni, iar fiecare măsură politică ar trebui descrisă în funcție de fiecare dimensiune.

Cine spune cercetarea?

Nu există o listă de dimensiuni închise sau a priori în politica lingvistică. Ce dimensiuni contează și cum să înrădăcinezi în mod fin realitatea sociolingvistică din fiecare dimensiune va depinde de condițiile locale. Cu toate acestea, opt dimensiuni (unele clasice, altele mai noi) sunt, în general, relevante în situații specifice pentru elaborarea unui plan integrat de politică lingvistică:

1. Domeniul este o clasificare convențională a activității umane în care limbile sunt utilizate în mod specific. Domeniile pot fi identificate mai mult sau mai puțin fin. Ca punct de plecare, putem începe cu domenii majore, cum ar fi „învățământul”, „sistemul judiciar”, „administrația și serviciile publice”, „mass-media”, „cultura”, „activitatea economică” și „viața socială”.
2. Sfera, care face distincția între politicile care vizează în primul rând utilizarea limbilor în sfera privată, publică sau de stat.
3. Efectele asupra bunăstării, care fac distincție între măsurile care se concentrează în primul rând pe alocarea eficientă a resurselor sau pe distribuirea echitabilă a resurselor.
4. Vîntele arabile, și anume variabilele prin care politica este destinată să funcționeze: cele mai multe măsuri de politică lingvistică se concentrează pe capacitatea oamenilor de a utiliza limba (și anume, competențele acestora), oportunitățile de care au nevoie pentru a o utiliza (de exemplu, câte domenii puteți face acest lucru?) și un indicator al dorinței reale a oamenilor de a utiliza limba minoritară.
5. Natura economică a obiectelor politice. Această natură economică poate fi defalcată în subdimensiuni, cum ar

fi „bunuri” v. „servicii”, „beneficii” v. „costuri” sau „intrări” v. „rezultatele finale” ale unei măsuri de politică. Natura economică este un concept larg care cuprinde nu numai valori materiale sau financiare, ci și valori simbolice.

6. Instrumentul, care face distincția între „ordin și control”, care caracterizează politicile obligatorii (de exemplu, atunci când trebuie furnizate traduceri ale procedurilor judiciare) și „stimulente”, în care actorii sunt încurajați să utilizeze anumite limbi (de exemplu, în cazul în care funcționarii primesc un bonus dacă devin bilingvi).

7. Tipul, care face distincția între planificarea corpului și planificarea stării (reglementări privind poziția diferitelor limbi în raport cu altele, de exemplu în ceea ce privește recunoașterea oficială, utilizarea în sistemul educațional, pe piața muncii etc.).

8. Orientarea intralingvistică a intervenției (de exemplu, utilizarea orală v. scrisă; alegerea sistemului de scriere, reforma ortografiei, dezvoltarea lexicografică sau terminologică etc.).

Ilustrații și dovezi

Datorită prezenței unei mari populații de origine străină și diversă din punct de vedere socio-economic, orașul Geneva este foarte multilingv, deși singura sa limbă oficială este franceza. Politica orașului este de a sensibiliza copiii cu privire la educația preșcolară (care este subvenționată de oraș). Politica este pusă în aplicare ca parte a *proiectului Trezirea limbajului*, care include postere, povestiri, cântece și alte activități care permit copiilor să descopere limbile povestite în clasă (Candelier, 2003).

Ca măsură de politică lingvistică, *proiectul Trezirea limbii* poate fi caracterizat după cum urmează:

1. Câmpul: educație (preșcolară)
2. Sfera: în principal de stat („evenirea limbii” este furnizată în unități care beneficiază de ajutor municipal)
3. Ei bine — fiind efecte: în principal distribuție (recunoașterea demnității egale a limbilor)
4. Variabila țintă: axată în principal pe atitudinea copiilor față de diversitatea lingvistică
5. Natura economică: furnizarea unui serviciu non-piață
6. Instrumentul: în principal, „ordine și control” (personalul este puternic încurajat să folosească Limba

Trezirea; copiii sau părinții nu se pot retrage)

7. Tipul: statutul lingvistic

8. Orientare intralingvistică: în principal oral, alternativ scris-receptiv

Implicații politice

Este util să se descrie măsurile de politică utilizând un set de dimensiuni suficient de mari pentru:

- ▶ identificarea implicațiilor unei măsuri propuse și evitarea consecvențelor în cadrul acesteia;
- ▶ să asigure coerența între diferitele măsuri și, prin urmare, coerența politicii lingvistice în ansamblu;
- ▶ identificarea corectă a manifestărilor de complexitate care trebuie luate în considerare;
- ▶ facilitează identificarea unor măsuri anterioare comparabile pentru o monitorizare mai relevantă a efectelor noii politici;

a politicilor.

Ar trebui creată o echipă interdisciplinară pentru a caracteriza fiecare măsură de politică în planul de acțiune mai larg.

Referințe și aprofundare:

Candelier, M. (2003) (ed.). *Limba s-a trezit în școala primară. Evlang: revizuirea inovării europene*. Bruxelles: Din Boeck.

Cassels Johnson, D. (2013). *Politica lingvistică*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Gazzola, M. & Grin, F. (2017). Politica lingvistică comparativă și evaluarea. În G. González Núñez & R. Meylaerts (Eds.), *Traduceri și politici publice* (p. 83-112). Londra: În legătură cu Routledge.

Hult, F. & Cassels Johnson, D. (2015). *Metode decercetare în politica și planificarea lingvistică: Un ghid practic*. Chichester, Regatul Unit: Wiley-

Limbile sunt făcute vizibile prin afișarea unor semne de bun venit multilingve, prin redactarea de broșuri informative multilingve pentru părinți și prin încurajarea copiilor să împărtășească anumite cuvinte în limba lor maternă.

Limbile sunt auzite prin cântece și rime (pe care personalul este încurajat să le colecteze de la părinți)

Limbile sunt cântate: auzind și cântând cântece în diferite limbi, copiii învață treptat să le identifice

Limbile sunt numite „s”, folosind cărți de istorie bilingve care permit utilizarea de cuvinte din diferite limbi

Limbile sunt scrise, iar copiilor li se atrage atenția, fie în clasă, fie în timpul ieșirilor, asupra elementelor de text scrise în limbi diferite, eventual folosind alfabet diferite.

Limbile circulă între școală și părinți, precum și între copii, împrumutând cărți și CD-uri în diferite limbi.

EXEMPLE DE STRATEGII DE CONȘTIENȚIZARE A LIMBILOR STRĂINE ÎN GRĂDINIȚELE DE LA GENEVA.

Sursă: ville-geneve.ch/themes/petite-enfance-jeunesse-loisirs/petite-enfance/eveil-langues

▶ Recunoașterea rolului diferiților actori, în cadrul administrației și al societății civile, și facilitarea participării acestora la elaborarea și punerea în aplicare

Blackwell.

5 Cum se identifică și se măsoară dezavantajul lingvistic?

Brian Carey, Andrew Shorten, Universitatea din Limerick

O provocare majoră pentru politicile publice de promovare a mobilității și incluziunii este găsirea unor modalități de abordare a dezavantajelor sociale cauzate de competențele lingvistice ale cetățenilor. Uneori este ușor de recunoscut atunci când persoanele sunt dezavantajate din motive lingvistice, de exemplu atunci când imigranții care nu vorbesc limba dominantă nu pot participa la viața publică. Cu toate acestea, având în vedere că unele dezavantaje lingvistice nu sunt imediat vizibile, este nevoie de un acord larg cu privire la modul de identificare și de măsurare a acestora.

Cene spune cercetarea?

Activitatea teoretică desfășurată în cadrul proiectului MIME sugerează că există diferite modalități de identificare și măsurare a dezavantajelor lingvistice (Carey, viitor; Short, 2017). O abordare intuitivă este de a examina numărul de persoane cu care cineva poate comunica eficient. Noi numim acest model de oportunitate de comunicare și poate fi un indicator util pentru factorii de decizie, deoarece dezavantajele sociale și potențialele oportunități de comunicare sunt adesea corelate negativ. Cu toate acestea, acest model poate fi, de asemenea, înșelător, deoarece cineva se poate mulțumi cu situația lor, chiar dacă este în măsură să comunice cu relativ puțini oameni. Pentru a rezolva această problemă, am putea folosi în schimb un model de satisfacție a preferințelor, care spune că o persoană se află într-un dezavantaj lingvistic dacă nu este în măsură să facă ceea ce dorește din motive lingvistice, cum ar fi atunci când o persoană nu este în măsură să obțină un loc de muncă satisfăcător în domeniul său preferat de angajare, deoarece nu are competențe lingvistice străine. Cu toate acestea, această abordare ar putea fi, de asemenea, înșelătoare, deoarece indică faptul că cei care sunt mulțumiți de opțiunile limitate nu sunt dezavantajați.

La rândul său, această problemă poate fi rezolvată prin compararea persoanelor în funcție de capacitatea lor de a accesa o listă de resurse sau rezultate acceptate social. De exemplu, în cadrul modelului de acces la resurse, posibilitățile limitate de angajare din motive lingvistice reprezintă o formă de dezavantaj lingvistic, indiferent de preferințe sau de oportunitățile de comunicare, deoarece se află într-un dezavantaj în comparație cu obținerea unei resurse general evaluate-venituri. În

același timp, modelul de abordare a capacității are loc în același mod, dar în loc să întrebe ce are sau ce poate obține o persoană, se întreabă ce este capabil să fie și să facă. Prin urmare, lista sa cuprinde rezultate precum un bun control al sănătății sau al mediului și indică faptul că dezavantajul lingvistic apare deoarece o persoană, din motive lingvistice, nu are libertatea efectivă de a face aceste lucruri.

Ilustrații și dovezi

Tabelul rezumă unele dintre atracțiile și deficiențele fiecărui model. Diferențele dintre ele pot fi ilustrate prin luarea în considerare a unei imigrante care nu vorbește limba locală dominantă, dar este totuși mulțumită de viața și munca sa. În timp ce primele două modele diferă în ceea ce privește dezavantajele lingvistice, ultimele două vor ajunge la concluzii diferite, în funcție de resursele și rezultatele utilizate pentru a compara oamenii. De exemplu, dacă sunt incluse resurse precum vocea politică sau rezultate precum posibilitatea de a participa la viața publică, am putea concluziona că aceasta este dezavantajată, în ciuda lipsei sale de nemulțumire.

Implicații politice

Modele diferite pot fi potrivite pentru scopuri diferite. De exemplu, modelul de oportunitate de comunicare utilizează informații ușor accesibile și, prin urmare, poate fi adecvat să decidă unde să vizeze majoritatea programelor de învățare a limbilor străine. Pe de altă parte, abordarea bazată pe capacitate necesită mai multe informații, dar ar putea contribui la o mai bună înțelegere a nevoilor grupurilor vulnerabile, cum ar fi imigranții în vârstă care nu vorbesc limba locală. În același timp, una dintre atracțiile modelului de satisfacție a preferințelor este că acesta ar putea descuraja punerea în aplicare a politicilor ale căror obiective nu sunt susținute pe scară largă, dar poate face acest lucru numai dacă factorii de decizie au acces la informații fiabile și cuprinzătoare cu privire la preferințele reale ale cetățenilor. În cele din urmă, modelele de abordare a alocării resurselor și a capacității sunt cele mai utile pentru a evalua corectitudinea generală a regimului lingvistic al unei societăți.

Deși ar putea fi dificil să se ajungă la un consens social

larg cu privire la resursele sau rezultatele care trebuie incluse și la modul de clasificare a acestora, poate fi totuși posibil să se stabilească un minim social prin ajungerea la un consens cu privire la unele dintre acestea.

preferențială a avantajului lingvistic. *Analiza critică a filosofiei sociale și politice internaționale*. doi.org/10.1080/13698230.2016.1270905

Scurt, A. (2017). Patru concepții de dezavantaj lingvistic. *Jurnalul de dezvoltare multilingvă și multiculturală*, 38, 607-621.

Referințe și aprofundare:

Carey, B. (viitoarea). Modelul de satisfacție

Modelul	Definiție	Beneficii	Dezavantaje
Oportunități de comunicare	A are un avantaj lingvistic față de B atunci când A este capabil să comunice cu mai multe persoane.	Intuitiv și, prin urmare, acceptat pe scară largă. Simplu de aplicat.	Uneori contraintuitiv.
Satisfacerea preferințelor	A se bucura de un avantaj lingvistic față de B atunci când preferințele lui A sunt îndeplinite, din motive lingvistice, într-o măsură mai mare.	Intuitiv și, prin urmare, acceptat pe scară largă. O justificare morală puternică.	Uneori contraintuitiv. Greu de aplicat.
Accesul la resurse	A are un avantaj lingvistic față de B atunci când repertoriul lingvistic al lui A îi oferă un acces mai bun la resurse importante.	Oamenii sunt comparați conform acelorași criterii, semnificative din punct de vedere moral și accesibile publicului.	Dezacord social cu privire la importanța relativă a resurselor. Poate fi dificil de aplicat.
Abordarea bazată pe capacitate	A are un avantaj lingvistic față de B, unde registrul lingvistic al lui A facilitează îndeplinirea unor funcții umane valoroase.	Oamenii sunt comparați pe baza unor criterii identice, semnificative din punct de vedere moral, accesibile publicului și larg acceptate.	Dezacord social cu privire la importanța relativă a operațiunilor. Poate fi dificil de aplicat

6 Ce este o „abordare complexă” a selectării și elaborării politicilor lingvistice?

Marco Civico, François Grin, Universitatea din Geneva

Adoptarea unei abordări complexe înseamnă extinderea abordării tradiționale a legăturii dintre deciziile politice „în amonte” și rezultatele lor „în aval”. În timp ce primele sunt concepute pentru a le afecta pe cele din urmă (politicile urmăresc încă anumite obiective), legătura dintre acestea este, în general, mai complexă decât presupune teoriile convenționale. În același timp, realitățile domeniului pot fi foarte diferite. Din aceste două motive, nu există o politică unică, iar abordările complexe reprezintă un răspuns la această provocare. Acest lucru se aplică tuturor tipurilor de politici. De fapt, „Orientările pentru evaluarea impactului” publicate de Comisia Europeană în 2009 sunt deja destul de explicite, afirmând că punerea în aplicare și evaluarea politicilor ar trebui să țină seama întotdeauna de impactul asupra mediului, economic și social, precum și de orice factori externi care ar putea avea efecte pozitive sau negative asupra politicii. Cu toate acestea, deși complexitatea este adesea recunoscută de factorii de decizie politică, rareori se oferă o definiție formală, cu atât mai puțin un cadru analitic.

Ce ne spune cercetarea?

Cercetarea teoriei complexității arată că întrebările lingvistice îndeplinesc o serie de criterii specifice și, prin urmare, sunt considerate întrebări complexe. Printre altele, problemele lingvistice au o dinamică neliniară (de exemplu, procese precum dobândirea de limbi străine, declinul limbajului și păstrarea limbilor pot accelera sau încetini și uneori inversa). Acestea sunt caracterizate de bucle de feedback (gândiți-vă la utilizarea limbajului de auto-alimentare) și au caracteristici diferite la diferite niveluri de agregare (de exemplu, nevoile de comunicare ale unei persoane și cele ale unei întreprinderi sunt diferite).

Definirea unui plan de intervenție complex înseamnă, printre altele, recunoașterea faptului că problemele lingvistice ridică întotdeauna probleme legate de alte domenii, cum ar fi sistemul educațional, dispozițiile legale, evoluțiile demografice și ale pieței forței de muncă. Politicile lingvistice au întotdeauna efecte de propagare în afara sferei lingvistice. Teoria complexității ne spune că o politică bine orientată și eficientă trebuie să recunoască rețelele complexe care leagă problemele lingvistice de cauzele și consecințele care nu sunt lingvistice.

Ilustrații și dovezi

Uneori, politicile lingvistice nu reușesc să își atingă

obiectivul (obiectivele) din cauza lipsei lor de complexitate; politicile integrate complexe sunt, în general, mai bune. De exemplu, se consideră că politica privind limba irlandeză postindependență a avut, în general, rezultate dezamăgitoare, deoarece s-a concentrat prea mult pe contextul școlar și a neglijat în principal variabilele needucaționale (cum ar fi atitudinile față de limba irlandeză). Pe de altă parte, promovarea Euskera în Țara Bascilor s-a dovedit mai reușită, deoarece planul de politică lingvistică a inclus nu numai măsuri legate de școală, ci și cursuri pentru adulți, crearea de instituții ad-hoc și campanii de sensibilizare.

Implicații politice

Principiul general este că trebuie să dezvoltăm politici „la fel de complexe ca problemele pe care le abordează”. Acest lucru se traduce în câteva orientări practice pentru politicile care implică limba.

În timpul etapei de selecție și proiectare:

- Problemele lingvistice nu sunt niciodată „numai” probleme lingvistice. Înainte de elaborarea unei strategii de intervenție, trebuie înființat un grup interdisciplinar pentru a evalua măsura în care chestiunea în cauză acoperă diferite domenii, pentru a evalua nivelul de colaborare necesar și pentru a identifica un set de indicatori complecși necesari pentru monitorizare și evaluare.

- Planul de acțiune nu ar trebui să se bazeze exclusiv pe discipline lingvistice. Echipa responsabilă de dezvoltarea sa trebuie să fie interdisciplinară, cu experți care lucrează în domeniul lingvistic din diferite unghiuri.

În timpul și după faza de punere în aplicare:

- politica ar trebui monitorizată pentru a verifica dacă programul este pus în aplicare corect și pentru a verifica dacă există un flux adecvat de informații între diferitele servicii, pentru a asigura o ajustare constantă. Cercetările privind complexitatea arată că schimbarea nu are loc în mod regulat. Perioadele lungi fără modificări pot alterna cu schimbări bruște și dramatice (la „puncte de vârf”).

- o evaluare ex post trebuie să facă parte din concepția

generală. Aceasta ar trebui să evalueze impactul direct al politicii, precum și efectele acesteia asupra variabilelor care nu sunt lingvistice, astfel încât să se identifice mai sistematic efectele neașteptate sau neintenționate (sau absența acestora).

Procesul este rezumat în diagrama de mai jos.

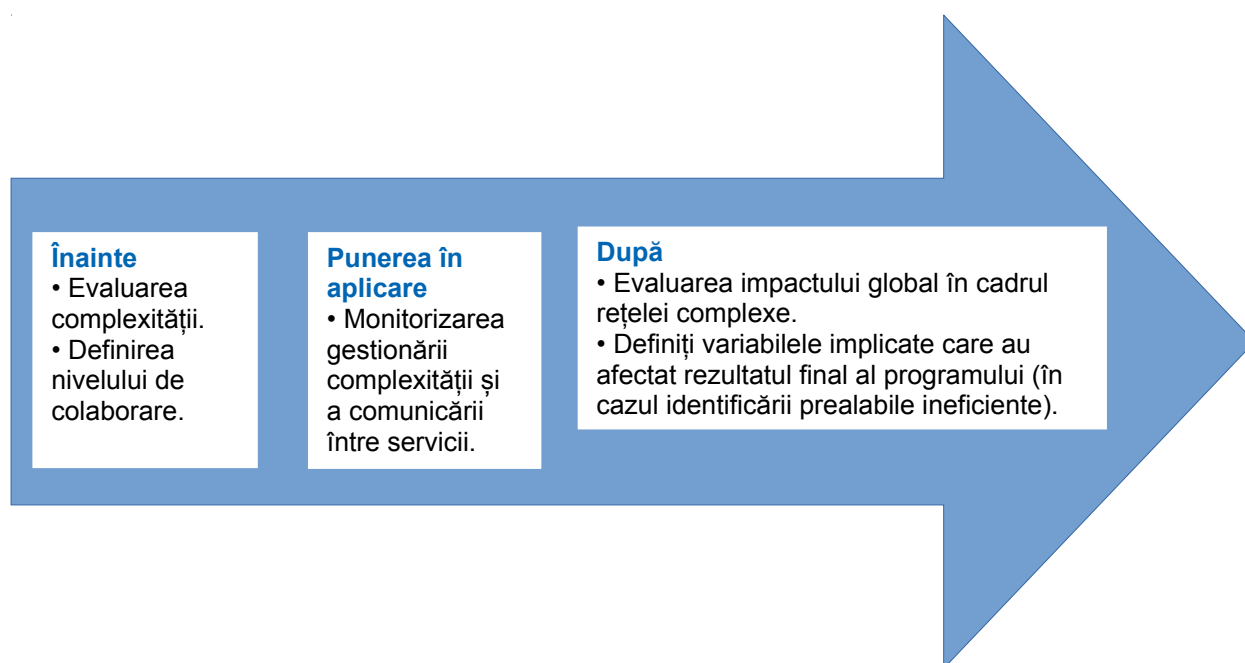
Referințe și aprofundare:

Comisia Europeană (2009). *Orientări privind evaluarea impactului*. SEC (2009) 92.

Geyer, R. & Cairney, P. (Eds.) (2015). *Manual privind complexitatea și politicile publice*. Cheltenham: Edward Elgar.

Gazzola, M. & Grin, F. (2017). Politica lingvistică comparativă și evaluarea. În G. González Núñez & R. Meylaerts (Eds.). *Traducere și politici publice* (p. 83-112). Londra: În legătură cu Routledge.

Sala, G. (2011). *Complexitate, instituții și politici*

publice. Agil de luare a deciziilor într-o lume turbulent. Cheltenham: Edward Elgar.

7 De ce ar trebui ca proiecțiile demo-lingvistice să stea la baza opțiunilor de politică lingvistică?

László Marác, Universiteit van Amsterdam

Într-o mare parte a discursului academic și public european, pare evident că o lingua franca trebuie să domine și va fi limba engleză. Pe lângă caracteristicile problematice ale oricărei forme de hegemonie lingvistică (indiferent de limba dominantă), constelațiile geopolitice care schimbă puterea nu favorizează neapărat acest scenariu – inclusiv extinderea continuă a limbii engleze globale. Poziția hegemonică a limbii engleze provine din influența crescândă a țărilor vorbitoare de limba engleză în secolul^{al} XX-lea (Phillipson, 2009). Cu toate acestea, în^{secolul} XXI, se așteaptă ca această dominație politică și economică să se diminueze și nu este clar că rolul limbii engleze va rămâne necontestat.

Ce ne spune cercetarea?

Secolul XX a favorizat expansiunea politică și comercială a țărilor anglofone. Comentatorii au susținut că poziția limbii engleze va fi pusă sub semnul întrebării datorită faptului că dominația mondială a Statelor Unite a depășit apogeul la începutul^{secolului} 21 (Moul și Morris, 2003; Ostler, 2006). Ostler (2010) sugerează, de asemenea, că dezvoltarea tehnologiilor lingvistice, în special a traducerii automate, va slăbi relevanța unei lingua franca globale. Acest lucru va permite altor limbi de comunicare mai largi să obțină un statut global de lingua franca sau, cel puțin, să își mențină poziția de factor important în comunicarea lingua franca la nivel regional, inclusiv pe teritoriul Uniunii Europene (UE). Evoluția treptată a echilibrului puterii geopolitice poate duce la o creștere a influenței asupra afacerilor mondiale ale anumitor state sau consorții de state.

Ponderea democratică a UE este în scădere, dar rămâne un actor economic major. Este probabil ca alte grupuri de state, cum ar fi Organizația de Cooperare de la Shanghai sau Uniunea Eurasiatică, să câștige mai multă influență. Influența din ce în ce mai mare a acestor organizații în afacerile mondiale implică, de asemenea, faptul că este probabil ca conceptele lor privind limbile și politicile lingvistice să devină mai importante pe termen lung.

Ilustrații și dovezi

O serie de limbi mai largi de comunicare concurează deja cu engleza globală pentru statutul lingua franca (regional). În fostele regiuni ale Uniunii Sovietice, rusa

este încă folosită ca lingua franca regională. O țară precum Kazahstanul în actuala fostă orbită sovietică și rusă a adoptat o politică oficială trilingvă de limbă care promovează un statut la fel de important pentru kazah, engleză și rusă. Cele două limbi oficiale ale Cooperării Militare de la Shanghai care acoperă teritoriul părții de est a continentului eurasiatic sunt rusa și chineza mandarină. Cu aproape 900 de milioane, limba chineză mandarină este de departe cel mai nativ vorbitor (aproximativ de trei ori mai mult decât limba engleză în prezent). Franceza rămâne principala lingua franca în majoritatea fostelor state coloniale franceze de pe continentul african, cu proiecții demografice care stabilesc numărul vorbitorilor de franceză între 370 și 770 de milioane până în 2060; și spaniolă ca lingua franca joacă un rol vital de comunicare pe continentul american, inclusiv, în urma migrației și evoluția demolingvistică, în Statele Unite. Alte limbi importante de comunicare mai largă, cum ar fi hindi, Malaezia și portugheză, ar putea fi, de asemenea, adăugate pe lista concurenților regionali în limba engleză globală.

Implicații politice

Pe scurt, evoluțiile geopolitice globale ar trebui să ne determine să anticipăm utilizarea mai multor lingua franca regionale sau globale, inclusiv engleza, dar și o serie de alte limbi, inclusiv limba chineză, spaniolă, arabă, hindi, rusă, bengaleză, malaeză, portugheză, urdu, japoneză, franceză, germană, persană și javaneză. În tabelul de mai sus, aceste limbi sunt clasificate în funcție de numărul total de vorbitori, este clar că numărul de „vorbitori de lingua franca” și, prin urmare, de „vorbitori totali”, este foarte aproximativ.

Pe lângă numărul diferitelor categorii de vorbitori, se numără, de asemenea, distribuția geografică și concentrarea limbilor concurente, precum și prestigiul și statutul acestora. Interacțiunea complexă a factorilor politici, economici și demografici care modelează dinamica limbajului sugerează că o gamă largă de limbi ar trebui să fie luată în considerare într-o politică lingvistică orientată spre viitor pentru Europa.

Statele membre ale UE ar putea oferi mai mult spațiu limbilor menționate mai sus în programa școlară, în special prin faptul că nu își limitează politica în domeniul educației lingvistice doar la predarea unei limbi materne și a limbii engleze. Această abordare mai deschisă este în conformitate cu recomandarea COM

(2008/566: 7) că predarea limbilor mai largi de comunicare este relevantă pentru stimularea competitivității și îmbunătățirea oportunităților în sferile comerciale globale.

Ostler, N. (2010). *Ultima Lingua Franca: Până la întoarcerea lui Babel*. New York: Eu sunt Walker.

Phillipson, R. (2009). *Imperialismul lingvistic a continuat*. New York: În legătură cu Routledge.

Referințe și aprofundare

Comisia Comunităților Europene (2003). Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor, 2003 - *Promovarea învățării limbilor străine și a diversității lingvistice: Un plan de acțiune 2004-2006*. COM (2003) 449 final.

Comisia Comunităților Europene (2008). Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor: Multilingvismul: un avantaj pentru Europa și un angajament comun. COM (2008) 566 final. Bruxelles: 18.9.2008.

Comisia Europeană (februarie 2006). Europeanii și limbile lor, Eurobarometru special 243 <https://webgate.ec.europa.eu/ebsm/api/public/deliverable/download?doc=true&deliverableId=37732>

Comisia Europeană (iunie 2012). Europeanii și limbile lor, Eurobarometru special 386 <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/1049>

Moul, J. & Morris, M. A. (2003). *Limbi într-o lume în curs de globalizare*. Cambridge: Cambridge University Press.

Ostler, N. (2006). *Imperiile Cuvântului: O istorie lingvistică a lumii*. Londra: Harper Perennial.

Limbă	Total vorbitori (M)	Vorbitori de limbă maternă (M)	Vorbitori lingua franca (M)
1 Engleză	1143	331	812
2 Mandarină chineză	1051	873	178
3 Spaniolă	389	329	60
4 Arabă	346	206	140
5 Hindi	302	182	120
6 Rusă	254	144	110
7 Bengaleză	250	181	69
8 Malaezia/Indonezia	202	55	147
9 Portugheză	193	178	15
10 Urdu	154	61	93
11 Japoneză	126	125	1
12 Franceză	118	68	50
13 Germană	118	90	28
14 Persană	109	36	73
15 Javaneză	85	85	0

Clasificarea limbilor în funcție de numărul total de vorbitori (adaptat din Ostler, 2017:227)

8 Cum influențează predarea limbilor străine costurile migrației?

Michele Gazzola, Torsten Templin, Bengt-Arne Wickström, Humboldt-Universität zu Berlin

Economia sugerează că mobilitatea capitalului și a forței de muncă contribuie la o mai bună distribuire a resurselor și, prin urmare, la eficiența economică. Mobilitatea forței de muncă, în special, contribuie la reducerea disparităților dintre regiuni în ceea ce privește ratele șomajului structural. Cu toate acestea, în contexte lingvistice diverse, cum ar fi UE, lipsa unei cunoașteri adecvate a limbilor străine poate împiedica mobilitatea forței de muncă. Învățarea unei noi limbi este costisitoare și poate influența opțiunile de mobilitate. Politica lingvistică poate ajuta persoanele fizice să reducă aceste costuri, promovând în același timp incluziunea.

Ce ne spune cercetarea?

Teoria economică a modelat, în general, alegerea unei persoane de a migra în urma unei comparații între beneficii și costuri. Aceste beneficii și costuri nu sunt neapărat financiare și pot include aspecte nefinanciare, cum ar fi proximitatea față de membrii familiei sau de prieteni sau un mediu mai sigur pentru copii, dar, în scopul acestei discuții, să ne concentrăm asupra părții financiare a comparației (nu vorbim despre cazuri extreme de refugiați și solicitanți de azil, nici despre cazul mobilității pe termen scurt). Cetățenii sunt încurajați să se mute într-o altă țară dacă *diferența* dintre venitul preconizat, fără impozite și prestațiile sociale (și ajustată în funcție de diferențele de cost al vieții) în țara de destinație și în țara de origine este mai mare decât suma diferitelor costuri de migrație. Prestațiile pot include asigurarea de sănătate gratuită sau creșterea copiilor. Aceste costuri pot include costurile explicite de călătorie sau de admisie stabilite de politica de migrație a țării de destinație, precum și costurile implicite, cum ar fi distanța față de rude și prieteni, preferința pentru locuință, costurile psihologice și costurile de învățare a limbilor străine.

Ilustrații și dovezi

Datele empirice din diferite țări OCDE arată că competențele lingvistice sunt un factor determinant semnificativ din punct de vedere statistic al modelelor de migrație și că originea lingvistică a migranților este importantă atunci când aleg țara de destinație (Chiswick și Miller, 2015). În general, cunoașterea limbii oficiale a țării gazdă (fie ca primă limbă, fie ca a doua limbă) este un factor important care explică componența și

amplora fluxurilor migratorii. În Europa, de exemplu, exprimarea limbii principale a unei țări crește aproape cu cinci probabilitatea emigrării în țara respectivă. Politica lingvistică poate afecta costurile lingvistice. Politica lingvistică în țara de origine poate crește expunerea la limba oficială (sau la una dintre limbile oficiale) a țării de destinație. Predarea limbilor străine în sistemul de învățământ reduce costul mediu al migrației către țările în care aceste limbi sunt oficiale sau vorbite pe scară largă, indiferent dacă cetățenii sunt cu adevărat interesați să emigreze în viața lor adultă. Politica lingvistică în țara de destinație afectează costurile migrației în două moduri diferite. Aceasta poate îmbunătăți expunerea la limbi străine post-migrație, oferind migranților cursuri de limbă și de integrare accesibile. În plus, aceasta poate permite anumite excepții în ceea ce privește utilizarea limbii oficiale locale în anumite forme administrative, în anumite servicii publice și în anumite sectoare ale pieței forței de muncă. De exemplu, autoritățile publice pot utiliza serviciile de traducere și interpretare pentru a furniza formulare administrative administrației fiscale în diferite limbi și pentru a angaja interpreți în spitale. Autoritățile publice pot accepta ca anumite grupuri de migranți (de exemplu, persoane cu înaltă calificare) să aibă dreptul de a lucra într-o limbă care nu este limba oficială a țării gazdă pentru o anumită perioadă de timp. De exemplu, profesorii străini pot fi numiți sub rezerva dezvoltării unor competențe lingvistice adecvate în limba locală într-o anumită perioadă de timp.

Nu toate politicile lingvistice sunt egale sau obțin aceleași rezultate în ceea ce privește mobilitatea și incluziunea. În marea majoritate a țărilor UE, de exemplu, engleza este prima limbă străină predată în școli. Prin urmare, este mai ieftin pentru cetățenii UE să călătorească în țări europene în care limba engleză este vorbită pe scară largă, în special în Irlanda și Regatul Unit. Acest lucru poate duce la denaturări neașteptate ale fluxurilor de lucrători străini pe piața europeană a forței de muncă. Țările a căror limbă oficială nu este predată pe scară largă în străinătate încurajează adesea utilizarea la nivel național a limbii engleze ca a doua limbă pentru anumite posturi profesionale, de exemplu în învățământul superior și în întreprinderile mari. Cu toate acestea, această alegere poate ridica alte probleme în ceea ce privește includerea străinilor la nivel local, deoarece reduce motivația de a învăța limba dominantă

a țării sau regiunii de destinație.

Implicații politice

Sunt necesare măsuri suplimentare la nivel european și național pentru a reduce tensiunea dintre mobilitate și incluziune. Învățarea unei limbi străine înainte de a se muta în străinătate și/sau imediat după sosirea în țara gazdă ar trebui să devină mai accesibilă și mai ieftină. Costurile pot fi împărțite între statele membre, de exemplu prin utilizarea sporită a fondurilor structurale ale UE. Furnizarea de către serviciul public a formularelor în mai multe limbi și utilizarea anualelor multilingve la locul de muncă pot fi, de asemenea, sprijinite.

Diversificarea diversității limbilor predate în sistemul de învățământ, în loc să se concentreze pe o singură limbă, ar spori și mai mult mobilitatea. Cercetările empirice arată că nu numai stăpânirea limbii dominante a țării de destinație este cea care contează, ci și distanța lingvistică dintre această limbă și limbile deja cunoscute de migranți. Dezvoltarea unor anuale lingvistice care să includă limbi care aparțin unor familii de limbi diferite (de exemplu, germanică,

romanică și slavică) în locul limbilor care aparțin aceleiași familii ar putea promova mobilitatea și incluziunea.

Referințe și aprofundare

- Aparicio Fenoll, A. & Kuehn, Z. (2016). Competența în materie de limbi străine favorizează migrația tinerilor în cadrul Uniunii Europene? În Gazzola, M. & Wickström B.-A. (Eds.) *The Economics of Language Policy* (p. 331-356). Cambridge: MIT Press.
- Burckhardt, T. (în presă). Privarea de dreptul de vot lingvistic și mobilitatea forței de muncă în Europa. În Gazzola, M., Templin, T., & Wickström, B.A. (Eds.). *Politicallingvistică și justiția lingvistică: Abordări economice, filozofice și socio-lingvistice*. Berlin: În Springer.
- Chiswick, B. R. & Miller P. W. (2015). Migrația internațională și economia limbii. În B. R. Chiswick & P. W. Miller (Eds.) *Manualul economiei migrației internaționale* (p. 211-269). Amsterdam: În Olanda de Nord.

9 Ce inegalități socio-economice între vorbitorii de limbi diferite trebuie abordate prin politici publice?

Brian Carey, Andrew Shorten, Universitatea din Limerick

Incluziunea și mobilitatea pot fi compromise de inegalitățile sociale și economice care apar deoarece oamenii au competențe lingvistice diferite. De exemplu, dacă angajatorii recompensează familiarizarea cu limbile dominante locale sau cu limbile globale, cum ar fi engleza, atunci vorbitorii lor foarte competenți vor avea adesea oportunități mai bune de ocupare a forței de muncă și de promovare. Cu toate acestea, deoarece nu toate inegalitățile lingvistice constituie nedreptate socială, avem nevoie de principii de justiție socială pentru a explica ce inegalități sunt importante, de ce sunt și care sunt cele mai importante.

Ce ne spune cercetarea?

Cercetătorii empirici au identificat multe inechități datorate limbajului. De exemplu, competența în unele limbi poate atrage o primă salarială, vorbitorii nativi pot avea oportunități mai bune de promovare dacă par mai puțin ezitanți sau simpatici la locul lor de muncă, iar vorbirea unei limbi utilizate pe scară largă poate deschide ușa instituțiilor care oferă beneficii, cum ar fi universitățile și rețelele de carieră (pentru un rezumat, a se vedea Shorten, 2017). În plus, competențele lingvistice pot afecta, de asemenea, capacitatea unei persoane de a naviga în instituții sociale, comerciale și publice complexe, de a construi relații, de a avea acces la asistență medicală sau de a exercita efectiv drepturi civile și politice (De Schutter și Ypi, 2012).

Deși inegalitatea ca atare este uneori considerată ca fiind discutabilă, mulți oameni consideră că cel puțin o parte din inegalitățile datorate limbii sunt libere din punct de vedere moral, cum ar fi beneficiile profesionale pe care o persoană le obține din alegerea de a investi în învățarea limbilor străine sau posibilitățile limitate de a participa la viața publică trăită de un lucrător cu sediul temporar într-o altă țară.

În același timp, aproape toată lumea este de acord că cel puțin anumite inegalități cu o dimensiune lingvistică ar trebui abordate în ordinea publică. Prin urmare, avem nevoie de motive bazate pe principii pentru a ne ajuta să înțelegem ce inegalități necesită măsuri de remediere, iar cercetarea filozofilor politici ne poate ajuta să le formulăm.

Un principiu pe care l-am putea folosi în acest scop este principiul suficienței, care insistă asupra faptului că politicile publice trebuie să garanteze că un număr cât mai mic de persoane se situează sub un anumit prag (Francfort, 1987). Acest minim social poate fi definit

prin referire la bunăstarea, venitul unei persoane, măsura în care drepturile sale sunt respectate sau altceva. În orice caz, ceea ce contează este să ne asigurăm că fiecare are lucruri „suficiente” care sunt importante pentru noi. Un alt principiu potențial este principiul priorității, care recomandă ca politicile publice să acorde prioritate satisfacerii nevoilor celor mai puțin favorizați (Parfīt, 1998). Acest principiu nu se bazează pe ideea unui minim social, ci mai degrabă afirmă că asistența acordată oamenilor este cu atât mai importantă din punct de vedere moral, deoarece acestea sunt slab dezvoltate. Prin urmare, sugerează că îmbunătățirile modeste ale situației unui număr mic de persoane defavorizate au o importanță morală mai mare decât îmbunătățirile semnificative în situația unui număr mare de persoane favorizate.

Ilustrații și dovezi

În ceea ce privește inegalitățile lingvistice, principiul suficienței ne obligă să abordăm inegalitățile care ar putea avea ca efect lăsarea unor persoane sub prag.

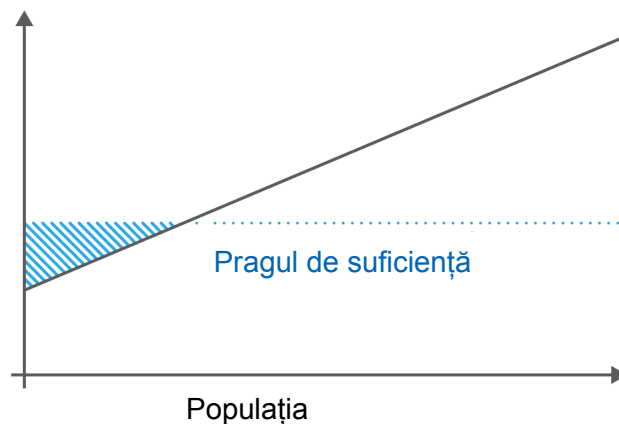
Aceasta ar putea include, de exemplu, furnizarea de servicii de traducere, astfel încât imigranții să poată avea acces la servicii publice sau la programe de formare lingvistică pentru a le permite să aibă acces la un loc de muncă util. Pentru a o pune în aplicare, cetățenii vor trebui să decidă cu privire la un prag pentru societatea lor. Acestea ar putea prefera o definiție pur economică, de exemplu asigurându-se că nimeni nu este în măsură, din motive lingvistice, să obțină un venit suficient. Pentru a realiza acest lucru, ar fi necesar să se ofere programe de învățare a limbilor străine pentru imigranți. Sau ar putea prefera o definiție mai largă, de exemplu, asigurându-se că fiecare persoană are o oportunitate efectivă de a-și exercita gândurile și imaginația într-o limbă care le este cunoscută. Acest lucru ar necesita probabil subvenționarea produselor culturale în limbile minorităților și oferirea de oportunități de angajare pentru vorbitorii de limbi minoritare.

În același timp, principiul priorității impune să ne concentrăm asupra îmbunătățirii situației celor care sunt în prezent săraci, punând nevoile lor deasupra celor ale altor grupuri mai favorizate. Acest lucru ar putea însemna, de exemplu, introducerea unor programe de formare lingvistică pentru imigranții recenți care au perspective slabe de angajare din cauza limbii. Poate în mod controversat, această opinie subliniază că, în

principiu, trebuie să ne abținem de la punerea în aplicare a politicilor în beneficiul grupurilor cele mai favorizate, cum ar fi vorbitorii anumitor limbi indigene, dacă putem îmbunătăți situația celor mai puțin favorizați.

Implicații politice

Fiecare principiu ar putea fi relevant în diferite scenarii de politică. De exemplu, principiul suficienței ar putea fi deosebit de relevant pentru a decide ce tipuri de servicii de traducere urmează să fie furnizate și cui. În același timp, principiul priorității ne-ar putea ajuta mai bine să alocăm resurse limitate între diferite grupuri cu cereri concurente, cum ar fi migrații și vorbitorii de limbi minoritare. Este esențial ca cele două principii să fie adesea convergente cu recomandări similare în practică, deoarece asigurarea faptului că un număr cât mai mare de persoane cu puțină depășesc pragul de suficiență va necesita adesea acordarea de prioritate nevoilor celor mai dezavantajați.

Referințe și aprofundare

- De Schutter, H. & Ypi, L. (2012). Limba și norocul. *Politică, Filosofie și amp; Economie*, 11, 357-381.
- Frankfurt, H. (1987). Egalitate ca o idee morală. *Etică*, 98, 21-42.
- Parfit, D. (1998). Egalitate și prioritate. În A. Mason (Ed.), *Ideals of Equality* (p. 1-20), Oxford: Editura Blackwell.
- Scurt, A. (2017). *Patru concepții de dezavantaj lingvistic*. *Jurnalul Dezvoltării Multilingve și Multiculturale*, 38, 607-621.

10 În ce limbi ar trebui să se ofere asistență medicală?

Brian Carey, Andrew Shorten, Universitatea din Limerick

Persoanele care nu cunosc o limbă locală dominantă pot întâmpina dificultăți în accesarea asistenței medicale dacă le este dificil să identifice și să comunice cu serviciile medicale în cauză. În același timp, vorbitorii de limbi minoritare pot întâmpina dificultăți în identificarea și utilizarea serviciilor medicale relevante în limba preferată. Când are dreptul, în materie de justiție, o persoană să furnizeze servicii publice de sănătate într-o anumită limbă?

Ce ne spune cercetarea?

Calitatea sănătății unei persoane poate fi compromisă în cazul în care aceasta întâmpină dificultăți în accesarea asistenței medicale într-o limbă pe care aceasta o înțelege. De exemplu, în îngrijirea de urgență, absența interpreților profesioniști are un impact semnificativ asupra înțelegerii de către pacienți a stării lor (Baker et al., 1996). În plus, chiar și pentru persoanele care cunosc o limbă dominantă, comunicarea cu profesioniștii din domeniul sănătății este dificilă dacă nu înțeleg termenii medicali (Schyve, 2007) și, prin urmare, este mai probabil ca persoanele să sufere de probleme de sănătate dacă nu au încredere în limba dominantă. De exemplu, un studiu australian a constatat că depresia postnatală a fost mai frecventă la mamele chineze decât la populația generală din acest motiv, deși această condiție este practic necunoscută în China (Chu, 2005), iar dificultățile de comunicare pot face parte din explicație. Prin urmare, pot fi necesare diferite politici lingvistice pentru a răspunde nevoilor de sănătate ale persoanelor, cum ar fi furnizarea de servicii de traducere și interpretare, servicii sociale și de asistență medicală favorabile minorităților și sprijin pentru învățarea limbilor străine.

Pe lângă accesul la asistență medicală adecvată, este important ca multe persoane să aibă acces la servicii medicale în limba lor preferată, chiar dacă sunt vorbitori competenți ai unei limbi dominante. De exemplu, luați în considerare un rezident al Kerry Gaeltacht, o regiune de limbă irlandeză din sud-vestul Irlandei, care consideră că trebuie să folosească limba engleză pentru a comunica cu medicul său local. Interesele sale sunt subminate deoarece nu poate avea acces la un serviciu public important în limba sa preferată, într-o regiune în care statul s-a angajat să îl promoveze. Se poate părea că acest din urmă interes este mai puțin important din punct de vedere moral decât cel menționat mai sus, deoarece este mai puțin dăunător să i se refuze accesul la îngrijire într-o limbă preferată decât să nu aibă acces deplin la îngrijire. Cu

toate acestea, atunci când se decide cum să se aloce resurse publice limitate, cele două interese nu trebuie neapărat să fie echilibrate între ele. În schimb, o abordare mai bună este încercarea de a ajunge la un acord cu privire la standardele și principiile care sunt adecvate fiecărui tip de interes.

Ilustrații și dovezi

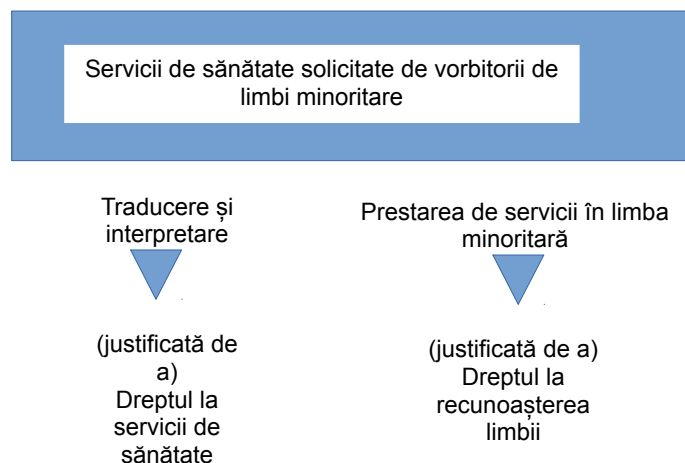
Pe de o parte, fiecare persoană are un interes moral semnificativ în propria sănătate, iar acest interes este suficient de important pentru a justifica un drept la sănătate. Întrucât exercitarea acestui drept de către cetățeni va fi compromisă în cazul în care aceștia nu pot avea acces la asistență medicală într-o limbă pe care o înțeleg, există motive solide pentru a face dreptate vorbitorilor de limbă minoritară prin furnizarea de servicii de traducere și interpretare. Pe de altă parte, furnizarea de servicii de traducere și interpretare nu corespunde cerințelor anumitor vorbitori de limbă minoritară, și anume furnizarea de servicii de sănătate fără intermediari în propria lor limbă.

Dacă nu este posibil să se ofere asistență medicală în fiecare dintre limbile vorbite într-o societate, atunci cetățenii trebuie să decidă ce limbi să utilizeze în acest scop. Aceste decizii trebuie să respecte vorbitorii de limbi diferite ca fiind egali și nu ar trebui să priveze vorbitorii de limbi minoritare de accesul la servicii de sănătate în propria lor limbă numai din motive economice. O modalitate de a trata vorbitorii de limbi diferite ca fiind egali este de a oferi același nivel de adaptare pe cap de locuitor pentru diferitele limbi vorbite în societate (Grin & Vaillancourt, 2015), de exemplu prin furnizarea de servicii de asistență medicală în limbile minorităților, în conformitate cu principiul „când numărul-justifică” (Patten, 2014). Acest lucru se poate realiza fie la nivel regional, de exemplu dacă o minoritate este concentrată din punct de vedere geografic, fie pe o bază generică, astfel încât vorbitorii să poată avea acces la asistență medicală în propria lor limbă, indiferent de locul în care locuiesc în țară.

Implicații politice

Nu există, în principiu, niciun motiv pentru care cele două interese descrise mai sus nu pot fi îndeplinite simultan. Cu toate acestea, atunci când resursele sunt limitate, cetățenii vor trebui să decidă ce interese să favorizeze. Întrucât grupurile mai puțin puternice sunt ușor neglijate în procesul de elaborare a politicilor, este

important să ne amintim că populațiile vulnerabile de migranți au adesea nevoi de sănătate complexe legate de limbă. În același timp, este, de asemenea, important să se reamintească faptul că minoritățile lingvistice au dreptul legitim la o parte echitabilă din resursele publice de asistență medicală, care pot include furnizarea de servicii de sănătate în limba pe care o aleg. Prin urmare, factorii de decizie ar trebui să comunice în mod clar motivele pentru care decid cu privire la anumite priorități, astfel încât cetățenii să aibă posibilitatea de a înțelege și de a contesta deciziile statului.

Referințe și aprofundare

- Baker, D. W., Parker, R. M., Williams, M. V., Coates, W.C., & Pitkin, K. (1996). Utilizarea și eficacitatea interpreților într-un departament de urgență. *Jurnalul Asociației Medicale Americane*, 275, 783-8.
- CHU, C. (2005). Experiența postnatală și nevoile de sănătate ale femeilor migratoare chineze în Brisbane, Australia. *Etnie și sănătate*, 10, 33-56.
- Grin, F. & Vaillancourt, F. (2015). Economia politicii lingvistice: O introducere în activitatea de evaluare. În F.M. Hult & D. Cassels Johnson (Eds.), *Metode de cercetare în politica și planificarea lingvistică: Un ghid practic* (p. 118-129), Boston: Wiley-Blackwell.
- Patten, A. (2014) *Recunoaștere egală: Fundațiile morale ale drepturilor minorităților*. La Oxford: Princeton University Press.
- Schyve, P.M. (2007). Diferențele lingvistice ca barieră în calea calității și securității în domeniul asistenței medicale: Perspectiva Comisiei mixte. *Jurnalul de Medicină Internă Generală*, 22, 360-361.

11 Costurile sunt semnificative în ceea ce privește politica lingvistică?

Bengt-Arne Wickström, Michele Gazzola, Torsten Templin, Humboldt-Universität zu Berlin

Pentru a discuta în mod judicios politica lingvistică, este necesar să se analizeze măsurile specifice de planificare grupate în diferite categorii. Diferitele structuri de costuri pentru măsurile de politică lingvistică necesită norme decizionale diferite pentru diferite categorii. Aici ne concentrăm asupra costurilor de punere în aplicare, lăsând deoparte (care pot fi considerabile) costurile decizionale care conduc la măsura în cauză. Având în vedere că beneficiarii sunt repartizați pe o anumită suprafață, costurile pot varia atât în funcție de numărul de beneficiari, cât și de dimensiunea suprafeței. Într-un context democratic, politicile publice sunt evaluate în funcție de beneficii și dezavantaje. Politica lingvistică poate fi considerată o politică publică menită să ia în considerare preferințele lingvistice ale tuturor persoanelor din societate, echilibrând beneficiile percepute cu costurile asociate. Economiiștii abordează problema restrânsă a comparării beneficiilor și a costurilor agregate cu conceptul de „eficiență”, care contribuie la o metodă cunoscută sub numele de „analiză cost-beneficiu”. În același timp, politicile ar trebui să trateze persoanele în mod echitabil. Acest al doilea criteriu, nu mai puțin important, implică adesea costuri mai mari și trebuie găsit un compromis. Economiiștii abordează această problemă cu diferite concepte de „justiție”. Costurile joacă un rol esențial în ambele aspecte.

Ce ne spune cercetarea?

Diferitele măsuri de politică lingvistică conduc la structuri de costuri diferite. Costurile pot varia mai mult sau mai puțin în funcție de numărul de beneficiari și de dimensiunea teritoriului în cauză. Din motive de claritate, discutăm patru cazuri arhetipale, prezentate în tabelul de pe pagina opusă, deși toți pașii intermediari sunt posibili.

Ilustrații și dovezi

Cazul I Acesta este, în general, cazul adoptării unei limbi oficiale, astfel cum este practică în UE. Aceasta include producerea de documente oficiale și, în esență, utilizări simbolice (dar adesea foarte importante), cum ar fi abrevierea Băncii Centrale Europene în diferite limbi pe bancnote. Aici, toate costurile sunt costuri fixe.

Implicare Având în vedere că costurile sunt constante și că beneficiile agregate depind de numărul de

beneficiari, criteriul deciziei raționale ar trebui să se bazeze numai pe numărul de beneficiari, care este legat de numărul de vorbitori ai unei limbi. Prin urmare, din punctul de vedere al eficienței și justiției, este dificil să se justifice neacordarea statutului oficial catalană sau rusă în UE, atunci când limbile cu mult mai puțini vorbitori, cum ar fi letonă sau malteză, sunt oficiale.

Cazul II Un bun exemplu este de a avea semne stradale în mai multe limbi. Costurile nu depind de numărul de persoane care citesc semnele, ci de numărul de semne – și, prin urmare, de costuri – cresc odată cu dimensiunea teritoriului în cauză. Se poate presupune că prestațiile sunt proporționale cu numărul de beneficiari.

Implicare În acest caz, criteriul deciziei raționale impune un număr de beneficiari pe suprafață. Criteriile de decizie bazate pe eficiență și justiție implică faptul că densitatea spațială a unui grup lingvistic ar trebui să reglementeze drepturile lingvistice în această categorie. O consecință este că drepturile minorităților de acest tip nu ar trebui reduse dacă minoritatea este o fracțiune în scădere a populației din cauza migrației populației majoritare în regiune. Politicile recente din unele țări din Europa Centrală contrazic în mod clar acest lucru.

Cazul III Centrele de apel în diferite limbi, informând cetățenii cu privire la aspecte legate de obligațiile lor fiscale, ilustrează acest caz. Costurile sunt independente de dimensiunea zonei, dar sunt proporționale cu numărul de persoane care caută informații într-o anumită limbă. (Economiiile din centrul de apel în limba majoritară trebuie scăzute din cauza apelurilor deplasate către centrul paralel.)

Implicare Din nou, deoarece costurile sunt independente de dimensiunea zonei de stabilire, avem nevoie de un număr suficient de persoane pentru a justifica costurile de punere în aplicare. Regula deciziei ar trebui să depindă numai de numărul de beneficiari.

Cazul IV Un exemplu aproximativ al celui de al patrulea caz este furnizarea de servicii sociale la domiciliu persoanelor în vârstă în limba lor maternă. Costurile depind atât de dimensiunea teritoriului, cât și de numărul de beneficiari. Din nou, economiiile din sistemul paralel în limba majoritară trebuie luate în considerare.

Implicare Urmând același argument ca în cazul II, o regulă de decizie rațională ar trebui să se bazeze pe

densitatea populației minoritare.

rezultat

Implicații politice

Cazurile discutate aici sunt cazuri arhetipice. Există mulți intermediari, în cazul cărora regula decizională ar putea fi o combinație de norme bazate pe numărul total de persoane dintr-un grup lingvistic și pe densitatea lor de viață pe teritoriul în cauză. Concluzia generală este că, din cauza structurilor costurilor, nu poate exista un singur tip de regulă decizională și, prin urmare, nu poate exista un tip uniform de politică lingvistică. Nu se poate motiva în termeni de o singură dimensiune, ca „oficial” v „nu oficialpe”. În schimb, este necesară o politică diferențiată. Unele drepturi lingvistice ar trebui clasificate într-o categorie, iar altele în alta. Pentru fiecare categorie, este necesar un criteriu diferit de decizie. O politică lingvistică rațională este în mod necesar multidimensională.

O clasificare a măsurilor de politică lingvistică în funcție de proprietățile bunului sau ale serviciului

Referințe și aprofundare

Wickström, B.A. (2016). Drepturile lingvistice: O abordare bazată pe bunăstare și economie. În V. Ginsburgh & S. Weber (Eds.), *Manualul de economie și limbă Palgrave* (p. 659-688). Mori de vânătoare: Palgrave Macmillan.

Wickström, B.A. (2017). *O teorie a costurilor de planificare lingvistică și politică*. Raportul de cercetare 17-2. Berlin: Grupul de cercetare „Economică și limbă”.

Wickström, B.A., Templin, T., & Gazzola M. (n. O abordare economică a politicii langue și a justiției lingvistice. În M. Gazzola, T. Templin, & B.-A. Wickström (Eds.), *Politica lingvistică și justiția lingvistică: Abordări economice, filozofice și socio-lingvistice*. Heidelberg: În Springer.

CLASIFICAREA MĂSURILOR DE POLITICĂ LINGVISTICĂ ÎN FUNCȚIE DE PROPRIETĂȚILE BUNULUI SAU ALE SERVICIULUI REZULTAT

Costurile punerii în aplicare a unei măsuri [...]	nu depinde de dimensiunea teritoriului	creștere proporțională cu dimensiunea teritoriului
nu depinde de numărul de persoane	Cazul I	Cazul II
creștere proporțională cu numărul de persoane	Cazul III	Cazul IV

12 De ce sunt utile simulările pe calculator în selectarea și proiectarea politicilor lingvistice complexe?

Marco Civico, Universitatea din Geneva

Deoarece este adesea nepractic, dacă nu imposibil, să se colecteze date privind câteva mii de observații, cu atât mai puțin efectuarea (și re-executarea) experimentelor sociale la scară largă pentru a obține date de primă mână, modelele bazate pe agenți (ABM) sunt deosebit de utile atunci când vine vorba de elaborarea unor politici descendente, ale căror efecte sunt determinate în mod inevitabil de procesele ascendente. Politica lingvistică poate beneficia de utilizarea ABM, deoarece acestea pot simula cu ușurință procese complexe, cum ar fi dinamica declinului și a supraviețuirii limbajului sau modelele de comunicare care rezultă din alegerile lingvistice individuale. În plus, ABM pot reproduce în mod eficient sisteme adaptive complexe, deoarece opțiunile agenților pot fi modelate pentru a-și adapta comportamentul la informațiile obținute în timp.

Ce ne spune cercetarea?

ABM este unul dintre principalele instrumente de analiză a teoriei complexității și face parte din filozofia generală a modelării în științele sociale: modelele nu sunt destinate să semene cu realitatea; dimpotrivă, folosind fapte stilizate, ele sunt instrumente care ne ajută să ne gândim la procese complexe. Simularea pe calculator contribuie, printre altele, la estimarea impactului diferitelor măsuri de politică. ABMS poate include, de asemenea, diferite clase de variabile: cele care pot fi influențate de variabilele de politică și contextuale care nu sunt (sau doar parțial) afectate de politică. Prin urmare, ABM pot ajuta, de asemenea, factorii de decizie să simuleze rezultatul diferitelor măsuri de politică în condiții foarte diferite, fie că sunt naturale, sociale, politice, economice etc. ABM au fost în măsură să explice și să prevadă mai multe fenomene din științele naturii (de exemplu, răspândirea tumorilor în organism), științele sociale (de exemplu, dinamica segregării) și științele umaniste (de exemplu, modificări ale modelelor de vocabular și vorbire).

În plus, ABM pot genera vizualizări extrem de intuitive ale dinamicii implicate, fără a fi nevoie să se înțeleagă aspectele tehnice ale codului care stau la baza acestora.

Ilustrații și dovezi

Să ia în considerare măsurile de politică propuse în *Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare*. Modelul simulează comunicarea în cadrul unei populații în care se vorbește limba Y majoritară și o limbă minoritară X. Indivizii se întâlnesc și comunică cu alte persoane care aparțin fie populației majoritare (numai

stăpânind limba majoritară Y), fie populației minoritare (să stăpânească limba majoritară Y și să aibă competențe diferite în limba minoritară X). Atunci când se întâlnesc, aceștia stabilesc dacă limba de comunicare este Y sau X. Acest lanț stilizat de întâlniri reflectă problema reală a posibilităților unui vorbitor de limbă X de a utiliza limba minoritară și de a-și îmbunătăți abilitățile în această limbă, având în vedere contextul în care locuiește. Să luăm în considerare acum o politică prin care să ne asigurăm că copiii minoritari cu vârste cuprinse între 6 și 15 ani primesc instruire în limba X, îmbunătățindu-și astfel competențele în această limbă. Simulările arată că, înainte de punerea în aplicare a politicii, limba minoritară X dispăre în cele mai multe cazuri, aproape independent de proporția inițială de vorbitori minoritari. Competențele medii X sunt, de asemenea, în scădere rapidă. Cu toate acestea, dacă politica este pusă în aplicare, numărul absolut de persoane capabile să vorbească X tinde să rămână constant în timp. Este deosebit de interesant de remarcat faptul că, în multe cazuri, nu este prea târziu să se corecteze situația prin aplicarea politicii într-o etapă ulterioară.

Rezultatele sunt prezentate în cifrele de mai sus. Este clar că modelul poate fi rafinat pentru a include alte variabile contextuale, cum ar fi percepția pe care vorbitorii minoritari au propria lor limbă în ceea ce privește statutul sau capacitatea vorbitorilor de limbă majoritară de a se exprima în limba minoritară. În plus, codul poate fi rescris astfel încât să pună în aplicare în mod automat politica atunci când proporția vorbitorilor minoritari scade sub un anumit prag. Cu toate acestea, în general, este recomandabil să se evite adăugarea prea multor complicații la model, deoarece acest lucru poate masca în cele din urmă variabilele de interes.

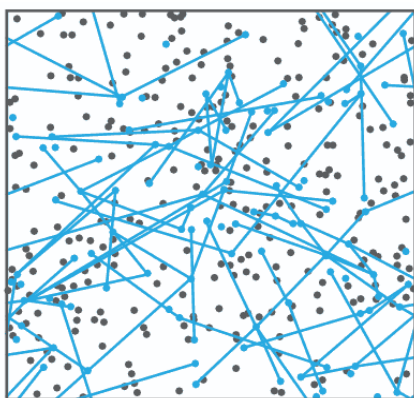
Implicații politice

În scopuri de politică, ABM pot fi utilizate pentru a simula:

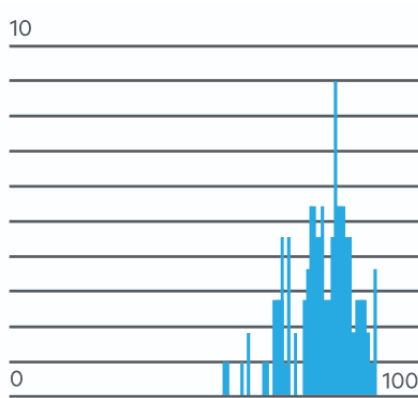
1. fenomene existente pentru a deduce caracteristicile acestora (de exemplu, modul în care se dezvoltă diferite strategii de comunicare în cadrul diferitelor comunități);
2. impactul potențial al diferitelor intervenții, ajustarea variabilelor incluse în model (de exemplu, modul în care o schimbare exogenă a nivelurilor de competență lingvistică afectează numărul de vorbitori în timp);
3. schimbări în cadrul unui anumit sistem social ca

răspuns la șocurile externe (de exemplu, valurile de imigrație).

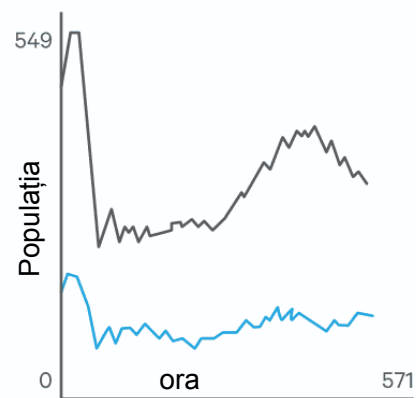
În scopul specific al politicii lingvistice și al planificării lingvistice, simulările pe calculator pot contribui la anticiparea nevoilor lingvistice și la conceperea în consecință a furnizării de servicii lingvistice. Acestea oferă previziuni pe termen lung și facilitează comparațiile între diferite scenarii în care sunt (sau nu) puse în aplicare măsuri diferite. Aceste aplicații pot ajuta factorii de decizie politică, precum și legiuitorii care trebuie să facă alegeri în cunoștință de cauză. Site-ul ABM necesită o bună cunoaștere prealabilă a problemelor pe care factorii de decizie politică doresc să le abordeze, dar nu și codificarea.

Animația SIMULAȚIEI (vorbitori minoritari în albastru, vorbitori majoritari în gri)

DISTRIBUȚIA VORBITORILOR DE LIMBĂ MINORITARĂ minoritate (axa Y) în funcție de nivelul de fluiditate pe o scară de la 0 la 100 (axa x) după 500 iterații

TENDINȚE ÎN NUMĂRUL ABSOLUT DE VORBITORI. Proporția vorbitorilor minoritari după 500 de iterații = 0,12
| minoritate |majoritatea

Referințe și aprofundare

Hadžikadić, M., O'Brien, S., & Khouja, M. (Eds.) (2013). *Gestionarea complexității: Considerații practice în dezvoltarea și aplicarea ABM la provocările politicilor contemporane (studii privind inteligența informatică)*. Berlin, Heidelberg: Verlagul din Springer.

Wilensky, U. & Rand, W. (2015). *O introducere în modelarea bazată pe agenți: Modelarea sistemelor complexe naturale, sociale și proiectate cu NetLogo*. Cambridge: MIT Press.

13 Care sunt implicațiile juridice generale ale cercetării MIME?

Robert Dunbar, Universitatea din Edinburgh

Multe dintre orientările politice ale acestui vademecum ar putea fi puse în aplicare prin schimbări de politică la nivel subnațional, național sau european și nu necesită neapărat modificări ale regimului juridic formal al Uniunii Europene. Cu toate acestea, altele ar putea fi realizate mai bine prin astfel de schimbări.

Ce ne spune cercetarea?

O temă emergentă importantă a cercetării MIME este importanța fundamentală a competenței multilingve în promovarea atât a mobilității, cât și a incluziunii. Predarea inadecvată a limbilor străine poate împiedica mobilitatea forței de muncă și reprezintă, de asemenea, un obstacol în calea incluziunii atunci când cetățenii UE s-au mutat într-un alt stat membru. Unele dintre cercetările MIME ilustrează, de asemenea, importanța multilingvistismului în promovarea unei identități europene și în dezvoltarea unui spațiu politic democratic comun.

O altă temă majoră este măsura în care lipsa competențelor lingvistice în limba (limbile) oficială (oficiale) a (ale) statului gazdă reprezintă un obstacol pentru migranții din UE (și pentru alții) în ceea ce privește accesul la serviciile publice, în special la serviciile publice, cum ar fi asistența medicală, serviciile de urgență și unele servicii sociale esențiale. Pe lângă descurajarea mobilității, lipsa accesului la servicii de calitate similare celor aflate la dispoziția cetățenilor cu competențele lingvistice necesare ridică probleme importante de egalitate și constituie, de asemenea, un obstacol în calea incluziunii sociale depline.

Ilustrații și dovezi

Articolul 3 alineatul (3) din *Tratatul privind Uniunea Europeană* (TUE) prevede că UE „respectă bogăția diversității sale culturale și lingvistice și asigură conservarea și valorificarea patrimoniului său cultural”.

Articolul 22 din *Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene* („Carta drepturilor”) prevede că UE respectă diversitatea culturală, religioasă și lingvistică.

Educația este esențială pentru consolidarea competențelor multilingve și a conștientizării metalingvistice. Articolul 165 alineatul (1) din

Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) prevede că UE contribuie la dezvoltarea unei educații de calitate prin încurajarea cooperării dintre statele membre și, dacă este necesar, prin sprijinirea și completarea acțiunii acestora, respectând pe deplin responsabilitatea statelor membre în ceea ce privește conținutul educației și organizarea sistemului educațional, precum și diversitatea culturală și lingvistică a acestora. Alineatul (2) prevede apoi că acțiunea UE în domeniul educației vizează dezvoltarea dimensiunii europene a educației, în special prin predarea și diseminarea limbilor statelor membre. Diversitatea lingvistică a UE este mult mai importantă decât cele 24 de limbi oficiale ale statelor membre ale UE, iar cercetarea MIME a demonstrat că o astfel de diversitate are implicații semnificative atât pentru mobilitate, cât și pentru incluziune și necesită răspunsuri politice.

Importanța predării limbilor străine a fost deja recunoscută în legislația UE, în special în Directiva 77/486/CEE a Consiliului, care menționează că predarea limbilor străine copiilor migranților din UE este importantă pentru promovarea mobilității persoanelor în interiorul UE. Prin urmare, acesta prevede că statele membre iau măsurile necesare pentru a asigura predarea limbii oficiale sau a uneia dintre limbile oficiale ale statului gazdă, precum și predarea limbii materne a copilului și a culturii statului de origine.

Această directivă – care, în general, a fost afectată de o punere în aplicare deficitară – ar putea fi actualizată și extinsă.

Competențele lingvistice limitate ale migranților din UE și din alte țări în limba statului gazdă creează obstacole în calea exercitării anumitor servicii publice. Legislația europeană a fost foarte limitată ca răspuns la această problemă. În ceea ce privește asistența medicală, Directiva 2011/24/UE privind aplicarea drepturilor pacienților în cadrul asistenței medicale transfrontaliere prevede că statele membre ale UE pot alege să furnizeze informații (dar nu servicii) în alte limbi oficiale ale UE decât limba oficială a statului. Cu toate acestea, traducerea și interpretarea trebuie furnizate în procedurile de azil (Directiva 2013/32/UE) și în procedurile penale (Directiva 2010/64/UE).

Implicații politice

În fiecare dintre cele patru domenii care tocmai au fost examinate, pot fi luate în considerare modificări ale textelor juridice existente. Modificarea articolului 3 alineatul (3) din TUE pentru a se referi la consolidarea și consolidarea competențelor multilingve ale tuturor cetățenilor UE este o schimbare juridică care merită să fie luată în considerare; este important ca orice recunoaștere a multilingvismului și a competențelor multilingve în ordinea juridică a UE să conțină un element activ care vizează îmbunătățirea acestuia.

Ar putea fi avute în vedere modificări la alineatul (2) din TFUE pentru a recunoaște faptul că limbile statelor membre includ nu numai limbile oficiale, ci și limbile indigene, precum și, în anumite scopuri educaționale, limbile aduse statelor membre de valurile mai recente de imigrație. Directiva Consiliului care impune statelor să predea limba statului gazdă ar putea fi extinsă de la copiii migranților la migranții înșiși și la persoanele aflate în întreținere.

Mai mult, ar putea încerca să transpună într-o obligație juridică obiectivul politic de lungă durată al UE, datând din concluziile Președinției din 2002 a Consiliului European de la Barcelona, de a preda două limbi, pe lângă limba principală de predare de la o vârstă fragedă. Acest lucru, desigur, ridică probleme legate de subsidiaritate, dar se poate argumenta că obiectivele acțiunii propuse privind predarea limbilor străine nu pot fi realizate în mod satisfăcător de către statele membre

și pot fi realizate mai bine la nivelul UE.

Având în vedere importanța fundamentală a anumitor servicii publice, inclusiv asistența medicală și îngrijirea de urgență – interesele în cauză ar putea fi cel puțin la fel de importante ca cele aflate în joc în procedurile de azil sau penale – și importanța capacității de comunicare pentru a avea acces la aceste servicii de o calitate adecvată, legislația europeană ar putea fi elaborată astfel încât să impună cel puțin furnizarea de servicii de traducere și interpretare pentru a avea acces la aceste servicii. Considerațiile privind egalitatea sprijină în continuare acțiunea legislativă a UE în aceste domenii.

Referințe și aprofundare

- Creech, R. L. (2005). *Drept și limbă în Uniunea Europeană: Paradoxul unui Babel „Uniți în diversitate”*. Groningen: Publicația Europa Law.
- Dunbar, R. (2006). Există o obligație de a legifera pentru minoritățile lingvistice? *Jurnalul de drept și societate*, 33, 181-198.
- Foster, N. (2016). *Tratatele și legislația UE ale Blackstone pentru perioada 2016-2017*. La Oxford: Oxford University Press.
- van der Jeught, S. (2015). *Legislația lingvistică a UE*. Groningen: Publicația Europa Law.

Minorități, majorități și drepturi lingvistice

- 14 Ar trebui guvernul să încetinească declinul comunităților minoritare? 58
- 15 Ar trebui ca limbile minoritare să fie predate vorbitorilor limbii majoritare? 60
- 16 Sunt minoritățile „single” și „non-unice” aflate în situații similare atunci când se confruntă cu dominația lingvistică națională? 62
- 17 Care este importanța concentrării demolingvistice pentru supraviețuirea limbilor minoritare într-o lume cu mobilitate tot mai mare? 64
- 18 Ce principii ajută la anticiparea potențialului de conflict al diferențelor etnice și lingvistice 66
- 19 De ce nu este suficient să înveți doar una dintre limbile oficiale într-un context multilingv? 68
- 20 Cum să combinați principiile teritorialității și personalității? 70
- 21 Cum afectează hegemonia unei limbi „externe” politica internă? 72
- 22 Cum ar trebui să coopereze statele învecinate în gestionarea diversității? 74
- 23 De ce este importantă recunoașterea vizibilă (de exemplu, pe semnele rutiere etc.) a unei limbi minoritare? 76
- Subsidiaritatea permite politici lingvistice mai cuprinzătoare? 78
- 25 Cum putem permite pensionarilor mobili să își îndeplinească obligațiile și să își exercite drepturile? 80

14 În cazul în care guvernul încetinește declinul comunităților minoritare?

Bengt-Arne Wickström, Torsten Templin, Michele Gazzola, Humboldt-Universität zu Berlin

Ca regulă generală, alegerile individuale care nu afectează în mod direct bunăstarea altora ar trebui să fie lăsate la latitudinea persoanelor; economiștii vorbesc despre o situație „let-how”. Cu toate acestea, în multe cazuri, acțiunile unei persoane influențează în mod direct bunăstarea altora. În acest caz, deciziile optime pentru individ sunt rareori optime și pentru societate. Această divergență între comportamentul individual rațional și optimismul colectiv reprezintă o justificare importantă pentru acțiunea colectivă. Un exemplu în acest sens este cel al vorbitorilor unei limbi minoritare care încetează în mod voluntar să folosească această limbă. Există, desigur, avantajele comunicării de a avea o limbă comună în societate, dar există și costuri pentru vorbitorii de limbi minoritare, dacă în cele din urmă sunt obligați să nu mai folosească limba lor ancestrală. În acest caz, există argumente bune pentru a sprijini comunitățile minoritare bilingve.

Ce ne spune cercetarea?

În general, atunci când ia în considerare diferite linii de acțiune, o persoană cântărește avantajele sale individuale în raport cu costurile sale individuale și neglijează efectul acțiunilor sale asupra altora. Aceste efecte „externe”, care îi afectează pe alții, sunt numite „externalități”. În general, o persoană va avea tendința de a ignora efectele benefice (externalitatea pozitivă) sau dăunătoare (externalitatea negativă) ale acțiunilor sale asupra restului societății (bunăstarea socială). O externalitate importantă legată de utilizarea limbilor este „externitatea rețelei”. Când Jane decide să învețe o limbă, ea își creează avantaje pentru ea, deoarece poate comunica cu alți vorbitori ai acelei limbi. În decizia ei rațională de învățare, Jane va compara aceste beneficii cu diferitele costuri de învățare și își va baza decizia pe această comparație.

Ceea ce nu consideră ea este că creează, de asemenea, avantaje pentru alți vorbitori care ar dori să comunice cu ea în limba respectivă. Acest „cel mai bun” câștig de la vorbitorii de limbi străine este externalitatea rețelei. (Alți vorbitori ar putea aprecia, de asemenea, simpla cunoaștere a altor persoane care învață și utilizează limba lor; cu toate acestea, aceasta este o externalitate „normală” care nu are legătură cu efectul de rețea.) Să presupunem acum că Jane a decis să nu învețe limba în cauză. În acest caz, ar putea exista o oportunitate de a face mai bine pentru ea și toate celelalte: vorbitorii limbii care ar dori să-i vorbească în această limbă pot

decide să o răsplătească, material sau simbolic, pentru învățarea sa. Dacă beneficiul pe care fiecare dintre ei l-ar obține depășește costul pentru ei din cauza recompensei și dacă recompensa o convinge pe Jane să învețe limba, atunci toată lumea se va face mai bine. Din punct de vedere economic, acest lucru face ca societatea să devină mai eficientă. Cu toate acestea, este puțin probabil ca astfel de premii să fie organizate prin acțiuni spontane ale vorbitorilor minoritari și, prin urmare, dacă există o externalitate de rețea, o abordare laissez-faire înseamnă că prea puține persoane vor investi în învățarea unei anumite limbi. Deciziile individuale ineficiente ar putea fi „corectate” printr-o acțiune publică. Acesta este un argument pentru predarea obligatorie a limbilor școlare, de exemplu.

Ilustrare și dovadă

Același argument se aplică atunci când o persoană decide să părăsească o comunitate de limbi minoritare, iar istoriile reale de declin și schimbare lingvistică pot fi interpretate din această perspectivă.

Atunci când unul sau mai mulți vorbitori încetează să utilizeze limba minoritară, vorbitorii rămași au mai puține persoane cu care pot comunica în limba minoritară. Dacă apreciază o astfel de comunicare, există o pierdere de bunăstare pentru grup, iar această pierdere nu face parte din evaluarea de către individ a situației de către persoana care părăsește comunitatea. Argumentul potrivit căruia persoana care părăsește comunitatea minoritară ar crea o externalitate de rețea pozitivă în comunitatea majoritară ar fi corect doar dacă ar trece de la monolingvismul într-o limbă la monolingvismul în cealaltă. Cu toate acestea, dacă vorbitorii de limbă minoritară sunt bilingvi, așa cum este cazul în general vorbitorilor basci sau galezi, acest argument nu este valabil: vorbitorii limbii majoritare nu au niciun interlocutor suplimentar, deoarece ar putea comunica deja cu limba majoritară. Efectul net este o pierdere pentru vorbitorii de limbi minoritare.

Este probabil ca persoana care părăsește comunitatea să primească un câștig, altfel nu ar fi luat decizia. După cum s-a menționat mai sus, restul vorbitorilor de limbă minoritară ar fi dispuși să recompenseze într-o anumită măsură ieșirile și ar fi mai bine dacă, prin urmare, ar decide să rămână în cele din urmă. Pentru unii potențiali abandonați, recompensa le-ar îmbunătăți dacăși-ar schimba decizia și ar decide să utilizeze în continuare

limba minoritară. Recompensa ar îmbunătăți apoi pe toată lumea.

Atunci când o persoană părăsește comunitatea minoritară, utilizarea ulterioară a limbii devine mai puțin atractivă pentru cei care rămân. În calculul individual, o decizie în favoarea părăsirii comunității ar deveni mai probabilă. Un proces de schimbare a limbii ar putea începe – sau accelera. În timp, acest lucru reduce utilizarea limbii minoritare în multe domenii și poate duce la o schimbare lingvistică completă. Prin urmare, externalitatea rețelei negative accelerează schimbarea limbii în contextul laissez-faire.

Implicații politice

Externalitatea poate fi contracarată printr-o politică lingvistică care favorizează limba minoritară, creând astfel stimulente pentru ca persoanele să o utilizeze mai mult. Acest lucru va slăbi, la rândul său, stimulentele pentru ca indivizii să părăsească comunitatea și să schimbe deciziile individuale de a pleca în favoarea șederii. Politica publică își asumă rolul recompenselor în experiența gândirii de mai sus și, sub stimulentele pe care le creează politica, deciziile individuale raționale se vor schimba și, de acum înainte, vor duce la un optim colectiv.

O consecință directă a acestei constatări este că sprijinul public pentru o limbă minoritară este o politică eficientă din punct de vedere social, atâta timp cât vorbitorii de limbi minoritare apreciază utilizarea acesteia¹.

Referințe și aprofundare

Biserică, J. & King, I. (1993). Bilingvismul și externalitățile de rețea. *Canadian Journal of Economics/Revue canadienne d'économie*, 26, 337-345.

Wickström, B.A. (2016). Politica în limba engleză: Drumul spre provincialism? *ACTA universitatis sapientiae, Studii europene și regionale*, 9, 71-76.

Wickström, B.A., Templin, T., & Gazzola M. (viitoarea). O abordare economică a politicii langue și a justiției lingvistice. În M. Gazzola, T. Templin, & B.-A. Wickström (Eds.), *Politica lingvistică și justiția lingvistică: Abordări economice, filozofice și socio-lingvistice*. Heidelberg: În Springer.

1 Faptul că valoarea pe care vorbitorii o atribuie utilizării limbii poate crește datorită politicii de sprijin este un alt tip de argument, care consolidează și mai mult argumentul externalității rețelei avansat în această contribuție.

15 Ar trebui ca limbile minoritare să fie predate vorbitorilor limbii majoritare?

Helder De Schutter, Nenad Stojanović, Sergi Morales-Gálvez, Katholieke Universiteit Leuven

Întrebarea abordează problema **dominației** lingvistice și riscul asimilării lingvistice a minorității de către limba majoritară în societățile mixte din punct de vedere lingvistic. Situația discutată aici este cea a entităților politice în care diferite grupuri lingvistice „înființate de mult timp” sau „indigene” trăiesc împreună, împărțind orașele și cartierele. Printre exemple se numără Catalonia, Galicia și Țara Bascilor din Spania; Bruxelles în Belgia; Țara Galilor și părți din Scoția din Regatul Unit; Corsica, Bretania și Țara Bascilor Franceze în Franța; părți ale Transilvaniei cu comunități vorbitoare de limba maghiară; sau nordul Scandinaviei cu minoritățile sami.

Ce ne spune cercetarea?

Aceste societăți au un limbaj în mod clar dominant, adesea atât în ceea ce privește puterea, cât și demografia, în care aproape toată lumea este confortabilă sau, în practică, obligată să fie competentă. Limbile minoritare beneficiază de diferite grade de recunoaștere oficială (fie de către statul național, fie de către o subunitate guvernamentală, fie de către ambele). Cu toate acestea, o astfel de recunoaștere se adresează în special vorbitorilor de limbi minoritare și nu afectează majoritatea. Vorbitorii minoritari sunt cei care se bucură de anumite drepturi lingvistice, cum ar fi predarea în limba minoritară. Cu toate acestea, astfel de drepturi pot să nu fie suficiente pentru a evita dominația lingvistică, care poate fi considerată o formă de nedreptate lingvistică.

Conceptul de dominație provine din filozofia politică. Este înrădăcinată în tradiția gândirii republicane, care încearcă să minimizeze nedreptatea care rezultă din dominație. Persoanele sau grupurile sunt dominate atunci când depind de o relație în care un terț sau un grup poate interveni în mod arbitrar (sau poate exercita o putere arbitrară) asupra lor fără consimțământul lor sau fără a lua în considerare preferințele lor legitime (Pettit, 1997).

Această vulnerabilitate sau dependență de puterea arbitrară a altcuiva ar trebui eliminată pentru a construi o societate de cetățeni liberi. Dominația lingvistică are loc atunci când vorbitorii din grupul lingvistic X sunt conduși la „inclinare lingvistică” la limba Y. Ei sunt

aproape întotdeauna ar trebui să treacă la limba dominantă în public și, uneori, chiar în sfera privată, dar nu de preferință să facă acest lucru. O astfel de adaptare nu se face aproape niciodată în direcția opusă și, în general, membrii minoritari sunt bilingvi, dar membrii majoritari nu sunt. Probabilitatea ridicată de a comunica cu vorbitorii limbii majoritare (sau mai rău, un sentiment de inferioritate) îi împinge pe vorbitorii minoritari să folosească limba majoritară în majoritatea domeniilor. Acest lucru duce la forme de „diglossie”, un sistem în care limbile sunt atribuite unor funcții diferite, iar limba minoritară este în mare măsură exclusă din anumite activități. Diglossia este în general asimetrică, deoarece limba dominantă este utilizată în toate domeniile, în timp ce limba minoritară este limitată la funcții limitate.

Din punctul de vedere al filozofiei politice, se poate spune că „dominația lingvistică” necesită trei condiții: (1) faptul că unul dintre grupuri trebuie să se adapteze din punct de vedere lingvistic la celălalt, dar nu invers (acest lucru este mai vizibil în învățarea asimetrică a limbilor); (2) repetarea frecventă a acestui model zilnic; și (3) faptul că membrii grupului dominat nu au cu adevărat o alternativă, în afară de evitarea completă a interacțiunii cu vorbitorii majoritari.

Principiile fundamentale ale teoriei politice normative sugerează că dominația lingvistică este o formă de nedreptate și că, prin urmare, considerațiile de justiție necesită măsuri compensatorii.

Prin urmare, aceste principii justifică următoarea recomandare: sistemul de învățământ ar trebui să prevadă obligativitatea învățării tuturor limbilor recunoscute, astfel încât vorbitorii de limbă majoritară să dobândească un anumit grad de competență în limba minoritară. A doua competență lingvistică ar trebui cel puțin să permită tuturor cetățenilor, indiferent de limba lor maternă, să *înțeleagă* celălaltă limbă. Această cerință poate încuraja politici respectuoase care să permită dezvoltarea identităților complexe și hibride, contribuind astfel la stabilirea unei baze comune pentru dialogul democratic. În același timp, poate contribui la soluționarea compromisului dintre incluziune (toate grupurile lingvistice indigene se pot simți mai bine respectate și, prin urmare, incluse în comunitate) și mobilitate (fiecare ar învăța cel puțin una dintre celelalte limbi de pateritoriu).

Ilustrare și dovadă

Cercetările empirice confirmă relevanța recomandării. Programele de imersiune pot fi promovate atât în ceea ce privește succesul educațional pe termen lung, cât și în ceea ce privește realizarea bilingvismului și a bi-Lettrismului „unde elevii de limbă L1 sunt predate în principal printr-o limbă L2, de obicei o limbă minoritară, pentru a deveni bilingvă și biliterată atât în limba respectivă, cât și în limba majoritară”. Acest lucru poate fi și mai util dacă este organizat ca un program bidirecțional în care vorbitorii ambelor limbi au aceeași clasă, mai degrabă decât un model de imersiune cu sens unic (mai 2010, 296). Un studiu realizat de Thomas and Collier (2002) de peste 210.000 de elevi minoritari lingvistici din școlile publice din SUA confirmă faptul că programele de imersiune în general funcționează mai bine pentru elevi, în special atunci când se compară succesul academic al elevilor care frecventează școli de imersiune și al elevilor care participă la programe școlare de tranziție desfășurate în principal în limba engleză.

Implicații politice

Deși principala recomandare este de a încuraja, din motive fundamentale de justiție lingvistică, învățarea limbii minoritare de către membrii majorității, se aplică, de asemenea, *considerente* de proporționalitate. Imaginați-vă o societate de 1000 de membri, cu 10 vorbitori de X, o „învechită” limbă aborigenă minoritară și 990 de vorbitori de Y. Această situație poate da naștere dominației lingvistice dacă sunt îndeplinite cele trei condiții ale noastre. Cu toate acestea, cerința ca toți vorbitorii Y să învețe X ar fi o măsură disproporționată, cu excepția cazului în care apar unele considerații suplimentare (de exemplu, dacă X este vorbit pe scară largă în altă parte a lumii). O considerație conexasă este cea a eficacității. O politică publică solidă necesită

utilizarea eficientă a resurselor limitate. În acest exemplu, poate fi dificil să se justifice o investiție considerabilă în timp, efort și bani pentru a forța 99 % din populație să învețe o limbă vorbită cu 1 %. Ambele condiții pot fi considerate drept un criteriu „în cazul în care cifrele justifică acest lucru” (mai 2014: 386-388).. Cu toate acestea, în cazul în care această condiție este îndeplinită, impunerea multilingvismului asupra majorității poate fi justificată din motive de justiție lingvistică. În cele din urmă, numărul limbilor implicate joacă, de asemenea, un rol. Cu cât este mai mare numărul limbilor, cu atât va fi mai dificil să se pună în aplicare o astfel de politică. În comparație cu alte continente, Europa nu are un număr deosebit de mare de limbi indigene. Astfel, descentralizarea politicilor lingvistice către subunități multilingve (cum ar fi, în România, județele în care se vorbește limba maghiară) atenuează considerabil problema fezabilității.

Referințe și aprofundare

- Mai, S. (2010). Programa școlară și educația minorităților culturale și lingvistice. În B. McGraw, E. Baker, & P. Peterson (Eds.), *Enciclopedia Internațională a Educației (ediția a 3-a)*, vol. 1. (p. 293-298). La Oxford: Pe Elsevier.
- Mai, S. (2014) Contestarea monolingvismului public și a diglosiei: Regândirea teoriei politice și a politicii lingvistice pentru o lume multilingvă. *Politica lingvistică*, 13, 371-93.
- Pettit, P. (1997). *Republicanismul: O teorie a libertății și a guvernului*. La Oxford: Oxford University Press.
- Thomas, W. & Collier, V. (2002). *Un studiu național privind eficacitatea școlilor pentru realizările academice pe termen lung ale elevilor minoritari de limbă*. În Santa Cruz: Centrul de Cercetare pentru Educație, Diversitate și Excelență (CREDE).

16 Sunt minoritățile „single” și „non-unice” aflate în situații similare atunci când se confruntă cu dominația lingvistică națională?

Astrid von Busekist, Jean-François Grégoire, Științe Po Paris

Dominația lingvistică internă poate fi definită ca o situație în care un grup își folosește avantajul demografic ca pârghie politică pentru a reproduce anumite practici instituționale. Aceste practici pot perpetua inegalitățile care rezultă din numărul simplu de persoane și pot consacra o distribuție injustă a puterii între majoritate și minoritate. Constelațiile politice care aspiră la protejarea diversității lingvistice și la menținerea unui nivel echitabil de egalitate politică între membrii lor trebuie să ia în serios dominația lingvistică națională și să ia în considerare aceste aspecte în consecință.

Ce ne spune cercetarea?

Efectele dominației lingvistice naționale în statele multinaționale tind să varieze după cum afectează una sau mai multe minorități. Cu toate acestea, ceea ce se observă în general este că problemele lingvistice devin mai complexe în cazul guvernantei pe mai multe niveluri sau al federalismului. De exemplu, situația lingvistică și drepturile francofonilor răspândiți în Canada engleză sunt foarte diferite de situația lor din Quebec, precum și de situația popoarelor și limbilor aborigene. În mod similar, vorbitorii catalani sunt împărțiți în funcție de frontierele regionale din Spania, iar cei care locuiesc în Valencia se confruntă cu condiții diferite de cele cu care se confruntă persoanele care locuiesc în Catalonia. În contextul guvernantei pe mai multe niveluri sau al federalismului, dominația lingvistică încurajează jurisdicțiile minoritare să își dezvolte propria politică lingvistică. Întrucât limba este un vehicul major al identității, care implică adesea conținut emoțional, protecția și promovarea limbilor minoritare este adesea însoțită de un sentiment generalizat de înstrăinare de entitatea (națională) mai largă; acesta este cazul în Canada și Spania.

Astfel, dominația lingvistică declanșează reacții sub forma unor politici foarte intervenționiste ale limbilor minoritare, care deschid calea pentru alte forme robuste de construcție națională. Această tendință este mai pronunțată în cazurile de dominare lingvistică a unei minorități „unice” de către marea majoritate a vorbitorilor, ceea ce este mai probabil să conducă la creșterea mișcărilor secesioniste. La rândul său, acest lucru complică coeziunea socială și guvernanta federală sau supranațională.

Ilustrare și dovadă

Consideră contextele percepute ca fiind în esență o minoritate lingvistică. Ceea ce vedem în astfel de cazuri este că modul în care instanțele gestionează compromisul dintre mobilitate (între diferite părți ale țării) și incluziune (în comunitățile locale) tinde să reflecte dezzechilibrul de putere dintre grupurile lingvistice. Grupul dominant va avea mult mai mult succes în asigurarea respectării drepturilor lingvistice ale membrilor săi în jurisdicția minoritară decât invers. Comparați, de exemplu, provinciile Alberta și Quebec¹. Datele indică o tendință generală în Canada, unde anglofonii asimilează treptat francofonii și echivalează imigranții „alophone” (cei cu o limbă maternă, alta decât engleza sau franceza) într-un ritm mult mai mare. Având în vedere că aceste cifre rezultă din interacțiunea dintre politici și practici, se poate concluziona că politicile federale nu reduc suficient atractivitatea limbii majoritare și că este puțin probabil ca politica federală privind limba să asigure un echilibru stabil între mobilitate și incluziune în întreaga țară.

În locuri cu minorități lingvistice multiple, cum ar fi India, efectele politice au loc în mod diferit. În cazul în care oamenii sunt obișnuiți să trăiască într-un mediu multilingv, stimulentele pentru inițiativele de consolidare a națiunii bazate pe limbă sunt mult mai slabe. În același timp, astfel de contexte nu sunt imune la riscul ca un grup să insiste asupra preeminenței limbii lor (de exemplu, încercarea de a face limba lor lingua franca în cadrul constelației politice, așa cum a făcut Gandhi argumentând că hindidevita limba oficială a Indiei). În astfel de cazuri, apar alte efecte politice: (I) o multitudine de inițiative de politică lingvistică locală sau regională, care pot fi dificil de controlat și care pot exacerba diviziunile culturale; (II) imposibilitatea virtuală, având în vedere numărul mare de situații minoritare, de aplicare uniformă a politicii lingvistice oficiale (naționale) împotriva exprimării rezistenței locale; (III) obstacole serioase în calea bunei funcționări a unei politici democratice la mai multe niveluri foarte dificile, în special prin crearea unor mișcări secesioniste

1 Alberta a fost aleasă ca provincie cu cel mai mare echilibru pozitiv între migrație interprovincială și, de asemenea, provincia cu cel mai mare decalaj între variabilele lingvistice vorbite acasă și limba maternă.

puternice și durabile. Pe scurt, dominația lingvistică în constelațiile politice cu minorități lingvistice multiple poate genera modele și diviziuni imprevizibile care îngreunează foarte mult gestionarea democratică a diversității.

Raport AL PERSONILOR CU ANGLAIS SAU FRENCH LA MAISONUL RAPORTURILOR CU ANGLAIS SAU FRENCH ca LANGUAGE MATERNAL (sursa: Recensământul canadian 2011)

	Engleză	Franceză
Alberta	1,13	0,36
Quebec	1,28	1,02
Canada (total)	1,38	0,97

Implicații politice

În cele mai multe cazuri, gestionarea diversității lingvistice, împreună cu arbitrajul relațiilor majoritatea-minoritate, este intens politic. Pentru a crea condiții favorabile mobilității și incluziunii interne, se recomandă:

► *Recunoașterea limbilor minoritare* și adoptarea unor politici lingvistice stricte pentru a promova utilizarea

acestora în instituțiile locale, cum ar fi parlamentele și școlile regionale, precum și în instituțiile federale, pentru a promova sentimentul de apartenență în rândul membrilor minorităților lingvistice.

► Entitatea centrală trebuie să aplice norme care să ofere membrilor grupurilor minoritare aceleași oportunități de mobilitate și incluziune ca și cele de care se bucură membrii majorității datorită influenței lor asupra politicii.

► Principiile generale aplicabile țărilor multilingve se reflectă, *mutatis mutandis*, în politicile lingvistice adoptate de organizațiile supranaționale.

Referințe și aprofundare:

Dubreuil, B. & Marois, G. (2011). Remedierea imaginară: De ce imigrația nu va salva Quebec. Montreal: E din belșug.

Magnet, J.E. (1998). Teoria drepturilor lingvistice în perspectiva canadiană. În T. Ricento & B. Burnaby (Eds.), *Limbă și politică în Statele Unite și Canada: Mituri și realități* (p. 185-206), Routledge: În New York.

17 Care este importanța concentrării demolingvistice pentru supraviețuirea limbilor minoritare într-o lume cu mobilitate tot mai mare?

Torsten Templin, Bengt-Arne Wickström, Michele Gazzola, Humboldt-Universität zu Berlin

În diferite țări, oamenii nu mai vorbesc limbi minoritare și apelează la limbi mai largi de comunicare. Mai multe state membre ale UE au una sau mai multe „limbile regionale sau minoritare”¹ și multe dintre ele pierd vorbitori. Mobilitatea intraeuropeană, precum și migrația din afara UE exercită o presiune suplimentară asupra limbilor minoritare și îngreunează și mai mult conservarea acestora. Acest lucru ridică problema modului în care, la nivel general, să se țină seama de interacțiunea factorilor care determină vitalitatea și supraviețuirea limbilor minoritare într-o lume în schimbare – sau, ca să spunem altfel, ce abordări putem utiliza pentru a identifica politicile lingvistice care pot contribui la protejerea limbilor regionale și minoritare, astfel încât acestea să supraviețuiască fără a compromite mobilitatea.

Ce ne spune cercetarea?

Limbile minoritare teritoriale sunt utilizate în principal în anumite zone geografice ale statelor membre ale UE. În aceste zone, o anumită proporție a populației locale este bilingvă și vorbește limba dominantă a statului, precum și limba minoritară. Concentrarea geografică este un factor cunoscut pentru a susține vitalitatea pe termen lung a unei limbi minoritare: un număr mare de vorbitori dintr-o jurisdicție facilitează justificarea politicilor lingvistice în favoarea limbii, iar compoziția lingvistică a unui teritoriu afectează dinamica transmiterii, învățării și utilizării limbilor. Familiile cu ambii părinți care vorbesc limba minoritară sunt mai susceptibile să o transmită copiilor lor. În același timp, cu cât proporția vorbitorilor de limbi minoritare dintr-o regiune este mai mare, cu atât este mai mare numărul acestor familii și cu atât este mai mare motivația de a transmite această limbă datorită gamei sale relativ largi de comunicare.

În plus, un număr mare de vorbitori dintr-o anumită zonă asigură faptul că oamenii îl pot auzi și utiliza efectiv în viața lor de zi cu zi. Cu alte cuvinte, o proporție mare de vorbitori ai unei limbi minoritare într-un teritoriu înseamnă utilitatea și expunerea la această limbă. Dar câte de importanteste și cum interacționează cu

mobilitatea sporită?

Ilustrare și dovadă

Luăm în considerare trei tipuri de limbi minoritare teritoriale: (1) persoanele vorbite într-un singur stat membru, cum ar fi sorabă în Germania; (2) persoanele vorbite în mai multe state membre, cum ar fi limba bască în Spania și Franța; și (3) cele care sunt o limbă minoritară într-un stat membru, dar limba dominantă și oficială într-un stat vecin, cum ar fi slovena în Austria și Italia. Mobilitatea primită poate exercita o presiune suplimentară asupra tuturor tipurilor de limbi minoritare teritoriale în moduri diferite. Dacă nou-veniții au deja limba minoritară locală ca primă limbă, de exemplu pentru maghiarii care se stabilesc în districtul Székely din România, mobilitatea poate chiar să consolideze limba minoritară din zona în cauză. Cu toate acestea, adesea, nou-veniții nu vorbesc limba minoritară locală și este posibil să nu cunoască limba majoritară a statului gazdă. În funcție de forța și prezența limbii minoritare în public, în educație și în economie, noii veniți ar putea învăța limba majoritară a statului, mai degrabă decât limba minoritară. În cazul în care numărul de nou-veniți este ridicat, acest proces reduce proporția vorbitorilor de limbi minoritare și poate slăbi limba în timp. Modelele de dinamică lingvistică (de exemplu, Templin et al. 2016) pot contribui la analizarea efectului mișcărilor migratorii asupra menținerii limbii minoritare într-un mod riguros și logic.

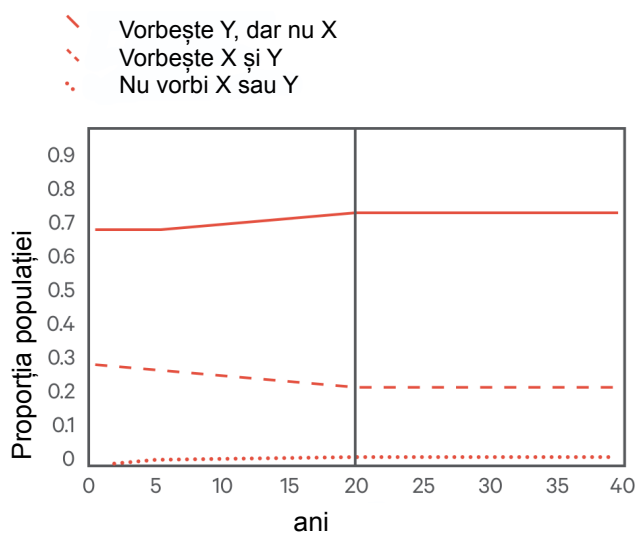
Acestea permit prelungirea tendințelor observate în viitor și simularea efectelor măsurilor de politică lingvistică, cel puțin într-o anumită măsură. Deoarece permit includerea unor variabile suplimentare care afectează aspectele relevante, acestea pot fi, de asemenea, aplicate în cazul luării în considerare a aspectelor conexe, cum ar fi modificările costurilor și beneficiilor opțiunilor de politică concurențe.

Un rezultat important al unor astfel de simulări este că, având în vedere o proporție minimă de vorbitori, disponibilitatea familiilor de a transmite limba minoritară, precum și utilizarea limbii minoritare în educație, limba minoritară poate supraviețui de fapt pe termen lung, în ciuda unui aflux continuu de migranți. Simulările indică, de asemenea, că predarea limbii minoritare nou-veniților și copiilor acestora este

1 În conformitate cu *Carta europeană a limbilor regionale și minoritare*, ne referim la limbile care sunt „utilizate în mod tradițional pe un anumit teritoriu al unui stat de către resortisanții acelui stat care formează un grup mai mic decât restul populației statului”.

deosebit de importantă și poate contracara amenințarea potențială pe care o reprezintă pentru limba minoritară.

Dinamica lingvistică este simulată (a se vedea figura) pentru un context cu o limbă minoritară relativ mare X, o limbă majoritară Y și un aflus de vorbitori de limbi diferite. În cursul anului de plecare, 30 % din populație este bilingvă în Y și X, iar 70 % este monolingvă în Y. Datorită preferinței nou-veniților de a învăța Y mai degrabă decât X, procentul vorbitorilor de X scade.

PROPOȚIA VORBITORILOR DE LIMBA MAJORITARĂ (Y) ȘI DE MINORITATE (X)

Să presupunem că, după 20 de ani, se introduc măsuri de politică pentru a consolida predarea lui X noilor

veniți și copiilor acestora. Ca urmare, scăderea procentului de difuzoare X poate fi limitată.

Implicații politice

Deși mobilitatea exercită o presiune suplimentară asupra limbilor minoritare, majoritatea măsurilor de politică lingvistică deja instituite pentru protejarea limbilor minoritare rămân esențiale. Dacă se dorește mobilitatea, este important să se creeze oportunități și stimulente pentru ca noii veniți să învețe limba minoritară și să se elimine stimulentele, cum ar fi costurile ridicate de învățare directă sau indirectă.

Referințe și aprofundare

Fishman, J.A. (1991). *Inversarea schimbării de limbă: Bazele teoretice și empirice ale asistenței pentru limbile amenințate*. Clevedon: Chestiuni multilingve.

Rânjetul, F. (2016). Provocările limbilor minoritare. În V. Ginsburgh și S. Weber (Eds.), *The Palgrave Handbook of Economics and Language* (p. 616-658). Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Templin, T., Seidl, A., Wickström, B.A., & Feichtinger, G. (2016). Politica lingvistică optimă pentru păstrarea unei limbi minoritare. *Matematică Științe Sociale* 81, 8-21.

18 Principiilele ajută la anticiparea potențialului de conflict al diferențelor etnice și lingvistice?

Edgár Dobos, MTA Társadalomtudományi, Kutatóközpont, Budapesta

Diferențele etnice, lingvistice sau religioase pot duce la conflicte atunci când indivizii și grupurile concurează pentru putere, material și resurse simbolice. Cu toate acestea, limba (sau orice componentă a culturii) în sine nu provoacă conflicte. Mai degrabă, este „linie de eșec” de -a lungul căreia conflictele se pot cristaliza atunci când diferențele lingvistice sau culturale duc la cereri politice incompatibile sau la un acces inegal la oportunități socio-economice în interiorul statelor. Această mențiune se concentrează asupra factorilor cauzali care conduc la dezvoltarea conflictelor pe linii etnolingvistice.

Ce ne spune cercetarea?

Normele și practicile care reglementează limba în administrație, drept, educație, mass-media, semnalizare publică și comunicare cu autoritățile și furnizorii de servicii publice afectează interesele și identitățile persoanelor fizice. Prin urmare, limba este în mod inevitabil politizată în societățile multilingve.

Conflictele dintre majorități și minoritățile lingvistice sunt alimentate de logica statului-națiune teritorială și de asimetriile puterii codificate acolo. Statele naționale moderne, mai ales din secolul al XIX-lea, au favorizat aproape sistematic majoritățile etnice (națiunile „proprietary”). Opiniile majoritare și minoritare se află adesea în conflict cu privire la interpretarea realităților și/sau a modelului dorit de relații stat-minoritate.

Dinamica conflictelor variază din cauza diferențelor dintre structurile administrative formate istoric, constelațiile de putere și poziția relațională a minorităților și majorităților la diferite niveluri. Autopercepția multor societăți europene și state naționale monolingve continuă să modeleze alegerile politice și chiar multilingvismul oficial nu elimină neapărat conflictele dintre comunitățile lingvistice.

Macromediul nu este întotdeauna util: standardele internaționale privind drepturile minorităților sunt adesea contestate și subordonate intereselor geopolitice; fără un regim solid și comun privind drepturile minorităților europene, statele membre ale UE nu sunt obligate să raporteze cu privire la nepunerea în aplicare a angajamentelor de protecție a minorităților; iar supremația politicii naționale a partidelor depășește adesea influența condiționalității UE.

Ilustrare și dovadă

Tiparele conflictuale variază atât între state, cât și în interiorul acestora. Cercetările pe teren din regiunea sârbă Voivodina arată că unele locuri au o coexistență armonioasă a comunităților etnice și lingvistice, iar multilingvismul în practică se traduce în pasaje aproape imperceptibile de la o limbă la alta (de exemplu, Belo Blato/Nagyzerzsébetlak/Biele Blato). Pe de altă parte, au izbucnit conflicte în alte regiuni, ca urmare a aflului de refugiați sârbi din Croația și Bosnia și Herțegovina după războaiele de la începutul anilor 1990. Manifestările conflictului au inclus o creștere a numărului de incidente motivate etnic (graffiti, daune aduse proprietății private, obiecte religioase și comemorative, precum și atacuri verbale și fizice) împotriva minorităților. Prin generalizarea acestor rezultate și luând în considerare tensiunile observate în alte contexte, putem identifica mai multe procese conflictuale. Acestea sunt rezumate în tabelul anexat.

Implicații politice

Componenta istorică multietnică și multilingvă a statelor europene ar trebui să se reflecte în mod adecvat în legislație. Echitatea etnoculturală și loialitatea față de statul comun necesită o combinație de reglementări și politici neutre și sensibile la nivel de grup, includerea identității minorităților naționale în conceptele comune (de exemplu, includerea limbii lor în instituțiile publice) și garanții instituționale pentru reproducerea lor culturală. Pretențiile minorităților neseceșioniste trebuie privite ca un element legitim în contestarea condițiilor de incluziune politică într-o democrație multietnică.

Pluralismul etnic și lingvistic ar trebui să se reflecte în soluțiile politice care exploatează diferite niveluri de guvernare (național, regional și local), să perfecționezerepartizareacompetențelor între aceste autorități și să creeze asimetrii în favoarea limbilor care au cea mai mare nevoie de protecție. Soluțiile politice legate de multilingvism ar trebui să reflecte, de asemenea, o abordare complementară („aditivă”), în locul unei abordări „subtractive”, care să permită învățarea limbii oficiale a statului ca a doua limbă esențială pentru ocuparea forței de muncă și mobilitatea socială, consolidând în același timp limba maternă ca primă limbă esențială pentru nevoile de identitate, psihologice și de securitate.

Referințe și aprofundare:

- Csergő, Z. (2007). *Vorbim despre Națiune: Limba și conflictul din România și Slovacia*. Ithaca, NY & Londra: Cornell University Press.
- Grin, F. (2005). Drepturile lingvistice ale omului ca sursă de orientări politice: O evaluare critică. *Jurnalul sociolingvistic*, 9 (3), 448-460.
- Kontra, M., Phillipson, R., Skutnabb-Kangas, T., & Várady, T. (Eds.). (1999). *Limba: Un drept și o*

resursă. Abordarea drepturilor lingvistice ale omului. Budapesta: Presa universitară din Europa Centrală.

- Varenes, F., (2011). Limba, conflictele etnice și dreptul internațional. *Jurnalul de Studii Etnice*, 65, 8-35.
- Vizi, B., Tóth, N., & Dobos, E. (Eds.) (2017). *Dincolo de condiționalitatea internațională. Variațiile locale ale reprezentării minorităților în Europa Centrală și de Sud-Est*. Baden-Baden: Din nomos.

PROCESUL DE GENERARE A CONFLICTELOR ÎN CAZUL UNOR „LINII GREȘITE” ETNICE ȘI LINGVISTICE

1. Securitatea nejustificată a aspectelor etnice și lingvistice: interpretarea de către elitele majoritare a cererilor încadrate cultural ale minorităților ca amenințări la adresa integrității statului; neîncrederea instituțiilor separate de minorități ca surse ale naționalismului de stat; din punctul de vedere al minorităților, noțiunea de identitate comună concepută de statul naționalizator și impunerea neutralității etnoculturale și a reglementării neutre pentru grup devin suspicioase ca coduri de asimilare. Alte exemple includ Estonia, Franța, Grecia, România și Slovacia.
2. Încălcarea, restricționarea utilizării sau reducerea domeniului de aplicare a drepturilor (lingvistice) dobândite ale minorităților: devalorizarea nedisimulată a statutului limbii minoritare în administrație, educație etc. Exemplu: Ucraina.
3. Mandatul etnic: redistribuirea limitelor circumscripțiilor administrative sau electorale în vederea divizării populației minoritare concentrate în teritoriu, inversării statutului de minoritate majoritară și/sau minimizării puterii de vot a comunităților minoritare și/ sau a șanselor acestora de a se bucura de drepturile lor. De exemplu, în Slovacia (reorganizare administrativă, 1996).
4. Marcaje de identitate contestate între populația majoritară și cea minoritară care coexistă într-un teritoriu comun: eforturile concurente de a asocia un teritoriu cu o limbă și de a impune continuitatea teritorială artificială în marcarea spațiului fizic și funcționarea instituțiilor publice (cu o eventuală importanță excesivă a limbii ca indicator al identității naționale în raport cu limba ca mijloc de comunicare). De exemplu, în Bosnia și Herțegovina, Kosovo și Macedonia.
5. Activismul unilateral al statului-mamă și practicile extrateritoriale de consolidare a națiunii: eforturile de consolidare a legăturilor cu statul-mamă într-un mod care să reducă la minimum sentimentul de apartenență a minorităților la țara lor de reședință. De exemplu, în Bulgaria, Ungaria, România, Serbia (în raport cu statele învecinate).
6. Eforturile concurente de construire a națiunii expun așa-numiții co-naționali/co-naționali sau minorități „intermediare” unor presiuni de loialitate ireconciliabile. De exemplu, Bunjevci, Çams, Csángós, Goranci, Pomaks, Torbeși, Valaques (Europa de Sud-Est).

19 De ce nu este suficient să înveți doar una dintre limbile oficiale într-un context multilingv?

Peter A. Kraus, Núria Garcia, Melanie Frank, Vicent Climent-Ferrando, Universitat Augsburg

Este general recunoscut faptul că nvatarea limbii oficiale sau naționale a țarii gazdă este un element central în integrarea imigranților în societatea gazdă. *Planul de acțiune 2016 privind integrarea resortisanților țarilor terțe al Comisiei Europene* prevede că „nvatarea limbii țarii de destinație este esențială pentru ca resortisanții țarilor terțe să aibă succes în procesul lor de integrare” (Comisia Europeană, 2016: 7). Un număr tot mai mare de țari europene aplică cerințe lingvistice pentru migranții care doresc să obțină statutul de rezident sau cetățenia.

Este interesant faptul că țara de destinație este considerată implicit un cadru monolingv, deși o serie de state membre ale UE au mai multe limbi oficiale sau recunosc diferite limbi regionale și/sau minoritare. De ce, în unele cazuri, pot migranții sau ar trebui să învețe mai multe limbi vorbite în aceste contexte multilingve?

Que ne spune de cercetare ?

Sfera de aplicare a cerințelor lingvistice în contexte multilingve ridică, în primul rând, tensiunea dintre promovarea mobilității migranților și integrarea acestora în societatea-gazdă. Acordarea unei priorități mai degrabă mobilității decât incluziunii ar însemna impunerea unor cerințe lingvistice minime migranților și așteptarea ca aceștia să învețe numai una dintre limbile oficiale ale țarii gazdă, după caz. Pe de altă parte, preferința pentru incluziune ar însemna impunerea unor cerințe lingvistice mai mari migranților și care se așteaptă ca migranții, într-o țară multilingvă, să învețe două sau mai multe dintre limbile oficiale, astfel încât aceștia să poată participa pe deplin la viața socială, culturală și politică.

Numărul de limbi care trebuie nvatate de migranții care sosesc într-un cadru oficial multilingv depinde, de asemenea, de relațiile de putere din constelația lingvistică a societății-gazdă. Multe state sau regiuni multilingve se caracterizează printr-o asimetrie între o limbă majoritară și o limbă minoritară. Având în vedere că limbile minoritare sunt utilizate de mai pușini vorbitori și adesea utilizate doar într-o parte a teritoriului, utilitatea și atractivitatea lor economică percepute pot fi mai pușine și pot determina migranții să prefere nvatarea limbii majoritare. Pentru cercetătorii multiculturali (cum ar fi Will Kymlicka, un celebru filozof politic canadian care s-a specializat în drepturi și obligații în societăți diverse din punct de vedere etnic), minoritățile naționale vor trebui să își protejeze

identitatea culturală și lingvistică în timp ce primesc migranți, ceea ce poate fi un motiv legitim pentru a impune cerințe lingvistice în limba minoritară, pe lângă cerințele lingvistice în limba oficială a statului (Kymlicka, 2011). n țarile multilingve în care constelația lingvistică este mai pușin asimetrică și în care concurența sau conflictele lingvistice nu reprezintă o caracteristică majoră a situației sociale și politice, cerințele lingvistice într-una dintre limbile oficiale pot fi considerate, pe de altă parte, suficiente pentru integrarea migranților în societatea-gazdă.

Ilustrații și dovezi

n acest sens, diferite guverne regionale confruntate cu o constelație lingvistică asimetrică au considerat că este necesar să se aplice cerințe lingvistice specifice migranților pentru a proteja statutul limbii minoritare pe teritoriul lor. n Catalonia, de exemplu, în 2010, autoritățile regionale au introdus teste lingvistice catalane pentru migranții care locuiesc în Catalonia, ca parte a procesului lor de integrare.

n schimb, în Luxemburg, în cazul în care constelația lingvistică este mai pușin asimetrică, „contractul de primire și integrare” emis de agenția de primire și integrare a guvernului luxemburghez prevede că migranții pot alege un curs de limbă „n una sau mai multe dintre cele trei limbi administrative ale Luxemburgului, și anume luxemburgheză, franceză sau germană”. n mod similar, în Elveția, o „bună cunoaștere a uneia dintre² limbile naționale” este considerată suficientă pentru a obține un permis de ședere permanentă.

I implicații politice

n concluzie, într-un context multilingv asimetric, este de așteptat ca migranții să învețe nu numai limba majoritară, ci și – sau mai degrabă – o a doua limbă oficială sau regională, pentru a permite minorităților naționale să își protejeze identitatea lingvistică și să împiedice tranziția de la limbă la limbă dominantă. Compromisul dintre mobilitate și incluziune și

1 www.olai.public.lu/en/accueil-integration/mesures/contrat-accueil

2 Legea federală privind străinii din 16 decembrie 2005 www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/20020232; totuși, această caracteristică reflectă, de asemenea, distribuția strict teritorială a limbilor oficiale în țară.

tensiunea dintre protecția drepturilor culturale și lingvistice ale minorităților și libertatea individuală a migranților pot fi mediate prin aranjamente politice.

Dispozițiile favorabile pot depinde de crearea de stimulente pentru ca migranții să învețe limba (limbile) societății-gazdă prin îmbunătățirea accesului la cursuri de limbi străine în limba (limbile) țării gazdă la costuri reduse, și nu prin impunerea de sancțiuni. În cele din urmă, cerințele lingvistice ar trebui să se concentreze mai degrabă pe cursurile de formare lingvistică decât pe stabilirea unui anumit nivel de competență: deși se poate aștepta ca migranții să învețe una sau mai multe limbi ale societății-gazdă, nu rezultă că toți vor putea face acest lucru cu același succes.

Referințe și aprofundare:

Comisia Europeană (2016). *Planul de acțiune privind integrarea resortisanților țărilor terțe*. COM(2016) 377 final.

Grin, F. (1996). Conflict etnic și politic lingvistic, *Relații Internaționale*, 88, 381-396.

Kymlicka, W. (2011). Cetățenie multiculturală în statele

multinaționale, *etnie* 11, 281-302.

Woehrling, J. (2008). Cerințe lingvistice pentru imigranți, în special în ceea ce privește limbile care se bucură de statutul oficial în parte din teritoriu. În *Mundialització, licherul circulació i Immigració, i ligència d'una llengua com a sollicitat* (p. 133-172). Barcelona, Institut d'Estudis Autònoms.

CADRUL MULTILINGV OFICIAL

Constelație lingvistică asimetrică

Cerințe lingvistice **atât** în limbile oficiale minoritare, cât și în cele majoritare

Exemplu: migranții trebuie să învețe catalană **și** spaniolă în Catalonia.

Constelație lingvistică simetrică

Cerințe lingvistice într-**o singură** limbă oficială

Exemplu: migranții pot învăța franceză **sau** germană **sau** luxemburgheză în Luxemburg.

20 Cum să combinați principiile teritorialității și personalității?

Helder De Schutter, Nenad Stojanović, Sergi Morales-Gálvez, Katholieke Universiteit Leuven

Două modele principale sunt adesea utilizate pentru a atribui drepturi lingvistice în societăți diverse din punct de vedere lingvistic: teritorialitate și personalitate (De Schutter, 2007). În conformitate cu principiul teritorialității lingvistice (LTP), limbile trebuie să fie menținute la nivel teritorial. Un stat este împărțit în mai multe zone teritoriale, iar în fiecare zonă limba majorității este oficială. Au fost propuse trei versiuni ale LTP¹.

► În versiunea strictă și cea mai populară, doar o singură limbă este eligibilă într-un anumit teritoriu în ceea ce privește (printre altele) administrația publică, viața politică, procedurile judiciare și învățământul obligatoriu finanțat de stat. Un bun exemplu este Flandra (Belgia).

► În versiunea mai slabă, o unitate teritorială poate extinde recunoașterea la mai multe limbi, dar cu o prioritate clară la o limbă față de cealaltă (Grin, 2006), ca în sistemul de învățământ Quebec în temeiul celebrului său Act 101, în care drepturile lingvistice sunt acordate anglofonilor sub formă de școli engleze separate, finanțate de stat, dar în care imigranții și francofonii sunt așteptați să frecventeze școli publice franceze, limitând școlile engleze doar la limba engleză.

► În versiunea dinamică, principiul teritorialității sugerează că, deși criteriile de acordare a drepturilor sunt stabile, punerea lor în aplicare evoluează pentru a reflecta evoluția cifrelor demolingvistice (de exemplu, Finlanda) (Stojanović, 2010).

În conformitate cu principiul personalității lingvistice (LPP), drepturile lingvistice pot fi exercitate de persoane indiferent de locul în care locuiesc în statul sau substatul respectiv. Este un model de alegere liberă.

Un bun exemplu este Bruxelles-ul: cetățenii pot obține documente, servicii de sănătate sau instituții de învățământ în olandeză sau franceză. Un alt exemplu este Ungaria, care acordă autonomie culturală și lingvistică la nivel național anumitor minorități, indiferent de situația lor teritorială în Ungaria.

Ar putea fi combinate principiile teritorialității și personalității pentru a îmbunătăți mobilitatea și

incluziunea? Principiul personalității poate facilita mobilitatea în interiorul unui stat, dar nu ar consolida a priori incluziunea. Principiul teritorialității, în special versiunea sa solidă, ar favoriza a priori incluziunea, dar ar împiedica mobilitatea.

Ce ne spune cercetarea?

Cu toate acestea, cele două principii au dezavantaje. Principiul teritorialității poate restrânge mobilitatea, în timp ce principiul personalității poate submina incluziunea. Cu toate acestea, este posibil să se identifice posibile extinderi și combinații ale acestor două principii care pot fi utilizate pentru a îmbunătăți compatibilitatea dintre mobilitate și incluziune (Morales-Gálvez, 2017).

► Recunoașterea egală a limbilor aborigene: în loc să se stabilească o singură limbă ca „reine” a unui teritoriu, ceea ce poate conduce la dominația celor mai mari grupuri lingvistice, ar trebui să se acorde un sprijin mai mare limbilor indigene mai slabe (chiar și în cazul în care acestea formează o majoritate locală) printr-un principiu al distribuției inversă pe cap de locuitor a resurselor disponibile pentru politica lingvistică. Cu cât o limbă are un număr total de vorbitori, cu atât trebuie să primească mai multe resurse. Scopul este de a oferi servicii comparabile tuturor grupurilor lingvistice, indiferent de dimensiunea acestora (De Schutter 2017; Patten 2014; Grin și Vaillancourt 2015). Acest principiu urmează versiunea slabă a principiului teritorialității (deoarece oferă mai mult sprijin unei limbi) și introduce un element de personalitate.

► Politici de nesegregare din motive lingvistice în interiorul teritoriilor pentru a reuni oamenii în loc să le separe: serviciile publice unificate (sănătate, educație) sunt oferite în toate limbile recunoscute, în loc să le separe fizic. Acest principiu, care este în mare parte articulat cu personalitatea, promovează învățarea limbilor altor grupuri sau ale altor grupuri. Acest lucru promovează un sentiment comun de apartenență și o mai mare solidaritate socială și justiție (Miller, 1995). Punerea în aplicare a acestei politici în școlile obligatorii ar promova bilingvismul/multilingvismul în limbile locale.

1 Unele țări, cum ar fi Elveția, utilizează în principal versiunea strictă, dar unele părți specifice ale țării utilizează versiuni mai slabe sau mai dinamice.

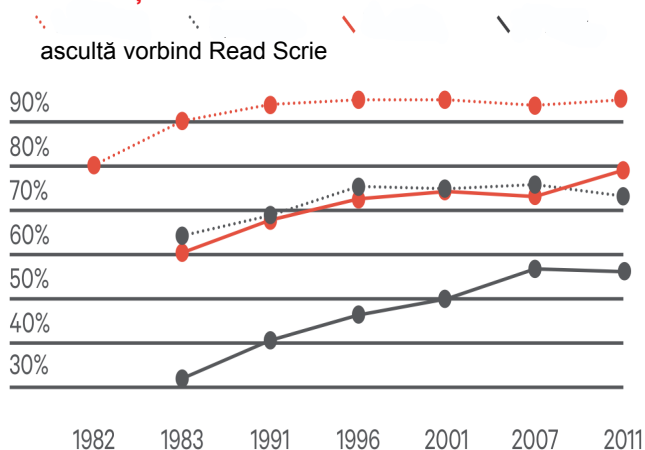
Ilustrare și dovadă

Catalonia este un caz binecunoscut de aplicare a unei recunoașteri egale tuturor limbilor indigene, acordând în același timp prioritate limbii minoritare și fără segregarea cetățenilor în funcție de limbă. În acest caz, spaniola (castillan) nu este doar L1 a majorității locuitorilor catalani (55 %), dar este, de asemenea, cunoscut în mod obișnuit de vorbitorii catalani ca L1 (31,3 %). Cu toate acestea, cunoașterea limbii catalane s-a îmbunătățit pe o perioadă de 30 de ani. Politica lingvistică actuală a fost inițiată în 1983. Aceasta s-a bazat pe recunoașterea egală a ambelor limbi în administrația publică, acordând în același timp prioritate teritorială catalană în vederea diseminării acesteia (de exemplu, limba catalană este principala limbă de școlarizare).

Implicații politice

O implicație normativă globală a celor de mai sus este că mobilitatea și incluziunea pot fi combinate mai bine în societățile în care fiecare persoană are dreptul de a vorbi propria limbă și datorită de a înțelege celelalte limbi ale teritoriului. Principiile prezentate mai sus pot contribui la promovarea unor politici respectuoase care permit identități hibride și pot stabili o bază comună pentru dialogul democratic și justiția socială. Acestea favorizează incluziunea (deoarece toate grupurile lingvistice indigene se pot simți incluse în mod coerent în comunitate) și mobilitatea (deoarece toată lumea ar dezvolta cel puțin competențe receptivă în limbile relevante ale teritoriului, facilitând călătoriile în interiorul și între subunitățile de pe teritoriul național).

CUNOAȘTEREA LIMBII CATALANE 1981-2011

Referințe aprofundare:

- De Schutter, H. (2007). Politica lingvistică și filosofia politică. Privind dezbaterile privind justiția lingvistică emergentă. *Probleme lingvistice & Planificarea limbajului*, 31, 1-23.
- De Schutter, H. (2014). Testarea pentru nedreptatea lingvistică: Teritorialitate și pluralism. Documente privind naționalitățile: *Jurnalul Naționalismului și Etnicității*, 42, 1034-1052.
- De Schutter, H. (2017). Două principii ale recunoașterii limbii egale. *Analiza critică a filosofiei sociale și politice internaționale*, 20, 75-87.
- Grin, F. (1996). Conflictul etnic și politica lingvistică. *Relații internaționale*, 88, 381-396.
- Miller, D. (1995). *Suntem naționalitatea*. La Oxford: Oxford University Press.
- Morală-Gálvez, S. (2017). Trăiți împreună ca egali: Justiția lingvistică și partajarea sferei publice în setări multilingve. *Etnii*, 17, 646-666.
- Stojanović, N. (2010). O concepție dinamică a principiului teritorialității lingvistice. Legea cu privire la limbile cantonului Grifiilor. *Politică și societăți*, 29, 231-259.

21 Cum afectează hegemonia unei limbi „externe” politica internă?

Astrid von Busekist, Jean-François Grégoire, Științe Po Paris

Dominația (uneori chiar hegemonia) limbii engleze se extinde la mult mai multe țări decât cele în care este vorbită ca primă limbă de către un segment mare al populației. De asemenea, poate apărea în țări care, din punct de vedere istoric, nu au o comunitate vorbitoare de limba engleză. Colonialismul britanic, înlocuit acum de caracteristicile neo-coloniale ale operațiunilor comerciale contemporane, are încă efecte politice de durată, care sunt discutate aici cu referire la cazul Indiei.

Ce ne spune cercetarea?

Acordarea statutului de limba engleză la același nivel ca și limbile locale creează două riscuri politice principale:

(a) Conflictele dintre grupurile lingvistice din țările mari cu un grad ridicat de pluralism fac ca limba engleză să fie o soluție convenabilă și uneori presupus neutră pentru a evita dominația lingvistică. Cu toate acestea, s-ar putea argumenta că aceasta înlocuiește pur și simplu o formă de dominație (majoritatea asupra minorităților) cu alta – în special într-o țară în care engleza este limba fostei puteri coloniale.

... Pe 2 februarie 1835, a fost prezentat minutul lui Thomas Babington Macaulay despre politica limbii indiene. Ea spune „trebuie să facem tot posibilul pentru a forma o clasă care poate servi ca interpret între noi și milioanele de oameni pe care îi guvernăm... o clasă de indieni de sânge și culoare, dar engleză în gusturi, opinii, morală și intelect”. Acest minut implică faptul că limba engleză a fost introdusă în sistemul de învățământ indian pentru a obține servitori cu cunoștințe de limba engleză.” (Sarah Jayasundara 2014).

Cu toate acestea, politicile care nu abordează problema dominației lingvistice deoarece acordă statutul oficial unei limbi externe (sau nu fac nimic pentru a-i limita influența) diminuează, direct sau indirect, valoarea socio-economică și politică a limbilor locale în beneficiul vorbitorilor acestei limbi externe. În cazul Indiei, acest lucru aduce beneficii anglofonilor din interior sau din exterior care pot afișa „legitim” ceea ce filozoful belgian Philippe Van Parijs numește o

„atitudine colonială” (2011:139-141). Prin urmare, atunci când există un grad ridicat de pluralism, legiuitorii trebuie să dea dovadă de prudență atunci când caută un echilibru între nevoia de eficiență și necesitatea de a păstra diversitatea lingvistică.

(B) Membrii aleși în parlamentele democratice sunt, în mod normal, responsabili pentru a vorbi în numele alegătorilor lor, iar o modalitate eficientă de a face acest lucru este de a vorbi în limba (limbile) lor. În acest sens, India și UE au făcut bine pentru a acorda statut oficial unei game largi de limbi și, astfel, pentru a permite reprezentanților să facă acest lucru. Cu toate acestea, în practică, predominanța limbii engleze ridică o problemă serioasă de legitimitate politică, adică în numele celor care vorbesc politicieni aleși.

Ilustrare și dovadă

În cazul Indiei, afișarea atitudinilor neo-coloniale este legitimată politic de faptul că există multe alte limbi (22 în total) care au statut oficial în Constituția indiană. Dinamica politică rezultată variază de la caz la caz, în funcție de numărul acestor „alte” limbi astfel marginalizate și de ponderea lor demolingvistică; în India, limba engleză este limba maternă a aproximativ 0,2 % din populație.

Anglicizarea elitelor, ca și în India, răspunde comunităților locale actorilor externi, puterilor străine istorice și companiilor actuale (multinaționale). S-ar putea argumenta că, atunci când parlamentarii vorbesc o limbă externă dominantă (poate engleza sau un hibrid de engleză și o limbă locală, ceea ce în India înseamnă adesea hindi), aceștia riscă să reprezinte interesele unei minorități de anglofoni mai mult decât cele ale alegătorilor a căror limbă maternă nu este engleza. La un nivel mai general, utilizarea sporită a unei limbi externe dominante poate crea, prin urmare, un decalaj lingvistic între clasa politică și alegătorii săi. Rezistența la dominația lingvistică, prin politici care promovează valoarea și utilizarea publică a limbilor locale, poate contribui la emanciparea oamenilor.

Implicații politice

Experiența Indiei sugerează că acordarea statutului

oficial unei limbi externe este problematică și poate submina valorile fundamentale care stau în mod normal la baza vieții politice democratice. Acest punct merită o atenție specială atunci când (i) limbajul extern dominant sau hegemonic a fost introdus de întreprinderile coloniale și (ii) unde există un grad ridicat de pluralism, ca în UE. Rezultă că utilizarea unui limbaj extern dominant în arenele sociale și politice în care sunt implicați cetățenii nu poate fi considerată o strategie optimă. În loc să fie încurajată, utilizarea limbii dominante externe ar trebui luată în considerare numai pentru funcțiile limitate la contexte clar definite.

Referințe și adâncimi:

- Jayasundara, S.N. (2014). Dezvoltarea politicii de educație lingvistică: O perspectivă indiană; a View from Tamil Nadu, *International Journal of Scientific and Research Publications*, 4: 11, 1-3.
- Ramachandran, V. (2011). Federalismul indian într-o fază tranzitorie: De la asimetrie la Multiculturalism. În Gopa Kumar (Ed.), *Politica externă, federalismul și tratatele internaționale* (p. 68-77). New Delhi: Publicațiile secolului Nou.
- Van Parijs, P. (2011). *Justiție lingvistică pentru Europa și pentru lume*. Oxford: Oxford University Press.

22 Cum ar trebui statele învecinate să coopereze pentru gestionarea diversității?

Edgár Dobos, Balázs Vizi, MTA Társadalomtudományi, Kutatóközpont, Budapesta

Viziunea tradițională a statelor naționale ca societăți omogene din punct de vedere lingvistic nu a fost niciodată foarte realistă și devine din ce în ce mai puțin într-o perioadă de mobilitate în care oamenii trec frecvent frontierele naționale. O nouă abordare a gestionării diversității implică nu numai protecția internațională a drepturilor minorităților, ci și cooperarea bilaterală între state.

O întrebare care se pune atunci este modul în care statele vecine pot coopera în acest domeniu și, în special, modul în care caracteristicile „reciprocității” pot fi „integrate” în cooperarea bilaterală pentru a extinde drepturile lingvistice ale comunităților etnice minoritare.

Ce ne spune cercetarea?

Formarea statelor omogene, a mișcărilor frontaliere, a schimburilor voluntare sau obligatorii de populație, asimilarea politicilor de stat și a asimetriilor de putere inter- și intrastatale au creat un context în care minoritățile se află adesea într-o poziție dezavantajată. Pe lângă regimul drepturilor minorităților internaționale, relația triunghiulară dintre „statele-mamă”, „statele-gazdă” și minoritățile naționale oferă un bun punct de plecare pentru înțelegerea relațiilor de vecinătate în acest sens. În primul rând, conceptul de „stat părinte” trebuie aplicat cu prudență, evitându-se o lectură „esențială” a limbii și a identității. Acest lucru are sens, de exemplu, în cazul vorbitorilor maghiari care locuiesc în Transilvania, vorbitorii de germană și danezi care locuiesc în nordul și sudul Schleswig. Pe de altă parte, acest lucru nu are sens pentru francofonii, italienii sau germanii care trăiesc în Elveția, care nu se consideră francezi, italieni sau germani sau care nu consideră Franța, Italia sau Germania ca fiind „statele lor mamă” (o limbă comună nu înseamnă neapărat o istorie comună și aceeași identitate).

Pe scurt, noțiunea de rudenie etnolingvistică este încărcată din punct de vedere politic și dificil de gestionat, dar se întoarce frecvent și necesită un tratament abil. Statele învecinate cooperează, în general, în chestiuni politice, pe bază de reciprocitate. Atunci când problemele de identitate și drepturile minorităților se află pe ordinea de zi între un „stat-mamă” și un „stat gazdă”, cooperarea bilaterală și reciprocitatea pot fi deosebit de problematice.

În relațiile bilaterale, reciprocitatea în acest caz poate fi înțeleasă fie ca un set de măsuri reciproce, dar

unilaterale de sprijinire a respectivelor „minorități părintești”, fie ca o reciprocitate juridică consacrată în acordurile bilaterale. În temeiul dreptului internațional, sprijinul unilateral al unui stat-mamă pentru minoritățile sale -părintești care locuiesc în străinătate pot fi acceptați numai în cazuri excepționale (în domeniul culturii, educației sau serviciilor lingvistice – a se vedea Comisia de la Veneția 2001). Tratatul bilaterale specifice privind minoritățile sunt rare, dar tratatele privind relațiile de bună vecinătate includ adesea dispoziții privind drepturile minorităților – în majoritatea cazurilor pe picior de egalitate.

Ilustrare și dovadă

Unele cazuri sunt simetrice (de exemplu, în cazul minorității daneze din nordul Germaniei și al minorității germane din sudul Danemarcei), ceea ce face ca reciprocitatea să fie o strategie naturală pentru guvernele naționale în cauză, astfel cum reiese din Acordul comun de la Bonn-Copenhaga din 1955. În mijlocul războaielor național-statale din fosta Iugoslavie și al tensiunilor etnice în creștere în Europa Centrală și de Est, Tratatul sloveno-maghiar privind minoritățile din 1992 a oferit, de asemenea, un bun exemplu de aceeași abordare reciprocă.

Dar, după cum arată ambele cazuri, reciprocitatea funcționează numai în cazurile încare comunitățile „minoritate părintească” care trăiesc de ambele părți ale frontierei au dimensiuni demografice similare. Cu toate acestea, în multe situații, reciprocitatea este mai dificil de pus în aplicare din cauza asimetriei demolingvistice. De exemplu, există o minoritate croată mică, în mare parte asimilată, care locuiește în Italia, în timp ce o minoritate italiană importantă trăiește în Croația. După prăbușirea Iugoslaviei, Italia a reușit să semneze un tratat cu Croația privind drepturile minorităților (1996), unde această asimetrie este evidentă (majoritatea dispozițiilor se referă la îndatoririle Croației față de minoritatea sa italiană). Într-un alt context similar, dispozițiile tratatelor bilaterale din 1995 privind minoritățile din Slovacia și Ungaria sunt formulate într-o limbă pe deplin reciprocă, deși minoritatea maghiară din Slovacia este de aproximativ 20 de ori mai mare decât minoritatea slovacă din Ungaria. La fel ca în toate relațiile interstatale, echilibrul de putere, abordarea comunității internaționale în sens larg și alte elemente nejuridice pot fi esențiale pentru cooperarea bilaterală privind drepturile minorităților. După cum a demonstrat

Voivodina (regiunea sârbă care se învecinează cu Ungaria, unde trăiesc diferite comunități minoritare), limba poate fi deosebit de importantă în acest sens. Cele mai multe lupte zilnice sunt legate de utilizarea limbajului în public. De fapt, există o corelație puternică între utilizarea publică a maghiarilor și raportul demografic al maghiarilor – dorința de a alege limba minoritară este corelată negativ cu dominația simbolică a majorității lingvistice. Pe de altă parte, legăturile strânse cu Ungaria, tendințele migrației și accesul la cetățenia maghiară ar putea spori prestigiul social al limbii minoritare în situații specifice.

Implicații politice

Cooperarea în materie de vecinătate între state este acoperită doar parțial de acorduri internaționale. Măsurile unilaterale adoptate de statele-mamă pentru a sprijini „minoritățile -mamă” ale acestora, cum ar fi sprijinul financiar sau cetățenia extrateritorială, sunt, de asemenea, relevante. Statele ar trebui să țină seama mai bine de nevoile și situațiile specifice ale diferitelor comunități minoritare, respingând reciprocitatea automată. În același timp, politicile unilaterale ale statului-mamă ar trebui să fie mai bine coordonate cu „statele gazdă” pentru a oferi un sprijin semnificativ minorităților. În acest context, cetățenia extrateritorială

poate ajuta membrii minorităților părintești să creeze contexte legate în principal de migrație și demobilitatea internațională în care se pot manifesta (identificați și clasificați) ca membri ai unei națiuni transfrontaliere.

Referințe și aprofundare:

- ARP, B. (2008). *Norme și standarde internaționale pentru protecția minorităților naționale*. Haga: Bună, Brill.
- Brubaker, R. (1996). *Naționalismul încadrat*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Halász, I. (2006). Modele de protecție Kin-Minority în Europa Centrală și de Est. În O. Ieda (Ed.) *Dincolo de suveranitate: De la legea statutului la cetățenia transnațională?* (p. 255-280). Sapporo: Universitatea Hokkaido.
- Comisia de la Veneția (2001). *Raport privind tratamentul preferențial al minorităților naționale de către statul lor Kin, adoptat de Comisia de la Veneția în cadrul celei de-a 48-a reuniuni plenare (Veneția, 19-20 octombrie 2001)* CDL-INF(2001)019-e.

23 De ce este importantă recunoașterea vizibilă (de exemplu, a semnelor rutiere etc.) a unei limbi minoritare?

Balázs Vizi, MTA Társadalomtudományi, Kutatóközpont, Budapesta

Reprezentarea vizuală a unei limbi face parte din peisajul lingvistic. În majoritatea cazurilor, aceasta reflectă puterea relativă și statutul diferitelor limbi. Peisajul lingvistic al unui teritoriu poate avea o funcție de informare și o funcție simbolică. Prezența unei limbi minoritare și modul în care limba este vizibilă în spațiul public sunt importante pentru vorbitorii de limbi minoritare: Utilizarea limbajului în limbajul oficial și privat influențează percepția cetățenilor cu privire la statutul diferitelor limbi și afectează comportamentul lingvistic al vorbitorilor.

Ce ne spune cercetarea?

Cercetarea actuală privind peisajul lingvistic studiază o mare varietate și moduri de utilizare a limbajului vizual. Termenul a fost dezvoltat pentru prima dată pentru a studia vitalitatea etnolingvistică a limbii franceze în Quebec. Mai târziu, Scollon și Scollon au stabilit metoda de bază pentru cercetarea calitativă și geosemiotică privind inscripțiile și semnele. Contribuția sa fundamentală la descrierea socio-lingvistică a unei anumite comunități, regiuni sau orașe a fost aceea de a evalua expunerea și interpretarea diferitelor limbi minoritare în peisajul lingvistic. În prezent, accentul pus pe cercetare poate fi extins la platformele digitale exploatare de autoritățile publice: de asemenea, poate oferi informații valoroase cu privire la reprezentarea vizuală a limbilor.

Există două abordări importante și interdependente. Pentru sociolingviști, acesta oferă informații cu privire la posibilele diferențe dintre politicile privind limbile oficiale (așa cum rezultă din numele străzilor, numele clădirilor oficiale și al birourilor administrative etc. – și anume dimensiunea „de sus în jos” a politicii) și impactul real al politicii asupra utilizării limbilor de către persoane, în special în semnele lingvistice private, care pot sau nu să fie reglementate, în funcție de cazul în cauză.

În caz contrar, utilizarea unor limbi diferite în semnalizarea comercială, vizibilă în spațiul public, oferă indicii cu privire la o dimensiune mai „de jos în sus”, adică ce atribuie rezidenților acestor limbi. Din punct de vedere juridic, peisajul lingvistic „oficial” (toponimia oficială, numele străzilor, numele clădirilor publice etc.) poate oferi informații cu privire la standardele care reglementează semnalizarea oficială și punerea în aplicare a acestor standarde.

Aceste două puncte de vedere sunt utile pentru a clarifica includerea reală a minorităților în societate. În general (cu excepția regimurilor lingvistice teritoriale cu regiuni lingvistice foarte delimitate, ca și în Elveția), este probabil ca limba națională majoritară să fie utilizată mai des în sfera publică, chiar și în zonele în care minoritățile trăiesc în număr mare, deoarece, în majoritatea cazurilor, limba majoritară se bucură de un statut privilegiat și poate fi chiar singura recunoscută ca oficială. Statutul juridic al unei limbi este esențial în acest sens: se așteaptă ca limbile oficiale să fie utilizate în instituțiile publice și reflectate pe semne publice (numele instituțiilor, oficiilor etc.). În unele regiuni, limbile minoritare pot fi pe picior de egalitate cu limba majoritară (de exemplu, în regiunea Tirolului de Sud din Italia).

Statele dispun de o marjă de apreciere considerabilă în ceea ce privește stabilirea normelor de utilizare a limbii publice. Standardele internaționale privind drepturile omului recunosc dreptul de a-și folosi liber limba în comunicarea scrisă și orală în sfera privată (articolele 26-27 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice). În contextul european, tratatele elaborate sub auspiciile Consiliului Europei, cum ar fi Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale (FCNM) și Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare (ECRML), recunosc dreptul vorbitorilor de limbi minoritare de a utiliza limba lor în semne private accesibile publicului [articolul 11 alineatul (2) și articolul 7 alineatul (1) litera (d) din ECRMM].

În anumite circumstanțe, acest drept se extinde la utilizarea limbii minoritare pe semnele oficiale [articolul 11 alineatul (3) din MFCN și, respectiv, articolul 10 alineatul (2) litera (g) din ECRML]. Punerea în aplicare corespunzătoare a standardelor internaționale privind utilizarea limbilor minoritare este esențială în acest sens, întrucât semnarea și ratificarea nu sunt întotdeauna urmate de acțiuni guvernamentale corespunzătoare.

Ilustrare și dovadă

În regiunile în care se utilizează în mod oficial o limbă minoritară, punerea în aplicare a legilor existente va avea aproape sigur un impact asupra peisajului oficial. O situație diferită apare în zonele în care vorbitorii de limbă minoritară trăiesc, dar în care limba lor nu este utilizată în mod oficial – în astfel de cazuri vizibilitatea sa va depinde mult mai mult de factorii socio-lingvistici

(a se vedea ilustrațiile).

Pe lângă recunoașterea juridică, ierarhia socio-istorică a limbilor poate juca, de asemenea, un rol: o limbă minoritară care este o limbă națională oficială într-un alt stat poate fi mai bine reprezentată, în special în zonele de frontieră. Vorbitorii de limbi minoritare regionale pot întâmpina dificultăți în a căuta recunoașterea vizuală a limbii lor „unice”. În plus, punerea în aplicare a reglementărilor juridice relevante privind utilizarea limbilor în spațiul public poate fi diferită în funcție de statutul socio-economic al vorbitorilor acestor limbi diferite. Nu numai ceea ce vedem, ci și ceea ce nu vedem poate fi informativ, de exemplu, limba română poate fi mai puțin vizibilă decât alte limbi minoritare chiar și în zonele în care toate limbile minoritare se bucură de recunoaștere oficială egală (a se vedea Bartha-Laihonen-Szabó 2013: 14).

Implicații politice

Peisajul lingvistic este influențat de o interacțiune complexă a factorilor sociali și juridici și, în majoritatea cazurilor, sunt necesare acțiuni politice specifice pentru a asigura punerea în aplicare deplină a dispozițiilor legale și pentru a facilita utilizarea limbilor minoritare în spațiul public. O astfel de acțiune politică trebuie să țină seama de contextul social în care trăiesc vorbitorii de limbă minoritară. De asemenea, este important ca acțiunea politică să fie coerentă. Acest lucru înseamnă uneori izolarea măsurilor de politică de considerentele politice locale și reamintirea faptului că, în general, constrângerile bugetare nu sunt argumente convingătoare împotriva acestora (costurile suplimentare ale trecerii de la semnalizarea unilingvă la cea bilingvă sunt, în general, minime). Factorii de decizie vor lua în considerare noile evoluții, în special serviciile publice digitale, ca domenii noi în care reprezentarea egală a diferitelor limbi poate fi realizată cu ușurință fără constrângeri teritoriale. Protecția unei

limbi minoritare prin adoptarea unor semne publice care să o facă vizibilă este promovată de standardele internaționale și poate duce, de asemenea, la o mai bună integrare a comunităților minoritare și majoritare la nivel local.

Referințe și aprofundare

- Bartha, C., Laihonen, P., & Szabó, T. P. (2013). Nyelvi Tájkép kisebbségben es többségben. *Pro minoritate*, 9, 13-28.
- Cenoz, J. & Gorter, D. (2006). Peisaj lingvistic și limbi minoritare, *Jurnalul Internațional de Multilingvism*, 3, 68-80.
- Landry, R. & Bourhis, R.Y. (1997). Peisajul lingvistic și vitalitatea etnolingvistică: un studiu empiric, *Journal of Language and Social Psychology*, 16, 23-49.
- Scollon, R. & Scollon, S. W. (2003) *Discursuri în loc: Limba în lumea materialelor*. Londra: Linia de atac
- Shohamy, E. & Durk, G. (Eds.) (2009). *Peisajlingvistic: Extinderea Scenery*. Londra: În legătură cu Routledge.

În stânga: grupuri multilingve fără traducere corespunzătoare în Voivodina, Serbia: inscripții în chirilic sârbă, slovacă și maghiară la Belo Blato/Nagyzerzébetlak/Biele Blato, dar fără traducerea numelui școlii și a numelui satului. În centru: semn complet bilingv la gara Bolzano/Bozen din Italia. La dreapta: Semne bilingve în Dunajská Streda/Dunaszerdahely în Slovacia (dimensiuni și culori diferite, reflectând ierarhia limbilor oficiale).

24 Subsidiaritatea permite politici lingvistice mai cuprinzătoare?

Edgár Dobos, Balázs Vizi, MTA Társadalomtudományi, Kutatóközpont, Budapesta

Subsidiaritatea poate fi utilizată ca principiu general pentru a îmbunătăți coordonarea între nivelurile de guvernare (local, regional, național, supranațional [UE]). Aceasta poate, de asemenea, să ghideze cooperarea inter-nivel în domeniul politicii lingvistice.

Structurile politice ale statelor membre ale UE diferă în ceea ce privește gradul lor de descentralizare în funcție de tradițiile lor de stat și de regimurile lingvistice determinate de evoluțiile istorice și de aranjamentele instituționale, și anume fundamentele istorice și instituționale ale guvernării lor în materie de diversitate. În general, majoritatea structurilor au trei niveluri (naționale; regională/provincială; local/municipal). Adevărata problemă este repartizarea competențelor între aceste niveluri și modul în care această împărțire a competențelor răspunde provocărilor actuale (inclusiv asimetria puterii, incluziunea și dinamica) și contribuie la coeziune prin coexistența incluziunii (locale) și a mobilității. Întrebarea este dacă experiența studiilor de caz sugerează că un anumit tip de distribuție funcționează mai bine decât altele pentru politici lingvistice eficiente și, în caz afirmativ, în ce condiții. Trebuie avut în vedere faptul că întrebările examinate și, prin urmare, răspunsurile pot fi diferite în funcție de tipul de politici lingvistice despre care vorbim (protejarea unei „limbile regionale sau minoritare unice”, atribuirea drepturilor lingvistice unei minorități naționale, integrarea migranților etc.

Ce ne spune cercetarea?

Problema fundamentală a subsidiarității, pentru a fi integrată într-un context european, este repartizarea competențelor între statele membre (care le pot transfera apoi regiunilor și municipalităților) și instituțiile UE, ca parte a proiectului global de integrare europeană.

Această întrebare fundamentală are un sens specific atunci când se aplică aspectelor lingvistice.

O înțelegere a drepturilor lingvistice și a multilingvismului bazată pe subsidiaritate ar trebui să se bazeze în primul rând pe organismul cel mai local capabil să confere sens și efect drepturilor lingvistice și să acorde autoritate și responsabilitate organizațiilor mai mari și mai cuprinzătoare de a interveni pentru a

contribui la realizarea drepturilor lingvistice. Subsidiaritatea este un principiu oarecum paradoxal, deoarece depășește dualismul rigid al statelor și al comunității internaționale, limitând intervenția și solicitându-l în același timp. Această dualitate este încă evidentă într-o ambiguitate notabilă care înconjoară invocarea principiului și o mare parte a dezacordului cu privire la aplicarea și traducerea corectă a acestuia în practica drepturilor lingvistice.

Ilustrații și dovezi

Opțiunile de politică lingvistică și guvernarea diversității lingvistice variază de la caz la caz, în funcție de traiectoria istorică, modelată de diferite combinații de demografie etnică, concentrare teritorială, structură administrativă, practici locale și aplicarea standardelor internaționale, constrânsă și ghidată de tradițiile implicite sau explicite ale statului în instituțiile politice, de atribuirea puterii și de intervențiile statului în diverse societăți lingvistice. Statele federaliste și unitare întruchipează diferite ideologii lingvistice și ierarhii lingvistice care reflectă diferite relații de putere și opinii asupra relației dintre națiune, stat și diversitate.

Variațiile de la state oficial monolingve (de exemplu, Franța, Grecia, România, Slovacia) la state federale multilingve (de exemplu, Belgia, Canada, Elveția) ilustrează diversitatea tradițiilor statului, precum și consecvențele și divergențele dintre politicile lingvistice și realitățile socio-lingvistice.

În ceea ce privește problema asimetriei puterii, se pare că distincția dintre limbile minoritare și cele pe cale de dispariție într-o abordare teritorială flexibilă care favorizează multilingvismul și aplicarea multilingvismului „aditiv” pare a fi o soluție adecvată. Abordarea aditivă este o abordare complementară (și oarecum afirmativă) care promovează menținerea diversității, spre deosebire de multilingvismul „subtractiv” care exclude. Aceasta permite învățarea limbii oficiale a statului ca a doua limbă (esențială pentru ocuparea forței de muncă și mobilitatea socială), consolidând în același timp limba maternă ca primă limbă (esențială pentru nevoile de identitate, psihologice și de securitate). Acesta aplică un tratament asimetric al cazurilor inegale, oferind vorbitorilor de limbi minoritare și amenințate mai multă putere și

influență decât numărul lor. Aceasta face parte dintr-o perspectivă relativă a egalității, conform căreia ființele umane care trăiesc în circumstanțe și condiții diferite nu sunt similare și necesită, în anumite privințe, tratamente politice, juridice și sociale diferite. Multilingvismul aditiv este, prin urmare, capabil să reconcilieze diferențele dintre statutul limbilor și egalitatea într-o lume în care drepturile majorității sunt implicite și în care drepturile minorităților sunt considerate „speciale” și trebuie justificate. În ceea ce privește problema incluziunii, o mai mare descentralizare a teritorialismului se poate dovedi a fi un răspuns adecvat la situația minorităților din cadrul minorităților. În ceea ce privește problema dinamicii, schimbările în compoziția etnodemografică și fluxurile migratorii constante pot pune sub semnul întrebării legitimitatea regimului lingvistic.

Implicarea politică

Depărtându-ne de la interpretarea rigidă a principiului teritorialității și introducând asimetrii care promovează varietatea și toleranța, putem aplica forme flexibile de teritorialitate care nu au nimic de-a face cu segregarea lingvistică și care, de fapt, pot fi reconciliate cu diversitatea lingvistică prin exploatarea diferitelor niveluri de guvernare, prin perfecționarea repartizării competențelor între aceste autorități, prin crearea unor asimetrii în favoarea limbilor considerate mai slabe și care au nevoie de protecție și prin utilizarea descentralizării ca una dintre cele mai bune garanții ale democrației. Politicile lingvistice bazate pe

teritorialitate sunt, de asemenea, legate de noțiunea de incluziune. În Țara Galilor, de exemplu, includerea noilor veniți (indiferent dacă vorbesc engleza sau poloneza) în societatea galeză (de exemplu, în regiuni precum Ceredigion sau Dyfed) ar beneficia foarte mult de pe urma unei teritorii solide care protejează și promovează galeza.

Referințe și aprofundare:

- Burckhardt, T. (2016). Reconstituirea teritorialității. Legiferarea multilingvă și conceptualizarea regimului în limba elvețiană. Document prezentat în cadrul Conferinței generale a CEC din 2016 (Praga, 8-10 septembrie).
- Cardinal, L. & Sonntag, S. K. (Eds.) (2015). *Tradițiile de stat și regimurile lingvistice*. Montreal: Presa Universității McGill-Queen.
- Grin, F. (1995). Combinarea drepturilor lingvistice imigrante și autohtone: O abordare teritorială a multilingvismului. În T. Skutnabb-Kangas & R. Phillipson (Eds.), *Linguistic Human Rights: Eliminarea discriminării lingvistice* (p. 31-48). Berlin: Oile lui Gruyter.
- Wouters, J., Van Kerckhoven, S., & Vidal, M. (2014). Dinamica federalismului: Belgia și Elveția Comparate. Documentul de lucru nr. 138 (Centrul Leuven pentru Studii privind Guvernanța Globală, aprilie 2014)

25 Cum putem permite pensionarilor mobili să își îndeplinească obligațiile și să își exercite drepturile?

Per Gustafson, Ann Elisabeth Laksfoss Cardozo, Uppsalauniversitet

Un factor esențial pentru facilitarea mobilității și incluziunii este faptul că persoanele mobile își pot exercita drepturile legale și își pot îndeplini obligațiile legale. În cazul migrației intra-europene, mulți pensionari mobili nu sunt suficient de informați cu privire la drepturile și obligațiile care le revin datorită limbii anterioare. De asemenea, este posibil ca aceștia să aibă nevoie de informații specifice cu privire la drepturile și obligațiile lor în calitate de migranți intraeuropei și de cetățeni europeni. Ce ar trebui să facă factorii de decizie politică pentru a le furniza astfel de informații și ce inițiative lingvistice sunt necesare în acest sens?

Ce ne spune cercetarea?

Atât în literatura științifică, cât și în dezbaterile publice, există concepte diferite de incluziune în ceea ce privește migrația. Anumite concepte se concentrează pe cultura și impun ca imigranții să fie asimilați culturii țării gazdă sau ca societățile-gazdă să adopte politici multiculturale care să recunoască și să sprijine culturile minorităților. Altele se axează pe drepturi egale și obligații civice pentru populațiile indigene și imigrante în ceea ce privește obiceiurile culturale, ca o chestiune de alegere personală. Această abordare este denumită în mod obișnuit integrarea civică.

Din perspectiva integrării civice, este esențial ca migranții să dispună de suficiente informații cu privire la drepturile și obligațiile lor în noua lor țară de origine. În cazul migrației internaționale a pensionarilor, printre domeniile importante se numără condițiile legale de ședere, impozitele și taxele, asistența medicală și drepturile de asigurări sociale, drepturile politice și aspectele legate de locuințele locale. Cu toate acestea, cercetările arată că multe persoane în vârstă care se deplasează în căutarea unei mai bune calități a vieții nu dispun de informații importante cu privire la legile și reglementările locale.

Unul dintre motive este faptul că migranții pensionați au adesea cunoștințe limitate privind limba locală. Un alt motiv este acela că autoritățile din țara gazdă tind adesea să considere migrația internațională a pensionarilor ca parte a industriei turismului și să perceapă migranții mai degrabă ca vizitatori decât ca imigranți și noi cetățeni. Prin urmare, informațiile juridice și civice ale acestui grup nu reprezintă o prioritate.

Ilustrare și dovadă

Cercetările realizate în cadrul proiectului MIME sugerează că integrarea civică este cea mai realistă abordare a incluziunii în contextul migrației internaționale a pensionarilor. Abordările mai orientate spre cultură în materie de incluziune ar impune cerințe nerealiste migranților sau societăților-gazdă și ar putea, de fapt, să restricționeze o formă de mobilitate care oferă unui număr mare de europeni în vârstă o mai bună calitate a vieții.

Cercetarea MIME evidențiază mai multe modalități posibile de promovare a integrării civice a pensionarilor mobili. Organizațiile expatriate reprezintă un canal util pentru diseminarea informațiilor societale către migranții pensionați. Destinațiile mari de pensionare au adesea o infrastructură bine dezvoltată în cluburile etnice, asociațiile și bisericile în care rezidenții pensionați se întâlnesc și se întâlnesc cu compatrioții lor. Aceste organizații furnizează adesea informații cu privire la problemele locale în limbile materne ale pensionarilor. Autoritățile locale pot încerca să colaboreze cu aceste organizații pentru a difuza informații relevante. Cu toate acestea, organizațiile etnice nu ajung la toți pensionarii străini. Informațiile oficiale (tipărite sau online) traduse în limba maternă sau în limba engleză a migranților reprezintă o completare utilă.

Unele municipalități cu un număr mare de migranți pensionați au deschis birouri de rezidenți străini cu personal multilingv pentru a sprijini în practică și a facilita contactele cu alți funcționari locali.

Se pot căuta soluții mai specifice la nivel local. De exemplu, informațiile privind normele locale de înregistrare – o problemă importantă în cazul spaniol examinat în studiul MIME – ar putea fi furnizate atunci când străinii înregistrează achiziționarea unei case sau a unui apartament de la notar.

Studiul MIME indică faptul că drepturile consumatorilor reprezintă o preocupare deosebită pentru pensionarii străini care nu cunosc limba locală. De exemplu, există rapoarte de vânzări telefonice iresponsabile către străini cu competențe lingvistice slabe. Liniile telefonice de asistență telefonică, în special sistemele interactive de răspuns vocal, pot fi, de asemenea, dificil de utilizat pentru persoanele în vârstă din cauza problemelor lingvistice.

Chestiunea drepturilor și obligațiilor are, de asemenea, o dimensiune europeană și, prin urmare, transnațională.

Migrația intraeuropeană a pensionarilor are loc în cadrul liberei circulații și al „cetățeniei europene”. Ea este, de asemenea, afectată de diferite cadre juridice și instituționale naționale și, uneori, de acorduri bilaterale.

În special, capacitatea de a naviga în cadrul diferitelor sisteme fiscale și de securitate socială și între acestea are consecințe practice și economice semnificative pentru pensionarii mobili. Această navigare poate fi dificilă și depinde într-o anumită măsură de competențele lingvistice ale pensionarilor.

Implicații politice

Autoritățile din țara gazdă consideră migranții pensionați drept rezidenți cu drepturi și obligații legale, nu ca turiști sau vizitatori temporari. În calitate de rezidenți, pensionarii migranți au cu siguranță responsabilitatea de a căuta informațiile de care au nevoie cu privire la drepturile și obligațiile lor, dar autoritățile din țara gazdă au motive întemeiate pentru a facilita acest proces. Printre inițiativele utile se numără traducerea informațiilor relevante în limbile migranților, birourile rezidenților străini cu personal multilingv și cooperarea cu organizațiile

locale de expatriați. Organismele naționale și locale de protecție a consumatorilor ar trebui să acorde o atenție deosebită situației imigranților pensionați. Există, de asemenea, o nevoie specifică de informații și consiliere care să țină seama de condiția transnațională a migranților intraeuropeeni. Acordurile bilaterale privind impozitele și drepturile la asistență medicală pot îmbunătăți și mai mult viața pensionarilor mobili.

Referințe și aprofundare

- Ackers, L., & Dwyer, P. (2004). Legi fixe, vieți fluide: Statutul de cetățean al migranților post-pensionare în Uniunea Europeană. *Vârsta și societate*, 24, 451-475.
- Coldron, K., & Ackers, L. (2009). Cetățenia europeană, agenția individuală și provocarea cu care se confruntă sistemele de protecție socială: Un studiu de caz privind migrația pensionării în Uniunea Europeană. *Politică și politică*, 37, 573-589.
- Gustafson, P. & Laksfoss Cardozo, A. E. (2017). Utilizarea limbilor străine și incluziunea socială în migrația internațională la pensie. *Incluziune socială*, 5, 69-77.

ABORDĂRI PRIVIND INCLUZIUNEA ȘI INCLUZIUNEA ȘI APLICABILITATEA ACESTORA ÎN CAZUL MIGRAȚIEI LA PENSIE

Asimilare	Asimilarea culturală și lingvistică deplină în societatea gazdă Cerințe nerealiste pentru migranți
Multiculturalismul	Drepturi culturale și lingvistice extinse pentru grupurile de imigranți Cerințe nerealiste pentru societățile-gazdă
Integrarea civică	Drepturi egale și obligații civice pentru nativi și imigranți O abordare mai realistă

Diversitate lingvistică, mobilitate și integrare

- 26 Pot statele să impună cerințe lingvistice pentru intrarea sau naturalizarea migranților? 84
- 27 Cetățenii europeni mobili se consideră „europeni”? 86
- 28 Ce principii ar trebui să folosim pentru a adapta politicile lingvistice? 88
- 29 În cazul în care statele oferă educație în limba maternă migranților? 90
- 30 Engleza este suficientă pentru a ajunge la nou-veniți înainte de a învăța limba (limbile) locală (locale)? 92
- 31 În cazul în care statele furnizează servicii migranților în propria lor limbă 94
- 32 Pot politicile lingvistice să îmbunătățească rezultatele în materie de ocupare a forței de muncă pentru femeile imigrante? 96
- 33 Cum poate politica lingvistică să îmbunătățească „motilitatea” migranților? 98
- 34 Cum ar trebui adaptate politicile naționale în materie de limbi la contextul orașelor specifice? 100
- 35 De ce ar trebui să combinăm diferite strategii de comunicare? 102
- 36 Cum ar trebui municipalitățile să colecteze și să partajeze date privind profilurile lingvistice ale comunităților lor de rezidenți? 104
- 37 Mobilitatea duce la o utilizare din ce în ce mai mare a limbii engleze în detrimentul limbilor locale? 106
- 38 Poate politica europeană să îmbunătățească incluziunea socială în contextele urbane locale? 108
- 39 Cum reflectă politicile de integrare a limbilor străine preferințele și atitudinile majorității? 110
- 40 Ar trebui municipalitățile să reglementeze utilizarea limbii în spațiul public? 112

26 Pot statele să impună cerințe lingvistice pentru intrarea sau naturalizarea migranților?

Robert Dunbar, Róisín McKelvey, Universitatea din Edinburgh

Odată cu creșterea mișcărilor populației în Europa, limba a fost utilizată din ce în ce mai mult, în mod simbolic și literal, pentru a gestiona și a restricționa accesul la reședință și cetățenie, limba fiind utilizată ca „tutor instituționalizat”, limitând în mod eficient mobilitatea. În aceeași ordine de idei, s-a dovedit că competența în limba oficială a noului stat îmbunătățește oportunitățile economice și sociale și că, prin urmare, impunerea unor cerințe de competență lingvistică poate spori incluziunea. Controlul la frontiere și accesul la cetățenie sunt considerate aspecte esențiale ale suveranității, iar dreptul internațional a impus, în general, relativ puține obligații statelor, deși, în contextul UE, dreptul la liberă circulație a schimbat în mod semnificativ situația, cel puțin pentru cetățenii UE în ceea ce privește intrarea și șederea în alte state membre ale UE.

Ce nespune cercetarea?

Introducerea cerințelor lingvistice în diferite etape ale circulației în interiorul unui stat (intrarea în stat, obținerea permisului de muncă, obținerea cetățeniei) a devenit din ce în ce mai frecventă în Europa, sugerând că multe state membre ale UE devin treptat mai prescriptive în domeniul imigrației. În 1998, doar 6 state europene au impus cerințe lingvistice și/sau teste de cetățenie; acest număr a crescut la 18 state în 2010 și la 23 de state în 2013. În 2014, 23 de state europene au impus o cerință de competență lingvistică pentru a obține un permis de ședere, iar 9 state au solicitat migranților să îndeplinească o condiție de competență lingvistică înainte de a intra pe teritoriul lor (Bauböck și Wallace Goodman, 2012; Wodak și Boukala, 2015).

Cerințele lingvistice care au fost instituite pentru a reglementa intrarea sau ca condiții de obținere a cetățeniei unui stat european sunt adesea prezentate de statele însele ca o simplă încercare de a ajuta migranții prin promovarea integrării. Într-adevăr, există în prezent un număr considerabil de dovezi care sugerează că dobândirea limbii oficiale (sau a uneia dintre limbile oficiale sau vehiculare) a statului este esențială pentru integrarea cu succes, iar dovezile din multe țări de imigrare arată în mod clar că stăpânirea limbii (limbilor) naționale este esențială pentru succesul economic (Hansen, 2003: 34-35). Migranții înșiși tind să fie conștienți de acest lucru și, în general, au dorința de a dobândi o cunoaștere suficientă a limbii de stat pentru a profita pe deplin de oportunitățile oferite de

migrație și de integrarea reușită.

Pentru migranții care sunt cetățeni ai unui stat membru al UE, dreptul la liberă circulație interzice impunerea oricăror cerințe lingvistice pentru intrare sau ședere (deși statele le pot impune în continuare dacă un cetățean al unui alt stat membru al UE solicită cetățenia în țara gazdă). Cetățenii țărilor terțe („resortisanți ai țărilor terțe”) care s-au stabilit ca rezidenți pe termen lung într-un stat membru al UE pot fi supuși unor cerințe de competență lingvistică în cazul în care se mută într-un alt stat membru al UE – articolul 5 alineatul (2) din Directiva 2003/109/CE a Consiliului privind statutul resortisanților țărilor terțe prevede că statele membre ale UE pot solicita resortisanților țărilor terțe să respecte condițiile de integrare, în conformitate cu legislația națională a statului membru, dar aceste condiții trebuie să fie proporționale și s-a sugerat că testele lingvistice impuse anumitor categorii de migranți, cum ar fi persoanele în vârstă sau cei cu studii formale limitate, pot eșua la testul de proporționalitate (Böcker și Strik, 178-9).

Ilustrații și dovezi

O întrebare importantă va fi în ce măsură cerințele sunt „proporționale”; în general, acest principiu impune ca o măsură care interferează cu interesele unei persoane să facă acest lucru în cea mai mare măsură posibilă pentru a atinge obiectivul politic legitim al măsurii. De exemplu, pot exista argumente mai puțin convingătoare pentru impunerea unor cerințe lingvistice în etapa în care un migrant intră în statul unui migrant în stat decât în etapa cetățeniei. De asemenea, este probabil ca dispozițiile privind egalitatea din principalele tratate privind drepturile omului să fie implicate. Cerințele lingvistice, de exemplu, au un impact diferențiat asupra diferitelor categorii de migranți, astfel încât anumite categorii sunt mai susceptibile de a îndeplini (sau de a eșua) cerințele? Cerințele în materie de competențe lingvistice impun, în general, migranților să se implice în învățarea formală a limbilor străine, ceea ce este, în general, mai ușor pentru tinerii migranți, migranții mai înstăriți și migranții cu o educație mai formală. Sunt aceste cerințe aplicate în mod echitabil din punct de vedere procedural – de exemplu, testul testează efectiv competențele lingvistice sau există motive nelingvistice

pentru care unii candidați ar putea avea mai multe dificultăți în îndeplinirea cerințelor decât alții?

Implicații politice

Atunci când statele impun cerințe de competență lingvistică, acestea ar trebui, în general, să fie mai puțin stricte în etapa de intrare decât în etapa în care migrantul solicită statutul de rezident permanent sau pe termen lung sau atunci când solicită cetățenia. Cerințele ar trebui să fie relaxate pentru anumite categorii de migranți, în special la intrare și, eventual, în etapa de depunere a cererilor de ședere pe termen lung, cum ar fi persoanele în vârstă și persoanele cu un nivel scăzut de educație formală. Ar trebui să se pună la dispoziție sprijin, inclusiv sprijin financiar, pentru a-i ajuta pe migranți să învețe o limbă oficială, iar cursurile adecvate pentru migranți ar trebui dezvoltate și puse la dispoziție pe scară largă și cu ușurință.

Referințe și aprofundare:

- Bauböck, R. & Wallace Goodman, C. (2012). Raportul intitulat „*Politica EUDO privind cetățenia*” 2: *Naturalizare*. Florența: Institutul Universitar European.
- Böcker, A. & Strik, T. (2011). Teste de limbă și cunoștințe pentru drepturile de ședere permanentă: Ajustor sau piedici pentru integrare? *Jurnalul European de Migrație și Drept*, 13, 157-184.
- Rainey, B., Wicks, E., & Ovey, C. (2014). *Convenția Europeană a Drepturilor Omului, ediția a șasea*. La Oxford: Oxford University Press.
- van der Jeught, S. (2015). *Legislația lingvistică a UE*. Groningen: Publicația Europa Law.
- Wodak, R. & Boukala, S. (2015). (Supra)Identitatea și limba națională: Regândirea politicilor naționale și europene în materie de migrație și integrarea lingvistică a migranților. *Analiza anuală a limbilor străine aplicate*, 35, 253-273.

27 Cetățenii europeni mobili se consideră „europeni”?

Rudi Janssens, Vrije Universiteit, Brussel

În vremuri de neîncredere politică, atunci când solidaritatea reciprocă și divizarea între diferite grupuri ale societății sunt puse sub semnul întrebării, este important să se creeze un sentiment de apartenență în rândul cetățenilor. În contextul statului-națiune, acest lucru se realizează prin concentrarea asupra unui patrimoniu cultural comun, a unei limbi comune și a unui destin comun în cadrul identității naționale. În contextul european, factorii de decizie politică încearcă să atingă o semnificație similară a conceptului de „nitate europeană”, de exemplu prin stimularea schimburilor în domeniul educației și culturii și prin păstrarea diversității lingvistice. Unii vor descrie acest lucru ca fiind „identitate europeană”. Unul dintre drepturile fundamentale de a fi cetățean al unuia dintre statele membre este libertatea de circulație de a lucra și de a locui într-un alt stat membru al UE. O întrebare care se pune este dacă utilizarea acestui drept consolidează, de asemenea, identificarea cetățenilor în „Europa”. Dezvoltă Comisia o identitate locală sau acești lucrători mobili respectă identitatea țării de origine? Și ce rol joacă cunoașterea limbii (limbilor) locale în acest proces de identificare?

Ce ne spune cercetarea?

Identitatea este un termen generic care este utilizat și abuzat în discursul politic. Cercetarea este de acord cu complexitatea acestui termen, atât cu o componentă individuală (o alegere), cât și cu o componentă colectivă (orientarea grupului). Oamenii nu se identifică în primul rând cu „Europa”, dar pot juca un rol într-un anumit context (pentru o imagine de ansamblu, a se vedea Comisia Europeană, 2012). Recchi (2012) oferă două modele de clasificare a cercetării actuale privind analiza „identității europene”.

Modelul cultural adoptă o abordare descendentă, în care socializarea încă din copilărie joacă un rol esențial în internalizarea valorilor europene fundamentale. O perspectivă mai puțin dominantă este reprezentată de modelul structuralist, care utilizează o abordare ascendentă, în care identitatea europeană derivă din interacțiunea și asocierea cu ceilalți.

În acest din urmă cadru, cercetarea se concentrează în principal pe efectul mobilității studenților Erasmus. Rezultatele sunt neconcludente. În funcție de experiența studenților, mobilitatea poate consolida sau slăbi identificarea cu Europa. Cu toate acestea, contactele sociale periodice cu alți europeni au un impact modest

asupra identificării studenților în Europa (Sigalas, 2010). Cercetările recente în rândul tinerilor (Mazzoni, 2017) confirmă efectul pozitiv indirect al participării la inițiativele UE privind identificarea tinerilor din UE ca entitate politică și culturală.

S-au realizat puține cercetări cu privire la mobilitatea adulților în UE. Cercetările efectuate la Bruxelles (Janssens, 2008, 2013) arată că identificarea cu Europa este legată în principal de mediul educațional și de poziția persoanelor pe piața forței de muncă: cu cât nivelul lor de educație și poziția lor pe piața forței de muncă sunt mai scăzute, cu atât se identifică mai puțin cu „Europa”. Având în vedere situația specială din Bruxelles, majoritatea cetățenilor UE care se identifică cu Europa sunt legați profesional de instituțiile UE sau de organizațiile sale satelitare. Pentru 70 % dintre aceștia, „a fi european” înseamnă împărtășirea acelorași valori culturale; doar 8 % recunosc multilingvismul ca o caracteristică esențială.

Ilustrații și dovezi

Tabelul de mai sus se bazează pe o analiză a datelor provenite din anchetele secundare efectuate la Bruxelles. Diversitatea populației de la Bruxelles permite selectarea unui grup de resortisanți ai UE și ai țărilor terțe ($n > 800$) care locuiesc în oraș. Respondenților li s-a cerut să evalueze conceptele pe care le-au putut identifica cel mai mult. Răspunsurile au fost apoi recodificate în patru categorii de identificare: local, referindu-se la țara de origine, Europa și internațional. Identificarea cu Europa este legată în mod pozitiv de nivelul de educație și de situația economică. Limba nu joacă un rol, deși face acest lucru în ceea ce privește identificarea locală (vorbirea limbii olandeze, o limbă minoritară la Bruxelles, pare a fi cea mai puternică variabilă discriminatorie) și identificarea cu țara de origine (corespunzând unei cunoașteri scăzute a limbilor oficiale locale). Cu toate acestea, în ansamblu, sentimentul Europei este în scădere.

Implicații politice

Rezultatele obținute la Bruxelles sunt în concordanță cu cercetările anterioare în rândul tinerilor: aceștia dezvoltă un fel de identitate europeană pe baza beneficiilor de care se bucură. Cu toate acestea, identificarea cu Europa este limitată la cetățenii UE cu un profil educațional ridicat și o rețea internațională. Astfel, identitatea europeană riscă să devină un concept

elitist.

Cunoașterea limbii (limbilor) oficiale locale face o diferență semnificativă în sensul apartenenței la comunitatea locală, ceea ce este esențial în ceea ce privește creșterea incluziunii sociale. Nu este o coincidență faptul că studenții și angajații mobili care au mai multe șanse să profeseze o identitate europeană au un contact redus cu populația locală. Cetățenii UE slab calificați sunt mai familiarizați cu limba (limbile) locală (locale) și au mai multe contacte locale, dar se simt mai puțin „europeni”. Prin urmare, ca parte a unei abordări integrate a mobilității și incluziunii în întreaga Europă, ar trebui să se acorde mai multă atenție (i) investițiilor în competențe de limbă străină în rândul europenilor cu calificări relativ scăzute (de exemplu, tinerii care urmează o formare profesională, mai degrabă decât în învățământul universitar), prin consolidarea stimulentei pentru învățarea limbilor străine prin intermediul proiectelor de mobilitate individuală; (II) investițiile în competențele lingvistice locale (gazdă) ale persoanelor cu un grad ridicat de mobilitate (de exemplu, „expați”), consolidarea stimulentei pentru învățarea acestor limbi și integrarea incluziunii în planurile lor personale de carieră.

Identificarea rezidenților de altă cetățenie decât cea belgiană din Bruxelles (sursa: Janssens 2013)

Identificare	2007		2013	
	UE	Din afara UE	UE	Din afara UE
Locală	67,50 %	80,50 %	72,20 %	84,10 %
Țara	55,60 %	59,80 %	37,70 %	44,60 %
Europa	60,90 %	23,20 %	53,80 %	6,00 %
International	4,60 %	4,90 %	10,80 %	10,70 %

Referințe și aprofundare:

Comisia Europeană (2012). Dezvoltarea identității/identităților europene: Afaceri neterminate. O analiză a politicilor, Direcția Generală Cercetare & Inovare, Bruxelles.

Mazzoni, D., Albanesi, C., Ferreira, P.D., Opermann, S., Pavlopoulos, V., & Cicognani, E. (2017). Mobilitatea transfrontalieră, identitatea europeană și participarea în rândul adolescenților și tinerilor adulți *europeni*, *European Journal of Developmental Psychology*. doi.org/10.1080/17405629.2017.1378089

Sigalas, E. (2010) Mobilitatea transfrontalieră și identitatea europeană: Eficacitatea contactului intergrup în timpul anului ERASMUS în străinătate. *Politica Uniunii Europene*, 11, 241-265.

28 Ce principii ar trebui să folosim pentru a adapta politicile lingvistice?

Peter A. Kraus, Núria Garcia, Melanie Frank, Vicent Climent-Ferrando, Universitat Augsburg

Angajamentul UE faa de multilingvism se referă la importana competențelor lingvistice atât pentru mobilitate – subliniind necesitatea unei fore de muncă multilingve mobile în Europa – cât i pentru incluziune, cu accent pe integrarea socială, coeziune i dialogul intercultural (a se vedea Comisia Europeană, 2008).

n ceea ce privește recomandările de politică, UE a avansat formula limbii materne plus două (modelul 1+2). Conform acestui model, fiecare cettean trebuie să învețe două limbistraine, în plus faa de prima limbă. Acest model presupune implicit că indivizii au o limbă maternă i cresc într-un mediu monolingv. Cu toate acestea, în Europa, un număr tot mai mare de persoane trăiesc în medii foarte multilingve, în care formele de diversitate lingvistică înrădăcinate din punct de vedere istoric interacioneaza cu noile limbi introduse de procesele de migrație i globalizare. n ce măsură recomandările UE sunt adaptabile la astfel de contexte de diversitate lingvistică complexă?

Cene spune cercetarea?

n ultimele decenii, diverse valuri de migrație i importana tot mai mare a limbii engleze ca limbă de comunicare în sfera interculturală i internațională a comerului i cooperării au condus la apariia unor noi forme de diversitate lingvistică. n domeniul tiinelor sociale, conceptul de „diversitate complexă” evidențiază schimbările structurale din societățile urbane afectate de migrație i mobilitate (Kraus, 2012). Diversitatea complexă implică o legătură între multilingvismul „endogen” înrădăcinat din punct de vedere istoric i straturile mai recente ale unei noidiversitai lingvistice „exogene”.

Această diversitate lingvistică complexă este deosebit de importantă în rile, regiunile sau oraele tradiionale multilingve ale Europei, care devin în prezent societăți-gazdă pentru migranți, refugiai i diverse tipuri de populaii mobile. n astfel de contexte, abordarea compromisului dintre mobilitate i incluziune implică, de asemenea, depasirea sau prevenirea diferitelor tipuri de segregare (economică, spaiala, socială, politică etc.) care fac parte dintr-o logică lingvistică. Cercetările comparative efectuate în cadrul proiectului MIME arata că opiunile individuale de învățare a limbilor străine pot perturba echilibrul precar dintre limbile prezente din punct de vedere istoric. Particularitaile constelaiei lingvistice, inclusiv relaia asimetrică dintre o

minoritate istorică i limba sau limbile majoritare i/sau lingua franca, nu sunt luate în considerare în mod suficient în recomandările existente ale UE, cum ar fi modelul 1+2, care se concentrează în principal asupra cursanților individuali delimbi străine.

Ilustrații i dovezi

Cauzele Barcelona i Riga arata modul în care compromisul dintre mobilitate i incluziune este modelat de factori politici, culturali i sociali specifici. n ambele orae, observăm o interaciune între limbile indigene, catalane i letone, care au fost revitalizate după o perioadă de opresiune, i limbile impuse de regimurile autoritare sau puterile hegemonice în trecut, spaniolă i rusă. n cazul Luxemburgului, chiar i în lipsa unei opresiuni prelungite comparabile, Luxemburgul a trebuit să depasesca dominaia germană i franceză. Acest multilingvism înrădăcinat din punct de vedere istoric a devenit mai complex în ultimele decenii: prezena sporită a limbilor migrante i engleze, cum ar fi lingua franca, în diferite zone a adăugat un strat de diversitate lingvistică exogenă.

Ca urmare, repertoriile lingvistice pe care cetătenii le utilizează în viața lor de zi cu zi au devenit mai eterogene i mai complexe.

n același timp, contextul sociolingvistic specific i modelele de mobilitate din fiecare oraș reprezintă diferite tipuri de provocări pentru incluziunea socială, culturală, politică i economică în societate. Per ansamblu, Barcelona i Luxemburg se confruntă cu un aflux mare de populaie, în timp ce, în cazul Riga, emigraia este cea mai importantă dimensiune a mobilității. Aceste caracteristici, precum i alte caracteristici ale interaciunii dintre multilingvismul endogen i multilingvismul exogen din fiecare oraș trebuie să fie luate în considerare atunci când se abordează tensiunea dintre mobilitate i incluziune.

Implicații politice

Pentru a ine seama de cazurile de diversitate lingvistică complexă, recomandările UE ar trebui să conceapă multilingvismul societal într-un mod mai sensibil la context. n loc să formuleze soluii unice, aceste recomandări trebuie să ina seama de limbile minorităților istorice, precum i de dinamica mobilității sociale i geografice, care dau natere unor constelaii

lingvistice specifice care caracterizează un teritoriu sau un mediu urban. Având în vedere că multilingvismul individual este strâns legat de constelația lingvistică la nivel societal, introducem principiul „multilingvismului autonom”¹ pentru a recunoaște că dimensiunile individuale și societale trebuie abordate împreună. Politicile bazate pe acest principiu urmăresc un echilibru între promovarea limbilor indigene, a căror stăpânire rămâne o condiție esențială pentru incluziunea socială la nivel local, regional și național, recunoașterea limbilor migranților și difuzarea unei lingua franca.

Referințe și aprofundare:

Comisia Europeană. (2008). *Multilingvismul: un avantaj pentru Europa și un angajament comun*. COM 2008 (566) final.

Fehlen, F. & Heinz, A. (2016). *Mor Luxemburger Mehrsprachigkeit. Ergebnisse Einer Volkszählung*. Bielefeld: transcriere Verlag.

Janssens R. (2013). *Multilingvismul urban. Cazul Bruxelles*. Bruxelles: Editiile Racine.

	Barcelona	Luxemburg	Riga
Diversitatea lingvistică endogenă	Catalană și spaniolă	Franceză, germană și luxemburgheză	Letonă, rusă...
Diversitate lingvistică exogenă	* Engleză * Arabă, română, Tamazight...	* Engleză * Portugheză, italiană...	* Anglais

Kraus, P.A. (2008). *O Uniune a diversității: Limba, identitatea și politatea-Construirea în Europa*. Cambridge: Cambridge University Press.

Kraus, P.A. (2011). Orașul multilingv: Cazurile Helsinki și Barcelona. *Jurnalul Nordic de Cercetare în Migrație*, 1, 25-36.

Kraus, P.A. (2012). Politica diversității complexe: O perspectivă europeană. *Etnii*, 12, 3-25.

Lauze, L. & Kava, G. (2016). *Valodas situācija Latvijā: 2010-2015*. Rīga: Latviešu valodas aģentūra.

1 Împrumutăm noțiunea de „multilingvism autocentric” de la Rafael Castelló Cogollos (Universitatea Valencia), dar îi atribuim un sens diferit dincolo de contextul învățământului superior (a se vedea conceptul de „multilingvism convergent” din Kraus 2008: 176-179).

29 Statele ar trebui să ofere migranților educație în limba maternă?

Robert Dunbar, Róisín McKelvey, Universitatea din Edinburgh

Prezența unui număr mare de migranți, atât din alte state membre, cât și din țări din afara UE, este o realitate în majoritatea statelor membre ale UE, iar acești migranți au competențe diferite în limba (limbile) oficială (oficiale) a(le) statului gazdă. Acest lucru ridică provocări pentru politicile educaționale ale statului gazdă la toate nivelurile și în ceea ce privește educația continuă a adulților.

Din punct de vedere istoric, educația susținută de guvern a fost menită să ofere studenților o stăpânire funcțională a limbii (limbilor) oficiale ale statului, iar educația de către mamaacelei limbi a fost norma. În ultimele decenii, dreptul internațional a început să abordeze consecințele creșterii diversității lingvistice. În ce măsură dreptul internațional impune statelor să ofere educație în sau prin limbile migranților?

Cene spune cercetarea?

Dreptul internațional respectă, în general, politicile lingvistice ale statelor. Cu toate acestea, mai multe tratate internaționale conțin principii referitoare la problema limbii de predare a migranților. Se aplică sisteme diferite copiilor migranților din alte state membre ale UE și din afara UE. Deși ratificată doar de șase state membre ale UE, *Convenția europeană din 1977 privind statutul juridic al lucrătorilor migranți* prevede că părțile la convenție organizează, în cooperare, cursuri speciale de predare a copiilor lucrătorilor migranți în limba lor maternă (articolul 15).

Aceste dispoziții au fost într-adevăr reproduse în *Directiva 77/486/UE* și se aplică copiilor lucrătorilor migranți din toate celelalte state membre ale UE: statele membre gazdă, în cooperare cu statele membre de origine, ar trebui să ia măsurile adecvate pentru a promova predarea limbii materne și a culturii țării de origine pentru acești copii. *Carta socială europeană* (revizuită) din 1996, ratificată de 20 de state membre ale UE, impune, de asemenea, statelor să promoveze și să faciliteze, pe cât posibil, predarea limbii materne a lucrătorului migrant copiilor lucrătorului migrant [articolul 19 alineatul (12)]. În cazul în care limba migranților este, de asemenea, o limbă minoritară în statul gazdă, copiii lor pot beneficia de orice tip de educație în limba minoritară garantată de tratate, cum ar fi *Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale* sau *Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare*.

Există mai puține protecții pentru copiii migranților din

țări din afara UE. *Convenția internațională din 1990 privind protecția drepturilor tuturor lucrătorilor migranți și ale membrilor familiilor acestora* prevede că statele trebuie să asigure respectarea identității culturale a lucrătorilor migranți și a membrilor familiilor acestora, deși niciun stat membru al UE nu a ratificat-o încă. Cu toate acestea, copiii lucrătorilor migranți se bucură de protecția *Convenției cu privire la drepturile copilului* din 1989, care prevede că educația vizează dezvoltarea respectului pentru identitatea culturală, limba și valorile copilului, precum și pentru valorile naționale ale țării de origine a copilului (articolul 29).

Ilustrații și dovezi

În multe state membre ale UE, există sisteme bine dezvoltate de educație a limbilor minoritare pentru limbile indigene ale statului și, prin urmare, există multe modele excelente.

Furnizarea de educație prin intermediul limbilor neindigene/neindigene este foarte rară, Suedia fiind o excepție importantă. Multe state au răspuns diversității lingvistice a școlilor lor prin crearea de programe care facilitează dobândirea limbii oficiale; cu toate acestea, acestea sunt, de obicei, răspunsuri administrative ad hoc, care nu se bazează pe niciun cadru legislativ sau chiar cuprinzător. Cercetările arată că *Directiva 77/486/UE nu este pusă în aplicare în mod eficace*.

Considerațiile referitoare la dreptul la egalitate sunt relevante. Neasigurarea instruirii în limba maternă copiilor a căror stăpânire a limbii oficiale este inadecvată, cel puțin cu titlu tranzitoriu până la utilizarea deplină a limbii oficiale, poate constitui o încălcare a principiului protecției egale a legii (garantat prin Protocolul nr. 12 la CEDO), pentru motivul că acestor copii li se refuză efectiv o educație de aceeași calitate ca și studenții care vorbesc fluent limba oficială (a se vedea hotărârea SUA *Lau împotriva Nichols*, 414 U.S. 563 (1974), unde s-a aplicat acest principiu). Deoarece înțelegem modul în care limba poate împiedica exercitarea deplină și egală a drepturilor [a se vedea Piller (2016), UNESCO (2008)], acest principiu poate avea un impact semnificativ asupra limbii de furnizare a serviciilor. Nefurnizarea unei forme de instruire în limba maternă copiilor a căror competență în limba oficială este insuficientă poate constitui, de asemenea, o încălcare a dreptului la educație, protejat

de articolul 2 din Protocolul nr. 1 la CEDO (a se vedea Hotărârea *Cipru/Turcia*, nr. 25781/94, CEDO 2001-IV). În cele din urmă, dacă se oferă o formă de educație în limba maternă, dispozițiile privind nediscriminarea ar impune dispoziții similare pentru membrii altor minorități lingvistice.

Implicații politice

Cel puțin, directiva 77/486/UE *artrebui pusă* în aplicare pe deplin de către statele membre ale UE și ar trebui avută în vedere o abordare standardizată: Directiva urmărește să promoveze mobilitatea transfrontalieră prin garantarea faptului că copiii cetățenilor UE care lucrează în alte state membre ale UE se pot integra efectiv în țara lor de origine dacă se întorc, iar capacitatea de a face acest lucru nu ar trebui să depindă exclusiv de politica educațională a statului gazdă. În cazul în care copiii din învățământul primar sau secundar, indiferent dacă provin sau nu din alte state membre ale UE, nu cunosc suficient limba oficială a statului, considerațiile privind egalitatea sugerează cu tărie că ar trebui asigurată o anumită formă de educație lingvistică de tranziție. Pentru a evita aplicarea inconsecventă a dispoziției, trebuie luată în considerare cel puțin o politică cuprinzătoare.

Referințe și aprofundare

Cholewinski, R. (1997). *Lucrătorii migranți în dreptul internațional al drepturilor omului: Protecția lor în țările de ocupare a forței de muncă*. La Oxford: Clarendon Press.

Jaf, I. (2016). *Diversitate lingvistică și justiție socială: O introducere în Sociolingvistica Aplicată*. La Oxford: Oxford University Press.

Rainey, B., Wicks, E., & Ovey, C. (2014). *Convenția Europeană a Drepturilor Omului, ediția a șasea*. La Oxford: Oxford University Press.

UNESCO. (2008). *Îmbunătățirea calității competențelor și învățării bazate pe limba maternă: Studii de caz din Asia, Africa și America de Sud*. În Bangkok: UNESCO.

Raportorul special al Organizației Națiunilor Unite pe probleme de minoritate. (2017). *Drepturile lingvistice ale minorităților lingvistice: Un ghid practic pentru punerea în aplicare*. Geneva: Organizația Națiunilor Unite.

30 Este limba engleză suficientă pentru a ajunge la nou-veniți înainte de a învăța limba (limbile) locală(e)?

Virginie Mamadouh, Nesrin el Ayadi, Universiteit van Amsterdam

Organizațiile locale, cum ar fi municipalitățile și furnizorii de servicii publice, au sarcina de a facilita sosirea unor noi cetățeni ai UE, migranți și refugiați mobili. Deși este larg recunoscut faptul că imigranții ar trebui să învețe limba locală pentru a promova integrarea pe termen mediu și lung, sunt necesare dispoziții suplimentare pentru politicile de primire. În multe situații, municipalitățile și organizațiile locale trebuie să elaboreze o nouă strategie pentru a ajunge la o populație diversificată din punct de vedere lingvistic, care nu cunoaște încă limba locală. Acest lucru este deosebit de important în situațiile în care comunicarea ineficientă poate amenința viața persoanelor sau drepturile fundamentale ale omului (sectorul sănătății, justiția, educația). În plus, sunt necesare politici de primire pentru nou-veniți.

Ce ne spune cercetarea?

Pentru a fi eficiente, organizațiile trebuie să comunice cu imigranții care sosesc într-o limbă pe care o înțeleg. Prin urmare, informațiile privind aspectele formale și informale ale vieții de zi cu zi (privind procedurile administrative, accesul la piața forței de muncă, locuințele, sănătatea și educația, facilitățile și principalele facilități culturale și sportive) ar trebui traduse în limbile nou-veniților. Engleza este adesea folosită ca limbă implicită pentru astfel de scopuri. Cu toate acestea, experiența arată că limba engleză nu este suficientă pentru a ajunge la imigranți. Doar câțiva dintre ei vorbesc fluent limba engleză din diverse motive, cum ar fi nașterea și educația, trăind într-o țară vorbitoare de limbă engleză sau datorită educației și/sau activităților lor profesionale. Cu toate acestea, mulți nu au competențe în limba engleză sau au doar o cunoaștere limitată a limbii engleze, care nu ar fi suficientă pentru o comunicare eficientă.

Un studiu al asistenților sociali la Bruxelles arată că competențele lingvistice ale personalului și ale migranților sunt utilizate în limbile engleză și locală (franceză și olandeză), dar numai pentru o simplă comunicare. „Interpreți sociali” (certificați pentru asistență socială) sunt necesari pentru interviuri mai complexe (De Rijk 2016.).

Ilustrații și dovezi

Din „Politicile locale de primire a migranților¹UE”, orașele Amsterdam, Bruxelles, Dublin, Hamburg, Copenhaga și Göteborg, știm mai multe despre cetățenii mobili ai UE și despre problemele de comunicare atunci când sosesc într-un oraș nou. În Amsterdam (Țările de Jos), bulgarii sunt considerați un grup „dificil”. Adesea, ei nu vorbesc limba engleză (*Raport final privind politicile de bun venit 2016, Amsterdam*, p. 43). În Göteborg (Suedia), „Româna este cea mai comună limbă care trebuie utilizată” decât organizațiile care lucrează cu migranți vulnerabili în UE, înainte de engleză și suedeză (*Raport final privind politicile de bun venit 2016, Göteborg*, p. 39).

Implicații politice

Prin urmare, municipalitățile și alte organizații ale comunității locale care joacă un rol esențial în primirea noilor imigranți, cum ar fi centrele de ocupare a forței de muncă, serviciile publice, asociațiile de locuințe, băncile, spitalele, școlile, asociațiile sportive și culturale, nu ar trebui să își limiteze eforturile doar la limba engleză. Acestea ar trebui să își adapteze politicile lingvistice la particularitățile nou-veniților și să pregătească traduceri adaptate competențelor lingvistice ale grupurilor majore. Acest lucru necesită conștientizarea și cunoașterea compoziției lingvistice a contextului local și, mai ales, a competențelor lingvistice ale imigranților.

Pe lângă documentele în diferite limbi (limbi de comunicare precum limbile engleză, franceză, spaniolă, portugheză, arabă și de grup), ar trebui pusă la dispoziție o versiune în limba (limbile) locală (locale) pentru a se asigura că informațiile furnizate sunt accesibile și rezidenților locali, care altfel s-ar putea simți confuzi cu privire la conținutul prospectelor și s-ar putea simți excluse din procesul de comunicare, precum și, eventual, dispoziții și drepturi specifice. Este relativ ușor să se acorde o anumită atenție aspectului pentru a permite o lectură comparativă a aceluiași document în versiuni lingvistice diferite pentru cei care îl citesc în două limbi străine (pentru ei). Acest lucru nu numai că facilitează comunicarea conținutului între migranți și funcționarii locali (sau sediile din rețeaua lor socială), ci

1 www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/organisatie/ruimte-economie/amsterdam-europa/europees-project

și broșurile sau pliantele ar putea fi utilizate ca materiale didactice în cadrul cursurilor de limbi străine pentru dobândirea limbii (limbilor) locale.

În ceea ce privește comunicarea orală, organizațiile locale trebuie, de asemenea, să sensibilizeze publicul cu privire la propria lor diversitate lingvistică. Această ar trebui să încurajeze capacitatea angajaților de a comunica în alte limbi decât limbile oficiale, astfel încât aceste resurse să poată fi mobilizate în situații de urgență. Un sistem național de interpreți la distanță care poate fi apelat prin telefon reprezintă o resursă importantă, în special în sectorul sănătății. Municipaliitățile și organizațiile locale (cum ar fi spitalele) ar trebui să își unească forțele pentru a crea un astfel de sistem dacă acesta nu există deja la nivel național. În anumite sectoare, în special în sectorul sănătății, perioada de tranziție în cursul căreia interpretarea/traducerea este considerată necesară pentru a asigura o comunicare și un tratament eficiente este mult mai lungă decât în alte cazuri, deoarece este

necesar un nivel mult mai ridicat de competențe lingvistice pentru ca noii veniți să fie autonomi în acest domeniu; au nevoie de mai mult timp pentru a ajunge la acest nivel.

Referințe și aprofundare

- Boix-Fuster, E. (ed.) (2015). *Diversitatea urbană și politicile lingvistice în comunitățile lingvistice de dimensiuni medii*. Bristol: Chestiuni multilingve.
- De Ryck, L.-P. (2016). *Taalcommunicatie in het gebruik van brugfuncties in de Brusselse Hulpverlening*. Bruxelles: E UN BRIO.
- King, L. & Carson, L. (Eds.) (2016). *Orașul multilingv. Vitalitate, conflict și schimbare*. Bristol: Chestiuni multilingve.
- Welcome Europe Toolkit (2016). *Politicile locale de primire pentru cetățenii mobili din UE*. În Amsterdam.

31 Statele ar trebui să ofere servicii migranților în propria lor limbă?

Robert Dunbar, RóisínMcKelvey, Universitatea din Edinburgh

Migrația masivă în interiorul și în Europa din străinătate a dus la apariția unui număr mare de persoane cu ședere legală în statele membre ale UE, cu o cunoaștere limitată a limbii (limbilor) oficiale ale statului. La fel ca și populația generală, acestea depind de o gamă largă de servicii, de la asistența medicală și securitatea socială până la înmatricularea vehiculelor și conducătorilor auto, și sunt obligați să interacționeze cu statul în diverse scopuri, inclusiv plata taxelor, înmatricularea alegătorilor (dacă au dreptul de a face acest lucru) și așa mai departe. În ce măsură statul este obligat să furnizeze servicii de traducere și interpretare unor astfel de persoane? Funcționarii publici înșiși trebuie să vorbească fluent limbile migranților pentru a furniza aceste servicii?

Ce ne spune cercetarea?

De la începutul anilor 1990, au fost elaborate o serie de instrumente juridice internaționale, inclusiv *Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale* și *Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare*, care impun statului să furnizeze anumite servicii publice printr-o limbă minoră în anumite circumstanțe. Aceste instrumente se aplică, în general, numai minorităților de lungă durată de pe teritoriul statului („minorități indigene”) și nu imigranților („noi minorități”), deși dacă limba migrantului este, de asemenea, o limbă minoră protejată de aceste instrumente, migrantul poate beneficia de o astfel de protecție. Cu toate acestea, cercetările recente sugerează că distincția dintre minoritățile indigene și cele noi începe să se diminueze, inclusiv în jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene (Burch, 2010; Medda-Windischer, 2017).

Tratatele internaționale *privind drepturile omului*, cum ar fi *Convenția europeană a drepturilor omului (CEDO)* și *Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice*, au prevăzut întotdeauna că cei care nu înțeleg limba oficială trebuie să fie informați prompt, într-o limbă pe care o înțeleg, cu privire la motivul arestării lor și la acuzațiile aduse împotriva lor și că, în materie penală, au dreptul la un interpret. Deși niciun alt drept la servicii în limbile minoritare nu este recunoscut în mod expres în aceste instrumente, principiul protecției egale a legii (descriș în Protocolul nr. 12 la CEDO) poate impune furnizarea unor astfel de servicii în anumite circumstanțe, în special având în vedere înțelegerea mai bună care există în prezent a impactului negativ pe care absența unor astfel de

servicii îl poate avea asupra persoanelor care nu vorbesc limba oficială (Dunbar, 2006); Jafari, 2016). În cazul în care, de exemplu, incapacitatea de a comunica în mod eficient în limba oficială afectează capacitatea de a obține aceeași calitate a serviciilor medicale ca și cei care pot face acest lucru, statul poate fi obligat să o remedieze, eventual prin furnizarea unui interpret sau chiar prin furnizarea unui specialist care vorbește limba minorității (în cazul în care interpretarea poate împiedica îngrijirea corespunzătoare).

Ilustrații și dovezi

În multe state membre ale UE, statul răspunde deja nevoilor persoanelor care nu pot comunica eficient în limba oficială: anunțurile publice multilingve, broșurile de informare etc. sunt din ce în ce mai vizibile în cabinetele medicilor, în administrațiile locale și în alte instituții publice. În general, aceste măsuri nu sunt ghidate de un cadru legislativ sau de o politică cuprinzătoare și obligatorie, ci reprezintă răspunsuri ad hoc la realitățile lingvistice. Prin urmare, există diferențe considerabile în practică, chiar și în cadrul aceluiași stat. Absența unui cadru statutar sau a unei politici cuprinzătoare cu caracter obligatoriu creează condițiile pentru inconsecvență în ceea ce privește oferta, vorbitorii anumitor limbi primind cel puțin anumite servicii în limba lor, ceea ce ar putea încălca atât principiul nediscriminării (de exemplu, atunci când anumite grupuri lingvistice sunt neglijate sau insuficient deservite), cât și protecția egală a legii.

Principiul proporționalității, un concept juridic de importanță fundamentală, este util pentru definirea unui cadru sau a unei politici adecvate. În primul rând, cu cât consecințele incapacității de a comunica în limba oficială sunt mai grave, cu atât este mai mare necesitatea ca statul să asigure egalitatea de tratament prin asigurarea accesului la serviciu prin intermediul limbii utilizatorului. În contextele cele mai grave, de exemplu, cele similare privării de libertate (ceea ce implică dreptul la un interpret, menționat anterior), obligația de a presta serviciul, fie prin intermediul unui interpret, fie al prestatorului de servicii, poate fi absolută. În al doilea rând, în alte cazuri, nivelul ofertei poate fi determinat prin aplicarea unei „scare mobile”, fiind disponibilă o ofertă mai mare atunci când există o concentrare mai mare sau un număr mai mare de vorbitori ai unei anumite limbi care nu pot comunica eficient în limba oficială.

Implicații politice

Statele ar trebui să țină seama de măsura în care serviciile publice și administrative în limba minoritară sunt deja furnizate în alte limbi decât limba oficială. În cazul prestării unui serviciu, trebuie să se țină seama de natura serviciului prestat, de numărul de vorbitori minoritari și de gradul în care există concentrații semnificative de vorbitori la stabilirea nivelului serviciilor care urmează să fie furnizate și a limbilor în care vor fi furnizate serviciile.

Referințe și aprofundare

Burch, E. S. (2010). Minorități regionale, imigranți și migranți: The Reframing of Minority Language Rights in Europe (Reframing of Minority Language Rights in Europe), *Berkeley Journal of International*

Law, 28, 261-312.

Dunbar, R. (2006). Există o obligație de a legifera pentru minoritățile lingvistice? *Jurnalul de drept și societate*, 33, 181-198.

Medda-Windischer, R. (2017). Minorități vechi și noi: Guvernanța diversității și coerența socială din perspectiva drepturilor minorităților. *Studii europene și regionale*, 11, 25-42.

Jaf, I. (2016). *Diversitate lingvistică și justiție socială: O introducere în Sociolingvistica Aplicată*. La Oxford: Oxford University Press.

Raportorul special al Organizației Națiunilor Unite pe probleme de minoritate (2017). *Drepturile lingvistice ale minorităților lingvistice: Un ghid practic pentru punerea în aplicare*. Geneva: Organizația Națiunilor Unite.

32 Politicile lingvistice pot îmbunătăți rezultatele în materie de ocupare a forței de muncă pentru femeile imigrante ?

Brian Carey, Andrew Shorten, Universitatea din Limerick

Plăcerea unei persoane într-o activitate interesantă poate fi afectată de competențele lingvistice, precum și de utilizarea limbii în societate și la locul de muncă. Dovezile empirice sugerează că imigranții care nu sunt vorbitori calificați de limba majoritară sunt, în general, dezavantajați pe piețele forței de muncă și că, în special, femeile imigrante se pot confrunta cu alte obstacole. Acest lucru ridică întrebarea dacă politicile lingvistice pot fi concepute astfel încât să contribuie la eliminarea barierelor lingvistice din calea ocupării forței de muncă care tind să afecteze în mod disproporționat femeile.

Ce ne spune cercetarea?

Cercetările economiștilor au arătat că incapacitatea de a vorbi limba locală are un impact negativ asupra veniturilor imigranților (Chiswick și Miller, 1995; Dustmann & Van Soest, 2002). Unele studii sugerează că și acest fenomen are o dimensiune de gen. De exemplu, cercetările din Olanda au arătat că, deși femeile imigrante cu competențe scăzute în Țările de Jos câștigă mai puțin decât femeile imigrante cu competențe olandeze mai bune, relația nu este aceeași pentru bărbați (Yao și Van Ours, 2015). Acest lucru se datorează, în parte, faptului că imigranții bărbați și femeile se confruntă adesea cu diferite tipuri de obstacole în calea ocupării forței de muncă. De exemplu, un studiu privind imigranții africani în Canada a constatat că, deși bărbații imigranți păstrează adesea accesul la munca cu guler albastru, este mai probabil ca femeile imigrante să fie percepute ca neavând competențele lingvistice necesare pentru ocupații comparabile și în mod tradițional feminine, cum ar fi comerțul cu amănuntul, administrația sau îngrijirea (Creese și Wiebe, 2012).

Poate că dezavantajele suferite de femeile imigrante în comparație cu bărbații reflectă pur și simplu modele mai largi de inegalitate de gen pe piețele forței de muncă, deoarece femeile câștigă, în general, mai puțin decât bărbații din diverse motive. Cu toate acestea, în cazul în care există dezavantaje lingvistice specifice cu care femeile imigrante sunt deosebit de susceptibile să se confrunte, acestea vor trebui înțelese pentru a fi

abordate cu succes prin politici publice.

Ilustrații și dovezi

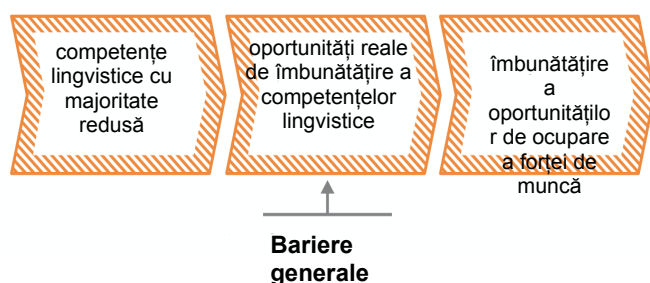
Principalul motiv lingvistic pentru care oamenii nu pot obține un loc de muncă satisfăcător este că nu dețin competențele lingvistice căutate de angajatori, iar acest dezavantaj va fi agravat dacă nu își pot îmbunătăți competențele lingvistice. Deși aceste circumstanțe pot fi experimentate de mai multe grupuri sociale diferite, ele apar cel mai adesea printre persoanele cele mai sărace și în special printre imigranții mai puțin bogați care sosesc fără a cunoaște limba locală dominantă. Acest lucru se datorează faptului că imigranții mai puțin bogați au, în general, mai puține oportunități de angajare în primul rând și deoarece oportunitățile de învățare a unor limbi străine adecvate sunt inexistente sau dificil de accesat, în special pentru cei care au deja un loc de muncă de supraviețuire. Prin urmare, imigranții care nu dețin majoritatea competențelor lingvistice pot fi mai vulnerabili la perioade prelungite de subocupare, în cazul în care ocuparea forței de muncă se situează sub nivelul lor de calificare.

Este important de remarcat faptul că femeile imigrante pot fi deosebit de dezavantajate în dobândirea competențelor lingvistice majoritare. Pe de o parte, un studiu a constatat că gospodinele tind să învețe mai puțin repede decât bărbații în limbile dominante (Pavlenko și Piller, 2001). Acest lucru sugerează că unele femei care se află în prezent în afara pieței forței de muncă vor suferi dezavantaje deosebite dacă vor căuta un loc de muncă în viitor. Pe de altă parte, femeile care se află în prezent în locuri de muncă nesatisfăcătoare și care ar putea beneficia de competențe lingvistice suplimentare pot întâmpina dificultăți în acest sens dacă sunt, de asemenea, obligate să efectueze un „al doilea loc de muncă” la domiciliu (Hochschild, 2012).

Implicații politice

Politicile publice din întreprinderile mobile ar trebui să vizeze garantarea faptului că fiecare persoană are o șansă reală de a obține un loc de muncă satisfăcător.

Pentru a realiza acest lucru, politicile lingvistice trebuie să fie informate cu privire la inegalitățile structurale existente, pentru a nu le exacerba. De exemplu, dacă învățarea unei noi limbi este prea costisitoare, atunci beneficiile învățării unei noi limbi vor fi limitate la cei care își pot permite acest lucru. Din acest motiv, politicile lingvistice care vizează promovarea incluziunii prin îmbunătățirea oportunităților de ocupare a forței de muncă pentru imigranți ar trebui, de asemenea, să se bazeze pe fapte privind inegalitățile de gen și, în special, pe provocările specifice cu care se confruntă femeile migrante, atât acasă, cât și pe piața muncii, în dobândirea de competențe în limba majoritară.

Referințe și aprofundare

- Chiswick, B. R. & Miller, P. W. (1995). Endogeneitatea dintre limbă și câștiguri: Analiză internațională. *Jurnalul Economiei Muncii*, 13, 246-88.
- Creese, G. & Wiebe, B. (2012) „Survival Employment”: Egalitatea de gen și decalificarea în rândul imigranților africani din Canada. *Migrația internațională*, 50, 56-76.
- Dustmann, C. & Van Soest, A. (2002). Limba și veniturile imigranților. *Revizuirea relațiilor industriale și de muncă*, 55, 473-492.
- Hochschild, A. (2012). *A doua schimbare: Părinții care lucrează și revoluția de acasă* (ediție revizuită, cu A. Machung). Londra: Un pinguin.
- Pavlenko, A. & Piller, I. (2001). Noi direcții în studiul multilingvismului, al doilea curs de învățare a limbilor străine și al egalității între femei și bărbați. În A. Pavlenko, A. Blackledge, I. Piller & M. Teutsch-Dwyer (Eds.) *Multilingvismul, a doua învățare a limbilor străine și genul* (p. 17-52). New York: Oile lui Gruyter.
- Yao, Y. & van Bear, J.C. (2015). Competențe lingvistice și performanța pe piața muncii a imigranților din Țările de Jos. *Economia muncii*, 34, 76-85.

33 Cum poate politica lingvistică să îmbunătățească „motilitatea” migrantilor?

Christopher Houtkamp, Universiteit van Amsterdam

„Motilitatea” se referă la mobilitatea *potențială* a persoanelor. Gradul de motilitate depinde de ușurința cu care o persoană se poate deplasa dintr-un loc în altul, care, la rândul său, depinde, printre altele, de competențele persoanei (inclusiv competențele lingvistice). Noțiunea de motilitate se adaugă la analiza migrației dintr-o varietate de perspective, de la cunoștințe socio-economice (de exemplu, modul în care competențele lingvistice sunt legate de succesul pieței forței de muncă) (Koopmans 2010) sau socioculturale/psihologice (de exemplu, modul în care politicile de asimilare sunt legate de sănătatea mintală a minorităților culturale) (Horenczyk 1996, Van Oudenhoven et al. 1998, Arends-Tóth & Van De Vijver 2003). Politica lingvistică poate influența, de asemenea, motilitatea (Houtkamp 2017). Prin facilitarea mobilității persoanelor pentru a profita de oportunități mai bune în altă parte, se poate preconiza că motilitatea va fi însoțită de condiții socioeconomice îmbunătățite.

Ce ne spune cercetarea?

Cercetarea motilității este încă relativ nouă. Conceptul, dezvoltat inițial în cercetarea biologică, a fost introdus în sociologia urbană de către Kaufmann et al. (2004), pentru a proiecta un cadru integrat pentru studierea diferitelor fațete ale potențialului de mobilitate și ale capitalului care facilitează mobilitatea. În contextul proiectului MIME, utilizarea conceptului de motilitate a fost extinsă pentru a acoperi aspecte socio-lingvistice (Houtkamp 2014), subliniind importanța infrastructurii lingvistice. În cazul migrației internaționale, această infrastructură include facilități pentru predarea limbii materne și pentru dobândirea limbii gazdă. Opiniile migrantilor cu privire la valoarea competențelor lor lingvistice, atât în țara lor de reședință, cât și în țările gazdă potențiale, sunt, de asemenea, relevante. În plus, evaluarea de către migrații a politicii lingvistice în țara lor actuală de reședință este, de asemenea, relevantă.

Ilustrații și dovezi

Pentru a evalua interacțiunea dintre politica lingvistică și motilitate, 60 de interviuri cu imigranții turci și polonezi și cu descendenții acestora au avut loc între 2015 și 2017 în Țările de Jos, Franța și Suedia. Respondenții au fost întrebați cu privire la atitudinea lor față de educația în limba maternă (și anume, predarea în sau limba țării lor de origine) și facilitățile pentru dobândirea limbii gazdă. Interviurile s-au axat, de

asemenea, pe competențele respondenților în alte limbi ale UE și au fost întrebați ce limbi ar fi interesate să studieze pentru a-și spori mobilitatea în cadrul UE. Există patru concluzii principale.

1. *Dobândirea unei limbi în societatea gazdă este considerată extrem de importantă de către respondenți, dar aceștia critică punerea sa practică în practică, în special accentul puternic pus pe gramatică.* Respondenții noștri au considerat că cursurile ar fi mai eficiente, concentrându-se mai mult asupra competențelor de comunicare orală.

2. *Perspectivile educației în limba maternă și ale multilingvismului în general par a fi o problemă de clasă.* În Țările de Jos, părinții cu un statut socio-economic scăzut își exprimă uneori îndoielile cu privire la educația bilingvă a copiilor lor sau la înscrierea în învățământul bilingv, temându-se că acest lucru le-ar putea afecta șansele de a învăța limba-gazdă și, astfel, le-ar putea restrânge oportunitățile socioeconomice.

3. *Unii respondenți sunt îngrijorați de faptul că politicile educaționale în limba maternă și politicile multiculturală în general pot favoriza segregarea, iar datele indică, de asemenea, un anumit disconfort în rândul respondenților atunci când examinează efectele programelor și echipamentelor de educație în limba maternă asupra proceselor de integrare și incluziune în contextul social și lingvistic local.*

4. *Competențele de limbă maternă sunt relativ adesea citate ca facilitator al mobilității în UE, în special pentru comunitățile etnice dispersate în multe țări; atâț polonezii, cât și turcii raportează contacte frecvente între comunitățile etnice inter pares din întreaga UE.* Prin urmare, acordarea drepturilor imigranților la educația lingvistică crește motilitatea acestora, ceea ce se poate aștepta, în general, să le îmbunătățească situația socioeconomică.

I implicații politice

Interviurile noastre privind dimensiunea lingvistică a mobilității potențiale sau „motilitatea” sugerează că, ca direcție politică generală, autoritățile ar trebui să dezvolte și să sprijine un program cuprinzător de educație lingvistică pentru persoanele mobile. Acest program ar trebui să acopere predarea limbilor locale (oficiale), dar și limbile imigrante (moștenitorii). O dimensiune a unui astfel de program ar trebui să fie concentrarea asupra limbii ca competență portabilă care sporește mobilitatea potențială sau *motilitatea*

oamenilor. Motilitatea este importantă deoarece facilitează identificarea de către cetățeni a unor oportunități socio-economice mai bune și deplasarea în alte locuri în care aceste oportunități sunt accesibile.

Necesitatea de a învăța limba locală este în general recunoscută ca evidentă, pentru a facilita accesul la piața locală a forței de muncă și pentru a promova integrarea armonioasă în societatea țării gazdă. Cu toate acestea, interviurile arată că este nevoie de un caracter practic în rândul utilizatorilor. Cursurile de limbi străine din țara gazdă (în special pentru adulți) ar trebui să acorde o atenție deosebită alinierii dintre conținutul cursurilor și nevoile reale ale utilizatorilor.

Accesul la cursuri de limbă maternă (sau de limbă de patrimoniu) este important nu numai din motive legate de drepturile lingvistice ale omului, care, la rândul lor, invocă accesul egal la alfabetizare, ci și pentru că facilitarea contactelor în alte țări ale UE cu alte comunități de expatriați sau migranți care împărtășesc aceeași limbă crește, de asemenea, motilitatea, cu consecințe socioeconomice pozitive.

Unii părinți imigranți se tem că menținerea limbii de patrimoniu va avea un efect negativ asupra viitorului copiilor lor. Cu toate acestea, această teamă nu este susținută de cercetarea privind traiectoriile socio-economice ale migranților. Utilizarea insuficientă a programelor de învățământ în limba maternă poate, de fapt, să mărească decalajul dintre gama competențelor lingvistice ale celor mai săraci și ale celor mai bogați imigranți, chiar dacă limbile imigrante se bucură de drepturi extinse. Prin urmare, autoritățile ar trebui să se concentreze, prin campanii de informare, pe beneficiile bilingvismului.

Referințe și aprofundare

- Arends-Tóth, J., & Van De Vijver, F. (2003). Multiculturalismul și acumularea: punctele de vedere ale olandezei și turco-olandeze. *Jurnalul European de Psihologie Socială*, 33, 249-266.
- Horenczyk, G. (1996). Se migrează în conflict. În G. Breakwell & E. Lyons (Eds.), *Schimbarea identității europene* (p. 241-252). La Oxford: Butterworth... Heinemann.
- Houtkamp, C. (2014). Integrarea limbajului în teoriile mișcării pe distanțe lungi: migrație v. mobilitate & amp; conceptul de motilitate. *A'dam multiling*, 1, 16-26.
- Houtkamp, C. (în viitor). Relevanța motilității în cercetarea schimbării lingvistice. *Probleme lingvistice și planificare lingvistică*.
- Kaufmann, V., Bergman, M., & Joye, D. (2004). Motilitatea: Mobilitatea ca capital. *Jurnalul Internațional de Cercetare Urbană și Regională*, 28, 745-756.
- Koopmans, R. (2010). Tranzacții între egalitate și diferență: Integrarea imigranților, multiculturalismul și statul social în perspectivă transnațională. *Jurnalul de Studii Etnice și Migrație*, 36, 1-26.
- Van Oudenhoven, J., Prins, K. & Buunk, B. (1998). Atitudinea membrilor minoritari și majoritari față de adaptarea imigranților. *Jurnalul European de Psihologie Socială*, 28, 995-1013.

34 Cum ar trebui adaptate politicile naționale în domeniul lingvistic la contextul orașelor specifice?

Peter A. Kraus, Núria Garcia, Melanie Frank, Vicent Climent-Ferrando, Universitat Augsburg

În majoritatea țărilor europene, autoritățile utilizează una sau, în cazuri excepționale, două limbi oficiale ale statului pentru a comunica cu cetățenii. Această practică contrastează în mod clar cu profilul lingvistic al populațiilor urbane din multe orașe europene importante, care au avut tendința de a deveni mult mai multilingve decât regiunile neurbane. Această creștere rapidă a populației de origini diferite și diversitatea lingvistică corespunzătoare este resimțită nu numai de „mega -oraș”, ci și de aglomerările urbane cu mai puțin de 500.000 de locuitori (Carson & King, 2016: 2). Prin urmare, există diferite provocări cu care se confruntă orașele din ce în ce mai multilingve în ceea ce privește gestionarea limbilor străine și politicile lingvistice.

Această diversitate lingvistică urbană creează tensiuni între două obiective: obiectivul de asigură mobilitatea socială și geografică a rezidenților și a nou-veniților, pe de o parte, și integrarea acestora în societatea urbană, pe de altă parte. Dacă obiectivul unei mobilități ridicate necesită competențe în alte limbi, obiectivul unei societăți favorabile incluziunii este legat de dobândirea de competențe în limba (limbile) locală (locale). În plus, serviciile publice locale nu sunt întotdeauna adaptate la nevoile imigranților nou-veniți, deoarece aceștia vorbesc adesea o altă limbă decât limba (limbile) oficială (oficiale). Această situație poate încetini și, eventual, împiedica includerea imigranților în societatea-gazdă.

Ce ne spune cercetarea?

Într-o abordare foarte simplificată (utilizată aici pentru concizie), gestionarea limbilor străine poate fi organizată în trei domenii de importanță deosebită pentru mediile urbane multilingve:

- ▶ politici care definesc utilizarea publică și statutul limbilor;
- ▶ politici defacilitare a învatarii limbilor străine și
- ▶ politici care reglementează furnizarea de servicii publice de traducere și interpretare (Skrandies, 2016: 114).

Aceste domenii sunt direct legate de obiectivele de sprijinire a incluziunii și a mobilității rezidenților. Cu toate acestea, ele diferă în ceea ce privește posibila adaptare la un anumit context urban.

Ilustrații și dovezi

În ceea ce privește primul tip de gestionare lingvistică, majoritatea statelor au pus în aplicare o legislație conform căreia numai limbile oficiale și o serie de limbi regionale din teritoriile în care sunt vorbite pot fi utilizate în comunicarea publică și oficială. Majoritatea statelor europene, în special Franța și Germania, au o administrație monolingvă *de jure*. Alte state, cum ar fi Finlanda și Irlanda, sunt țări *de jure* bilingve. În cazul în care cifrele justifică acest lucru, bilingvismul este adoptat și de autoritățile municipale ale acestora, care utilizează limbi oficiale sau regionale în comunicarea cu populația orașului. În general, se poate afirma că utilizarea limbii în comunicarea oficială la nivel municipal este adesea reglementată de legislația națională.

În ceea ce privește al doilea set de măsuri, care se referă la dobândirea de limbi străine, programele de învatare a limbilor străine pot fi modulate astfel încât să vizeze dobândirea de limbi majoritare și minoritare prezente într-un oraș.

În unele state, cum ar fi Letonia, municipalitățile primesc resurse bugetare pentru a organiza cursuri de limbi străine adaptate nevoilor de învatare a limbilor străine, pe măsură ce apar la nivel local. Cu toate acestea, integrarea anumitor limbi străine în programa școlară este adesea reglementată de Departamentul Educației la nivelul statului (sau în regiunea unor state federale).

În ceea ce privește al treilea dintre domeniile de politică menționate mai sus, și anume furnizarea de servicii publice în mai multe limbi, politicile lingvistice naționale pot fi mai ușor adaptate la contextul unui anumit oraș. În acest sens, autoritățile locale pot prelua conducerea în depășirea barierelor din calea comunicării cu rezidenții lor și în creșterea integrării minorităților lingvistice, fără a afecta statutul juridic al limbilor vorbite de populație. Acest lucru a fost ilustrat de un studiu de caz multiplu privind orașele multilingve din Europa, Canada și Australia, care oferă o imagine de ansamblu a diferitelor abordări ale gestionării limbilor în contexte urbane (King & Carson, 2016).

Aceste exemple arată că, în cadre legislative foarte diferite la nivel național, autoritățile municipale pot răspunde multilingvismului de facto al populației urbane (și, în general, ar beneficia de pe urma acestuia).

Implicații politice

Pe scurt, politicile lingvistice naționale ar trebui completate de acțiuni la nivel local care să corespundă contextului urban specific. Sprijinirea multilingvismului prin politici și practici la nivel local poate extinde, de asemenea, repertoriile lingvistice ale cetățenilor majoritari, oferindu-le astfel mai multe oportunități de mobilitate. În asociere cu învățarea limbii locale de către nou-veniți, aceasta promovează dezvoltarea unei etice multilingve care să conducă la un sentiment de apartenență și, prin urmare, la includerea într-o comunitate (mai multilingvă).

Referințe și aprofundare

Carson, L. & King, L. (2016). Introducere: „Multilingvismul este trăit aici”. În L. King & L. Carson (Eds.), *orașul multilingv. Vitalitate, conflict*

și schimbare (p. 1-16). Bristol, Buffalo, Toronto: Chestiuni multilingve.

King, L. & Carson, L. (Eds.). (2016). *Orașul multilingv. Vitalitate, conflict și schimbare*. Bristol, Buffalo, Toronto: Chestiuni multilingve.

Kraus, P.A. (2011). Orașul multilingv: Cazurile Helsinki și Barcelona, *Nordic Journal of Migration Research*, 1, 25-36.

Marten, H. F. (2016). *Sprachpolitik. Eine Einführung*. Tübingen: Narr Francke Attempto Verlag.

Skrandies, P. (2016). Politicile lingvistice și politica multilingvismului urban. În L. King & L. Carson (Eds.), *orașul multilingv. Vitalitate, conflict și schimbare* (p. 115-148). Bristol, Buffalo, Toronto: Chestiuni multilingve.

ADAPTAREA POLITICILOR LINGVISTICE LA DIVERSITATEA LINGVISTICĂ ÎN CONTEXT URBAN

Nivel național

Politicile lingvistice care reglementează utilizarea publică și statutul limbilor

Nivel național + reglementare complementară la nivel regional

Politici lingvistice pentru învățarea limbilor străine

Nfildes local

Politici de facilitare a serviciului public de traducere și interpretare

35 De ce ar trebui să combinăm diferite strategii de comunicare?

László Marác, Universiteit van Amsterdam

Globalizarea sporește frecvența contactelor cu diversitatea lingvistică, sporind relevanța strategiilor de comunicare multilingve și transnaționale. Una dintre aceste strategii de comunicare transnațională se referă la comunicarea lingua franca. A lingua franca (LF) este un limbaj de acces utilizat de interlocutori în scopuri de comunicare; în mod tradițional, lingua franca nu este limba maternă a niciunui interlocutor. Mulți comentatori observă că limba engleză este în creștere ca o lingua franca mondială. Cu toate acestea, acest lucru ridică două tipuri de probleme:

► Dacă diseminarea se referă la o variantă standard a limbii engleze, ne putem confrunta cu un caz de imperialism lingvistic (Phillipson, 2006) cu efecte negative asupra justiției lingvistice;

► Dacă, dimpotrivă, considerăm acest proces ca o diseminare radical diferită de limba engleză (ceva despre care susținătorii săi numesc adesea limba engleză lingua franca (ELF); a se vedea, de exemplu, Hülmbauer, 2011), alte tipuri de probleme apar. În literatura de specialitate, engleza ca lingua franca este, de fapt, uneori folosită pentru a se referi la limba engleză ca fiind vorbită de vorbitori non-nativi, și care se abate de la caracteristicile morfologice și lexicale ale limbii engleze standard. Elf susține că aceste caracteristici non-standard ar trebui să fie acceptate și că acest lucru ar democratiza comunicarea internațională și ar lipsi limba engleză de caracterul său potențial imperialist. Cu toate acestea, o astfel de opinie nu răspunde în mod adecvat preocupărilor cu privire la efectele pe termen lung ale răspândirii sale asupra diversității lingvistice și justiției lingvistice (Gazzola și Grin 2013).

Dacă se dorește utilizarea limbii engleze, aceasta trebuie să facă parte dintr-o strategie mai amplă.

Que ne spune de cercetare?

Utilizarea limbii engleze ca limbă globală are efecte ambivalente asupra mobilității și incluziunii (Gazzola and Grin, 2013). Acesta este utilizat în mod eficient numai de către eșaloanele superioare ale societății care au primit o educație care le permite să își dezvolte competențele mai aproape de standardul vorbitorului nativ. Cu toate acestea, în general, acest lucru nu este accesibil la nivelurile inferioare ale societății, după cum arată Studiul privind *limba și alfabetizarea adulților*, care a colectat aproape 200 000 de respondenți (Gazzola, 2016). În schimb, promovarea (poate sub eticheta

engleză, cum ar fi lingua franca) a mai multor variante non-standard sau chiar idiosincratice ale limbii engleze poate împiedica includerea în comunitățile globale sau locale. Prin urmare, utilizarea lingua franca (engleză sau de altă natură) ar trebui combinată cu alte strategii de comunicare multilingve sau transnaționale.

Ilustrații și dovezi

Aceste alte strategii includ următoarele:

1. Utilizarea mai multor limbi de comunicare mai largă ca alternativă la limba engleză sau „ELF”. Întrucât limbile etnice ridică, chiar și într-o măsură mai mică, probleme similare cu cele prezentate mai sus pentru limba engleză, contribuția limbilor planificate (de exemplu, Esperanto) (sau chiar, în anumite contexte, limbi antice, cum ar fi limba latină) nu ar trebui trecută cu vederea.

2. Dezvoltarea unor abilități receptive reciproce, dar neproductive în limba interlocutorului. Această strategie este cunoscută sub numele de *lingua receptiva* (LaRa). *Înțelegerea intercomprehensivă* (CI) poate fi considerată ca fiind una dintre formele *strategiei lingua receptiva* axată pe limbile strâns legate de propria limbă maternă; acestafuncționează în cadrul unor familii lingvistice, cum ar fi limbile slavică, germanică sau romanică.

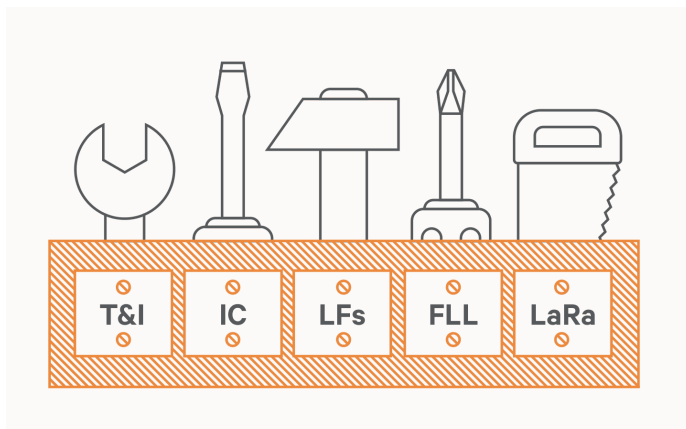
3. Alte strategii, cum ar fi traducerea și interpretarea (T & I) fac parte, de asemenea, din setul de instrumente pentru strategia de comunicare, care poate fi utilizat pentru a promova mobilitatea și incluziunea în comunicarea internațională. Toate aceste strategii de comunicare pot fi facilitate de TIC, cum ar fi traducerea automată.

4. În cele din urmă, cei care trebuie să se angajeze într-o comunicare aprofundată și susținută cu persoane care vorbesc o altă limbă vor vedea, în general, că învățarea acestei limbi, deși potențial costisitoare în timp și efort, rămâne o strategie de neînlocuit, și *anume strategia de învățare a limbilor străine* (FLL).

Implicații politice

Provocările în materie de comunicare ar trebui abordate în spiritul unui „set de instrumente” pentru comunicarea multilingvă și transnațională (Jørgensen 2011). Deși limba engleză este un instrument de necontestat relevant în kit, nu este singurul. Setul de instrumente

poate include toate celelalte strategii care tocmai au fost enumerate, cu accent pe complementaritatea reciprocă între ele.

Referințe și aprofundare

Comisia Comunităților Europene (2003). Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor, 2003 – Promovarea învățării limbilor străine și a diversității lingvistice: Un plan de acțiune 2004-2006. COM(2003) 449 final.

Comisia Comunităților Europene (2008). Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor: Multilingvismul: un avantaj pentru Europa și un angajament comun. COM (2008) 566

final. Bruxelles: 18.9.2008. Gazzola, M. (2016). Comunicare multilingvă pentru cine? Politica lingvistică și echitatea în Uniunea Europeană, *Politica Uniunii Europene*, 17, 546-596.

Comisia Europeană (februarie 2006). Europeanii și limbile lor, Eurobarometru special 243, <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/518>

Comisia Europeană (iunie 2012). Europeanii și limbile lor, Eurobarometru special 386, ec.europa. <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/1049>

Gazzola, M. & Grin, F. (2013). ELF este mai eficientă și mai echitabilă decât traducerea? O evaluare a regimului multilingv al UE? *Jurnalul Internațional de Lingvistică Aplicată*, 23, 93-107.

Hülmbauer, C. & Seidlhofer, B. (2013). Engleză ca Lingua Franca în multilingvismul european. În A.-C. Berthoud, F. Grin & G. Lüdi (Eds.), *Exploring the Dynamics of Multilingualism* (p. 387-406). Amsterdam: John Benjamins.

Jørgensen, J. N. (Ed.) (2011). Un set de instrumente pentru comunicarea transnațională în Europa. Copenhaga Studii în Bilingualism, 64. Universitatea din Copenhaga, Facultatea de Științe Umane.

Phillipson, R. (2006). *Engleză-Numai Europa? Politica lingvistică provocatoare*. Londra: În legătură cu Routledge. Versiunea franceză: (2019). *Dominația limbii engleze: o provocare pentru Europa*. Paris: Liber și Solidaire.

36 Cum ar trebui municipalitățile să colecteze și să partajeze date privind profilurile lingvistice ale comunităților lor de rezidenți?

Virginie Mamadouh, Nesrin el Ayadi, Universiteit van Amsterdam

Sensibilizarea și cunoașterea la nivel local a mediului lingvistic local este esențială pentru o mai bună utilizare a resurselor lingvistice existente și a unor servicii mai bune. Cu toate acestea, statisticile la nivel european și național nu sunt, în general, relevante pentru situațiile locale, deoarece cetățenii mobili ai UE, resortisanții țărilor terțe și refugiații nu sunt distribuiți uniform în întreaga țară.

Ce ne spune cercetarea?

Datele disponibile se bazează, în general, pe atribute non-lingvistice (cum ar fi cetățenia sau țara de naștere utilizată ca substitut, caz în care limba principală a țării de naștere și/sau cetățenie este adesea considerată a fi limba principală a unei persoane) sau întrebări de recensământ privind limba maternă (atunci când se efectuează un recensământ). Această cunoaștere este foarte parțială și se concentrează în principal pe limba rezidenților, în detrimentul unei reprezentări mai nuanțate și mai complexe a repertoriilor lingvistice individuale. Aceste statistici măsoară adesea competențele autoraportate în limba oficială, caz în care aceste competențe în limba oficială sunt utilizate ca măsură aproximativă de integrare și ca argument pentru măsuri de dezvoltare a utilizării limbii oficiale. Alte competențe lingvistice și importanța acestora pentru integrarea socială, parcursurile educaționale și/sau oportunitățile de pe piața forței de muncă sunt, în general, neglijate.

Prin urmare, pentru a aborda aceste probleme, municipalitățile ar trebui nu numai să urmeze caracteristicile lingvistice ale populației aflate sub jurisdicția lor, ci și să acorde o atenție deosebită colectării de date privind alte variabile lingvistice relevante, cum ar fi competențele înalte limbi și modelele de utilizare a limbilor în diferite contexte. Competențele lingvistice ar putea fi monitorizate în ceea ce privește studiile privind alfabetizarea (precum și competențele Internet).

În cele din urmă, aceste sondaje s-ar putea concentra asupra competențelor metalingvistice. Acest lucru ar spori gradul de conștientizare a importanței acestor competențe pentru navigarea într-o societate diversă din punct de vedere lingvistic. Cu toate acestea, colectarea acestui tip de date necesită sensibilitate și prudență: ei

trebuie să îmbunătățească cunoașterea colectivă a comunității fără a compromite integritatea personală și viața privată a rezidenților.

Ilustrații și dovezi

Este puțin probabil ca această colectare de date să reprezinte o prioritate majoră pentru autoritățile locale, dar există exemple inspiratoare. *Multilingual Graz* este un proiect de cercetare al Universității din Graz (Austria) condus de Dieter Halwachs care, începând cu 2012, a documentat limbile vorbite de locuitorii orașului. Scopul său este de a îmbunătăți cunoștințele comunităților locale cu privire la diversitatea culturală, pe baza cetățeniei de stat a locuitorilor săi. Site-ul prezintă limbile observate în Graz (a se vedea captura de ecran). Fiecare celulă din acest tabel care poate face clic oferă acces la informații generale de limbă (nume, vorbitori, statut și zonă, formă scrisă și traducere a felicitărilor standard), fragmente de sunet (cu transcriere și traducere în limba germană), precum și biografii lingvistice și profiluri de utilizare ale locuitorilor Graz care vorbesc limba respectivă.

Implicații politice

Printr-o evaluare mai nuanțată a repertoriilor lingvistice locale, autoritățile locale își pot adapta și îmbunătăți politicile de primire și educație, precum și organizarea de activități culturale locale.

Modificările principalelor limbi ale grupurilor care sosesc în oraș ar putea fi raportate mai devreme; eficacitate politicilor educaționale ar putea fi îmbunătățită prin luarea în considerare a datelor privind principalele limbi vorbite acasă de elevii de părinți. Cursurile de limbi străine pentru migrații adulți ar putea fi vizate mai precis. Printr-o mai bună cunoaștere a limbilor stăpânite de cursanții limbii (limbilor) locale și printr-o mai bună cunoaștere a competențelor lingvistice ale nou-veniților, cursurile planificate pentru dobândirea limbii (limbilor) locale ar putea fi organizate mai eficient. De exemplu, cursanții cu anuar și competențe lingvistice similare sau care încep cu aceeași limbă ar putea fi grupați pentru a se concentra asupra unor probleme specifice (de la pronunție la vocabular și pragmatic).

O astfel de colectare de date poate fi, de asemenea, utilă

pentru sensibilizarea locuitorilor locali cu privire la mediul lor lingvistic divers. Cunoașterea mediului lingvistic este, de asemenea, utilă pentru organizarea activităților culturale locale. Bibliotecile publice ar putea oferi cărți și materiale audiovizuale în principalele limbi vorbite în comunitatea locală și ar putea oferi locuitorilor posibilitatea de a-și menține și extinde repertoriile lingvistice. Ar putea fi organizate activități comunitare pentru a sensibiliza (alți) rezidenți cu privire la diversitatea lingvistică locală și pentru a facilita schimburile între vorbitorii aceleiași limbi sau cei care doresc să o învețe. În mod similar, coeziunea socială ar putea fi consolidată prin conectarea voluntarilor locali cu care pot fi schimbate lecții de conversație cu migranții (această formulă este cunoscută sub numele de modelul tandem). Școlile locale își pot deschide porțile după școală pentru a asigura infrastructura necesară pentru aceste reuniuni (după programul de lucru pentru majoritatea imigranților și voluntarilor).

Referințe și aprofundare

Statisticile lingvistice se referă, în general, la limba maternă, la limba predată în învățământul secundar sau la competențele lingvistice autodeclarate:

Limbi străine în învățământul secundar: O prezentare generală a testelor naționale în Europa — 2014/15 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/languages-secondary-education-overview-national-tests-europe-%E2%80%93-201415_fr (deși pagina este în limba engleză, rapoartele pdf sunt disponibile în diferite limbi)

Oficiul pentru Statistică Națională 2013 Limbă în Anglia și Țara Galilor (2011). Limba în Anglia și Wales:2011. goo.gl/gm5KJz

Eurobarometrul special 386 europeni și limbile lor <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/1049>

A se vedea Tube Tongues pentru o vizualizare bazată pe aceste date de recensământ al limbilor din jurul stațiilor de metrou din Londra. goo.gl/Dm6wUf

Arabic العربية	Bosnian Bosanski	Chinese 中文	English English	French Français	German Deutsch	Italian Italiano
Spanish Español	Polish Polski	Russian Русский	Ukrainian Українська	Portuguese Português	Dutch Nederlands	Swedish Svenska
Japanese 日本語	Hebrew עברית	Arabic العربية	Urdu اردو	Malay Melayu	Indonesian Bahasa Indonesia	Tamil தமிழ்
Tagalog Tagalog	Vietnamese Tiếng Việt	Thai ไทย	Khmer ខ្មែរ	Siamese ภาษาไทย	Malayalam മലയാളം	Malay Malay
... (many more languages)

Captură de ecran a paginii principale a site-ului web multilingv Graz care reprezintă limbile observate în Graz (accesată la 19 iulie 2017).

37 Mobilitatea duce la o utilizare din ce în ce mai mare a limbii engleze în detrimentul limbilor locale?

Rudi Janssens, Vrije Universiteit Brussel

Unul dintre principiile fundamentale ale Uniunii Europene este conservarea diversității lingvistice și culturale. Cu toate acestea, predominanța limbii engleze ca limbă cea mai cunoscută, vorbită de 38 % dintre europeni la diferite niveluri de competență, nu poate fi negată (Comisia Europeană, 2012). În învățământul superior, utilizarea din ce în ce mai frecventă a limbii engleze ca limbă de predare și ca limbă dominantă în știință este considerată un mijloc de internaționalizare, încurajând mobilitatea studenților și cercetătorilor. În același timp, engleza este adesea folosită ca limbă de afaceri într-un context economic internațional. Întrebarea este dacă această modificare afectează poziția limbii (limbilor) locale.

Ce ne spune cercetarea?

Contextul de la Bruxelles, în care 23 % din populație deține un pașaport dintr-un alt stat membru al UE și are peste 10 % resortisanți ai țărilor terțe, oferă o experiență naturală ideală pentru a studia impactul mobilității asupra utilizării limbilor străine. Cercetările bazate pe anchete lingvistice (Janssens, 2013) arată o utilizare tot mai frecventă a limbii engleze la locul de muncă, deși în principal în combinație cu limbile oficiale ale Bruxelles-ului, Franței și Olandei. Acest lucru este în concordanță cu cercetările anterioare care sugerează că, în întreprinderile locale, practicile reale sunt foarte multilingve (a se vedea Berthoud, Grin & Lüdi 2013). Utilizarea limbajului în alte domenii confirmă această tendință. În timp ce aproape 90 % dintre locuitorii Bruxelles-ului susțin că vorbesc limba franceză fluent, utilizarea comună a limbii se îndreaptă în mod clar către multilingvism. Utilizarea flexibilă a diferitelor limbi, cu utilizarea frecventă a modificării codului, este comună, iar cunoașterea receptivă a limbilor câștigă teren.

Ilustrații și dovezi

Bruxelles-ul este oficial bilingv, franceza fiind limba majoritară și olandeza ca limbă minoritară. Modificările de competență în limba engleză în comparație cu ambele limbi oficiale sunt prezentate în tabelul 1. Cifrele se bazează pe cunoștințe autoraportate și se referă la cei care vorbesc suficient de multe limbi pentru a purta o conversație în limba respectivă.

Pentru toate categoriile de mai sus, cunoașterea limbii franceze ca lingua franca locală scade în timp, la fel ca și cunoștințele medii de olandeză și engleză pentru întregul grup de non-belgieni. Cu toate acestea, poziția

francezilor ca lingua franca Bruxelles nu este amenințată. Faptul că olandeza își menține poziția rezultă din oferta decursuri gratuite de limbi străine. Mobilitatea în UE și imigrația resortisanților țărilor terțe sporesc influența limbii engleze, dar, în general, doar o treime din populație se simte confortabil în această limbă. Remarcabil, deși comanda medie a limbii engleze s-a schimbat cu greu, este mult mai folosită. Competența într-o limbă nu pare a fi o condiție suficientă pentru a o vorbi, factorul determinant este gradul de deschidere a societății față de multilingvism.

Efectul modificărilor de mai sus asupra utilizării efective a limbii la locul de muncă și în magazinul local, limitat la utilizarea celor trei limbi de contact și a combinațiilor acestora, este prezentat în tabelul 2.

Schimbările din ambele domenii sunt similare; comunicarea monolingvă este din ce în ce mai mult înlocuită de practici multilingve, iar englezanu înlocuiește limbile locale.

Implicații politice

Exemplul Bruxelles-ului ilustrează complexitatea utilizării limbii. O piață „liberă” a limbilor străine, combinată cu creșterea mobilității, se reflectă în practicile din ce în ce mai multilingve de pe teren. Discursul care face limba engleză noua lingua franca europeană trebuie, prin urmare, să fie relativizat. Majoritatea locuitorilor nu vorbesc engleza fluent, iar mobilitatea nu merge mână în mână cu înlocuirea limbilor locale cu limba engleză, ci cu creșterea multilingvismului. Factorii de decizie locali pot influența această evoluție. Legislația lingvistică, politica în domeniul educației și politica de integrare față de noul veniți pot sprijini limbile locale și, în același timp, pot crea o deschidere către multilingvism. Acest lucru susține ipoteza că, într-un context urban foarte divers, comunicarea între locuitori și, prin urmare, includerea în comunitate se bazează nu pe utilizarea unei lingua franca, ci pe multilingvism. Mobilitatea nu reprezintă neapărat o amenințare pentru limbile locale ale țării gazdă, chiar și pentru limbile minoritare.

Referințe și aprofundare

Colucci, E., Ferencz, I., Gaebel, M. & Wächter, B. (2014). *Conectarea politicilor și a practicilor în materie de mobilitate: Observații și recomandări*

privind evoluțiile naționale și instituționale din Europa. Bruxelles: Asociația Universitară Europeană.

Comisia Europeană (2012). *Europenii și limbile lor*. Eurobarometru special 386, cercetare realizată de TNS Opinion & Social la cererea Direcției Generale Educație și Cultură, a Direcției Generale Traduceri și a Direcției Generale Interpretare, Bru Xelles. <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/1049>

Janssens R. (2013). *Multilingvismul urban. Cazul Bruxelles*. Bruxelles: Editiile Racine.

Cetățenia:	Belgiană		UE		Din afara UE	
	2001	2013	2001	2013	2001	2013
Competențe lingvistice în						
Franceză	98,80 %	93,20 %	92,10 %	73,90 %	73,90 %	66,40 %
Olandeză	39,10 %	26,90 %	4,60 %	11,80 %	7,40 %	5,30 %
Engleză	33,20 %	28,70 %	53,90 %	47,10 %	12,10 %	22,10 %
niciuna dintre cele anterioare	0,60 %	4,30 %	0,70 %	15,20 %	23,70 %	28,50 %
% populație	72,70 %	66,90 %	14,80 %	22,90 %	12,50 %	10,20 %

Tabelul 1. Evoluția competențelor lingvistice în funcție de naționalitate (sursa: Janssens 2013).

limba cea mai vorbită	locul de muncă		magazine		TB3	
	2001	2013	2001	2013	2001	2013
Franceză	73,30 %	32,20 %	88,40 %	59,90 %		
Olandeză	4,30 %	1,70 %	2,70 %	1,00 %		
Engleză	4,80 %	1,70 %	0,10 %	0,50 %		
Franceză/ olandeză	10,60 %	16,70 %	6,00 %	15,00 %		
Franceză/ engleză	2,40 %	17,00 %	0,80 %	4,00 %		
Olandeză/ engleză	0,30 %	—	0,10 %	—		
Franceză/ olandeză/ engleză	3,50 %	30,70 %	0,10 %	19,30 %		
Alte limbi	0,80 %	0,20 %	1,70 %	0,40 %		

Tabelul 2. Utilizarea limbii la locul de muncă și în timpul achizițiilor (sursa: Janssens, 2013).

38 Politica europeană poate îmbunătăți incluziunea socială în contextele urbane locale?

Rudi Janssens, Vrije Universiteit Brussel

Libertatea de circulație și de ședere a resortisanților UE este unul dintre drepturile fundamentale care decurg din cetățenia UE. Punerea în aplicare a acestui principiu implică o politică complexă care cuprinde aspecte precum securitatea socială, accesul la servicii publice, impozitarea, ocuparea forței de muncă, recunoașterea diplomelor și drepturile membrilor de familie. Transformarea directivelor UE în legislație este un proces complex și îndelungat la nivelul statelor membre. Abordarea impactului lingvistic al mobilității la nivel local este și mai complexă, deoarece contextele naționale individuale se bazează în principal pe omogenitatea lingvistică a statului-națiune, în timp ce proiectul european se bazează pe un principiu de susținere a diversității lingvistice. Ce instrumente oferă UE factorilor de decizie politică de la nivel local pentru a aborda aspectele lingvistice ale incluziunii?

Ce ne spune cercetarea?

Cetățenia europeană împarte grupurile de nou-veniți în cetățeni ai UE și resortisanți ai țărilor terțe, fiecare având drepturi și obligații diferite în diferite țări gazdă. Acest lucru duce la politici lingvistice diferite, uneori contradictorii din perspectiva UE și a statelor naționale. Politica UE în domeniul migrației (Comisia Europeană, 2014) se axează pe cursuri introductive și lingvistice pentru a asigura un angajament ferm față de societatea-gazdă. Pentru a sprijini mobilitatea cetățenilor UE în contextul multilingvismului, sunt sprijinite învățarea limbilor străine, mobilitatea profesorilor și a studenților, precum și inițiativele de traducere (Franke & Mennella, 2017).

Această diferență se reflectă în politicile locale. Un studiu comparativ între diferite orașe europene confirmă abordarea diferită la nivel local (Ernst & Young, 2014).

Cadrele generale de politică sunt orientate în principal către migrație în afara UE ca fenomen pe termen lung, în timp ce politicile selectate vizează în mod specific favorizarea cetățenilor mobili din UE în ceea ce privește diferitele forme de mobilitate pe termen scurt, în principal legate de ocuparea forței de muncă și educație. Cu toate acestea, există o tendință clară în toate orașele de a se baza pe servicii și instituții care se ocupă cu toți cetățenii străini sau cetățeni, în loc să ofere servicii separate cetățenilor mobili ai UE. Adesea, cetățenii mobili ai UE nu sunt considerați un grup-țintă, deși cunoașterea

limbii este recunoscută ca fiind unul dintre principalele obstacole în calea incluziunii în societățile-gazdă. În cazul în care UE subliniază o politică de sprijinire a organizării de cursuri de limbi străine pentru resortisanții țărilor terțe, legislația UE limitează posibilitatea de a impune cerințe lingvistice prestatorilor de servicii din alte state membre, cum ar fi avocații, medicii și asistenții medicali. Aplicarea unui test lingvistic rezidenților din alte țări ale UE este chiar exclusă (a se vedea van der Jeght, 2015).

Deși cursurile de limbi străine obligatorii pentru cetățenii europeni adulți nu sunt legale, acest lucru este diferit pentru elevii care frecventează școala în aceeași condiții ca și cetățenii naționali. Copiii de cetățenie europeană care se mută într-o altă țară a UE au dreptul, în temeiul legislației UE, să beneficieze de cursuri gratuite de limbi străine în noua țară de origine pentru a-i ajuta să se adapteze la sistemul școlar (Directiva 77/486/EE). Deși există multe cercetări privind performanța studenților din UE în învățământul superior din alte state membre, se efectuează mai puține cercetări cu privire la impactul migrației în interiorul UE a copiilor din învățământul primar și secundar.

Pe lângă stăpânirea limbii de predare, Heath et al. (2008) concluzionează că resursele socioeconomice și nivelul de educație al părinților sunt factori esențiali pentru succesul academic, deși nu există diferențe între naționalitatea elevului, indiferent dacă copiii au sau nu cetățenia unei țări din UE.

Ilustrare și dovadă

Tabelul de mai jos prezintă exemplul specific al Bruxelles-ului și dezvoltarea competențelor lingvistice ale rezidenților din afara Belgiei care nu vorbesc una dintre limbile oficiale ale țării-gazdă. Niciunul dintre migranți nu era obligat să urmeze cursuri obligatorii de limbi străine. O politică lingvistică „liberă” sau fără constrângere nu conduce la un grad mai ridicat de incluziune socială în ceea ce privește stăpânirea limbii (limbilor) locale. Având în vedere că majoritatea cetățenilor care nu sunt cetățeni din UE sunt concentrați în orașe, acest lucru poate fi problematic.

Referințe și aprofundare

Implicații politice

Fără a aduce atingere principiului subsidiarității, ar fi foarte util să se elaboreze o abordare transeuropeană generală axată pe învățarea limbilor străine în rândul adulților mobili. Având în vedere incluziunea socială, distincția dintre cetățenii UE și resortisanții țărilor terțe este contraproductivă și ambele ar trebui să facă parte dintr-o politică locală integrată. Același lucru este valabil și pentru învățarea limbilor străine în învățământul obligatoriu. Inițiative precum „Manualul de integrare pentru factorii de decizie și practicieni” (2010), o explorare a practicilor utile care vizează incluziunea socială a migranților, ar trebui, de asemenea, extinse la cetățenii UE și ar trebui dezvoltate noi elemente de incluziune.

Ernst & Young (2014). Evaluarea impactului liberei circulații a cetățenilor UE la nivel local – raport final. Ernst & Young, ianuarie 2014.

Comisia Europeană (2014). Modulele europene privind integrarea migranților. Raportul final, februarie 2014.

Franke M. & Mennella M. (2017). *Politica lingvistică*. Fișă informativă publicată de Parlamentul European. muse.jhu.edu/article/677228/pdf

Heath, A. F., Rethon, C. & Kilpi, E. (2008). A doua generație în Europa de Vest: educația, șomajul și nivelul de ocupare a forței de muncă. *Analiza anuală a sociologiei*, 34, 211-235.

van der Jeught, S. (2015). *Legislația lingvistică a UE*. Groningen: Publicația Europa Law.

Limbi străine	Sondajul din 2001		Sondajul 2007		Sondajul 2013	
	UE	Din afara UE	UE	Din afara UE	UE	Din afara UE
Franceză	78,80 %	65,20 %	77,50 %	66,20 %	55,80 %	54,30 %
Olandeză	0,70 %	0,90 %	0,60 %	—	3,90 %	—
Bilingvă	7,30 %	5,00 %	6,20 %	2,70 %	5,40 %	4,60 %
Niciuna	13,20 %	29,00 %	15,70 %	31,10 %	34,90 %	41,10 %

Cunoștințe pe proprie răspundere („bune” sau „excelente”) privind competența lingvistică orală a vorbitorilor nefrancezi și olandezi de cetățenie nebelgiană la Bruxelles (sursa: Janssens, 2013).

39 Cum reflectă politicile de integrare a limbilor străine preferințele și atitudinile majorității?

François Grin, Universitatea din Geneva

Politicile lingvistice ale statelor naționale europene trebuie, în general, să abordeze patru tipuri de limbi, ceea ce conduce la o ierarhie a recunoașterii și a drepturilor între limbi. De exemplu, deși conceptul de „minoritate” nu a făcut obiectul unei definiții oficiale în dreptul internațional, statele fac, în general, distincția între minoritățile tradiționale (indigene/de lungă durată) și cele care rezultă din migrația mai recentă. Această distincție se manifestă, de asemenea, în restricția, în unele documente ONU, a noțiunii de „minoritate” pentru cetățenii unui stat. Această ierarhie, care exprimă relațiile de putere, reflectă opinia majorității? Există un consens social cu privire la necesitatea de a încuraja învățarea limbii locale de către rezidenții străini?

Ce ne spune cercetarea?

În primul rând, toate statele adoptă, în mod formal sau informal, cel puțin o limbă oficială sau destat. Deși alegerea este, în general, motivată de un anumit sentiment de legitimitate în comparație cu alte limbi, ea provine, de asemenea, din nevoile practice ale administrației și ale guvernului. În al doilea rând, multe state recunosc limba vorbită de minoritățile tradiționale pe teritoriul lor; acest lucru se materializează într-o mare varietate de diete diferite¹; această recunoaștere (uneori sinceră, uneori reticentă) este considerată, în general, legitimă datorită prezenței istorice îndelungate a acestor minorități. În al treilea rând, datorită libertății de circulație de care se bucură cetățenii statelor membre ale UE, statele au început să își asume noi responsabilități față de limbile altor state membre ale UE, în special în ceea ce privește creșterea copiilor migranților interni din UE; cu toate acestea, cetățenii UE sunt, în general, exonerati de toate cerințele generale de învățare a limbilor străine (deși dreptul de exercita anumite profesii este supus în mod oficial unui anumit nivel de competență în limba oficială).

În al patrulea rând, statele europene se confruntă cu limbile resortisanților țărilor terțe; Obligațiile statelor cu privire la aceste limbi sunt limitate, iar atunci când statele își asumă obligații în domenii precum asistența medicală, procedurile de azil și procedurile judiciare, acestea sunt, în general, informate din considerente legate de drepturile omului; dispozițiile privind educația sunt mai slabe și derivă în principal din

convențiile internaționale. Acestea sunt obligatorii, dar numai pentru acele state care le-au ratificat². În același timp, mai multe state au introdus teste lingvistice pentru resortisanții țărilor terțe care doresc să se stabilească pe teritoriul lor sau să dobândească cetățenia.

Cercetarea în antropologie și psihologie socială raportează sistematic ponderea, în sondajele de opinie, a unei distincții între grupul în trași fostul grup, sau între „noi” și „le”. Numai acest fapt nu are implicații normative, deoarece deschiderea față de „altelimbii și culturale” este considerată, în general, un principiu care ar trebui să inspire interacțiuni sociale și să ghideze politicile publice. În plus, claritatea acestei distincții în sine se poate datora în mare măsură manipulării politice neintenționate. Cu toate acestea, deoarece astfel de atitudini par a fi un fapt sociologic persistent, ele fac parte din contextul în care politica este formulată și pusă în aplicare.

Ilustrare și dovadă

Deși distincția „noiși ei” re apare în mod regulat în sondajele de atitudine, datele sunt rareori suficient de exacte pentru a investiga așteptările majorității respondenților în ceea ce privește integrarea lingvistică a „alofonelor” (adică vorbitori de altelimbii). Cu toate acestea, un sondaj aproape cuprinzător și foarte detaliat care a cuprins peste 40 000 de tineri elvețieni care raportează serviciul militar în Elveția (plus un eșantion reprezentativ de 1 500 de tinere elvețiene) arată o așteptare larg răspândită ca alofonii să învețe limba locală (a se vedea tabelul).

Implicații politice

Presupunând că atitudinile tinerilor respondenți sunt orientative față de cele ale populației generale, rezultatele de mai sus sugerează un sprijin general pentru ideea că alegerea de a-și exercita dreptul de a fi mobil și de a se stabili în altă parte implică o anumită adaptare lingvistică. Este important de remarcat faptul că, după cum arată dovezi suplimentare care nu au fost raportate aici, prezentul aviz nu implică o așteptare ca imigranții să își abandoneze patrimoniul lingvistic și cultural. Așteptarea de a învăța limba locală se extinde și la „americani” (prin referire la „expatriați” în general, adică străini care nu au profilul arhetipal „migrant”). Aceste rezultate converg cu ideea că mobilitatea și incluziunea trebuie să echilibreze și că politicile care

1 A se vedea instrumentul de ratificare a statelor în momentul aderării la Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare. www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/148/declarations?p_auth=adpW1NPI.

2 A se vedea rubricile 29 și 31 din prezentul vademecum.

încearcă să găsească un echilibru între ele vor beneficia în mod normal de sprijin public.

Referințe și aprofundare

Capotorti, F. (1991). *Studiu privind drepturile persoanelor care fac parte din minoritățile etnice, religioase și lingvistice*. New York: Organizația Națiunilor Unite.

Creech, Richard L. (2005). *Drept și limbă în Uniunea*

Europeană: Paradoxul unui Babel „Uniți în diversitate”. Groningen: Publicația Europa Law.

Grin, F., Amos, J., Faniko, K., Fürst, G., Lurin, J. & Schwob, I., 2015: *Elveția-Societatea Culturală. Ce fac tinerii cu ei astăzi*. Glarus/Chur: Rüeegg Verlag.

Sam, D. & Berry, J. (2010). Acumularea: Atunci când indivizii și grupurile din medii culturale diferite se întâlnesc. *Perspective asupra Științei Psihologice*, 5, 472-481.

Valoarea medie a acordului cu declarațiile privind integrarea lingvistică a migranților, 2008-2009, prin creșterea gradului de înțelegere (sursa: Grin et al., 2015)	Gradul de înțelegere (scara 1-4)	
	bărbați	femei
Acord scăzut		
„Programele școlare ar trebui să includă cursuri de limbă în portugheză, albaneză, turcă etc., pentru elevii din limba maternă corespunzătoare”	1.82	1.90
„Ar trebui să fie posibilă promovarea părții scrise a examenului de permis de conducere în principalele limbi de imigrare (de exemplu, spaniolă, sârbo-croată, turcă etc.)”	1.87	2.10
Acord mediu	bărbați	femei
Este un lucru bun pentru a putea auzi limbi străine pe stradă, în transportul public, etc.	2.49	2.85
Nu este acceptabil ca colegii străini să vorbească între ei într-o limbă străină în fața colegilor elvețieni.	2.72	2.73
În cazul în care marca unui magazin chinez într-un oraș elvețian este în chineză, trebuie să fie, de asemenea, în franceză, germană sau italiană (în funcție de regiune)	2.80	2.76
Acord ferm	bărbați	femei
Străini care locuiesc în Elveția nu ar trebui să se aștepte ca administrația federală sau locală să le abordeze în propria lor limbă.	3.36	3.32
Americanii care se stabilesc în Elveția trebuie să învețe limba noii lor țări.	3.47	3.67
Este esențial ca migranții să învețe limba locală	3.52	3.68

40 Ar trebui municipalitățile să reglementeze utilizarea limbii în spațiul public?

Virginie Mamadouh, Nesrin el Ayadi, Universiteit van Amsterdam

Datorită naturii sociale și politice a limbii, prezența și vizibilitatea limbilor reprezintă un aspect important al multilingvismului. Atunci când se revizuieste politica lingvistică (care vizează reglementarea multilingvismului), este adesea oportun să se facă distincția între trei domenii de utilizare a limbilor:

- ▶ Spațiul de stat, care se referă la utilizarea uneia sau mai multor limbi de către instituțiile publice, fie interne, fie în interacțiune cu cetățenii și rezidenții;
- ▶ spațiul public, care include utilizarea limbii (limbilor) de către întreprinderi sau organizații non-profit;
- ▶ spațiul privat, care înțelege, desigur, utilizarea limbii în spații private, cum ar fi o casă, dar și o conversație privată între doi prieteni.

După cum sugerează descrierea acestor zone, acestea se suprapun. Este o curte școlară un spațiu de stat sau un spațiu public (atunci când statul organizează educația publică)? Și o conversație privată este încă privată atunci când prietenii merg într-un parc urban și pot fi auziți de trecători?

Deși normele formale de comunicare pot fi ușor justificate, iar libertatea individuală trebuie să prevaleze în sfera privată, utilizarea limbajului în spațiul public este adesea contestată. În spațiul public, limba (limbile) locală (locale) domină de obicei – uneori din cauza unor politici stricte care fac obligatorie utilizarea limbii locale în cazul semnelor comerciale și al publicității. În plus, engleza este din ce în ce mai utilizată în multe țări europene, dar în mod tradițional non-engleză, în scopuri comerciale, fie pentru a ajunge la turiști, fie pentru a evoca o marcă globală. Prin urmare, diversitatea lingvistică profundă a multor contexte locale este invizibilă și uneori chiar inaudibilă în spațiul public.

Ce ne spune cercetarea?

Utilizarea anumitor limbi în peisajele lingvistice este contestată atunci când grupurile lingvistice concurează pe teritoriu (Gorter 2006, Shohamy și Gorter 2008). Discutarea semnelor rutiere în regiunile bilingve, variind de la însăși prezența ambelor limbi la ordinea în care sunt indicate pe semn și dimensiunea caracterelor utilizate, precum și poziția fizică pe un semn rutier (care se află în partea de sus) și utilizarea diferitelor dimensiuni ale caracterelor, este văzută ca o indicație a ierarhiilor dintre limbi. Când conflictul este aprig și conflictul politic se deschide, vandalismul nu este neobișnuit: panourile sunt îndepărtate sau distruse;

graffiti sunt utilizate pentru a elimina versiunea lingvistică care este considerată inadecvată sau pentru a adăuga o versiune lingvistică considerată lipsă.

Ilustrații și dovezi

Semnele din orașele multilingve sunt mai puțin contestate. Semnele oficiale sunt rareori multilingve. Semnele în olandeză și chineză pe câteva străzi din Amsterdam pentru a promova un cartier local chinezesc în scopuri turistice nu sunt controversate (acestea ar fi putut fi dacă cartierul ar fi fost un district etnic, iar concentrarea imigranților chinezi ar fi fost percepută ca o problemă socială; obiectivul lor principal ar fi fost, prin urmare, satisfacerea nevoilor beneficiarilor). În cazul în care statele naționale și/sau locale reglementează, de asemenea, utilizarea limbii în cazul semnelor comerciale, este, în general, o chestiune de a se asigura că limba națională nu este deplasată de un alt stat membru sau de a reduce circulația (Flandra, Quebec, Catalonia, Țara Galilor etc.). În anii 1990, Toubon Act a făcut obligatorie traducerea sloganurilor englezești pe panouri publicitare în limba franceză. În cazuri rare, cum ar fi periferia Bruxelles-ului din Flandra (cunoscută sub numele de Vlaamse Rand), principiul teritorial al regimului federal belgian este strict aplicat pentru a limita circulația olandezilor de către franțuzoisii.

Această atitudine este motivată de temerile că o clasă de mijloc vorbitoare de limbă franceză, precum și străini relativ bogați, denumiți adesea „expatriați”, se vor stabili în comunele flamande și își vor schimba compoziția lingvistică. În plus, utilizarea limbii franceze de către primar și consilieri la ședințele consiliului municipal este interzisă. În alte locuri, utilizarea altor limbi în cadrul întrunirilor electorale sau pentru broșurile electorale nu este reglementată în mod oficial, ci este puternic contestată, cum ar fi utilizarea limbii turce de către Partidul Laburist și Partidul Stânga Verde în alegerile municipale olandeze din Amsterdam, Rotterdam, Haga și Leiden (în timp ce utilizarea limbii engleze de către Partidul Conservator din Amsterdam nu a fost nici măcar observată). În cele din urmă, s-a raportat că școlile (publice) (încă în Flandra) interzic utilizarea limbilor materne în curtea școlii – pentru a încuraja dobândirea limbii oficiale a școlii, dar pentru a marginaliza de facto diversitatea lingvistică și elevii multilingvi.

Implicații politice

Discuțiile de mai sus ilustrează dilema: Utilizarea unui limbaj în spațiul public atestă că se simte permis să-l folosească și că se simte „în locul său”. Acest lucru poate stimula relațiile sociale de grup și diferitele forme de incluziune, dar, în același timp, poate împiedica interacțiunile individuale cu persoanele care nu sunt membre ale grupului și incluziunea în societate în ansamblu, aprofundând în același timp diviziunile dintre grupuri care utilizează limbi diferite.

În mod similar, excluderea limbii materne din domeniul public poate crea un sentiment de a fi „înafara grupului” și de a împiedica incluziunea socială, dar poate încuraja indivizii să își adapteze limba locală și, pe termen lung, să se simtă mai bine integrați în comunitatea locală. În plus, posibilitatea noilor limbi de a-i primi pe nou-veniți în politica locală, de exemplu (consiliile municipale din Vlaamse Rand, limba germană din Insulele Baleare, limba engleză în Amsterdam) poate amenința identitatea lingvistică a regiunii pentru rezidenții pe termen lung (și poate fi chiar interzisă de normele lingvistice existente).

În cazul în care există legi și/sau reglementări naționale privind utilizarea limbii în public, alte politici locale le pot completa prin adaptarea lor la situația locală. În orice caz, interzicerea anumitor limbi sau impunerea altora sunt două extreme care cu siguranță nu vor promova coeziunea socială. Autoritățile locale trebuie să elaboreze o politică nuanțată care să țină seama de particularitățile mediului lingvistic local și de complexitatea coeziunii pe mai multe niveluri. Selectarea semnelor oficiale bilingve sau multilingve în raport cu semnele monolingve și/sau încurajarea utilizării semnelor bilingve sau multilingve în spațiul public ar putea fi un mijloc intermediar. În orice caz, autoritățile locale ar trebui să se asigure că politicile lor sunt sprijinite de rezidenți. Vizibilitatea sporită a noilor limbi poate favoriza un sentiment de incluziune în

rândul anumitor locuitori, dar, în același timp, poate fi percepută ca o pierdere a statutului de către alte persoane, a căror limbă trebuie să facă loc altor limbi.

Campania „Practice Your Dutch Here” a Vlaamse Rand a fost completată de „o săptămână a clientului alofonului”, pentru a o face mai incluzivă. Aici este un poster de la municipalitatea Zaventem. În același timp, semnalele derecepție turistică în limba engleză după atacurile de la Bruxelles din 2016 par mai puțin problematice decât semnele în limba franceză (a doua limbă națională este utilizată pe indicatoarele rutiere din Flandra).

Referințe și aprofundare

- Bonfiglioli, C. (2017). *Să trăiești la testul de limbă. Politicile lingvistice și teritoriale în periferia flamandă a capitalei Bruxelles-Capitale*. Teza de doctorat. Universitatea din Reims Champagne-Ardenne.
- Gorter, D. (Ed.) (2006). *Peisajlingvistic: o nouă abordare a multilingvismului*. Clevedon: Chestiuni multilingve.
- Shohamy, E. G., & D. Gorter (Eds.) (2008). *Peisajlingvistic: extinderea peisajului*. London: Routledge.

Educația lingvistică, predarea și învățarea limbilor străine

- 41 Cum pot sistemele școlare favorabile incluziunii să gestioneze cel mai bine diversitatea lingvistică? 116
- 42 Cum pot fi utilizate rețelele de învățare non-formală și informală pentru a sprijini multilingvismul? 118
- 43 Cum se poate promova mobilitatea și incluziunea prin multilingvism în învățământul superior? (ES)? 120
- 44 Cum putem contribui la schimbul de studenți care învață limba țării gazdă? 122
- 45 Cum pot sistemele educaționale să răspundă dinamicii regiunilor complexe din punct de vedere lingvistic? 124
- 46 Care sunt cele mai necesare competențe ale cadrelor didactice pentru a aborda diferențele lingvistice în școlile favorabile incluziunii? 126
- 47 Cum se evaluează cel mai bine competențele lingvistice informale? 128
- 48 De ce se recomandă combinarea „orientării internaționale” și a „localizării regionale” în strategia lingvistică a universităților? 130
- 49 Cum poate promova validarea lingvistică mobilitatea și incluziunea? 132
- 50 Cum pot autoritățile să sprijine menținerea competențelor de limbă străină pentru adulți? 134
- 51 Cum pot fi utilizate competențele lingvistice existente ale migranților pentru a-i ajuta să învețe limba țării gazdă? 136
- 52 Cine poate beneficia de o formare receptivă în materie de competențe lingvistice? 138
- 53 Care este rolul limbii engleze în spațiile de învățare multilingve și multiculturale? 140

41 Cum pot sistemele școlare favorabile incluziunii să gestioneze cel mai bine diversitatea lingvistică?

Gabriele Iannàccaro, Università di Milano-Bicocca

„Școlarizare incluzivă” înseamnă, în general, să se asigure că toți copiii, indiferent de gen, clasă, etnie, capacitate fizică și alte caracteristici, pot beneficia, într-o măsură aproape egală, de competențele și cunoștințele puse la dispoziție în mediul școlar. Consiliul UE s-a angajat să atingă acest obiectiv în numeroase declarații politice și a devenit o piatră de temelie a politicilor naționale în domeniul educației în majoritatea țărilor membre (EADSNE, 2011). Este probabil una dintre cele mai rentabile modalități de abordare a numeroaselor probleme legate de excluderea socială (Departamentul pentru afaceri economice și sociale al Organizației Națiunilor Unite, 2016). Limba este una dintre diferențele importante care trebuie abordate într-un sistem școlar favorabil incluziunii. În acest context, termenul „incluziune” înseamnă atât permiterea accesului tuturor studenților la limba (limbile) națională (naționale), cât și asigurarea faptului că toți studenții, precum și familiile acestora, se simt incluși și pot reuși, indiferent de originea lor lingvistică – în termeni MIME, prin reconcilierea incluziunii și mobilității. Care sunt condițiile cele mai favorabile pentru a încuraja și a ajuta un sistem școlar să funcționeze în acest mod?

Ce ne spune cercetarea?

O gamă largă de rapoarte din partea unor agenții precum OCDE și Agenția Europeană pentru Dezvoltarea Educației Studenților cu nevoi speciale (EADSNE), precum și proiecte independente, cum ar fi indicele politicii de integrare a migranților, indică faptul că sistemele de învățământ obligatoriu din UE au un impact redus asupra diferitelor aspecte ale incluziunii lingvistice, având în vedere definiția includerii aplicată de aceste agenții. Ca regulă generală, politicile naționale în domeniul educației prevăd o singură limbă de predare majoră pentru toți anii și limitează sau descurajează utilizarea altor limbi de către profesori și studenți. Aceasta a fost considerată întotdeauna o cale către incluziunea socială, concentrându-se asupra accesului la un limbaj politic și economic dominant.

Cu toate acestea, în condițiile creșterii mobilității, limitările acestei abordări sunt din ce în ce mai evidente: cursanții care provin din alte medii lingvistice se confruntă nu numai cu obstacole pe termen scurt în calea învățării în clasă și a socializării, dar, în general, beneficiază mai puțin de pe urma școlarizării în ceea ce privește integrarea socială, oportunitățile de angajare și accesul la educația continuă (OCDE, 2015).

Cercetarea MIME s-a axat pe identificarea elementelor-cheie ale unor modele educaționale mai favorabile incluziunii, care ar putea reduce în mod semnificativ aceste costuri pe termen scurt și lung și, astfel, ar putea îmbunătăți compromisurile dintre incluziune și mobilitate pentru societățile europene în general. Filozofia de bază este cea a consolidării capacităților la nivelul școlilor și al sistemelor școlare locale și a luării în considerare a diversității lingvistice în contextul unor cadre politice mai ample pentru incluziunea educațională și socială.

Ilustrații și dovezi

Un exemplu de răspuns de politică lingvistică la nivel macro la mandatul de educație incluzivă este garanția suedeză a predării în prima limbă pentru elevii cu o altă limbă vorbită acasă, împreună cu o a doua garanție de predare a limbii suedeze ca a doua limbă, dacă este necesar, permițând integrarea în limba suedeză. Prin urmare, fiecare școală suedeză trebuie să fie pregătită să evalueze nevoile elevilor, să recruteze profesori corespunzători și să planifice durata cursurilor pentru a se adapta mai bine elevilor migranți și minoritari. Cu toate acestea, punerea în aplicare la nivel local a politicii are limitări semnificative (Cabau, 2014), ceea ce indică faptul că este necesară o abordare strategică pe mai multe niveluri.

Un exemplu de abordare politică a școlarizării favorabile incluziunii se regăsește în planurile educaționale locale catalane (*planurile Educației de entorn*), care au fost introduse în 2004 și au fost dezvoltate de 88 de municipalități din Catalonia. Cu toate acestea, cadrul catalan face doar o trimitere limitată la alte limbi decât catalana și spaniola, într-un cadru de respect și apreciere a diversității lingvistice. O abordare mai largă ar acoperi o gamă mai largă de activități în limbile naționale ale studenților, acoperind educația formală, non-formală și informală. Intervențiile la nivel de micronivel la nivelul practicii în clasă au fost studiate în literatura academică. Consensul este că cea mai importantă contribuție la îmbunătățirea la acest nivel este formarea inițială și la locul de muncă eficientă pentru includerea profesorilor; acest lucru este valabil și pentru dimensiunile lingvistice ale educației favorabile incluziunii.

Printre inițiativele de succes se numără recrutarea și sprijinirea profesorilor minoritari, obligația de a include conținut specific în programele de formare inițială a cadrelor didactice, cerința ca solicitanții să dobândească

experiență în diferite medii școlare, instituirea unor programe eficiente pentru dezvoltarea cadrelor didactice la locul de muncă și consolidarea capacității școlilor de a sprijini cadrele didactice și cursanții prin recrutarea de profesioniști cu cunoștințe și competențe specializate (EADSNE, 2011).

Implicații politice

Un cadru optim de politică lingvistică, în contextul școlarizării favorabile incluziunii, ar aborda cel puțin următoarele trei domenii într-un mod integrat:

► Macro: Mandate clare și universale, cu garanții de finanțare, pentru a asigura accesul la limba națională, asigurând în același timp recunoașterea și predarea limbilor familiale, punerea în aplicare fiind delegată la mai multe niveluri locale ale administrației școlare;

► Méașat: Implicarea guvernelor locale/municipale, a districtelor școlare, a organizațiilor comunitare etc. în elaborarea planurilor educaționale locale pentru îndeplinirea acestor mandate lingvistice la nivel macro, asigurându-se că acestea sunt integrate în alte măsuri de incluziune socială;

► Micro: Un set clar de cerințe aplicabile tuturor programelor acreditate de formare a cadrelor didactice, care să specifice dezvoltarea abilităților cadrelor didactice de a face față diferențelor lingvistice, permițând în același timp abordări diferite ale proiectării programelor școlare.

Instruire în limba maternă în Suedia

	eligibil		participanți	
	Număr	%	Număr	%
Total	250399	25,4	140959	56,3
Arabă	52822	5,4	34664	65,6

Somaleză	20026	2	15096	75,4
Engleză	15506	1,6	8075	52,1
Bosniacă/ croată/Serbe	15360	1,6	7946	51,7
Persană/ (Farsi)	13172	1,3	7360	55,9
Spaniolă	13011	1,3	6781	52,1
Kurdă	11750	1,2	6622	56,4
Finlandeză	8900	0,9	4256	47,8
Albaneză	8516	0,9	5273	61,9
Poloneză	8309	0,8	4952	59,6
Altele	83027	8,4	39934	48,1

Referințe și aprofundare

Cabau, B. (2014). Politica și planificarea în domeniul educației limbilor minoritare în Suedia. *Probleme curente în planificarea lingvistică*, 15, 409-425.

EADSNE (2011). Formarea cadrelor didactice în vederea incluziunii în Europa - Provocări și oportunități. Agenția Europeană pentru Dezvoltarea Educației Persoanelor cu Nevoi Speciale. <https://www.european-agency.org/sites/default/files/TE4I-Synthesis-Report-FR.pdf>

OCDE (2015). Analize ale OCDE privind formarea migranților, https://www.oecd-ilibrary.org/education/examens-de-l-ocde-sur-la-formation-des-migrants_20776845

Departamentul de Afaceri Economice și Sociale (2016). Să nu lase pe nimeni în urmă: imperativul dezvoltării favorabile incluziunii. Raport privind situația socială mondială 2016. Organizația Națiunilor Unite. www.un.org/esa/socdev/rwss/2016/full-report.pdf

42 Cum pot fi utilizate rețelele de învățare non-formală și informală pentru a sprijini multilingvismul?

Mark Fettes, Università di Milano-Bicocca

În abordările actuale ale educației adulților, Uniunea Europeană se concentrează asupra politicilor privind „elevii autonomi”. Cu toate acestea, majoritatea persoanelor aflate în mobilitate nu sunt cu adevărat „autonome” -ele depind de sprijinul unei varietăți de rețele sociale și instituționale, cel mai adesea aliniate la limbile și culturile care fac deja parte din repertoriul lor. În plus, natura socială a limbii înseamnă că noi soiuri sunt efectiv dobândite numai atunci când cursantul reușește să le utilizeze pentru a accesa noi rețele – un aspect esențial al dezvoltării unei identități multilingve. Prin urmare, cadrele de politică trebuie să răspundă modului în care persoanele aflate în mobilitate se organizează și se percep cu adevărat și caută parteneriate în contexte de învățare formală, non-formală și informală.

Ce ne spune cercetarea?

Studii precum rapoartele recente ale OCDE privind elevii imigranți la școală (2015) și recrutarea lucrătorilor migranți (2016) susțin cu fermitate multilingvismul în contextul integrării sociale. Încurajarea persoanelor aflate în mobilitate să își păstreze limbile de patrimoniu prin participarea la rețele informale, în același timp cu dezvoltarea de noi competențe lingvistice în societatea-gază, își pot îmbunătăți capacitatea de învățare, capacitatea de inserție profesională și înțelegerea altor culturi.

Cu toate acestea, natura rețelelor non-formale și informale accesibile cursanților adulți variază considerabil de la un stat membru la altul (a se vedea figura și Cedefop, 2009) sau chiar de la un loc la altul și de la o comunitate la alta într-un anumit stat. Aceste rețele evoluează în mare măsură în conformitate cu percepțiile locale privind nevoile și oportunitățile, mai degrabă decât în contextul politicii naționale sau europene.

Aceasta înseamnă că resursele disponibile pentru sprijinirea și încurajarea integrării lingvistice sunt foarte diverse și integrate în culturile și tradițiile locale.

Ilustrații și dovezi

Cercetarea pe teren pentru proiectul MIME ilustrează unele dintre modalitățile în care rețelele de învățare a limbilor străine non-formale/informale pot completa parcursurile educaționale formale.

Interviurile cu studenții care participă la „universitățile de vară” organizate de AEGEE (Asociația Statelor Generale ale Studenților din Europa) arată modul în care o rețea de învățare non-formală poate dobândi o cultură distinctă a multilingvismului: în acest caz, atitudinile pozitive față de învățarea limbilor străine și diversitatea lingvistică, accentul pus pe valoarea contactului lingvistic informal și utilizarea frecventă a limbii engleze imperfecte în scopuri practice. Deși datele longitudinale nu sunt disponibile, considerăm că aceste caracteristici sunt destul de stabile și ușor transmise noilor membri ai rețelei.

Studiul nostru asupra migranților din fosta Iugoslavie din Tirolul de Sud ilustrează diferitele tipuri de rețele de învățare. Participanții au reprezentat achiziționarea de italiană și germană ca având loc, în general, în diferite locuri și în moduri diferite: Italiană în principal în contexte informale, germana prin cursuri de limbi străine. Aceste sisteme păreau a fi legate de avizele comune privind limbile și vorbitorii acestora. Participanții și-au exprimat sentimentul că italiana este mai accesibilă decât germana și părea să se simtă mai confortabil vorbind despre limbile pe care le-au dobândit în principal sau, de asemenea, în contexte informale.

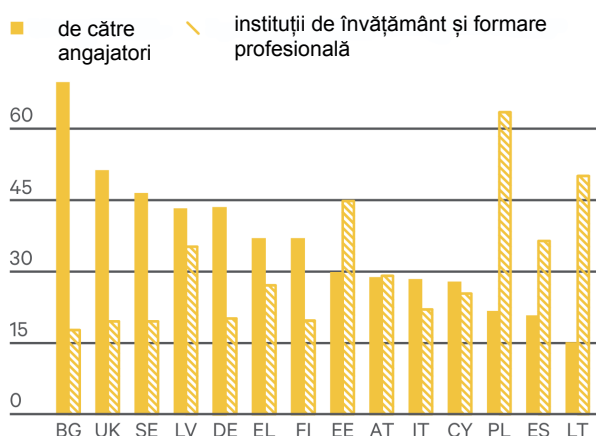
Prin urmare, la fel ca în studiul AEGEE, se pare că există convingeri lingvistice și atitudini consecvente în aceste rețele sociale, care, în unele privințe, au fost insuficient adaptate la oportunitățile de învățare a limbilor străine oferite.

Discuțiile de grup din Vaasa, Finlanda, cu profesioniști din afara Scandinaviei au relevat, de asemenea, un set comun de atitudini și convingeri în ceea ce privește învățarea limbilor locale. Toți participanții au considerat finlandeza o limbă foarte grea, dificilă și nerecunoscută, legată de stereotipul cetățeanului finlandez tradițional și conservator; pe de altă parte, suedeza a fost văzută ca o limbă mult mai apropiată, mai ușoară și mai satisfăcătoare de învățat, în timp ce cetățenii suedezi din Vaasa au fost considerați a fi mai frumoși, mai de succes, mai atractivi și mai deschisi la minte. Aceste atitudini au fost asociate cu alegerea limbii pentru a învăța în contexte formale, non-formale și informale. De asemenea, ar trebui remarcat faptul că acest lucru se extinde și la alte studii de caz, o lipsă generală de interes pentru îmbunătățirea competențelor engleze în afara celor care sunt suficiente pentru comunicarea zilnică.

Implicații politice

Sprijinul pentru învățarea limbilor străine în rândul adulților are loc, de obicei, prin furnizarea de cursuri sau prin alte oportunități de învățare, în limbile selectate în cadrul unui proces descendent. Cu toate acestea, datele arată că, indiferent de locul în care se află aceste oportunități (școli, centre guvernamentale, biblioteci, angajatori, asociații ale cetățenilor etc.), rețelele sociale locale joacă un rol esențial în determinarea modului în care sunt utilizate. Resursele pot fi alocate într-un mod mai eficient și pot avea un impact mai mare pe termen lung asupra incluziunii lingvistice dacă migranții și alte persoane aflate în mobilitate sunt direct implicate în elaborarea și punerea în aplicare a programelor. Acestea pot fi inițiative care vizează schimbarea percepției anumitor limbi și culturi, atât în cadrul comunităților de migranți, cât și în cadrul comunităților-gazdă. Măsurile de validare a competențelor lingvistice dobândite prin învățare non-formală și informală pot fi o modalitate importantă de a spori motivația și de a îmbunătăți percepția relevanței și recompensei acestor eforturi.

SECTOARE IMPLICATE ÎN EDUCAȚIA NON-FORMALĂ, CONFORM SONDAJULUI PRIVIND EDUCAȚIA ADULȚILOR

(sursa: Cedefop, 2009)

Referințe și aprofundare

Cedefop: Centrul European pentru Dezvoltarea Formării Profesionale (2009). Cine oferă de fapt oportunități de învățare non-formală? goo.gl/2Mrzmc

Consiliul Uniunii Europene (2012). Recomandarea Consiliului din 20 decembrie 2012 privind validarea învățării non-formale și informale. goo.gl/3kFPW4

OCDE (2015). [Studentii migranți la școală: Facilitarea călătoriei către integrare](#). Publicația OCDE.

OCDE (2016). [Recrutarea lucrătorilor imigranți: Europa 2016](#). Publicația OCDE.

43 Cum se poate promova mobilitatea și incluziunea prin multilingvism în învățământul superior? (ES)?

Manuel Célio Conceição, Elisa Caruso, Neuza Costa, Universidade do Algarve

În învățământul superior (ES), limbile sunt, în general, utilizate în situații separate și în ceea ce ar putea fi numit mod segregativ. Acest lucru poate fi observat în procesul de predare și învățare, cercetare și guvernare, chiar și în universități bilingve sau trilingve. Separarea dintre limbi subminează mobilitatea și incluziunea. Cu toate acestea, instituțiile de învățământ superior pot elabora politici inovatoare pentru a promova mobilitatea și a asigura, în același timp, incluziunea. Ideea generală este de a încuraja studenții, cercetătorii și personalul administrativ să gestioneze, să dezvolte și să utilizeze mai bine diferitele limbi în repertoriul lor.

Ce ne spune cercetarea?

Unele teorii recente presupun că competențele în diferite limbi nu sunt sisteme separate, ci mai degrabă un sistem integrat unic, cunoscut și sub denumirea de competență multilingvă. Persoanele trebuie să gestioneze cunoașterea diferitelor limbi în funcție de contextul comunicării (de exemplu, prin inhibarea anumitor limbi și prin utilizarea limbilor necesare într-o anumită situație). Acest lucru a fost conceptualizat în proiectul MAGICC ca "undirector comunicativ și interactiv al unei persoane, compus din mai multe limbi și varietăți de limbi, inclusiv prima (primele) limbă(e) la diferite niveluri de competență și diferite tipuri de competențe, toate fiind interdependente. Directorul în ansamblu reprezintă o resursă pentru acțiunea într-o varietate de situații de utilizare. Acesta evoluează de-a lungul timpului și pe tot parcursul vieții și include conștientizarea interculturală și capacitatea de a se adapta la contextele multiculturale ale vieții universitare și profesionale și de a participa la acestea" (Cadrul conceptual al MAGICC 2013: 5).

Având ÎN VEDERE că „lipsa competențelor lingvistice este unul dintre principalele obstacole în calea participării la programele europene de educație, formare și tineret” (Ghidul Erasmus+ 2017: 9)¹ Se poate deduce cu ușurință că capacitatea de a utiliza întregul repertoriu lingvistic și de a-și dezvolta competența multilingvă reprezintă o valoare adăugată pentru studenți, cercetători și personal. Aceasta le poate ajuta să dobândească o mai mare motivație și să participe mai ușor la programele de mobilitate. În plus, ei dobândesc competențe profesionale utile. Dezvoltarea competențelor multilingve de către actorii din învățământul superior poate sprijini și îmbunătăți

realizările personale, academice și profesionale ale acestora, îmbunătățind astfel mobilitatea potențială a acestora. În același timp, o utilizare pe scară largă a repertoriilor lingvistice în învățământul superior poate facilita incluziunea lingvistică. Capacitatea de a utiliza diferitele anuare lingvistice ale studenților, cercetătorilor și personalului face ca mediul lingvistic al învățământului superior să fie deschis primirii și acceptării diversității lingvistice. În acest sens, utilizarea și dezvoltarea competențelor multilingve reprezintă un răspuns adecvat la compromisul dintre mobilitate și incluziune, contribuind la soluționarea tensiunilor dintre acestea.

Ilustrații și dovezi

În învățământul superior, competențele multilingve pot fi încurajate în mai multe moduri. Studiile realizate în cadrul proiectului MAGICC² oferă instrumente relevante și practice care oferă un set internațional de categorii pentru a descrie și evalua competențele multilingve și multiculturale.

Un studiu de caz într-o clasă de la Universitatea din Algarve din Portugalia oferă un exemplu privind modul în care competențele multilingve pot fi promovate și modul în care aceasta poate contribui la soluționarea compromisului dintre mobilitate și incluziune.

Studiul se concentrează pe politicile lingvistice și de comunicare, un curs la nivel de licență. Participanții la acest curs sunt atât studenți locali, cât și studenți Erasmus dintr-o gamă largă de medii lingvistice. Instructorul permite participanților să vorbească limba preferată (cu condiția să o înțeleagă sau să poată fi tradusă în diferite limbi, astfel încât toată lumea să o poată înțelege). Materialul cursului include texte științifice în limba engleză care sunt citite, analizate și discutate în diferite limbi. Sunt implicate diferite elemente ale anuarelor studențești individuale, iar din repertoriul colectiv al clasei reiese un mediu de co-învățare. Ca rezultat, multe limbi sunt folosite în acest curs, inclusiv portugheză, engleză, franceză, italiană și spaniolă.

În plus, elevii au trebuit să facă o prezentare finală folosind trei limbi alese de aceștia: o limbă pentru prezentarea PowerPoint, o limbă pentru prezentarea

1 Ghidul programului Erasmus+. Versiunea 3 (2017).

2 MAGICC – Modularea competențelor de comunicare academică multilingvă și multiculturală www.magicc.eu

orală și o limbă pentru a răspunde la întrebările instructorului și studenților. Acest tip de sarcină este o metodă creativă, dar și structurată de dezvoltare a competențelor multilingve.

Această din urmă sarcină și utilizarea mai multor anuare lingvistice ale studenților în timpul cursului, asociate, de asemenea, cu utilizarea textelor în limba engleză, au condus la o serie de reflecții metalingvistice asupra conținutului și aspectelor lingvistice conexe.

Aceasta a permis o mai mare echitate în clasă și o mai mare participare a tuturor participanților, atât locali, cât și străini.

Implicații politice

Având în vedere contextul multilingv în care învățământul superior este integrat, există diverse motive pentru promovarea competenței multilingve. Sporește mobilitatea și facilitează intrarea într-o lume profesională multilingvă; în același timp, contribuie la creșterea gradului de conștientizare și de acceptare a diversității lingvistice existente.

Politicile de promovare a competenței multilingve pot fi puse în aplicare de instructori individuali (ca și în studiul de caz menționat mai sus). Acesta poate fi, de asemenea, promovat la nivel instituțional, de exemplu prin cursuri multilingve și multiculturală deschise întregii comunități universitare. Un exemplu este reprezentat de cursurile de formare în domeniul comunicării în contexte multilingve la Universitatea din Basel (Elveția) (Gekeler et al. 2013) și la *Interaction Multilingual. Utilizați limbile dumneavoastră* la

Universitatea din Jyväskylä, Finlanda (Kyppö et al. 2015).

Limbi utilizate în clasă în timpul cursului		
	Limbi utilizate pentru a scrie (prezentare tablă sau diapozitive)	Limbi utilizate oral
Profesoară	Engleză, franceză, portugheză	Engleză, franceză, portugheză
Studenți	Engleză, franceză, portugheză	Engleză, franceză, italiană, portugheză, spaniolă

Referințe și aprofundare

Gekeler, P., Manger S., Meyer, S., & uRank, D. (2013). Plurilingvismul, multilingvismul și internaționalizarea în Spațiul european al învățământului superior: Provocări și perspective la o universitate elvețiană. *Învățarea limbilor străine în învățământul superior*, 2, 405-425.

Kyppö, A., T. Natri, M. Pietarinen, & P. Saaristo. (2015). Folosiți-vă limbile! De la interacțiunea monolingvă la cea multilingvă într-o clasă de limbi străine. În J. Jalkanen, E. Jokinen, & P. Taalas (Eds.), *Voices of pedagogical development – Extinderea, consolidarea și explorarea învățării limbilor străine în învățământul superior* (p. 319-335). Dublin: Research-publishing.net

44 Cum putem ajuta studenții să învețe limba țării lorgazdă

Cyрил Brosch, Sabine Fiedler, Universitatea din Leipzig

Programele de schimb oferă studenților posibilitatea de a rămâne în străinătate pentru o lungă perioadă de timp. Aceasta este adesea prima ocazie din viața lor și poate fi deosebit de acută în Europa, unde competența lingvistică este un factor-cheie în mobilitate și incluziune. Cu toate acestea, în cazul în care studenții nu cunosc în prealabil limba țării gazdă, aceste schimburi sunt prea scurte pentru a asigura o învățare adecvată a limbilor străine. Deși utilizarea limbii engleze atenuează majoritatea problemelor de mobilitate, aceasta poate împiedica incluziunea în universitate și în viața de zi cu zi, cu excepția cazului în care studenții individuali perseverență în mod deosebit în învățarea limbii locale.

Ce ne spune cercetarea?

Un studiu realizat de echipa MIME Leipzig a explorat utilizarea limbii de către aproximativ 500 de studenți care participă la schimburi în și din Germania (Brosch 2017). El sugerează că țările cu limbi populare, în special engleza și franceza, au avut un mare succes în ceea ce privește îmbunătățirea competențelor lingvistice și promovarea includerii studenților invitați, în timp ce rezultatele pentru alte țări, în special pentru cele cu limbi mai puțin prestigioase, au variat considerabil.

Cercetările noastre sugerează că majoritatea studenților care participă la schimburi sunt interesați să învețe limba țării gazdă, dar au puține oportunități de a face acest lucru în cazul limbilor „mici”. Acest lucru indică faptul că proiecte precum Erasmus+ nu și-au atins încă întregul potențial de sprijinire a multilingvistului. Studenții care participă la schimburi, inclusiv cei care își petrec programul Erasmus+ rămân în țări mai mici din punct de vedere lingvistic, unde limba de predare este, în general, limba engleză, sunt interesați să învețe limba locală (a se vedea figura opusă).

Ilustrații și dovezi

În practică, elevii se confruntă adesea cu obstacole. Din cauza lipsei de cursuri de limbi străine, aceștia nu pot începe să învețe limba-gazdă înainte de schimb și, în timpul șederii lor, rareori li se oferă cursuri adecvate. Cazarea comună, conferințele și activitățile recreative permit studenților să-și petreacă cea mai mare parte a timpului cu alți studenți care participă la schimburi.

Majoritatea informațiilor pe care le primesc înainte sau în timpul șederii lor sunt doar în limba engleză.

Participanții la studiul nostru s-au plâns adesea de lipsa de contact cu studenții locali și cu populația locală din cauza barierei lingvistice, precum și de un grad insuficient de organizare a programelor de schimb:

Mi-am imaginat diferit, în ce măsură aș stăpâni limba maghiară la sfârșitul șederii mele. Chiar am intenționat – Mă întrebam dacă ar trebui să ia un curs mai intensiv, dar de fapt nu a existat unul, și am putut face doar cursul de bază [...] A fost destul de rău.

Există un pic de pre-triaj. Există un catalog de cursuri Erasmus și un catalog al cursurilor universitare. Și asta e destul de limitat, ce poți și ce nu poți selecta. [...] Mi se pare o prostie, mai ales în contextul general, pentru că locuiesc într-o locuință studențească aici, și ei o fac exact la fel aici." [adică întâmpină studenții Erasmus+ separat de studenții locali]

Ca urmare, unii studenți s-au alăturat în cele din urmă doar unui mic cerc de alți studenți care fac schimb pe parcursul șederii lor, dobândind doar o cunoaștere minimă a limbii locale. Acest lucru i-a împiedicat să profite din plin de șederile lor.

Implicații politice

Este recomandabil să se ofere studenților mai multe oportunități nu numai de a studia limba țării gazdă, ci și, mai presus de toate, de a utiliza limba. Prin urmare, nu este recomandabil să se organizeze studiile studenților care sosesc într-un mod care să le permită să se bazeze exclusiv pe limba engleză pe tot parcursul schimbului. În timp ce elevii nu ar trebui să fie obligați să învețe o anumită limbă, ar trebui să existe un avantaj măsurabil de a vorbi limba locală.

Unele orientări specifice sunt următoarele:

1. Universitățile de origine ale studenților care participă la schimburi ar trebui, în măsura posibilului, să ofere mai multe stimulente și oportunități studenților lor de a învăța ceea ce se numește limbi „mici”, prin furnizarea de cursuri în limbile locale ale universităților partenere și prin oferirea de cursuri de limbi străine creditate înainte și în timpul schimbului.

2. Coordonatorii Erasmus+ ar trebui să facă din învățarea limbilor străine la nivel local o prioritate absolută pentru șederea unui student. Ar trebui utilizate pe scară mai largă exemple de bune practici, cum ar fi ziarele de sensibilizare cu privire la limbi și învățarea în tandem.

3. Testele și cursurile online Erasmus+ ar trebui să includă limbile tuturor țărilor participante, pentru a le oferi studenților posibilitatea de a începe învățarea limbii locale înainte de schimb.

4. Universitățile gazdă ar trebui să își dubleze eforturile pentru a evita segregarea studenților în schimbul populației locale. Organismele administrative universitare nu ar trebui să își ofere serviciile în limba engleză ca limbă unică sau implicită, ci și în limbile locale, pentru a încuraja studenții Erasmus să le utilizeze.

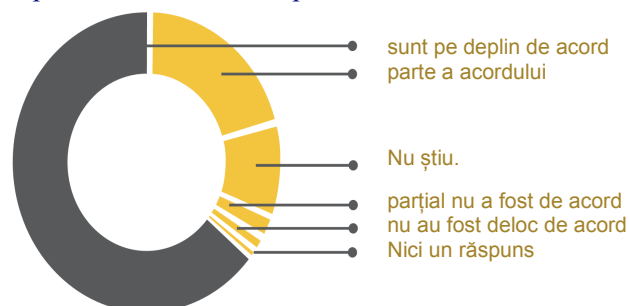
Universitățile gazdă ar trebui să își dubleze eforturile pentru a evita segregarea studenților care participă la schimburi de populația locală. Organismele administrative universitare nu ar trebui să își ofere serviciile în limba engleză ca limbă unică sau implicită, ci și în limbile locale, pentru a încuraja studenții Erasmus să le utilizeze.

Referințe și aprofundare

Brosch, C. (2017). *Inwiefern fördert das Erasmus+ Programm Mehrsprachigkeit?* (Vorbește la colocviul „Competențe lingvistice pentru incluziune economică și socială”, Berlin, 12 octombrie 2017).

Harrison, N. (2015). Practică, probleme și putere în "internaționalizarea la domiciliu: reflecții critice asupra dovezilor recente ale cercetării. *Predarea în învățământul superior*, 20, 412-430.

Mitchell, R., McManus, K. & Tracy-Ventura, N. (Eds.) (2015). *Interacțiunea socială, identitatea și învățarea limbilor străine în timpul Rezidenței în străinătate*. Asociația europeană pentru a doua limbă eprints.soton.ac.uk/id/eprint/381255

ÎNVĂȚAREA LIMBILOR STRĂINE ESTE O MOTIVAȚIE IMPORTANTĂ PENTRU ȘEDEREA MEA ÎN STRĂINĂTATE.

45 Cum pot sistemele educaționale să răspundă dinamicii regiunilor complexe din punct de vedere lingvistic?

Gabriele Iannàccaro, Università di Milano-Bicocca

Peisajul lingvistic al Europei prezintă un grad uimitor de variație datorită circumstanțelor istorice, politice, sociale și economice – nu numai de la stat la stat, ci și în interiorul statelor. Acest lucru îngreunează elaborarea politicilor de incluziune, deoarece este necesar să se țină seama nu numai de tradițiile politice și culturale ale statului în ansamblul său, ci și de diferențele locale și regionale, precum și de evoluțiile actuale datorate modelelor diferențiate de imigrație și emigrare.

Ce ne spune cercetarea?

Trei tipuri de diferențe au un mare impact potențial. Prima este gama de variații lingvistice. Atunci când majoritatea oamenilor vorbesc o limbă din aceeași familie de limbi, acest lucru promovează posibilitatea înțelegerii (de exemplu, în Scandinavia sau în spațiul limbii slave occidentale). Acest lucru reduce, în general, costul global al multilingvismului. În al doilea rând, o tradiție de stat sau regională existentă a multilingvismului este un factor important în influențarea atitudinii hbitantsfață de amestecarea codurilor și achiziționarea limbilor din regiune (Iannàccaro 2010), precum și relațiile persoanelor mobile cu repertoriile lor originale și nou dobândite. În al treilea rând, compoziția demografică diferită a mediilor urbane și rurale (inclusiv modelele de așezări locale detaliate, de exemplu concentrarea migranților în anumite cartiere) joacă un rol major în integrarea lingvistică. Acești trei factori sunt clar vizibili în cercetarea MIME.

Ilustrații și dovezi

Într-un studiu de caz din Andorra, Curtea a constatat că lucrătorii migranți portughezi depind în principal de limba lor maternă și de strategiile lor de înțelegere reciprocă atunci când intră în contact cu limba spaniolă, catalană și franceză. Cu toate acestea, atitudinile sociale predominante față de aceste limbi diferite variază considerabil, fiind influențate de situația politică și socială. Catalana, fiind singura limbă oficială, este asociată cu mobilitatea ascendentă; Francezaesteconsiderată a fi o limbă de educație care, la fel catalană, este originară din Andorra; Spaniolaesteperceptută ca o limbă „intruzivă” care trebuie tolerată în contexte neoficiale; Portughezaesteconsiderată străină și asociată cu lipsa mobilității sociale. Aceste atitudini împiedică succesul și diseminarea strategiilor de înțelegere, în special între

portugheză, spaniolă și catalană. În același timp, politica lingvistică oficială a Andorrei oferă puțin spațiu pentru a recunoaște diversitatea lingvistică. Prin urmare, deși reprezintă până la 16 % din populație, lucrătorii mobili portughezi și familiile acestora exprimă resentimente față de inegalitatea de tratament percepută.

Într-un alt studiu de caz, am colectat biografii lingvistice ale migranților din fosta Iugoslavie care trăiesc în prezent în provincia italiană Bolzano/Bozen (Tirolul de Sud). În acest caz, migrația a avut loc dincolo de granițele diferitelor familii lingvistice (limbile tradiționale din Tirolul de Sud includ Ladin, dialecte germanice înalte, germanice și italiene, în timp ce imigranții din fosta Iugoslavie vorbesc sârbă/bosniacă, albaneză și română).

Modelele lingvistice asociate integrării variază în funcție de registrele lingvistice pe care migranții le aduc cu ei (minor monolingv, bilingv etc.) și de comunitatea-gazdă țintă. În Tirolul de Sud, comunitatea germană, având în vedere multilingvismul și atitudinile sale indigene mai favorabile diferențelor de limbă, este mai flexibilă decât cea a limbii italiene, acceptând formulare care nu corespund standardelor și etape incomplete de dobândire a limbii; cu toate acestea, pentru o integrare completă, dialectele germanice și germanice sunt necesare. Pentru cei care sunt mai orientați către grupul italian, achiziționarea standardului italian poate fi suficientă.

Implicații politice

Politicile în domeniul educației trebuie să țină seama de tradițiile și atitudinile anumitor regiuni; în caz contrar, ar putea exista un decalaj între ceea ce se oferă și ceea ce caută oamenii. În același timp, toate identitățile și repertoriile lingvistice trebuie recunoscute ca parte a diversității societății. Regiunile multilingve, adesea situate la frontierele dintre state, oferă condiții care pot pregăti terenul pentru o mai bună înțelegere a dinamicii repertoriilor complexe. Aceasta implică adoptarea unor politici educaționale care:

- ▶ integreazăpredarea limbii regionale, a istoriei și a Landeskunde (în esență, „ cultura”), cuprinzând regiunile transfrontaliere învecinate, atât pentru cursanții de vârstă școlară, cât și pentru adulți;
- ▶ Pozițiile multilingvismului ca o situație normală atât pentru locuitorii indigeni, cât și pentru populațiile mobile, folosindu-se de fiecare pentru a ajuta la

înțelegerea celuilalt;

► subliniază beneficiile culturale și educaționale ale contactului dintre comunitățile lingvistice și rolul comunităților minoritare ca punți între diferitele tradiții culturale și lingvistice.

Aceste recomandări constituie un apel pentru *educația civică interculturală* (Byram et al., 2016), care acordă atenție diferențelor regionale și locale ca parte integrantă a politicilor de incluziune lingvistică.

Referințe și aprofundare

Byram, M., Golubeva, I., Hui, H., & Wagner, M. (Eds.) (2016). *De la principii la practici în educație pentru cetățenie interculturală*. Clevedon: Chestiuni multilingve.

Iannàccaro, G. (2010). *Ling di minoranza e scuola. A dieci anni dalla legge 482/99. El plurilinguismo scolastico nelle comunità di minoranza della Repubblica Italiana*. Quaderni della Direzione Generale per gli Ordinamenti Scolastici e pe

l'Autonomia Scolastica 1. Romi: Ministru dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca.

Mar-Molinero, C. & Stevenson, P. (Eds.) (2006). *Ideologii, politici și practici lingvistice: Limba și viitorul Europei*. Londra: Palgrave Macmillan.

Autocolante care încurajează utilizarea catalană într-un magazin din Andorra la Vella.

46 Care sunt competențele profesorilor cele mai necesare pentru a aborda diferențele lingvistice în școlile favorabile incluziunii?

Gabriele Iannàcaro, Università di Milano-Bicocca

Profesorii joacă un rol esențial în punerea în aplicare a politicilor de educație lingvistică. Acest rol este mai activ și mai complex decât se crede adesea, ceea ce necesită un set divers de abilități care au fost explorate pe larg în cercetarea privind formarea cadrelor didactice în vederea incluziunii (adică pregătirea cadrelor didactice pentru a lucra în școli favorabile incluziunii, unde beneficiile sunt distribuite în mod egal între toți elevii, indiferent de diferențele individuale sau colective). Ne-am inspirat din această cercetare pentru a trage concluzii cu privire la rolul profesorilor în luarea în considerare a diversității lingvistice în aceste școli, unde cererile contradictorii de mobilitate și incluziune pot fi reconciliate.

Ce ne spune cercetarea?

Studiile și conferințele sponsorizate de două organizații internaționale majore au stabilit în mod clar amploarea provocării, ceea ce necesită schimbări în modul în care cadrele didactice lucrează la nivel individual, de clasă, școlar și social. Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) a rezumat situația actuală în două rapoarte-cheie, Teachers Matter (2005) și Educating Teachers for diversity (2010). Mai recent, Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO) a publicat o serie de „Ghiduri de promovare” privind formarea incluzivă a profesorilor (Kaplan și Lewis, 2013).

În contextul european, cel mai mare proiect orientat către politici a fost coordonat de Agenția Europeană pentru Dezvoltarea Educației cu Nevoi Speciale (EADSNE), cu participarea unor grupuri de experți formate din factori de decizie politică, formatori de profesori generali și specializați din 25 de țări. Unul dintre rezultatele acestei lucrări a fost profilul bazat pe probe al cadrelor didactice favorabile incluziunii (EADSNE, 2012), care a identificat capacitățile de care

au nevoie profesorii pentru a lucra eficient în diverse săli de clasă.

Ilustrații și dovezi

Vezi tabelul de pe pagina următoare.

Implicații politice

Programele de formare a cadrelor didactice din toate statele membre ar trebui să fie invitate să îndeplinească cerințe mai stricte în ceea ce privește dezvoltarea capacităților cadrelor didactice de a lucra cu diferențe lingvistice în școlile favorabile incluziunii. Aceste capacități includ o serie de atitudini și credințe interconectate, cunoștințe și înțelegere, competențe și abilități care le completează pe cele identificate de întreaga cercetare în domeniul educației incluzive a cadrelor didactice.

Referințe și aprofundare

EADSNE (2012). Formarea profesorilor pentru incluziune: Profilul profesorului incluziv. Textul integral european-agency.org/sites/default/files/Profile-of-Inclusive-Teachers.pdf

OCDE (2005). Rolul esențial al profesorilor <https://www.oecd.org/fr/education/scolaire/34990974.pdf>

OCDE (2010). Educarea profesorilor pentru diversitate. Rezumat <https://www.oecd.org/fr/education/ceri/44837540.pdf>

Kaplan, I. & Lewis, I. (2013). Promovarea educației incluzive a cadrelor didactice: Ghiduri de advocacy. UNESCO. Linkuri către seria completă goo.gl/8ywS7v

Competențele necesare cadrelor didactice pentru a aborda diferențele lingvistice în școlile favorabile incluziunii.

	Atitudini și credințe	Cunoaștere și înțelegere	Competențe și capacități
Creșterea diversității cursanților			
Modele lingvistice în educație incluzivă	Învățarea limbilor străine și utilizarea limbilor în procesul de predare trebuie să fie semnificative pentru toți studenții	Învățarea și utilizarea mai multor limbi străine este o abordare pentru toți cursanții, nu doar pentru unii care sunt considerați diferiți	Examinarea critică a propriilor credințe și atitudini față de diferențele soiuri lingvistice reprezintă o bază pentru respectul reciproc
Perspectiva profesorului asupra diferenței lingvistice a cursanților	Elevii din mai multe limbi adaugă valoare școlilor, comunităților locale și societății	Elevii reprezintă o resursă pentru învățarea diversității lingvistice pentru ei înșiși și pentru colegii lor.	Posibilitatea de a învăța de la elevi despre diferențele lingvistice și de a ajuta școlile să sărbătorească aceste diferențe
Sprrijinirea tuturor cursanților			
Promovarea învățării școlare, sociale și emoționale pentru toți	Are așteptări mari pentru toți cursanții și încearcă să implice părinții și familiile, indiferent de originea lor lingvistică.	Cunoașterea modelelor și a căilor de dezvoltare multilingve, precum și a diferitelor modele de învățare a limbilor străine	Accentul este pus pe comunicare, transferul de competențe în limbile vorbite acasă și în comunitate, precum și participarea părinților și a familiilor la evaluare.
Predare eficientă în clasele eterogene	Responsabil pentru învățarea tuturor studenților; diferențele lingvistice sunt considerate resurse valoroase pentru învățare	Identificarea punctelor forte ale fiecărui cursant; diferențierea programelor de învățământ pentru a include diversitatea limbilor și a culturilor	Lucrează cu cursanți individuali, grupuri mixte; găsește modalități de utilizare productivă a altor limbi în clasă
Lucrul cu alții			
Lucrul cu părinții și familiile	Respectarea diferitelor contexte culturale, sociale și lingvistice; comunicare și colaborare eficientă. comunicare și colaborare eficientă	Înțelege importanța abilităților pozitive și a relațiilor interpersonale pentru a colabora prin diferențe lingvistice	Comunică eficient cu diverse familii, bazându-se pe resursele lingvistice ale comunității în general
Colaborarea cu o serie de alți profesioniști din domeniul educației	Prețuiește colaborarea, parteneriatele și lucrul în echipă prin și cu mai multe limbi	Știe cum pot colabora profesorii din clasele incluzive cu alți experți și cu personalul pentru a-și împărtăși expertiza lingvistică	Construirea unei comunități multilingve de clasă, ca parte a unei comunități școlare mai largi; contribuie la gestionarea diversității lingvistice la nivel de școală
Dezvoltarea profesională personală			
Profesorii ca practicieni grijuliu	Lucrul cu diferite limbi implică rezolvarea problemelor pe baza practicii bazate pe dovezi și a formării personale	Cunoaște metodele de cercetare-acțiune și modul de a întreprinde rezolvarea problemelor, reflecție și autoevaluare	Evaluează propriile practici și colaborează cu alții pentru a evalua modul în care diferențele lingvistice sunt abordate în întreaga școală
Formarea și dezvoltarea profesională continuă	Înțelege că învățarea continuă, schimbarea și dezvoltarea sunt esențiale pentru abordarea diversității lingvistice	Este conștient de contextul multilingv, juridic și politic; se angajează să dezvolte cunoștințe și competențe pentru o practică favorabilă incluziunii	Urmărește inovarea și învățarea personală, folosește colegii și alte modele ca surse de învățare și inspirație

47 Care este cea mai bună metodă de evaluare a competențelor lingvistice informale?

Mark Fettes, Università di Milano-Bicocca

Evaluarea competențelor lingvistice este o ramură a domeniului mai larg al cunoașterii, al alidării și al acreditării competențelor adulților (ACR) – un accent important pentru Institutul UNESCO pentru învățare de-a lungul vieții și OCDE, precum și o temă recurentă în declarațiile de politică ale UE privind educația adulților. Ca și alte abilități ale adulților, competențele lingvistice sunt adesea dobândite în mod informal, iar sistemele de evaluare elaborate pentru contexte formale, cum ar fi școlile și universitățile, pot fi insuficient adaptate la nevoile minorităților și ale populațiilor migrante. Progresele în acest domeniu sunt esențiale pentru a îmbunătăți echilibrul dintre mobilitate și incluziune pentru cetățeanul european multilingv.

Ce ne spune cercetarea?

Consiliul Uniunii Europene (2012) a recomandat ca, până în 2018, statele membre să pună în aplicare măsuri de validare a competențelor dobândite în mod non-formal și informal, în vederea respectării Cadrului european al calificărilor. Cu toate acestea, rapoartele UNESCO (Singh, 2015) și OCDE (2015, 2016) indică faptul că acesta poate fi un proces dificil, care necesită o ajustare aprofundată a abordărilor existente în ceea ce privește condițiile de mobilitate sporită și diversitatea competențelor și a cunoștințelor aflate în joc. Acest lucru este valabil pentru limba: competențele lingvistice informale sunt mai des orale și rareori respectă standardele de corecție gramaticală așteptate la testele scrise. În propriile noastre studii de caz, informatorii au fost adesea dispuși să admită că abilitățile lor într-o anumită limbă au fost eronate, dar, cu toate acestea, și-au exprimat încrederea și competența în utilizarea acesteia. Bunele instrumente și procese de evaluare ar aborda atât punctele forte, cât și limitările acestor inventare.

Imaginea arată ponderea relativă a proceselor de dobândire a limbilor formale (gri), non-formale (gri) și informale (galbene) într-o viață mobilă. Se pare că competențele lingvistice informale se dobândesc chiar și în stadii relativ târzii, adică, în mod normal, după vârsta la care persoanele sunt evaluate la școală.

Ilustrații și dovezi

Ca și în cazul altor aspecte ale incluziunii lingvistice,

VAR are dimensiuni macro, meso și microdimensionale. La nivel macro, cel mai comun model de evaluare lingvistică este Cadrul european comun de referință pentru limbi, în care unele state desemnează centre naționale de examinare, în timp ce altele acreditează o serie de instituții, inclusiv centre culturale și instituții de învățământ superior. În general, nu aceleași instituții se ocupă de educația migranților, iar procesul de evaluare a CECR (Cadrul european comun de referință pentru limbi) ar fi considerat prea formal și inaccesibil de mulți cursanți adulți în condiții de mobilitate. Cu toate acestea, un model organizațional similar ar putea implica în mod direct organizațiile de migranți în examinarea competențelor lingvistice dobândite în mod informal. Nivelul este esențial. Evaluarea lingvistică incluzivă se bazează pe determinarea proceselor și standardelor în contextul soiurilor regionale de multilingvism. De exemplu, în studiul nostru de caz din Andorra, standardele de competență lingvistică ar trebui să se refere la diferitele funcții ale franceză, catalană, spaniolă și portugheză, pentru a reflecta rolul lor real și potențial în repertoriul cursantului.

Evaluarea într-un astfel de cadru poate juca, de asemenea, un rol educațional prin sensibilizarea cu privire la atitudinile, obiceiurile, abilitățile și potențialul lor de creștere.

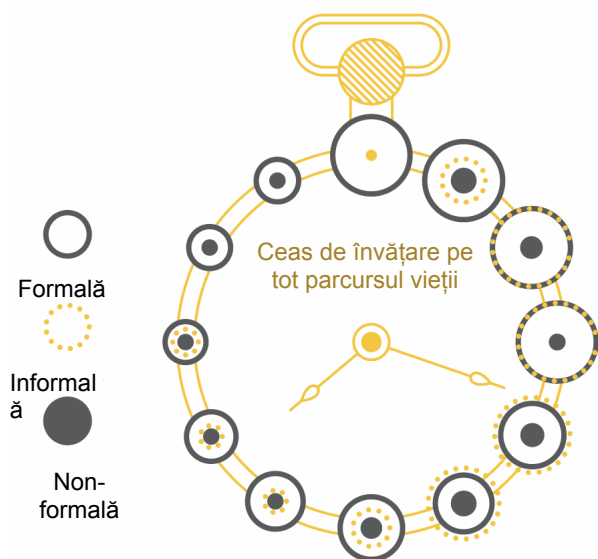
La nivel micro, este necesar să se definească instrumente și practici de evaluare specifice (Cedefop, 2015). În locul testelor și examinărilor tradiționale, care pot fi intimidante și care nu sunt strâns legate de contextele de utilizare, ar trebui utilizate alte metode, cum ar fi conversația (interviuri), raportarea (autoevaluarea), observarea, simularea saumărturiile terților. Cu toate acestea, pentru a fi fiabili, mulți au nevoie de un evaluator cu înaltă calificare și experiență.

Mai promițătoare pentru o aplicare largă este evaluarea autentică informală și continuă, care este intrinsec legată de problema elevului – abilități de rezolvare și comunicare și care poate fi documentată prin utilizarea portofoliului folios.

Implicații politice

Elaborarea de proceduri, standarde și cadre organizaționale pentru o evaluare lingvistică incluzivă este o întreprindere pe termen lung, dar cu dividende potențial semnificative. Ca și alți pași către o educație multilingvă favorabilă incluziunii, aceasta se axează pe

consolidarea capacităților la nivel comunitar. Ca un prim pas, experții de pe teren ar alege metode de validare adecvate și ar ghida procesul de validare în colaborare cu centrele culturale locale, organizațiile de migranți și altele. În timp, acesta din urmă își va asuma controlul asupra procesului. Sistemul rezultat ar consolida integrarea socială, îmbunătățind în același timp portabilitatea competențelor lingvistice informale, recunoscute, validate și acreditate.

Referințe și adâncimi

Cedefop: Centrul European pentru Dezvoltarea Formării Profesionale (e (2012)). *Orientări europene pentru validarea învățării non-formale și informale*. Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene. Seria de referință Cedefop; Nr. 104. <http://dx.doi.org/10.2801/50647>

OCDE (2015). *Studenti imigranți la școală: Facilitarea călătoriei către integrare*. Publicația OCDE.

OCDE (2016). *Recrutarea lucrătorilor imigranți: Europa 2016*. Publicația OCDE.

Singh, M. (2015). *Perspective globale privind recunoașterea învățării non-formale și informale: De ce contează recunoașterea*. Institutul UNESCO pentru Învățare pe tot parcursul vieții, Springer Open.

48 De ce este recomandabil să se combine „orientarea internațională” și „locația regională” în strategia lingvistică a universităților?

Manuel Célio Conceição, Elisa Caruso; Neuza Costa, Universidade do Algarve

În cazul în care o politică de orientare regională (subnațională) prevalează în învățământul superior (ES), includerea lingvistică a studenților sau a personalului nou-venit nu este neapărat garantată, iar mobilitatea poate fi îngreunată. Într-adevăr, o politică de orientare internațională implică, de obicei, utilizarea unei singure lingua franca, de obicei în limba engleză. Acest lucru compromite includerea persoanelor care nu vorbesc limba locală, cu excepția cazului în care aceasta conduce la crearea unei bule anglofone localizate, din care vor fi excluși vorbitorii locali de limba engleză. Astfel, o politică care evidențiază combinația reușită dintre un „locregional” și o „orientare internațională” poate fi un răspuns la compromisul dintre mobilitate și incluziune.

Ce ne spune cercetarea?

Conform ghidului programului Erasmus+ (2017: 318)¹, internaționalizarea „se referă la orice acțiune care implică cel puțin o țară participantă la program și cel puțin o țară parteneră”. În ES, internaționalizarea înseamnă de fapt „Anglicisation”. Engleza este acum considerată ca fiind „limba internațională a științei” și „lingua franca a avut loc pentru învățământul superior”, așa cum este indicat, de exemplu, în Mazak și Herbas-Donoso (2015). După cum subliniază Phillipson (2009), rolul dominant al limbii engleze dezavantajează vorbitorii non-engleză, ceea ce arată în mod clar că nu există nimic științific intrinsec cu privire la predominanța limbii engleze asupra utilizării oricărei alte limbi. Cu toate acestea, ca urmare a mobilității, anuarele lingvistice ale corpului studentesc și ale cadrelor didactice și de cercetare din instituțiile de învățământ superior sunt din ce în ce mai diversificate; în ceea ce privește tratamentul cunoștințelor, utilizarea unei singure lingua franca se reduce din ce în ce mai mult.

În acest sens, proiectul european² IntlUni, de exemplu, oferă rezultate privind provocările și oportunitățile clasei internaționale în învățământul superior în spații de învățare multilingve și multiculturale.

Internaționalizarea este mai bine înțeleasă în comparație cu alte două concepte, și anume internaționalizarea

acasă și mobilitatea virtuală. De fapt, „mobilitatea fizică nu este un scop în sine; mai degrabă, este una dintre modalitățile de internaționalizare” (Lauridsen et al. 2015: 14). Internaționalizarea la domiciliu include utilizarea și dezvoltarea unei programe de învățământ internațional și, astfel cum se subliniază în Regulamentul (UE) nr. 1288/2013 (172)³, aceasta „nu poate fi doar o alternativă la mobilitatea fizică, ci poate fi, de asemenea, considerată o pregătire pentru continuarea mobilității fizice”. În ceea ce privește mobilitatea virtuală, aceasta este definită ca „un set de activități sprijinite de tehnologiile informației și comunicațiilor, inclusiv e-learning, care desfășoară sau facilitează experiențe de colaborare internațională într-un context de predare, formare sau învățare” (Ghidul Erasmus+ 2017: 322)⁴.

Ilustrații și dovezi

În termeni numerici, numărul de programe de predare în limba engleză (PTE) în universitățile europene a crescut considerabil în ultimii ani (Wächter și Maiworm, 2014): numărul de PTE identice a crescut de la 725 de programe în 2001, la 2 389 în 2007 și la 8 089 în acest studiu. PTE în Europa sunt oferite în principal în timpul celui de-al doilea ciclu (nivel principal). Patru cincimi din toate programele (80 %) aparțin acestei categorii. Cu toate acestea, doar 10- 20 % dintre studenții europeni studiază în străinătate și 80- 90 % dintre studenți se află în țara lor de origine [COM (2013) 499 final: 6].

Prin urmare, internaționalizarea ar trebui evaluată nu numai în ceea ce privește mobilitatea brută a studenților, ci și în funcție de natura proceselor implicate, cum ar fi internaționalizarea programei de învățământ, asigurarea rezultatelor învățării internaționale/interculturale pentru toți studenții (Leask, 2015). Aceasta nu este o „anglicisation”, ci mai degrabă o propunere a Comisiei Europene (2013, 499 final: 6) ca „integrarea unei dimensiuni globale în concepția și conținutul tuturor programelor de învățământ și proceselor de predare/învățare (numit uneori „internaționalizare la domiciliu”), pentru a se asigura că marea majoritate a cursanților, 80- 90 % care nu sunt mobili la nivel internațional pentru mobilitate

1 Ghidul programului Erasmus+. Versiunea 3 (2017)

2 IntlUni – Provocările spațiului de învățare multilingv și multicultural în universitatea internațională.

3 Regulamentul (UE) nr. 1288/2013.

4 Ghidul programului Erasmus+. Versiunea 3 (2017)

de diplome sau credite, sunt totuși în măsură să dobândească competențele internaționale necesare într-o lume globalizată.”

În același timp, pentru a asigura o mai mare incluziune a studenților, cercetătorilor sau personalului mobil și „pentru a-și valorificapotențialul de integrare reușită în țara gazdă, studenții mobili, cercetătorii și personalul didactic au nevoie de sprijin specific pentru învățarea limbilor străine, inclusiv posibilitatea de a învăța limba (limbile) locală (locale), indiferent dacă este sau nu limba de predare sau grupul de cercetare”[COM (2013) 499 final: 6]¹.

Implicații politice

Pentru a obține în același timp orientarea locală și internațională, instituțiile de învățământ superior ar trebui să adopte strategii care să promoveze cultura și limba (limbile) locale și să promoveze dimensiunea internațională a tuturor aspectelor învățământului superior, astfel cum se sugerează în Decizia (1298/2008/CE: 96²)"activități (...) precum promovarea, accesibilitatea, asigurarea calității, recunoașterea creditelor, recunoașterea calificărilor europene în străinătate și recunoașterea reciprocă a calificărilor cu țările terțe, dezvoltarea programelor de învățământ, mobilitatea, calitatea serviciilor etc. Strategiile de promovare a internaționalizării în învățământul superior, inclusiv programele internaționale, acordând o atenție deosebită culturii și limbii (limbilor) locale, pot fi, prin urmare, un mijloc de promovare a educației interculturale și multilingve.

Referințe și aprofundare

Lauridsen, K. et al. (Eds.) (2015). *Oportunități și provocări în spațiul de învățare multilingv și multicultural. Document final al proiectului Rețelei Academice Erasmus IntlUni 2012-15*. Aarhus: În IntlUni.

Leask, B. (2015). *Internaționalizarea Curriculumului*. Abingdon: Linia de atac

Mazak, C. & Herbas-Donoso C. (2015). Practici de traducere la o universitate bilingvă: un studiu de caz al unei clase de științe. *Jurnalul Internațional de Educație Bilingvă și Bilingualism*, 18, 698-714.

Phillipson, R. (2009). Limba engleză în învățământul superior: Panaceu sau pandemie? În Peter Harder (Ed.), *Angles on the English-speaking world: Politica în limba engleză, internaționalizarea și*

predarea universitară (p. 29-57). Copenhaga, Danemarca: Muzeul de presă Tusculanum.

Wächter, B. & Maiworm, F. (Eds.). (2014). *Programe delimba engleză în învățământul superior european. Situația actuală în 2014* (documente ACA privind cooperarea internațională în domeniul educației). Bonn: În Lemmens.

1 COM (2013) 499 final. Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor - Învățământul superioareuropean în lume.

2 Decizia nr. 1298/2008/CE.

49 Cum poate validarea competențelor lingvistice să promoveze mobilitatea și incluziunea?

Gabriele Iannàcaro, Università di Milano-Bicocca

Mulți factori influențează deciziile persoanelor mobile la nivel internațional în ceea ce privește învățarea limbilor străine. Mediul educațional și lingvistic al fiecărei persoane joacă un rol, precum și atitudinile și motivațiile sale față de societatea-gazdă: intenționează să rămână, sunt acolo doar pentru muncă sau educație, care este importanța contactelor și a relațiilor locale și așa mai departe? Cu toate acestea, mulți dintre acești factori pot fi influențați de politici. În special, sensibilizarea cu privire la limbi străine, promovarea oportunităților de învățare (în special în afara sistemului formal) și recunoașterea oficială a competențelor lingvistice dobândite în astfel de contexte sunt trei abordări care pot încuraja pașii către incluziune, sprijinind în același timp mobilitatea.

Ce ne spune cercetarea?

În multe contexte, persoanele aflate în mobilitate nu sunt suficient de conștiente de beneficiile învățării suplimentare a limbilor străine. Lingua francas (și, în general, limbile mai largi de comunicare) sunt frecvent utilizate într-un mod instrumental și interactiv, ceea ce permite satisfacerea nevoilor imediate, dar nu permite o mai bună integrare în societățile-țintă respective. Aceste forme de comunicare lingvistică sunt utilizate frecvent în scopuri practice de comunicare care nu implică relații personale între vorbitori și, eventual, în timpul programului de lucru. Mai multe studii de caz MIME atestă acest lucru. De exemplu, lucrătorii portughezi care se stabilesc în Andorra folosesc adesea o limbă înțeleasă în mod obișnuit, pe care o cunosc deja (în acest caz, spaniolă), în loc să învețe limba catalană ca limbă locală. Gulerele albe internaționale din Vaasa, Finlanda, tind să fie mulțumite de competențele lor existente, oarecum limitate în limba engleză, ca limbă de lucru și să răspundă nevoilor zilnice, în loc să dobândească o bună cunoaștere a limbii suedeze, cu atât mai puțin finlandeză.

În astfel de cazuri, populația mobilă (și anume mobilitatea) poate dezvolta un set de atitudini comune care limitează incluziunea.

În același timp, cercetările noastre indică faptul că persoanele înalt educate și multilingve prezintă mai multe atitudini pozitive față de învățarea unei noi limbi. De exemplu, studiul nostru calitativ privind studenții europeni înscriși în programe de vară în diferite țări arată că aceștia tind să fie de acord cu faptul că limba

engleză ca lingua franca nu a promovat înțelegerea culturală și imersiunea; deși au apreciat nivelul lor de competență în limba engleză, aceștia au favorizat, de asemenea, învățarea și utilizarea de limbi străine suplimentare. Aceștia și alți participanți la studii de caz s-au axat pe învățarea informală și non-formală a limbilor străine din diverse motive. Cea mai atractivă cale către o mai mare incluziune lingvistică este recunoașterea, validarea și evaluarea competențelor lingvistice informale, precum și oportunitățile sporite de a dobândi astfel de competențe.

Ilustrații și dovezi

Complexitatea situației individuale este ilustrată de figura opusă, care ilustrează gama de soiuri lingvistice dobândite și utilizate de o singură femeie sârbă care locuiește în Tirolul de Sud – ca exemplu al unui număr de informatori intervievați pe parcursul cercetărilor noastre pe teren MIME. Trebuie remarcat faptul că, potrivit experienței sale, limbile dobândite la universitate sunt, în general, utilizate numai în contexte mai formale, în timp ce limbile dobândite informal, acasă și în comunitate, sunt mai relevante pentru viața de zi cu zi.

La nivel politic intermediar, aceste realități lingvistice pot fi abordate mai degrabă la nivelul unei regiuni precum Tirolul de Sud sau la nivelul unei zone urbane precum Vaasa decât la nivelul unei vecinătăți sau al unei țări în ansamblu.

Integrarea lingvistică eficientă necesită un parteneriat între școli, angajatori și comunități pentru a promova diferite parcursuri de învățare a limbilor străine și validarea efectivă a competențelor non-formale/formale dobândite. Validarea poate sprijini integrarea pieței, (re)intrarea în școală sau pur și simplu incluziunea socială. Formarea și angajarea membrilor comunității în evaluarea și validarea competențelor lingvistice ar reprezenta o contribuție importantă la acest proces. Un alt avantaj important ar fi îmbunătățirea evaluării competențelor lingvistice anterioare ale copiilor în timpul admiterilor în școlile locale.

Implicații politice

Printre alți factori, factorii de decizie politică trebuie să țină seama de convingerile privind diferitele limbi și vorbitorii acestora, care sunt larg răspândite în societatea-gazdă (atât în rândul nou-veniților, cât și în

rândul populațiilor locale).

Este absolut necesar să se schimbe percepțiile publicului pentru a prezenta pluralitatea limbilor ca rezultat dezirabil al mobilității, nu îngreunând, ci sprijinind incluziunea. Acest lucru sugerează că, pe lângă promovarea recunoașterii și validării competențelor lingvistice dobândite în afara sistemului formal, politicile de educație Meso ar trebui, de asemenea:

► să integreze predarea limbii, istoriei și culturii regionale (inclusiv regiunile transfrontaliere învecinate) atât pentru cursanții de vârstă școlară, cât și pentru adulți, în contexte formale, non-formale și informale;

► poziționarea multilingvismului ca o situație normală atât pentru populațiile indigene, cât și pentru populațiile mobile, folosindu-se de una pentru a contribui la înțelegerea reciprocă;

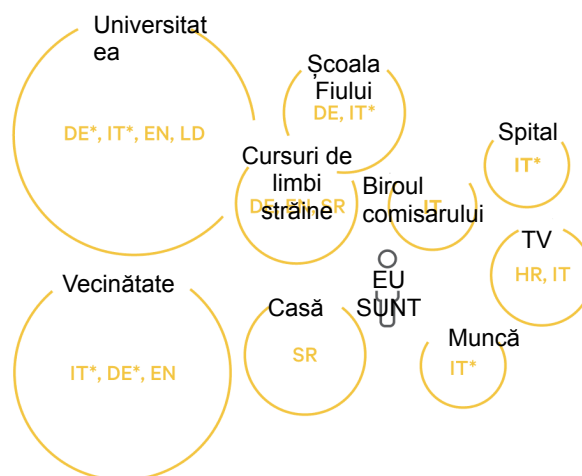
► subliniază avantajele culturale și educaționale ale contactelor dintre comunitățile lingvistice și rolul comunităților minoritare ca punți între diferitele tradiții culturale și lingvistice.

Referințe și aprofundare

Cedefop: Centrul European pentru Dezvoltarea Formării Profesionale (e (2012)). *Orientări europene pentru validarea învățării non-formale și informale*. Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene. Seria de referință Cedefop; Nr. 104. <http://dx.doi.org/10.2801/50647>

Herzog-Punzenberger, B., Le Pichon Vorstman, E., & Siarova, H. (2017) *Educație multilingvă în lumina diversității: Lecții învățate*, raportul NESET II, Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene.

OCDE (2015). *Studenți imigranți la școală: Facilitarea călătoriei către integrare*. Publicația OCDE.

MEDIUL LINGVISTIC AL UNEI TINERE SÂRBE DIN TIROLUL DE SUD VĂZUTĂ DE EA ÎNSĂȘI

Harta mentală a Martei Lupica Spagnolo. DIN: Germană; ÎN: Engleză; HR: Croată; IT: Italiană; LD: Ladin; RAPORTUL SPECIAL: Sârbă.

* poate fi utilizat în diferite soiuri locale.

50 Cum pot autoritățile să sprijine menținerea competențelor de limbă străină pentru adulți?

François Grin, Universitatea din Geneva

O societate multilingvă este o societate în care persoanele cu profiluri lingvistice diferite trăiesc și lucrează împreună. Deși se iau măsuri adecvate, prin intermediul politicii lingvistice, pentru a se asigura că toate grupurile lingvistice beneficiază de drepturi și facilități adecvate, multilingvismul la nivelul societății nu necesită neapărat ca toate persoanele să fie, de asemenea, multilingve. Cu toate acestea, multilingvismul societal tinde să fie mai fluid și mai eficient dacă o mare parte din rezidenții sunt, de asemenea, bi- sau multilingvi. În plus, în țările sau regiunile în care două sau trei limbi au fost de mult timp prezente și fac parte din identitatea națională sau regională, multilingvismul societal funcționează mai bine dacă efortul de a dobândi o a doua sau chiar o a treia limbă, mai degrabă decât să cadă întotdeauna asupra membrilor unei singure comunități, este echilibrat – adică dacă membrii tuturor grupurilor lingvistice prezente istoric în societate încearcă să învețe limba (limbile) altora. Cu toate acestea, acest lucru nu se întâmplă neapărat pe cont propriu și este necesar un sprijin din partea statului. Ca regulă generală, Ministerul Educației al unui stat sau al unei regiuni bilingve prevede obligativitatea învățării unei alte limbi locale: Spaniola și catalana fac parte din programa școlară din Catalonia; la fel ca spaniolă și bască în Țara Bascilor, finlandeză și suedeză în Finlanda, sau franceză și engleză în Quebec. Cu toate acestea, învățarea limbilor străine este doar o parte a problemei. Odată dobândite, competențele lingvistice trebuie menținute, iar sprijinul statului în acest scop poate fi foarte util. Acest sprijin poate face parte dintr-un plan concertat privind politica lingvistică.

Ce ne spune cercetarea?

Știm că predarea limbilor străine în sistemul școlar clasic este inegală.

În cazul în care sunt disponibile, datele cantitative privind competențele de limbă străină ale adulților și contribuția parcursurilor educaționale și neșcolare la competențele acestora reprezintă o poveste interesantă: acestea indică faptul că canalele non-școlare depășesc adesea educația școlară tradițională. Importanța relativă a diferitelor canale non-școlare variază în funcție de limba maternă (L1) și de limba pe care o învață (L2). Cu toate acestea, după ce a trăit timp de șase luni sau mai mult, după vârsta de 5 ani, într-un mediu în care limba țintă este dominantă, pare să fie în continuare un factor determinant major al competențelor, astfel cum se arată în tabelul de pe pagina opusă, care utilizează

date colectate dintr-un eșantion reprezentativ de 1 600 de adulți (cu vârste cuprinse între 18 și 65 de ani) din Elveția. După cum arată aceste cifre, viața într-un mediu în care limba țintă este vorbită primește întotdeauna un scor mare și ajunge în încăpățănare.

Cu toate acestea, nu toată lumea are posibilitatea de a trăi într-un mediu de limbă străină și nu ne putem aștepta întotdeauna ca adulții, în ciuda interesului lor de a învăța o limbă străină, să urmeze în schimb cursuri de seară. Un alt sondaj din Elveția (din peste 40 000 de tineri adulți în jurul vârstei de 19 ani) arată că costul este raportat de 55,3 % și 61,6 % dintre respondenții bărbați și femei (Grin et al., 2015: 550) și ar trebui considerat principalul obstacol în calea investițiilor adulților în învățarea sau menținerea limbilor străine. Acest lucru justifică puternic sprijinul autorităților pentru învățarea și menținerea competențelor în materie de limbi străine. Provocarea constă în dezvoltarea unui sistem care să ofere expunere lingvistică (în locul educației tradiționale) atât ieftină, cât și atractivă pentru adulți.

Ilustrații și dovezi

Un astfel de sistem a fost dezvoltat sub auspiciile Forumului Bilingvismului din orașul oficial bilingv Biel/Bienne, care se află la granița lingvistică franco-germană în Elveția. Începând cu anul 2000, *Forumul Bilingvismului*, o fundație privată care primește subvenții publice, a facilitat crearea de tandemuri de două persoane, inclusiv un vorbitor nativ german și un vorbitor nativ de limba franceză, care se întâlnesc o dată pe săptămână timp de șase luni pentru o conversație de o oră, cu o limbă utilizată de obicei timp de 30 de minute, iar cealaltă timp de 30 de minute. *Forumul* oferă ocazia de a se întâlni, de a monitoriza periodic procesul și de a oferi sprijin practic sub forma unui model de acord între membrii în tandem, a unui certificat de participare și a unei broșuri pentru a înregistra progresele sau problemele. Participarea este gratuită. Tandemurile în prezent (decembrie 2017) includ 400 de participanți, dar sunt în curs de examinare și au o listă de așteptare. Deși corespondența implică în principal perechi germano-franceze, *forumul* oferă, de asemenea, tandemuri care implică limbile engleză, italiană și spaniolă.

Implicații politice

Sprijinul public pentru Forumul bilingvismului face parte în mod clar din politica lingvistică. Deși

participanții provin în principal din orașul bilingv Biel/Bienne, unde a fost lansată inițiativa, *Forumul* a fost, de asemenea, comandat de autoritățile orașului de limbă franceză Neuchâtel și al orașului german Berna, care se află la 40 km distanță și nu se află la granița lingvistică, pentru a dezvolta o ofertă în tandem care să vizeze în mod specific locuitorii acestor două orașe. Participanții în tandem se întâlnesc în mod regulat în ambele orașe, iar costurile lor de transport sunt rambursate.

Pe lângă faptul că oferă o modalitate necostisitoare și flexibilă de menținere și dezvoltare a competențelor lingvistice, abordarea în tandem oferă, de asemenea, oportunități pentru întâlniri interculturale și schimburi

între comunitățile lingvistice.

Referințe și aprofundare

Rânjet, F. (1999) *Skills and Rewards. Valoarea limbilor în Elveția*. Fribourg: Ediții academice.

Grin, F., Amos, J., Faniko, K., Fürst, G., Lurin, J., & Schwob, I. (2015). *Elveția-Societatea Culturală. Ce fac tinerii cu ei astăzi*. Glarus/Chur: Rüegger Verlag.

www.bilinguisme.ch/Tandem/Tandems-linguistiques

CONTRIBUȚIA LA COMPETENȚELE DE LIMBĂ STRĂINĂ A TREI CANALE DE DOBÂNDIRE A CELEI DE-A DOUA LIMBI SELECTATE (DIN ȘAPTE). Sursă: adaptat din Grin (1999: 129).

L1	Germană		Franceză		Italiană		
L2	Franceză	Engleză	Germană	Engleză	Germană	Franceză	Engleză
L2 educație școlară (ajustată pe ani de studiu)	1	4	2	3	1	2	4
Au trăit într-un mediu L2 timp de cel puțin 6 luni după vârsta de 5 ani	2	2	3	2	2	1	1
Expunerea la L2 acasă, în timpul copilăriei și adolescenței	3	3	1	1	3	—	—

51 Cum pot fi utilizate competențele lingvistice existente ale migranților pentru a-i ajuta să învețe limba țării gazdă?

Sabine Fiedler, Cyril Brosch, Universitatea din Leipzig

Un număr mare de migranți care vin în Europa vorbesc deja o limbă străină. Aceste competențe trebuie luate în considerare în cadrul formării lor lingvistice. Cursurile locale de învățare a limbilor străine sunt adesea strict monolingve și, prin urmare, nu utilizează „efectul propedeutic”, adică efectul pozitiv pe care îl are cunoașterea uneia sau mai multor limbi străine asupra învățării unei noi limbi străine. Neutilizarea acestui efect reprezintă o pierdere de timp și un potențial intelectual, fie pentru migranții economici, solicitanții de azil sau persoanele cărora li s-a acordat statutul de refugiat.

Ce ne spune cercetarea?

Persoanele care migrează în Europa au adesea competențe în limba engleză. De exemplu, statisticile pentru Germania din 2015 arată că 28,1 % dintre solicitanții de azil cunosc limba engleză (Rich 2016: 9). Într-un sondaj privind refugiații din Berlin, 49 % au declarat că au cunoștințe de limba engleză, 13 % spunând că abilitățile lor lingvistice sunt gripe/perfecțiuni (Hochschule für Medien, Kommunikation und Wirtschaft 2016, p. 20).

S-a constatat că cursanții de limba germană ca L3, de exemplu, își pot folosi cunoștințele dobândite anterior de limba engleză ca L2, deoarece cele două limbi sunt legate în mod tipologic. Acest lucru este deosebit de util dacă limba maternă a vorbitorului nu este legată de limba germană. De exemplu, grupul mare de imigranți care vorbesc limba arabă ca primă limbă, care au, de asemenea, unele cunoștințe de limba engleză ca limbă străină, poate beneficia de ea atunci când studiază germana.

Pentru a pune în aplicare cu succes această constatare în programele de predare a limbilor străine, în special în contextul migrației, este necesar să existe date privind repertoriul lingvistic anterior al fiecărui elev, astfel încât clasele omogene să poată fi combinate.

Profesorii vor putea apoi să lucreze mai eficient, în special dacă predarea lor este susținută de materiale didactice adecvate.

Cu toate acestea, deoarece oamenii au niveluri foarte diferite în limba engleză, ar fi util să se determine nivelul de competență lingvistică necesar pentru ca cunoștințele anterioare să fie eficiente. Desigur, o astfel de evaluare ar trebui să țină seama de rolul altor factori, cum ar fi alfabetizarea (sau absența acesteia), atât în prima limbă, cât și în alte limbi în repertoriul lor. Cursanții pot beneficia de cunoașterea alfabetului latin

și trebuie să fie informați cu privire la vocabularul și elementele gramaticale similare în engleză și germană, fiind avertizați împotriva existenței „falșilor prieteni” între aceste două limbi și a interferenței interlingve a limbii engleze.

Ilustrații și dovezi

Metoda comună de predare a unei limbi străine numai în limba țintă, fie din considerente pedagogice (aproape de imersiune) sau în scopuri practice (absența unei limbi comune de predare), conduce la progrese foarte lente, în special în ceea ce privește cursurile începătoare, după cum au raportat unii participanți la studiile noastre de interviu (Fiedler/Wohlfarth urmează să fie publicat, transcrierea textului; @ simbolizează râsul):

Germană@ Cu profesorii germani, cred, chiar și nivelul A, ei vorbesc doar germana. Deci, este foarte greu pentru mine să-mi imaginez, nu ai nici o idee limba și apoi te duci la clasă cu un vorbitor nativ.

Cercetările privind cursurile de limbi străine pentru refugiați au arătat că, cu toate acestea, cursanții utilizează competențele lingvistice existente, indiferent dacă se traduc în limba lor maternă pentru alți studenți sau trec codul în limba engleză, după cum se indică în următorul fragment din interviurile noastre:

Laprimul nivel, cum ar fi nivelul B1, uneori profesorul a folosit limba engleză pentru a explica. Dar este un pic interzis pentru că Direktor nostru, așa cum directorul nostru spune că nu este permis să folosească limba engleză în clasa noastră. Dar nu putem înțelege, ea trebuie să o facă.

După cum vedem, profesorii folosesc uneori limba engleză ca lingua franca pentru a facilita înțelegerea elevilor, dar procedura nu este adoptată în mod consecvent sau întotdeauna asistată de materiale didactice adecvate, deși aceste materiale încep să apară, așa cum se arată în figură. Omogenizarea grupurilor de cursanți pe baza cunoștințelor lor anterioare s-ar baza în mod sistematic pe aceste metode.

Implicații politice

Orientările posibile sunt următoarele:

1. Atunci când se elaborează cursuri de limbi străine în limba locală pentru migranți, trebuie să se țină întotdeauna seama de cunoștințele lingvistice anterioare. Acest lucru ar trebui să contribuie la

creșterea omogenității grupurilor de cursanți și, prin urmare, la o mai bună capacitate de colaborare.

2. Ar trebui elaborate și puse în aplicare materiale didactice care să țină seama de anuarele lingvistice ale cursanților, în special de cunoașterea limbii engleze.

Referințe și aprofundare

Aronin, L. & Hufeisen, B. (2009). *Explorarea multilingvismului: Dezvoltarea cercetării în domeniul L3, multilingvismului și dobândirii de limbi străine multiple*. Amsterdam: Pe Benjamin.

Fiedler, S. & Wohlfarth, A. (2018). Deutsch oder Englisch? Zur Sprachenwahl von Migranten in Leipzig. În S. Fiedler & C. Brosch (Eds.), *Flucht, Exil, Migration – sprachliche Herausforderungen* (p. 13-31). Leipzig: Universitätsverlag din Leipzig.

Hochschule für Medien, Kommunikation und Wirtschaft (2016). *Flüchtlinge 2016: Studie der*

HMKW zu Demokratieverständnis und Integrationsbereitschaft von Flüchtlingen veröffentlicht 2016. www.hmkw.de/news/artikel/studie-fluechtlinge-2016/
www.tagesspiegel.de/downloads/14016204/1/studie-hmkw.pdf

Rich, A.-K. (2016). Asylantragsteller im Jahr 2015: Sozialstruktur, Qualifikationslevel und Berufstätigkeit. *Kurzanalysen of Forschungszentrums Migration, Integriere und Asyl des Bundesamtes für Migration und Flüchtlinge* 3. goo.gl/np4KuT

Schneider, D. L. (2018). Über die Verwendung des Englischen unter Geflüchteten Personen im Laufe des Deutschspracherwerbs. În S. Fiedler & C. Brosch (Eds.), *Flucht, Exil, Migration – sprachliche Herausforderungen* (p. 47-67). Leipzig: Universitätsverlag din Leipzig.

Folosește engleza pentru a preda germana. Extras din: Menschen ieri. Deutsch als Zweitsprache. Arbeitsbuch A1.2. München: Hueber, 2013.

5 Ergänzten und vergleichen Sie.

Deutsch	Englisch	Meine Sprache oder andere Sprachen
der Norden	the north	
der O _____	the east	
der S _____	the south	
der W _____	the west	
Norddeutschland	Northern Germany	
Süddeutschland	Southern Germany	

52 Cine poate beneficia de cursuri de formare în materie de competențe lingvistice receptive?

Machteld Meulleman, Alice Fiorentino, Universitatea din Reims Champagne-Ardenne

Persoanele pot fi instruite pentru a dobândi competențe lingvistice care sunt în mod specific receptive (sau intercomprehensive). Aceasta înseamnă că oamenii pot învăța să înțeleagă ce se spune sau se scrie într-o limbă străină fără a fi neapărat în măsură să vorbească sau să scrie limba respectivă, cu condiția ca aceasta să fie strâns legată de cel puțin o limbă pe care o cunosc deja. Acest tip de formare a fost sugerat pentru prima dată de matematicianul și filologul din ^{secolul al XVII}-lea Pierre Besnier, care a considerat că limbile ar trebui considerate ca un continuum, și a susținut că acestea sunt, prin urmare, mai bine învățate prin comparație. În prezent, formarea intercomprehensivă se bazează în continuare în mare măsură pe exploatarea asemănărilor lingvistice dintre limbile conexe: scopul este de a dezvolta capacitatea cursanților de a clarifica semnificația cuvintelor semitransparente (a se vedea tabelul).

Astăzi, o serie de resurse pedagogice, inclusiv manuale și materiale audio, sunt disponibile pentru formarea intercomprehensivă în limbile romanice (în special franceză, italiană, portugheză, spaniolă, română și catalană), germanică (în special olandeză, germană, suedeză, norvegiană, islandeză, luxemburgheză și feroenă) și slavă (în special cehă și slovacă). Cu toate acestea, utilizarea lor în școli rămâne foarte marginală și, atunci când este utilizată, aceasta se datorează, de obicei, angajamentului personal puternic al unui număr mare de profesori. Acest lucru se poate datora faptului că abordarea intercomprehensivă este, în general, prezentată fie ca un accesoriu al predării generale a limbilor străine, fie ca un subtip de instrucțiuni lingvistice integrate, utilizând documente scrise în mai multe limbi strâns legate (a se vedea Escudé 2008), fără a identifica cu adevărat cine poate beneficia cel mai mult de pe urma acesteia și ce nevoi speciale poate satisface.

Ce ne spune cercetarea?

Pentru persoanele mobile care se mută într-o țară nouă, învățarea limbilor străine este un pas important către incluziune, deși este, de obicei, o experiență dificilă și consumatoare de timp. Dezvoltarea competențelor lingvistice *receptive* nu poate fi un scop în sine, dar poate fi un pas înainte util către o învățare mai cuprinzătoare a limbilor străine, inclusiv competențe *productive* de vorbire și scriere.

Deoarece dobândirea de competențe receptivă necesită

mult mai puțin timp decât să înveți să vorbești, această abordare le permite cursanților să progreseze rapid și să păstreze motivația de a continua învățarea. În plus, punerea la dispoziția cursanților a unui set de instrumente utile pentru înțelegerea noului mediu lingvistic le permite acestora să devină relativ independenți într-un timp scurt, în funcție de distanța lingvistică dintre limba lor și limba gazdă. Acest lucru poate duce la un sentiment de împuternicire, care este deosebit de important atunci când există mai puțină stimă de sine din cauza statutului de dependență al cursantului. Înțelegerea facilitează, de asemenea, integrarea armonioasă și progresivă în noua limbă și societate, amânând stresul asociat adesea cu limba străină.

Ilustrații și dovezi

Am intervievat zece familii italiene adoptive care găzduiau un copil care nu vorbea italiană. Părinții au subliniat importanța de a oferi copiilor „indici și contribuții” lingvistice numai pentru a promova dezvoltarea limbii gazdă, ci și pentru a-i ajuta să se familiarizeze cu noul mediu. Mulți părinți au subliniat cât de inutil și uneori contraproductiv era să forțeze copilul să vorbească italiană.

Mai mulți părinți au văzut chiar și școala ca pe un obstacol în calea incluziunii lingvistice și sociale, deoarece s-a axat exclusiv pe lipsa de competențe lingvistice productive a copilului, neștiind că unii copii vorbeau o limbă care permitea inteligibilitatea reciprocă (cum ar fi spaniola față de italiană) și puteau participa la programa școlară la vârsta lor.

L-au pus în primul an, în ciuda faptului că avea opt ani și apoi am rămas în poziția mea, și i-am spus: Nu, nu, ai intrat în al doilea an și au spus: Nu putem pentru că el nu poate vorbi și el nu poate scrie.

Un părinte a explicat cum fiica sa vorbitoare de spaniolă a păstrat tăcerea la școală timp de trei luni, deoarece credea că personalul școlii nu o poate înțelege. Acest tip de situație ar fi putut fi evitat cu ușurință dacă profesorul ar fi luat în considerare inteligibilitatea reciprocă a limbii materne a copilului și a limbii școlare.

Profesorii au înțeles, dar nu au făcut efortul pe care l-am făcut să înțelegem, așa că fiica noastră s-a simțit puțin pierdută.

Studiul Curții a constatat că competențele intercomprehensive au fost utilizate spontan în mediul

privat pentru a atenua șocul cultural cauzat de mobilitate, în timp ce acestea au fost adesea neglijate în medii publice și profesionale, cum ar fi școlile.

posedă deja în limba lor dobândită (de exemplu, prin abordări care predau într-o limbă străină de predare, cum ar fi înțelegerea integrată).

Implicații politice

Ar trebui avute în vedere următoarele măsuri.

1. Începerea formării lingvistice și a testării pentru cursanții mobili nou-veniți, cu accent pe competențele receptive, adoptând o abordare primitoare și productivă.
2. Oferirea de formare lingvistică în ceea ce privește competențele receptive profesorilor și asistenților sociali implicați în primirea de alofoane, permițându-le să dezvolte o înțelegere aproximativă a unei game mai largi de limbi pe care le întâlnesc, în loc să învețe în profunzime doar câteva.
3. Încurajarea profesorilor și a colegilor de clasă să aprecieze competențele lingvistice ale copiilor nou-veniți din Allophone, care își pot îmbunătăți propria conștientizare lingvistică.
4. Să ajute copiii nou-veniți să se integreze în școlile locale, încurajându-i să utilizeze cunoștințele pe care le

Referințe și aprofundare

- Castagne, E. (2007). Transparența lexicală între limbile învecinate. În E. Castagne (Ed.) *The Issues of Intercomprehension* (p.155-166). Col. ICE 2, Reims: EPURE.
- Escudé, P. (2008). *Euro-mania, „Eu învăț după limbi străine, 8-11 ani”, metoda de învățare disciplinară în intercomprehenșiunea limbilor romanice*, EACEA/CNDP/LIDEL/HUMANITAS.
- Fiorentino, A. (2017). Strategii de întreținere a limbilor străine în adopția transnațională: ce rol are părinții? *Journal of Home Language Research*, 2, 5-22.
- Hufeisen, B. & Marx, N. (2007). *EuroComGerm – Die sieben Siebe: Germanische Sprachen lesen lernen*. Aachen: Scaturător.

De la TRANSPARENȚĂ LA OPACITATE (în conformitate cu Castagne, 2007: 161)

Transparența directă	Transparența indirectă		Opacitate	
	Subtipul 1	Subtipul 2	Subtipul 1	Subtipul 2
Il există un echivalent lexical echivalent recunoscut în L1	sugerează un element lexical în L1 al cărui înțeles este imprecis, dar suficient de similar pentru a facilita înțelegerea	Există un element lexical echivalent cu L1, dar forma sa nu poate fi recunoscută imediat	Ne sugerează că nu există elemente lexicale pentru L1	Sugerează un element lexical în L1 a cărui semnificație induce în eroare
Universidade (PT) Universidad (ES) Università (IT) Université (FR) Universität (GB) Universiteit (NL) Universität (DE)	Umbrelă (GB) umbrelă (F)	Miljoen (NL) *million milioane (F)	Zolder (NL) mansardă (F)	alcună (I) niciuna cineva (F)

53 Care este rolul limbii engleze în spațiile de învățare multilingve și multiculturale?

Manuel Célio Conceição, Elisa Caruso, Neuza Costa, Universidade do Algarve

În întreaga Europă, învățământul superior (ES) devine din ce în ce mai multilingv, combinând adesea o limbă locală sau națională cu limba lingua franca și alte limbi. Cu toate acestea, educația formală și cercetarea devin adesea monolingve, deoarece ele gravitează în direcția utilizării unei singure lingua franca. Sub masca internaționalizării, engleza ca lingua franca (sau lingua academica) este adesea folosită ca o soluție rapidă pentru a atrage studenți din străinătate sau pentru a-i pregăti pe studenți să acționeze ca actori globali și în contexte diferite – presupunând că limba engleză este folosită în mod necesar în toate aceste contexte diferite.

Ce ne spune cercetarea?

Ca spații de învățare, campusurile de învățământ superior devin din ce în ce mai multilingve și multiculturale¹. Studenții, profesorii, cercetătorii și alți membri ai personalului călătoresc în cadrul diferitelor tipuri de programe de mobilitate. Există o capitală imensă, în mare parte ascunsă, a diversității lingvistice și culturale, care nu este utilizată în aceste sisteme de învățare multilingve și multiculturale (LMM) și chiar uitată de instituții atunci când încearcă să promoveze mobilitatea și incluziunea.

Utilizarea unei limbi locale sau naționale este adesea limitată la studenții locali/naționali, dar ar trebui încurajată de mobilitate și de studenții internaționali. Utilizarea unei lingua franca externe poate da impresia că promovează incluziunea. Cu toate acestea, acest lucru nu este neapărat valabil, în special atunci când nivelul de competență al studenților și al personalului este scăzut sau chiar mediu. Utilizarea unei eng unice și dominante poate fi considerată, de asemenea, ca o promovare a mobilității, oferind utilizatorilor un sentiment de încredere în sine și dându-le impresia că sunt acceptați într-o gamă largă de noi contexte.

Cu toate acestea, îmbunătățirile reale în materie de mobilitate și incluziune necesită includerea mai multor limbi, inclusiv a limbii proprii, precum și a limbilor locale/naționale întâlnite în programele de mobilitate internațională.

Ilustrații și dovezi

O limbă comună este cu siguranță necesară între un

1 Pentru detalii privind sistemele de învățare multilingve și multiculturale, a se vedea IntlUni www.intluni.eu

student internațional nou sosit și mediul său – adică înainte de a fi posibilă comunicarea în limba locală sau națională. Acest lucru este, de asemenea, necesar pentru interacțiunea internațională. Cu toate acestea, funcțiile sale trebuie calibrate cu atenție. La publicarea rezultatelor cercetării, este necesar să se publice pentru un cititor internațional; în același timp, este important să se publice în limbile locale/naționale, astfel încât rezultatele științifice și tehnologice să poată ajunge la comunitatea care le finanțează și, în funcție de subiect, să aibă un impact contextual. În plus, aceasta este singura modalitate de a evita pierderea domeniului pentru limbile în cauză – având în vedere că pierderea domeniului poate fi un precursor al pierderii parțiale a limbilor.

O neînțelegere comună determină adesea administratorii învățământului superior să decidă că activitățile internaționale de predare și cercetare ar trebui să fie întotdeauna în limba engleză, presupunând, în general, că acest lucru le conferă un statut. Cazul bine-cunoscut al „totul în limba engleză” regula a Politecnico Milano ilustrează această tendință, și multe alte exemple pot fi găsite pe site-urile universităților din țările care nu vorbesc limba engleză care promovează programe în limba engleză². Agenția Campus France promovează învățământul superior francez, spunând „Prin urmare, nu mai este necesar să se vorbească fluent franceză pentru a studia în Franța”³. Această afirmație dezvăluie unde este adevărata problemă: instituțiile de învățământ superior „vând” ideea că limbile sunt coduri interschimbabile.

Cu toate acestea, cunoștințele se dobândesc, se construiesc și se transferă prin limbi străine. Sălile de clasă universitare sunt adesea făcute artificial monolingv. Limbile locale/naționale și de patrimoniu sunt, în general, considerate nerelevante din punct de vedere științific, iar impactul activității învățământului superior asupra contextului local pare adesea subestimat sau ignorat. Aici sunt exemple de ceea ce Skutnabb-Kangas (1988): 13) numește „lingvism”, un set de „ideologii, structuri și practici care sunt utilizate pentru

2 Cu toate acestea, la 29 ianuarie 2018, Consiglio di Stato italian a hotărât că planul Politecnico de a oferi anumite cursuri numai în limba engleză era neconstituțional; a se vedea www.giustizia-amministrativa.it/cdsintra/cdsintra/AmministrazionePortale/DocumentViewer/index.html?ddocname=6RRRYBGTYVS7DABC5SMN-SYVZUQ&q

3 www.campusfrance.org/en/page/programs-taught-English

a legitima, realiza, reglementa și reproduce o distribuție inegală a puterii și resurselor (materiale și imateriale) între grupurile definite pe bază de limbă”.

Luarea în considerare a anualelor lingvistice ale diferiților actori prin conferințe multilingve, abordări intercomprehensive și/sau strategii de traducere, care utilizează cuvinte sau expresii din alte limbi în conversație, permit utilizarea unor limbi diferite în funcție de nevoile și obiectivele specifice ale contextului (predare și învățare, diseminare locală și națională, comunicare internațională etc.). Utilizarea diferitelor limbi facilitează accesul la concepte și cunoștințe, deoarece competența lingvistică este o condiție a competenței conținutului. Acest lucru este demonstrat, de exemplu, de Dukhan et al. (2016) în studiul impactului limbii materne asupra luării de note în timpul prelegerilor și rezultatelor școlare în primul an de studiu.

Utilizarea sporită a sprijinului lingvistic online Erasmus (OLS) este un prim pas posibil către îmbunătățirea competențelor multilingve. Această competență poate fi consultată și consolidată prin utilizarea cadrului conceptual elaborat în cadrul proiectului MAGICC (www.magicc.eu), care propune nu numai o scară de competențe (sub forma unui set de descriptori), ci și scenarii pentru dezvoltarea competențelor multilingve.

Mai multe studii de caz realizate în cadrul proiectului MIME contribuie la înțelegerea impactului utilizării diferitelor limbi în procesul de dobândire a cunoștințelor. Rezultatele acestora arată că, atunci când munca în sălile de clasă sau în laboratoarele de cercetare se desfășoară în LMS reale (de exemplu, utilizarea de limbi diferite în grupuri de lucru pentru a rezolva problemele), cunoștințele sunt dezvoltate și ușor dobândite în diferite perspective, care sunt verbale în diferite limbi.

Implicații politice

Învățământul superior trebuie să fie multilingv, deoarece diversitatea lingvistică este un avantaj și o educație cu adevărat multiculturală nu trebuie redusă la practici monolingve. Competența multilingvă ar trebui promovată în cadrul politicilor lingvistice din învățământul superior (HELP) concepute în abordări orientate spre context și incluzând strategii de menținere a unui echilibru între o lingua franca (inclusiv predarea în limba engleză) și predarea în limbile locale/naționale, ceea ce ar permite, de asemenea, studenților și personalului să aibă acces la propriile repertorii lingvistice.

Referințe și aprofundare

Skutnabb-Kangas, T. (1988). Multilingvismul și educația copiilor minoritari. În Skutnabb-Kangas, T. & Cummins, J. (Eds.), *Educație minoritară: de la rușine la luptă* (p. 9-44). Clevedon, Avon: Chestiuni multilingve.

Dukhan S., Cameron A., & Brenner E. (2016). Impactul limbii materne asupra construcției de note și a performanței academice din primul an. *Jurnalul Științei din Africa de Sud*, 112. doi.org/10.17159/sajs.2016/20160037

Preisler, B. et al (Ed.) (2011). *Limba și învățarea în universitatea internațională. De la uniformitatea engleză la diversitate și hibriditate*. Bristol: Aspecte multilingve

Ushioda, E. (2017). Impactul limbii engleze globale asupra motivației de a învăța alte limbi. Spre un sine multilingv ideal. *Jurnalul lingvistic modern*, 101, 469-482.

Traducere, tehnologii lingvistice și strategii alternative

- 54 Va înlocui traducerea automată a traducătorilor umani? 144
- 55 Ce este intercomprehenșiunea și pentru ce este? 146
- 56 Serviciile de traducere și interpretare reduc stimulentele pentru învățarea limbilor gazdă? 148
- 57 Ar trebui să promovăm o limbă planificată, cum ar fi Esperanto ca lingua franca internațională? 150
- 58 Ar trebui să se utilizeze traducerea automată în serviciile publice? 152
- 59 În cazul în care limba engleză, ca lingua franca, să fie disponibile în mai multe soiuri? 154
- 60 Care sunt abordările lingvistice adecvate pentru a răspunde nevoilor lingvistice ale pensionarilor mobili? 156
- 61 Cum poate fi utilizată intercomprehenșiunea în contexte profesionale? 158
- 62 Care sunt cele mai bune moduri de a lucra cu traducere automată? 160
- 63 Cine ar trebui să lucreze ca interpret sau traducător? 162
- 64 Cum și când ar trebui furnizate servicii de traducere și interpretare migranților nou-veniți? 164

54 Traducerea automată va înlocui traducătorii umani?

Anthony Pym, Universitat Rovira i Virgili

Pe măsură ce calitatea traducerii automate se îmbunătățește, politicile noastre ar trebui să fie fără traducători umani? Unii comentatori prezice sosirea „singularității”, care ar fi momentul în care computerele ar înlocui creierul uman. Însăși noțiunea de „singularitate” este contestată, dar dacă se întâmplă, va fi momentul în care politicile noastre vor trebui să se bazeze mai degrabă pe mașini decât pe oameni? Există mai multe motive pentru care acest lucru nu se va întâmpla în curând. Dar motivele populare nu sunt cele mai corecte.

Cene spune cercetarea?

În primul rând, din punct de vedere pur tehnic, problema sistemelor actuale de traducere automată nu este atât capacitatea lor de prelucrare, cât bazele de date pe care funcționează. În zone foarte înguste, cum ar fi manuale pentru mașini mari, nu există nici o problemă păstrarea listei de termeni și relații stabile și curate. Cu toate acestea, în orice domeniu deschis, este foarte dificil să se asigure fiabilitatea bazelor de date, în special atunci când utilizatorii publică rezultatele traducerii automate ca și cum ar fi o traducere umană, iar erorile sunt apoi reinjectate în baza de date deschisă. Utilizatorii slab informați pot reduce inteligența mașinii.

În al doilea rând, se pune problema cererii de pe piață. Piața mondială a traducerilor profesionale a crescut constant, alături de creșterea generală a mobilității interculturale a persoanelor și a produselor. Aceasta în ciuda creșterii limbii engleze ca lingua franca, a disponibilității traducerii automate și a utilizării sporite a traducerii voluntare („crowdsourcing”). Pe măsură ce globalizarea sporește cererea globală de traduceri, traducerea automată este utilizată în situații cu risc scăzut în care beneficiile nu justifică costul unui traducător uman.

În prezent, mașinile nu elimină munca traducătorilor; ei fac treaba pentru care traducătorii sunt prea scumpi. Un fenomen similar pare să se aplice interpretării: nu există încă nicio dovadă că traducerea automată orală utilizată în Skype Translator, de exemplu, îi privează pe interpreții profesioniști de activitatea lor. În toate aceste cazuri, tehnologiile cresc doar volumul traducerilor.

În al treilea rând, natura traducerii profesionale se schimbă, deoarece un nou tip de prestare de servicii lingvistice se îndepărtează de traducerea la carte. Traducătorul uman (sau interpretul) devine garant al calității în situații cu risc ridicat. Traducătorii trec nu numai la o anumită cantitate de post-editare, ci și la servicii de rescriere și consultare interculturală, unde pot oferi niveluri de fiabilitate și adaptare pentru care traducerea automată nu a fost niciodată concepută.

Singurul dezavantaj îl reprezintă gama relativ limitată de limbi pentru care sunt disponibile baze de date electronice și alte resurse sau cel puțin disponibile la un nivel care face ca traducerea automată să fie viabilă. Limbile coloniale mari sunt bine servite, iar aproximativ 90 sunt în prezent numite ca fiind disponibile pentru sistemele online majore, dar multe limbi mici de imigrare și simplu nu au resursele electronice necesare pentru traducerea automată, în unele cazuri din scrierea codificată. Prin urmare, vorbitorii de limbi mai mici sunt obligați să lucreze într-o limbă mai largă, combinând efectiv traducerea automată cu medierea prin lingua franca.

Ilustrare și dovadă

Ne putem distra cu traducere automată. După cum se poate vedea mai jos, cântecul *lui* Luis Fonsi Despachito, redat în limba engleză de un sistem bazat pe transfer 2014, probabil nu va ajuta la seduce pe nimeni, dar un sistem bazat pe neuroni 2017 ar putea.

Deși erorile de benzi desenate utilizate în mod obișnuit pentru a sugera că mașinile nu se vor traduce niciodată ca oamenii, sistemul de traducere pe al care funcționează din februarie 2017 este mult mai bun, iar redarea orală se îmbunătățește și pe Skype Translator. Așa că ne putem distra, dar traducerea automată necesită acum o atenție serioasă.

Implicații politice

Prin urmare, politicile de îmbunătățire a multilingvistului pot integra traducerea automată în modul următor.

1. Să se asigure că utilizările și limitările traducerii automate sunt predate în cadrul formării generale de limbi străine.
2. Încurajarea formării traducătorilor în ceea ce privește tehnicile de comunicare care integrează traducerea automată, inclusiv nu numai preeditarea și posteditarea,

ci și competențele care promovează fiabilitatea.

3. Sprijinirea dezvoltării resurselor electronice în limbi mai puțin răspândite.

Referințe și aprofundare

Turovsky, B. (2016). *Zece ani de la Google Translate*. goo.gl/TjnUWk. Accesat în mai 2017.

van Rensburg, A., Snyman, C. & Lotz, S. (2012). Aplicarea Google Translate într-un mediu de învățământ superior: Produse de traducere evaluate. *Lingvistica sud-africană și studiile lingvistice aplicate*, 30, 511-524.

Wilks, Y. (2009). *Mașină de tradus. Domeniul său de aplicare și limitele*. New York: În Springer.

Cântec original	Altavista Babelfish (2014)	Traducere Google (2017)	Altă traducere?
Despacito	Încet	Încet	
Quiero desnudarte a besos despacito	Vreau să mă dezbrac să mă sărut încet.	Vreau să te sărut încet.	
Firmo in las paredes de tu laberinto	Semnat pe pereții labirintului tău	Semnează pe pereții labirintului tău	
Y hacer de tu cuerpo todo un manuscrito	Și fă-ți corpul printr-un manuscrit	Și fă-ți tot corpul un manuscrit.	

55 Ce este intercomprehension și pentru ce este?

Machteld Meulleman, Alice Fiorentino, Universitatea din Reims Champagne-Ardenne

Înțelegerea (numită și *multilingvism receptiv* sau *linguareceptivă*) are loc atunci când oamenii comunică între ei, vorbesc propria limbă, înțelegându-și limba. Acest lucru este posibil atunci când vorbitorii au învățat cealaltă limbă într-o anumită măsură sau atunci când limbile sunt reciproc inteligibile, adică atunci când sunt suficient de similare pentru a permite un anumit grad de înțelegere reciprocă spontană (Gooskens & van Heuven 2017). În general, intercomprehensiunea funcționează cel mai bine atunci când limbile materne ale vorbitorilor sunt apropiate unul de celălalt în ceea ce privește vocabularul, morfologia și sintaxa, cum ar fi italiană și franceză sau cehă și slovacă. Înțelegerea este larg răspândită și bine studiată în contexte bilingve sau multilingve stabile, cum ar fi familiile de imigranți sau regiunile de frontieră (de exemplu, Scandinavia). Cu toate acestea, în ceea ce privește interacțiunile cu sau între cetățenii mobili, potențialul său este încă departe de a fi exploatat.

Ce ne spune cercetarea?

Potrivit Braunmüller și Ferraresi (2003), ascensiunea statului național monolingv a dus la utilizarea mai puțin frecventă a înțelegerii și ignoranței de către publicul larg. Cu toate acestea, este de așteptat ca înțelegerea să devină mai frecventă în contextele multilingve ale societății europene și se presupune că utilizarea sa spontană este mult mai frecventă decât se presupune în general.

Înțelegerea intercomprehensivă s-a dovedit a fi unul dintre *cele mai echitabile moduri de comunicare multilingve*, deoarece permite tuturor să vorbească limba lor.

Având în vedere că este nevoie de mai puțin timp pentru a dobândi mai degrabă competențe receptive decât productive (în special într-o limbă care aparține aceleiași familii de limbi), înțelegerea este, de asemenea, o alegere rațională de mediere pentru persoanele care călătoresc adesea sau se mută dintr-o țară în alta; dezvoltarea competențelor de citire este adesea pe primul loc, încurajând progresul în ceea ce privește alte competențe. În plus, intercomprehensiunea permite interacțiuni cu adevărat interculturale, deoarece ambii vorbitori se adaptează unii la alții.

Ilustrare și dovadă

În ultimii 20 de ani, mai multe proiecte de cercetare, inclusiv unele finanțate de Comisia Europeană (de exemplu, EuRom4, EuroCom), au examinat multe

aspecte ale înțelegerii și au condus la elaborarea de materiale didactice specializate pentru profesorii de limbi străine sau pentru cei care învață limbi străine. Cu toate acestea, mai multe aspecte necesită o analiză suplimentară, cum ar fi condițiile pentru utilizarea spontană a înțelegerii de către cetățenii cu un grad ridicat de mobilitate, fără o formare lingvistică specifică. Din acest motiv, proiectul MIME și-a concentrat studiile empirice asupra înțelegerii în două contexte multilingve foarte specifice.

Studiul nostru principal s-a axat pe familiile italiene care adoptaseră un copil care nu vorbea limba italiană. Observarea a două familii italiene care au adoptat un copil din Chile a arătat că înțelegerea a fost utilizată spontan de toți membrii familiei. Atunci când au fost întrebați despre acest lucru, părinții au declarat că preferă să se înțeleagă mai bine decât alte strategii, deoarece le permite să se exprime cu exactitate.

Tatăl: Sunt genul de persoană care preferă să vorbească, adică vorbește limba mea [...] pentru că mă face să mă simt ca și cum aș înțelege.

Desigur, acuratețea poate fi comunicată numai în cazul în care limbile permit un grad suficient de inteligibilitate reciprocă, ca în cazul Spaniei și al Italiei. În plus, este necesară o bună cooperare pentru ca înțelegerea orală să funcționeze. Părinții au menționat că și-au adaptat mai întâi discursul pentru a facilita înțelegerea reciprocă și a adopta o atitudine favorabilă incluziunii. În contextul adopției de copii, înțelegerea reciprocă permite participarea egală a tuturor membrilor familiei, ceea ce consolidează legăturile de familie.

Un alt studiu al limbilor utilizate de profesioniștii din fotbalul internațional din Franța indică faptul că utilizarea intercomprehensiunii este adesea luată în considerare cu suspiciune. Antrenorul argentinian de fotbal Marcelo Bielsa, de exemplu, care folosește interpretarea consecutivă la conferințele de presă, a fost chestionat de un jurnalist cu privire la abilitățile sale de înțelegere, sugerând că abilitățile sale lingvistice parțiale demonstrează o lipsă de dorință de a vorbi franceza.

Jurnalist (în limba franceză): Cum înțelegeți uneori întrebările în franceză fără să vorbiți limba noastră? (Traducere în spaniolă)

Marcelo Bielsa (în spaniolă): *Pentru că mă tem de ridicol și mă ridiculizez. (Traducere în franceză)*

Jurnalist (în limba franceză): *Sezonul următor, vei vorbi franceza mai bine. (Traducere în limba spaniolă)*

Marcelo Bielsa (în spaniolă): *O să vedem. (Traducere franceză)*

Deși intercomprehenșiunea este utilizată pe scară largă și foarte apreciată în contexte informale, ea rămâne mai puțin acceptată în contexte profesionale. Din fericire, studiile de contexte profesionale arată că cu cât se utilizează mai multă intercomprehenșiune, cu atât este mai acceptată (Berthele & Wittlin 2013).

Implicații politice

Un sprijin politic puternic este esențial pentru a trece de la o posibilă inteligibilitate reciprocă la o înțelegere reală între vorbitori. Se pot propune următoarele inițiative:

1. Sensibilizarea cu privire la faptul că numeroasele asemănări formale între limbile conexe permit accesul direct la informații.
2. Să reasigure oamenii cu privire la abilitățile lor spontane de intercomprehenșiune și să îi încurajeze să își consolideze aceste competențe prin practică sau formare.
3. Încurajarea vorbitorilor implicați în interacțiuni față în față să se exprime în limbile pe care le cunosc cel mai bine, ori de câte ori sunt capabili să se înțeleagă

suficient între ei (fie pentru că stăpânesc o limbă strâns legată, fie pentru că au o anumită cunoaștere pasivă a limbii celuilalt sau o combinație a celor două).

Referințe și aprofundare

Berthele, R. & Wittlin, G. (2013). Multilingvismul receptiv în armata elvețiană. *Jurnalul Internațional de Multilingvism*, 10(2), 181-195.

Blanc-Benveniste, C. (Ed.) (1997). *EuRom4: Metoda de predare simultană a limbilor romanice*. Firenze: Nuova Italia.

Braunmüller, K. & Ferraresi, G. (2003). *Aspecte ale multilingvismului în istoria limbilor europene*. Amsterdam: John Benjamins.

Escudé, P. & Janin, P. (2010). *Punctul cu privire la intercomprehenșiune, cheia plurilingvismului*. Paris: Cle International.

Gooskens, C. & van Heuven, V. (2017). Măsurarea inteligibilității interlingvistice în grupurile de limbi germanice, romanice și slave. *Comunicare discurs*, 89, 25-36.

Klein, H. G., I. Galinska-Inacio, D. Rutke, T. Stahlhofen & K. Wegner (2004). *EuroComOnline – Internetskurs zum Erwerb rezeptiver Kompetenzen in Italienisch – Rumänisch – Spanisch*. eurocom.httc.de/index.php

56 Serviciile de traducere și interpretare reduc stimulentele pentru învățarea limbilor gazdă?

Nike K. Pokorn, Jaka Čibej, Univerza/Ljubljani

Odată cu creșterea imigrației, dezbateră publică din unele țări gazdă a început să coreleze serviciile de traducere și interpretare cu incapacitatea de a include nou-veniții întindința inguistă dominantă. Această convingere a fost detectată în Statele Unite (Schuck 2009: 162, 170) și Regatul Unit (Schäffner 2009). Argumente similare împotriva traducerii și interpretării pot fi găsite în discursul politic. De exemplu, în 2007, secretarul de stat pentru comunități și administrații locale din Regatul Unit, Ruth Kelly (2007), a susținut că furnizarea de servicii de traducere și interpretare a afectat în mod negativ stimulentele imigranților de a învăța limba engleză, deoarece servește drept o cârjă care le prelungește dependența de limba lor maternă. În 2015, secretarul britanic al Comunităților Eric Pickles a declarat că "consiliile trebuie să înceteze risipa banilor contribuabililor prin traducerea în limbi străine. Lo traducere împiedică oamenii să se integreze în societatea britanică" (raportat în Daily Mail Online, 10 ianuarie 2015).

Niciuna dintre aceste afirmații nu se bazează pe dovezi empirice și nu a fost stabilită nicio legătură cauzală între furnizarea serviciilor de interpretare și traducere și refuzul de a învăța limba gazdă.

Ce ne spune cercetarea?

Un studiu longitudinal a fost efectuat în Slovenia în rândul unui grup de imigranți recenți cu servicii gratuite de interpretare și traducere, precum și cursuri gratuite de limbă slovenă. A fost utilizat un chestionar pentru a identifica profilurile lingvistice ale 127 de rezidenți din centrele solicitanților de azil, în timp ce datele calitative au fost obținute prin interviuri semistructurate cu 38 de solicitanți de azil.

Rezultatele de mai jos resping ipoteza conform căreia traducerea și interpretarea împiedică includerea.

► Traducerea și interpretarea nu sunt strategiile de comunicare preferate. Migranții recenți sau nou-veniții preferă să utilizeze alte strategii de comunicare, cel mai adesea engleza, cum ar fi lingua franca sau limba locală, odată ce o stăpânesc. Doar 10 % dintre respondenți nu au avut de ales decât să utilizeze interpreți în viața lor de zi cu zi în țara gazdă. Cu toate acestea, majoritatea respondenților (87 %) au subliniat că au nevoie de sprijinul interpreților și al traducătorilor în situații cu risc ridicat în comunitățile juridice,

polițienești, administrative și medicale.

► Migranții percep traducerea și interpretarea ca o soluție temporară. Majoritatea (61 %) consideră, de fapt, traducătorii și interpreții ca pe un obstacol, limitând comunicarea lor independentă cu noul mediu. De fapt, atunci când li se cere să-și imagineze un scenariu în care să poată primi întotdeauna asistență din partea unui interpret calificat atunci când doresc, toți au spus că ar prefera să învețe limba gazdă.

► Pe lângă faptul că se simt inconfortabil și dependent atunci când apelează la un mediator, unii migranți (31 %) au declarat că nu au întotdeauna încredere în interpreți și traducători pentru a transmite tot ceea ce doresc să exprime.

► Studiul nostru nu a identificat nicio corelație între furnizarea de servicii de traducere și interpretare de către stat și orice factor de descurajare a învățării limbii gazdă. Aproximativ 95 % dintre respondenți au afirmat că este important să se cunoască limba locală atunci când se caută un loc de muncă și se construiesc relații.

Dintre cei care au fost în Slovenia de mai mult de șase luni, toți au urmat un curs de slovenă finanțat de stat, iar o treime au ajuns într-un punct în care au putut participa la interviul sloven.

Ilustrare și dovadă

Prin urmare, Curtea nu a identificat nicio relație negativă între furnizarea de servicii de traducere și interpretare și motivația solicitanților de azil de a învăța limba dominantă a țării gazdă.

Implicații politice

Prin urmare, factorii de decizie politică ar trebui să țină seama de următoarele puncte.

► Politici specifice de traducere pot fi concepute pentru diferite grupuri de migranți.

► Statul ar trebui să ofere servicii de traducere și interpretare de înaltă calitate migranților nou-veniți, în special în situații cu risc ridicat și la începutul șederii lor.

► Formarea interpreților de înaltă calitate este necesară pentru combinațiile lingvistice principale.

► Pentru a preda limba gazdă, ar trebui oferite cursuri de limbi străine continue și gratuite.

Referințe și aprofundare

Kelly, R. (2007). Transcrierea interviului cu Ruth Kelly, secretar de stat pentru comunități și administrație locală, de Jon Sopel la emisiunea Politică, BBC NEWS, duminică, 10 iunie 2006. Accesat la 6 aprilie 2018.

news.bbc.co.uk/go/pr/fr/-/2/hi/programmes/politics_show/6725673.stm

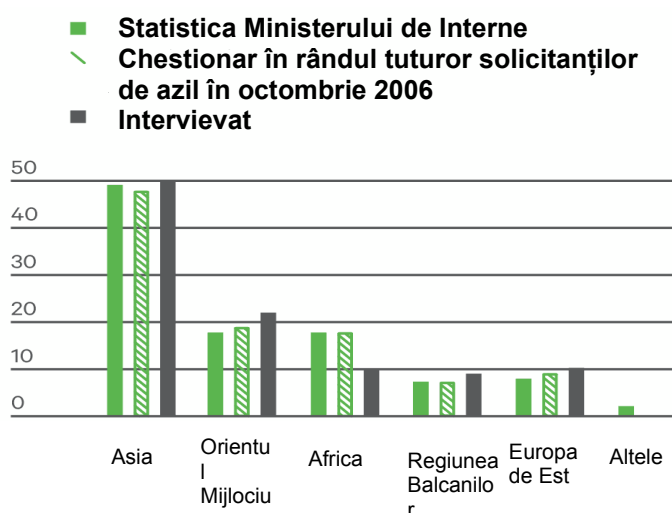
Pokorn, N. K. & J. Čibej (2017). Interpretare și

incluziune lingvistică – prieteni sau dușmani? Rezultatele unui studiu de teren. *Traducătorul*. (Publicul online: 24 noiembrie 2017), [doi:10.1080/13556509.2017.1396406](https://doi.org/10.1080/13556509.2017.1396406)

Schäffner, C. (2009). Are Traducere Hinder Integrare? *Forumul*, 7, 99-122.

Schuck, P. H. (2009). Încorporarea imigranților în Statele Unite după 9/11: Doi pași înainte, un pas înapoi. În J. L. Hochschild, J. H. Mollenkopf (Eds): *Aducerea străinilor în: Perspective transatlantice privind încorporarea politică a imigranților* (p. 158-175). Itaca și Londra: Cornell University Press.

Origine geografică a intervizării WE COMPARED LA POPULAREA GLOBALĂ a DEMANERILOR ASILE ÎN REPUBLICA SLOVENIEI (2013-2016, N=1585, date furnizate de Ministerul de Interne) ȘI POPULARE ÎN DEMANDORILE SLOVENE ÎN OCTOMBRE 2016 (date colectate printr-un chestionar de 107 solicitanți de azil, reprezentând 47 % din cei 243 rezidenți în centrele de azil slovene)

57 Ar trebui să promovăm o limbă planificată, cum ar fi Esperantoca lingua franca internațională?

Sabine Fiedler, Cyril Brosch, Universitatea din Leipzig

Statutul sociolingvistic al limbii internaționale Esperanto sugerează că o limbă planificată poate fi un mijloc eficient de comunicare la fel ca orice limbă etnică (sau „naturală”). În ciuda celor 130 de ani de istorie, Esperanto nu este subiectul cercetării lingvistice la fel de grave ca alte limbi, iar dobândirea sa nu este încurajată cu aceeași intensitate.

Cefacem să cercetăm?

Potrivit etnologului, o referință frecvent utilizată în limbile moderne, Esperanto este a doua limbă a 2 milioane de oameni (a se vedea, de asemenea, Wandel 2015); alte estimări sugerează doar 100 000 de vorbitori. Din mai 2015, peste 1,6 milioane de persoane au început să învețe limba pe platforma de internet Duolingo. Experiența arată că, datorită transparenței structurii sale morfosyntaxice, Esperanto este mult mai ușor de învățat decât alte limbi străine (a se vedea, de exemplu, Piron 2006: 2489), deși acest lucru este dificil de confirmat în studiile controlate. Am studiat utilizarea Esperanto ca lingua franca în cazurile de mobilitate pe termen lung și mediu (cu accent pe familiile vorbitoare de Esperanto) și utilizarea sa ca limbă de afaceri într-un ONG internațional din Slovacia (a se vedea Fiedler & Brosch 2018). Rezultatele noastre sugerează că limbajul planificat poate funcționa ca un mijloc eficient și expresiv de comunicare interculturală, permițând un grad ridicat de incluziune. Participanții la studiul nostru privind ONG-urile (în special stagiarilor și voluntarii care lucrează pentru Serviciul european de voluntariat) au confirmat ușurința învățării limbilor străine într-un timp relativ scurt.

În timp ce unii dintre voluntarii care lucrează în ONG-ul cunoșteau Esperanto înainte de stagiile lor de 6 sau 12 luni, alții nu au început să-l învețe până când nu au decis să lucreze acolo.

Un alt rezultat interesant a fost faptul că cadrul profesional al ONG-ului, care a inclus angajați și stagiați din șase limbi materne diferite, s-a caracterizat prin practici multilingve care s-au schimbat în funcție de situația comunicativă și de participanți: Esperanto a fost utilizat în aproximativ 80 % din toate interacțiunile la locul de muncă și, de asemenea, în comunicarea personală în timpul pauzelor de prânz, în timp ce în restul timpului s-au folosit limba locală, slovacă și engleză ca lingua franca. În plus, interviurile noastre au constatat că o serie de vorbitori au declarat că se

confruntă cu efectul propedeutic al Esperanto, adică achiziționarea cu succes a Esperanto i-a ajutat să învețe alte limbi străine. Aceste rezultate arată că adoptarea unei limbi planificate nu înseamnă neapărat o devalorizare a altor limbi.

Ilustrații și dovezi

Cunoașterea limbii planificate a facilitat dobândirea ulterioară a altor limbi, inclusiv învățarea limbii locale după stabilirea într-o nouă țară gazdă cu o familie în limba spaniolă:

E spēRantooajutat mult la stimularea abilității mele de a vorbi în general, nicimăcar nu aș fi încercat să învăț limba maghiară dacă nu aș fi avut un manual Esperanto pentru a învăța limba maghiară, ceea ce mi-ar fi făcut mai ușor.

Esperanto s-a dovedit a fi o limbă vie cu un mare potențial ca mijloc eficient de comunicare în diverse domenii. Este folosit în conversația zilnică, ca limbă pentru o utilizare specifică și ca mediu de literatură originală și tradusă. Este limba cea mai de succes dintre cele peste 1.000 de proiecte lingvistice construite. Acest lucru se datorează parțial proprietăților sale structurale: un sistem productiv de formarea cuvintelor, sintaxă flexibilă și o reducere a complexității și excepțiilor, toate fără pierderea expresivității. Dar succesul lui Esperanto se datorează în principal factorilor extralingvistici: limba a găsit o comunitate de vorbitori suficient de diversificată și creativă pentru a asigura dezvoltarea și diseminarea sa durabilă. În aprilie 2012, Esperanto a fost adăugat la limbile Google Translate, iar dezvoltarea Wikipedia (Esperanto Wikipedia) este în curs de desfășurare, cu peste 240.000 de articole în decembrie 2017. Pușinii vorbitori nativi ai Esperanto (aproximativ 1.000 de persoane) nu impun standarde lingvistice, ceea ce înseamnă că toți vorbitorii pot comunica pe picior de egalitate.

Din aceste motive, sistemele de învățământ nu ar trebui să ignore Esperanto, ci mai degrabă să își reconsidere potențialul ca limbă de comunicare egală cu cea a limbilor naturale. S-ar putea depune eforturi pentru a asigura instruirea în limba planificată, alături de alte cursuri de limbi străine.

Implicații politice

1. Limbile planificate și interlingvistice (studiul limbilor planificate) ar trebui definite ca domenii de predare și cercetare în universități.
2. Ar trebui create materiale didactice profesionale pentru predarea Esperanto în școli.
3. Esperanto ar trebui să fie oferită ca limbă străină în școlile selectate din întreaga Europă, ca parte a unei abordări coordonate pentru determinarea valorii sale pe termen lung la scară largă. Acest lucru ar necesita cursuri de formare a cadrelor didactice pentru fiecare școală participantă, cu standarde care să garanteze calitatea predării, ca și în cazul altor limbi străine.

Referințe și aprofundare

- Brosch, C. (2018). Esperanto als Mittlersprache bei längerfristiger Mobilität. În S. Fiedler & C. Brosch (Eds.), *Flucht, Exil, Migrație – sprachliche Herausforderungen*. Leipzig: Leipziger Universitätsverlag, 69-90.
- Brosch, C. & Fiedler, S. (2017). Der spezifische Beitrag des Esperanto zum propädeutischen Effekt beim fremdsprachenlernen (mit Schwerpunkt auf der Erwachsenenphase). În C. Brosch & S. Fiedler (Eds.), *Jahrbuch der Gesellschaft für Interlinguistik*, 11-38.
- Fiedler, S. & Brosch, C. (2018). Esperanto – o lingua franca în uz: Un studiu de caz privind un ONG educațional. *Probleme lingvistice & amp; Planificarea limbajului*, 42, 194-219.
- Pereltsvaig, A. (2017). *Studii Esperantice: Stadiul actual al articolului*. Publicație on-line: www.esperantic.org/en/research/state-of-the-art/
- Piron, C. (2006). Alegerea unei limbi oficiale/Wahl Einer Amtssprache. În cauza U. Ammon et al. (Eds.). *Sociolingvistică/Soziolinguistik. Un manual internațional al științei limbii și societății/Ein internationales Handbuch zur Wissenschaft von Sprache und Gesellschaft* Vol. 3/3. Teilband (p. 2484-2493). Berlin/New York: de Gruyter.
- Wandel, A. (2015). Cât de mulți oameni vorbesc esperanto? *Esperanto pe Web. Descrierea interdisciplinară a sistemelor complexe*, 13, 318-321.

58 Ar trebui să se utilizeze traducerea automată în serviciile publice?

Anthony Pym, Universitat Rovira i Virgili

Traducerea automată (TA) este de obicei disponibilă în formate online gratuite, dintre care cele mai importante sunt gestionate de cele mai mari companii IT din lume, cu sediul în Statele Unite ale Americii. Există o opinie larg răspândită că traducerea furnizată de aceste sisteme sunt eronate și nedemne de încredere și ar trebui evitate în toate circumstanțele. Cu toate acestea, mulți oameni folosesc aceste servicii online în mod consecvent și știu cum să integreze rezultatele în alte strategii de comunicare. Întrebarea nu este dacă traducerea automată poate fi utilizată, ci cum și când poate fi utilizată.

Ce ne spune cercetarea?

Un sondaj privind utilizarea asistenței tehnice în serviciile publice arată două tipuri de situații și sunt fundamental diferite.

În primul scenariu, un text fix (text oficial sau, eventual, un site web) este alimentat de un sistem gratuit de traducere automată online sau butoanele sunt furnizate online, astfel încât utilizatorii să poată face acest lucru ei înșiși. Rezultatul este o traducere scrisă care conține erori. Nu veți vedea aceste erori dacă nu cunoașteți limba; erorile nu pot fi mortale; dare aici. În multe cazuri, utilizatorul va fi capabil să înțeleagă conținutul site-ului web sau al documentului, dar vor exista aproape sigur consecințe negative.

1. Utilizatorul va considera că limba sa nu este respectată, ceea ce poate avea consecințe negative asupra sentimentului său de incluziune socială.
2. Există efecte negative asupra imaginii mărcii serviciului public în cauză.
3. Deși ideile generale sunt împărtășite, utilizatorul tinde să dezvolte neîncredere rațională în detalii, ceea ce înseamnă că toate informațiile cheie sau cu risc ridicat sunt adesea pur și simplu neprelucrate sau trebuie urmate de alte canale.
4. În situațiile cele mai nefavorabile, nu în ultimul rând în ceea ce privește serviciile de sănătate, informațiile cu grad ridicat de risc ar putea fi considerate și luate în considerare, cu consecințe potențial dezastruoase.

Într-un al doilea scenariu, utilizatorii înșiși aleg traducerea automată într-o limbă care nu este

disponibilă în alt mod și care sunt avertizați cu privire la riscurile asociate. Un site internet al serviciilor de sănătate ar putea face acest lucru, de exemplu, pentru a prezenta o listă de numere de telefon care pot fi utilizate pentru asistență ulterioară (a se vedea Liddicoat și Hale 2015), o situație cu risc scăzut în care traducerea automată este cu siguranță mai bună decât nimic.

Ilustrații și dovezi

Atunci când traducerea automată se aplică situațiilor specializate, cum ar fi consultațiile medicale, se poate proceda prin împărțirea dialogului în scripturi închise, cu un număr limitat de opțiuni la fiecare etapă. Acest lucru poate funcționa destul de bine, atâta timp cât dialogul rămâne în script, după cum se poate vedea într-un traducător medical specializat, care poate fi descărcat gratuit. De îndatăce părăsim scenariul închis, sunt necesare alte soluții.

Studiile noastre de caz MIME din Tarragona, Leipzig și Ljubljana au arătat că imigranții recent și solicitanții de azil utilizează traducerea automată online pentru a se pregăti pentru evenimente importante, cum ar fi vizitarea medicului.

Ei ajung astfel la conversație cu cel puțin o înțelegere a termenilor care vor fi folosiți și a lucrurilor care vor fi spuse. În astfel de situații, traducerea automată nu este pur și simplu „mai bună decât nimic”. Acesta este un ajutor real de utilizat în combinație cu alte strategii de mediere: Lingua franca, intercomprehenșiune, utilizarea limbii gazdă. În acest tip de situație, utilizarea traducerii automate nu este doar legitimă, ci merită să fie cultivată și instruită în mod specific.

Implicații politice

Implicațiile politice sunt următoarele:

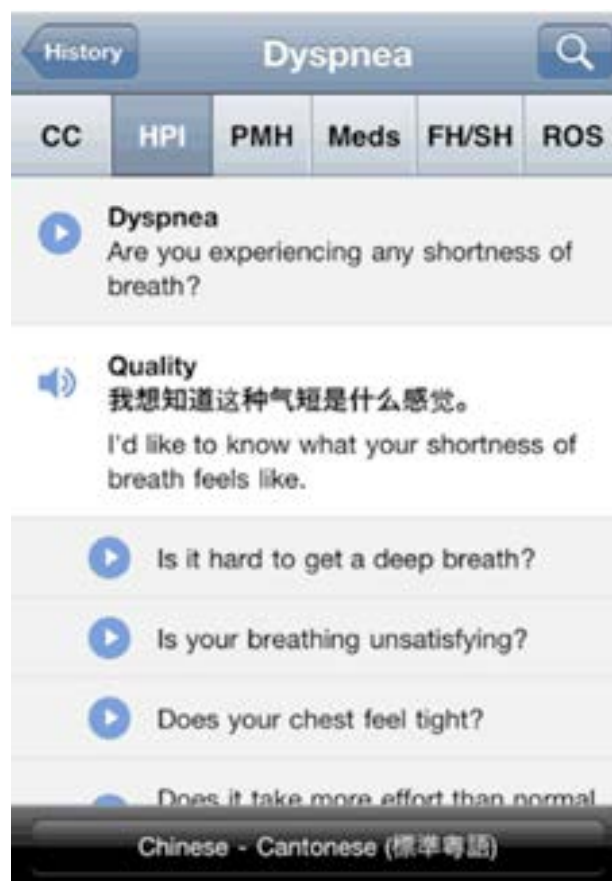
1. În general, traducerea automată nu ar trebui să fie utilizată de furnizorii de servicii decât dacă este asociată cu alte strategii de comunicare (pre-editare, post-edite). Acest lucru este valabil în special pentru situațiile cu risc ridicat.
2. În același timp, linkurile către traducerea automată aleasă de utilizator pot fi utilizate pentru situații cu risc scăzut și pentru limbi în care este probabil ca nicio traducere umană să nu fie furnizată. Traducerea

automată nu poate fi considerată în niciun caz un substitut pentru o traducere de către un profesionist calificat.

3. Furnizorii de servicii ar trebui să recunoască faptul că mulți dintre clienții lor utilizează traducerea automată, fiind pe deplin conștienți de limitările acesteia și prin combinații de succes cu alte soluții de mediere. Nu ar trebui să existe nicio încercare de a interzice astfel de practici.

4. Formarea în utilizarea inteligentă a traducerii automate ar trebui să facă parte din programele generale de formare în domeniul medierii, care sunt recunoscute ca fiind o competență lingvistică de bază.

Apariția traducerii automate neuronale din 2016 a îmbunătățit calitatea producției pentru multe perechi de limbi și nu există nicio îndoială că utilizatorii mai tineri sunt, cu atât mai mult știu cum să integreze traducerea automată în seturi de strategii de comunicare.

Referințe și aprofundare

García, I. (2010). Traducerea automată este gata încă? *Ținta*, 22, 7-21.

Liddicoat, A. & Hale, S. (2015). Semnificația preciziei și culturii, precum și ascensiunea mașinii în interpretare și traducere. *Cultus: Jurnalul de Mediere Interculturală și Comunicare*, 8, 14-26.

59 Ar trebui ca limba engleză, ca lingua franca, să fie disponibilă în mai multe soiuri?

Helder De Schutter, Nenad Stojanović, Sergi Morales-Gálvez, Katholieke Universiteit Leuven

În ultimii ani, mai mulți filozofi politici au reexaminat utilizarea limbii engleze ca lingua franca mondială, inclusiv dacă acest rol dominant este compatibil cu principiile justiției. În aceeași perioadă, o nouă dezbateră în creștere a apărut în lingvistică despre utilizarea limbii engleze ca lingua franca, sugerând că atunci când este folosită de vorbitori non-nativi, engleza este de fapt înlocuită cu un alt idiom distinct, un pic ca alți comentatori vorbesc despre „Glorblish”, spre deosebire de limba engleză standard într-unul dintre numeroasele sale soiuri native (a se vedea, de exemplu, Seidlhofer 2011, Jenkins 2014). Unii susțin că tipul de limba engleză folosit ca lingua franca nu ar trebui să fie considerat „deținut” de vorbitori nativi de limba engleză. În schimb, engleza ca lingua franca (ELF) trebuie considerată legitimă în sine, și nu ca o formă deficitară de engleză.

Ce ne spune cercetarea?

Interesul lingvistic pentru ELF și interesul filozofilor politici pentru justiția lingvistică s-au dezvoltat simultan, dar cele două literaturi nu au abordat până în prezent (cu excepția, de exemplu, Gazzola și Grin 2013). Van Parijs (2011), un susținător puternic al utilizării limbii engleze la nivel internațional, precum și mai mulți dintre adepții săi, presupun că limba engleză utilizată la nivel internațional nu este diferită de limba engleză ca limbă maternă (ENL). Susținătorii Elf, dimpotrivă, îi consideră ca fiind în esență diferiți. Cu toate acestea, în afară de câteva referințe, elnu a fost interesat de problemele ridicate de filozofii politici interesați de justiția lingvistică. Această lipsă de atenție este problematică, deoarece poate duce la erori grave în diagnosticarea problemelor în cauză.

De exemplu, afirmația potrivit căreia vorbitorii de limba engleză non-nativi nu mai sunt dezavantajați în comparație cu vorbitorii nativi atunci când limba engleză este vorbită în lingua franca (în sensul „ELF”; a se vedea Jenkins 2014: 39-40; Seidlhofer 2011: 16) rămâne vagă. Pentru a susține o astfel de afirmație, avem nevoie în primul rând de o înțelegere clară a ceea ce constituie nedreptate sau dezavantaj fără legătură cu aceștia modulul în care ELF o rezolvă sau o reduce. Numai atunci se va putea emite o opinie adecvată cu privire la cea mai mare justiție a ELF.

În același timp, în cazul în care utilizarea limbii engleze de către vorbitorii non-nativi poate fi disociată de

utilizarea limbii engleze de către vorbitori nativi, acest lucru ar trebui să determine filozofii să reconsidere afirmația că utilizarea limbii engleze ca limbă vehiculară globală este incorectă. Unele caracteristici ale argumentului ELF ar trebui apoi să intre în dezbateră normativă a justiției lingvistice globale, conducând la o remaniere a pozițiilor actuale și la o reorientare a argumentelor predominante.

Cercetarea identifică patru surse de nedreptate lingvistică globală într-o lume în care engleza ar fi folosită ca lingua franca globală.

1. **Nedreptatea în materie de comunicare:** vorbitorii din afara limbii engleze vor avea competențe de comunicare relativ mai scăzute, ceea ce le poate împiedica comunicarea.

2. **Inechitatea resurselor:** vorbitorii care nu sunt nativi trebuie să investească resurse considerabile în învățarea limbii engleze, în timp ce vorbitorii nativi nu trebuie să facă acest lucru.

3. **Nedreptatea lumii vieții:** limbile non-engleză sunt retrogradate la periferie, în timp ce vorbitorii acestor limbi se găsesc cheltuind o parte tot mai mare din viața lor într-un mediu și referințe vorbitoare de limba engleză (ceea ce filozofii politici numesc o „lume a vieții”).

4. **Nedreptatea demnității : statutul superior al limbii engleze** implică, în mod corelativ, un statut inferior pentru celelalte limbi și un grad mai mic de demnitate și prestigiu pentru acestea.

Ilustrații și dovezi

Reconceptualizarea limbii engleze ca ELF nu elimină nedreptatea lingvistică. În primul rând, investițiile în resurse rămân fundamental inegale. În al doilea rând, dat fiind că ELF nu este stabil și dinamic din punct de vedere intrinsec, nu este clar pentru vorbitori care este scopul comunicării, ceea ce poate conduce la incertitudine comunicativă. În plus, în majoritatea cazurilor există încă un decalaj de competență între vorbitorii nativi și cei care nu sunt vorbitori nativi. În al treilea rând, deși teoretic este posibilă „deculturalizarea” limbii engleze și reculturalizarea acesteia ca limbă cu adevărat împărtășită și neutră, acest lucru nu este plauzibil, în special având

în vedere instabilitatea fundamentală a ELF, care contrastează puternic cu puternica înrădăcinare culturală a ENL în țări de mare importanță economică, politică și demografică, cum ar fi Marea Britanie, Statele Unite, Australia etc. (Mackenzie, 2014). În al patrulea rând, tocmai din cauza diferenței dintre un ELF instabil și o ENL stabilă de mult timp, cu tradiții literare și naționale puternice, prestigiul ELF este puțin probabil să se potrivească cu cel al ENL.

Implicații politice

O alternativă posibilă, având în vedere că engleza are o influență considerabilă și este utilizată în prezent mai mult decât orice altă limbă în comunicarea internațională, este aceea de a căuta o altă strategie în ceea ce privește utilizarea limbii engleze. În special, poate fi concepută ca o lingua franca policentrică, la fel cum limbile *materne, cum ar fi* germana, olandeza (și engleza în sine!) sunt, de asemenea, policentrice. Implicarea rezultată nu se traduce direct în măsuri de politică, dar poate extinde domeniul de aplicare al considerentelor legate de obiectivele politicii lingvistice.

Dacă lingua franca în sine este considerată policentrică, utilizarea limbii engleze în comunicarea internațională ar trebui să cuprindă modul în care limba engleză este vorbită pe baza L1, ceea ce face ca limba să fie mai diversificată pe plan intern. Această abordare oferă un standard de comunicare mai clar pentru a proteja împotriva incertitudinii juridice (așa cum ar fi cazul în cazul în care FLE ar fi considerat un obiectiv de învățare). După cum arată De Schutter (în curs de

elaborare), aceasta permite transferarea caracteristicilor și expresiilor L1 în limba engleză, asigurând astfel o reculturalizare mai stabilă, și restabilește o demnitate mai egală prin însușirea limbii, stabilirea de standarde pentru aceasta și acordarea încrederii utilizatorilor non-nativi englezi că ceea ce vorbesc este și engleza (bună), în conformitate cu normele locale, a cărei standardizare oferă vorbitorilor o contrapondere mai credibilă la standardele ENL decât volatilitatea ELF.

Referințe și aprofundare

- De Schutter, H. (următor). Justiție lingvistică globală și engleză ca Lingua Franca. În F. Grin & P. Kraus (Eds.), *The Politics of Multilingualism. Guvernanța lingvistică, globalizarea și europenizarea*. Amsterdam: John Benjamins.
- Gazzola, M. & Grin, F. (2013). Este ELF mai eficientă și mai echitabilă decât traducerea? O evaluare a regimului multilingv al UE. *Jurnalul Internațional de Lingvistică Aplicată*, 23, 93-107.
- Jenkins, J. (2014). *Engleză ca lingua franca în universitatea internațională: Politica academică a limbii engleze*. La Oxford: În legătură cu Routledge.
- Mackenzie, I. (2014). *Engleză ca Lingua Franca. Teoretizarea și predarea limbii engleze*. La Oxford: În legătură cu Routledge.
- Seidlhofer, B. (2011). *Înțelegerea limbii engleze ca Lingua Franca*. La Oxford: Oxford University Press.
- Van Parijs, P. (2011). *Justiție lingvistică pentru Europa și pentru lume*. La Oxford: Oxford University Press.

60 Care sunt abordările lingvistice adecvate pentru a răspunde nevoilor lingvistice ale pensionarilor mobili?

Per Gustafson, Ann Elisabeth Laksfoss, Cardozo, Uppsalauniversitet

Migrația pensionarilor relativ bogați din Europa de Nord către destinații de pensionare de-a lungul coastelor mediteraneene dă naștere unor contexte sociolingvistice distincte. Mulți migranți pensionați nu învață limba țării gazdă, cel puțin nu în profunzime. În schimb, migranții și alți actori locali utilizează o serie de strategii lingvistice pentru a răspunde nevoilor lor de comunicare. Care sunt aceste strategii și cum ar trebui factorii de decizie locali să navigheze în peisajul lingvistic complex al migrației internaționale la pensie?

Ce ne spune cercetarea?

Pot fi identificate două perspective normative privind mobilitatea și diversitatea lingvistică în Europa. În primul rând, aspectele lingvistice joacă un rol important în discuțiile privind integrarea imigranților. Adesea, se consideră că este esențial ca imigranții să învețe limba țării gazdă pentru a avea acces la piața muncii și a participa la procesele politice, precum și din motive culturale legate de apartenență și identitate. Din acest punct de vedere, rezultatul preferat este multilingvismul la nivel individual, adică imigranții învață limba țării gazdă în plus față de limba maternă.

În al doilea rând, există politici europene și naționale privind drepturile minorităților, care uneori se aplică și migranților. Aceste drepturi implică faptul că rezidenții legali cu o altă limbă maternă decât majoritatea sau limba oficială ar trebui, în anumite circumstanțe, să aibă posibilitatea de a-și utiliza limba maternă. Din acest punct de vedere, rezultatul preferat este multilingvismul la nivel societal: societatea gazdă furnizează informații nu numai în limba majoritară, ci și în limbile minoritare relevante, iar interpretarea sau traducerea este disponibilă în anumite situații.

Atunci când se confruntă cu nevoile lingvistice ale pensionarilor mobili, factorii de decizie politică trebuie să găsească un echilibru între aceste două perspective.

Ilustrații și dovezi

În cazul migrației internaționale a pensionarilor, cercetarea MIME a identificat o serie de strategii lingvistice utilizate de pensionarii mobili.

1) Mulți pensionari – cel puțin cei din comunitățile lingvistice mai mici – încearcă inițial să învețe limba țării gazdă. Autoritățile locale pot juca un rol în furnizarea de cursuri de limbă adaptate nevoilor

pensionarilor străini, cu excepția cazului în care alți actori fac acest lucru. De exemplu, pensionarii tind să se concentreze mai degrabă pe competențele de comunicare decât pe corecția gramaticală, iar cursurile online pot fi utile în destinațiile în care mulți migranți sezonieri nu pot participa la cursuri regulate la fața locului.

Cu toate acestea, educația lingvistică nu este suficientă. Adesea, persoanelor în vârstă le este dificil să învețe o nouă limbă și au mai puține oportunități și stimulente decât tinerii pentru a învăța limba locală. Cercetările MIME arată că pensionarii care migrează pentru „stilul deviază” din motive câștigă adesea puțină cunoaștere a limbilor noii lor țări de origine.

2) În schimb, migranții pensionați sunt adesea capabili să-și folosească limba maternă. Cercetarea MIME a identificat patru modalități de a face acest lucru. În primul rând, multe destinații de pensionare au cunoscut apariția unor comunități de expatriați în care migranții pensionați pot trăi o mare parte din viața lor de zi cu zi în limba lor maternă.

În al doilea rând, pensionarii pot utiliza servicii de interpretare sau de traducere, care sunt adesea ușor accesibile în locurile în care s-au stabilit mulți pensionari străini. Cu toate acestea, studiul MIME a constatat că aceste servicii lingvistice sunt adesea furnizate de prieteni, cunoștințe sau interpreți fără calificări oficiale. În situații sensibile, aceasta poate fi o problemă. În al treilea rând, înțelegerea reciprocă (înțelegerea reciprocă între utilizatorii de limbi apropiate) a fost raportată în anumite contexte. În al patrulea rând, migranții se pot întoarce temporar în țara lor de origine (fostă) pentru a desfășura anumite activități, de exemplu pentru a-și consulta medicul. Această strategie poate fi descrisă ca o „rezultate”.

3) În cele din urmă, limba engleză este din ce în ce mai utilizată ca lingua franca în destinațiile de pensionare, deoarece atât pensionarii, cât și rezidenții locali dobândesc o mai bună cunoaștere a limbii engleze. Pentru mulți migranți pensionați, acest lucru facilitează viața dacă pot comunica în limba engleză, mai degrabă decât în limba locală. Dar predominanța limbii engleze implică, de asemenea, probleme de putere și statut care pot fi sensibile în interacțiunea dintre nativi și străini și, prin urmare, pentru coeziunea socială. În plus, uneori, autoritățile locale par să aibă prea multă încredere în limba engleză și consideră că informațiile furnizate în

limba engleză sunt accesibile tuturor străinilor.

Acest lucru nu este valabil, deoarece nu toți pensionarii mobili înțeleg limba engleză și chiar cei care, în general, pot înțelege mai bine dacă primesc informații în limba lor maternă. Engleza este adesea utilă pentru comunicarea și difuzarea zilnică a informațiilor generale, însă interpretarea sau traducerea în limba maternă sunt necesare pentru a completa anumite grupuri și persoane și în situații deosebit de sensibile.

Implicații politice

Migranții pensionați utilizează o gamă largă de strategii lingvistice pentru a gestiona comunicarea de zi cu zi. Factorii de decizie politică trebuie să recunoască și să se adapteze la această diversitate, să evite soluțiile „dimensiuni” și să fie pregătiți să utilizeze abordări lingvistice diferite, în funcție de situație. Aceasta poate include o educație lingvistică favorabilă migranților, cooperarea cu asociațiile etnice, servicii publice de interpretare și traducere de bună calitate, precum și o utilizare bine gândită a limbii engleze ca lingua franca. În cazul în care autoritățile din țara gazdă sunt în măsură și sunt dispuse să furnizeze servicii de interpretare în alte domenii decât procedurile judiciare, în cazurile în care legislația UE impune acest lucru, ar trebui să se acorde prioritate asistenței medicale.

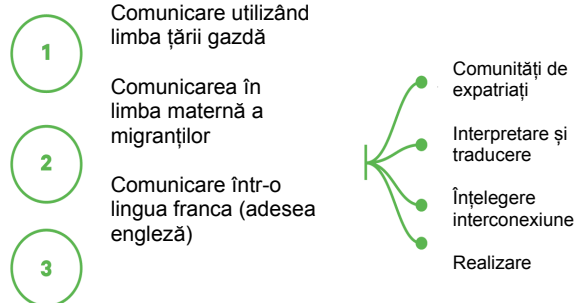
Referințe și aprofundare

Casado-Díaz, M. A. (2006). Pensionarea în Spania: O analiză a diferențelor dintre cetățenii nord-europeni. *Jurnalul de Studii Etnice și Migrație*, 32, 1321-1339.

O'Reilly, K. (2008). *Conversații pe Costa*. Publicat de Lulu.com

Torkington, K., David, I., & Sardinha, J. (Eds.). (2015). *Practicarea unei vieți bune: Migrarea stilului de viață în practici*. Newcastle pe Tyne: Bursieri de la Cambridge.

STRATEGII LINGVISTICE ÎN MIGRAȚIA INTERNAȚIONALĂ A PENSIONARILOR

61 Cum se poate utiliza intercomprehensiunea în contexte profesionale?

Machteld Meulleman, Alice Fiorentino, Universitatea din Reims Champagne-Ardenne

Una dintre principalele provocări cu care se confruntă instituțiile publice și private din Europa este gestionarea unei game largi de contexte de comunicare multilingve, inclusiv munca. Cercetările în domeniul economiei lingvistice arată că un nivel ridicat de engleză nu este neapărat suficient și că competențele în alte limbi străine pot fi recompensate pe scară largă, deoarece oferă un avantaj competitiv suplimentar (de exemplu, Grin, Sfreddo și Vaillancourt 2010). Printre soluțiile alternative pentru întreprinderile care își desfășoară activitatea într-un context multilingv se numără recrutarea de vorbitori nativi, utilizarea interpreților profesioniști și a traducătorilor și furnizarea de formare lingvistică internă. În paralel cu aceste strategii binecunoscute, potențialul de înțelegere este în mare măsură insuficient exploatat, fie oral, fie scris.

Ce ne spune cercetarea?

În contexte profesionale, utilizarea înțelegerii orale a fost observată în cadrul reuniunilor față în față, atât între colaboratorii apropiați (Ribbert & zece Thije 2007), cât și în cadrul reuniunilor informale (Klaveren & De Vries 2012). O serie de avantaje au fost invocate pentru această metodă de mediere, în special în contexte care implică munca în echipă. Ori de câte ori colegii vorbesc (sau cunosc suficient) limbi înrudite (adică relativ aproapeunii de alții), aceste competențe lingvistice comune pot fi utilizate pentru a economisi timp, pentru a evita oboseala mintală și pentru a transmite înțelegerea culturală reciprocă.

În contexte profesionale care implică documente scrise în limbi străine, înțelegerea este destul de răspândită, în special atunci când este combinată cu utilizarea dicționarelor sau a instrumentelor de traducere. Competențele scrise receptivă sunt foarte eficiente din punctul de vedere al costurilor din două motive principale.

În primul rând, ele oferă o flexibilitate maximă, deoarece, cu puțină formare, este foarte posibil nu numai să se ajungă la o înțelegere de înaltă calitate a limbilor înrudite, ci și să se obțină informații din documente redactate în limbi mai puțin apropiate, dar și din limbile de contact (Castagne 2007). În al doilea rând, acestea nu implică costuri directe și pot reduce nevoia de servicii de interpretare și traducere. O

simulare a comunicării interne între instituțiile europene și statele membre sugerează că punerea în aplicare a înțelegerii între deputații în Parlamentul European și funcționarii europeni, ca alternativă la un model bazat exclusiv pe interpretare și traducere între toate limbile oficiale ale UE, ar reduce în mod semnificativ numărul de perechi de traduceri, salvând statele membre cu câteva milioane de euro (Grin 2008), promovând în același timp practicile multilingve.

Ilustrații și dovezi

Pentru a explora înțelegerea în cercurile profesionale, am efectuat un studiu pe 10 foști absolvenți ai Universității din Reims Champagne-Ardenne care au fost instruiți timp de doi ani în competențe receptivă în cel puțin trei limbi romanice (italiană, spaniolă, portugheză) și trei limbi germanice (germană, engleză și olandeză). Nouă din zece participanți au raportat utilizarea intercomprehensiunii scrise cel mai adesea în combinație cu utilizarea unui dicționar. Cu toate acestea, doar câțiva participanți au raportat că și-au folosit competențele de intercomprehensiune pentru documentele orale numai în contexte private.

Astfel, chiar și profesioniștii formați în multilingvismul receptiv tind să nu utilizeze aceste competențe în contexte orale.

Acest lucru sugerează că utilizarea profesională a înțelegerii orale nu este încă considerată o alternativă reală la strategii precum lingua franca. O posibilă soluție ar putea fi încurajarea profesioniștilor să convină în mod explicit asupra strategiilor de mediere pe care le pot utiliza, de exemplu prin discutarea pe scurt a repertoriilor lor lingvistice atunci când încep să lucreze împreună.

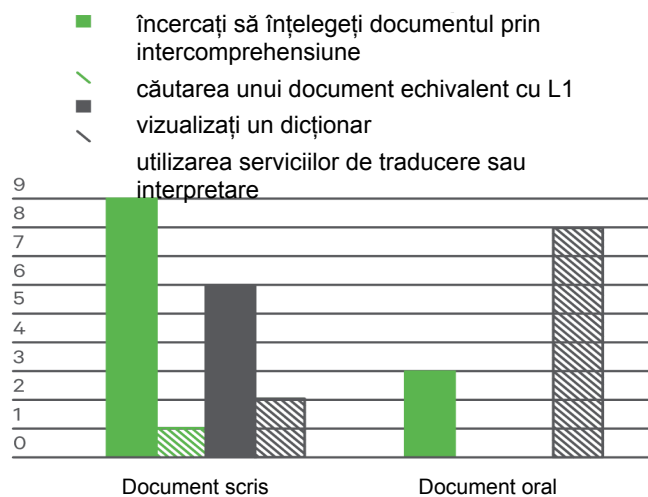
Implicații politice

Având în vedere cele de mai sus, factorii de decizie politică ar putea lua în considerare următoarele acțiuni.

1. Să încurajeze și să asiste organizațiile profesionale să pună în aplicare proiecte-pilot care promovează utilizarea intercomprehensiunii, atât pentru prelucrarea documentelor scrise, cât și pentru interacțiuni față în față în cadrul echipelor.
2. Organizațiile profesionale ar trebui să asigure formarea individuală a personalului implicat în echipe multilingve în ceea ce privește competențele interactive

de intercompreensiune și aptitudinile de receptivitate scrisă pentru membrii personalului care se confruntă frecvent cu documente elaborate în limbi inteligibile reciproc sau deja parțial cunoscute.

3. Să includă formarea în materie de competențe intercompreensiune pentru profilurile profesionale cu orientare multilingvă și interculturală.

RĂSPUNSURILE RESPONDENȚILOR LA ÎNTREBAREA: „ÎN FAȚA UNUI DOCUMENT DE LIMBĂ STRĂINĂ, CE STRATEGIE UTILIZAȚI?”

Referințe și aprofundare

- Castagne, E. (Ed.) (2007). *Problemele de intercompreensiune*. Col. ICE 2, Reims: EPURE.
- Rânjet, F. (2008). Intercompreensiune, eficiență și echitate. În V. Conti & F. Grin (Eds.), *sunt de acord între limbile învecinate: la Intercomprehension* (p. 79-109). Geneva: Eu sunt Georg.
- Grin, F., Sfreddo, C. & Vaillancourt, F. (2010). *Economia locului de muncă multilingv*. New York: În legătură cu Routledge.
- Klaveren, S. & De Vries, J. (2012). *Practica și potențialul înțelegerii intercompreensiune. Cercetarea eficienței înțelegerii în ceea ce privește fluxul de lucru din cadrul Direcției Generale Traduceri a Comisiei Europene*. Universitatea din Utrecht.
- Ribbert, A. & ten Thije, J. D. (2007). Multilingvismul receptiv în cooperarea cu echipele interculturale olandezo-germane. În J. D. ten Thije & L. Zeevaert (Eds.), *multilingvismul receptiv: analize lingvistice, politici lingvistice și concepte didactice* (p. 73-101). Amsterdam: John Benjamins.

62 Care sunt cele mai bune moduri de a lucra cu traducere automată?

Anthony Pym, Universitat Rovira i Virgili

Este ușor să obțineți o traducere online gratuită, să fiți șocați de greșeli și să declarați că sistemele sunt inutile, iar oamenii vor traduce întotdeauna mai bine. Dar atunci când serviciile de traducere automată online atrag peste 500 de milioane de utilizatori și sunt disponibile în peste 100 de limbi (Turovsky 2016), este clar că oamenii le consideră utile, în special în situații de mobilitate intensivă. Provocarea este de a ști exact ce traducere automată este corectă și când să o folosești.

Ce ne spune cercetarea?

Deoarece traducerea automată este utilizată în multe domenii diferite, cercetătorii sunt capabili să selecteze domeniile care se potrivesc cel mai bine rezultatelor pe care doresc să le obțină. Prin urmare, cercetările realizate de dezvoltatori și de companiile lor tind să supraestimeze performanța globală, la fel de ușor ca și căutarea rezistenței traducătorilor tradiționali supraestimează puțin performanțele slabe. Sondajul nostru cu privire la modul în care traducerea automată este utilizată efectiv în serviciile publice identifică mai multe scenarii foarte diferite.

Traducere automată în spații închise: În timp ce un număr limitat de lucruri sunt legate într-un număr limitat de moduri, de exemplu în manualele automate sau în anumite produse informatice, calitatea brută a traducerii automate poate fi foarte ridicată, chiar dacă rezultatele trebuie verificate („post-editat”) în cazul comunicării cu risc ridicat. Atunci când motoarele interne de traducere automată sunt utilizate în acest fel, acestea funcționează ca memorii mari de traducere.

Traducere automată pentru comunicarea cu risc scăzut: În toate situațiile în care costurile erorilor sunt minime și sunt înțelese de utilizatori, este obișnuit să se furnizeze traducere automată la inițiativa utilizatorului pentru limbile care altfel nu ar primi traduceri.

Acest lucru se poate întâmpla pe site-urile municipale, de exemplu, în cazul în care utilizatorul trebuie să facă clic pe limba în cauză și trebuie să fie informat că traducerea poate fi incorectă. Același principiu se aplică în situațiile în care feedbackul dialogic permite verificarea verbală a traducerilor, cum ar fi în cazul consultațiilor medicale. În astfel de situații, traducerea automată tinde să fie una dintre soluțiile utilizate de persoanele mobile.

Post-editare în domenii deschise sau cu risc ridicat: Întrucât criteriile de mai sus nu se aplică, traducerile automate trebuie corectate („post-editat”) de către om, poate în mai multe moduri diferite. În multe domenii,

traducerea automată post-editare produce traduceri de o calitate similară cu cea a traducerilor pe deplin umane, cu unele economii de timp.

Non-traducători ca post-publicatori: În multe domenii tehnice, experții de teren care nu cunosc limba de pornire pot post-edita cu succes rezultatul traducerii automate. Aceștia pot fi voluntari interesați, ca și în cazul „achizițiilor participative”. Activitatea lor poate fi apoi verificată de traducători profesioniști, în funcție de calitatea cerută.

Pre-editare atunci când sunt necesare mai multe limbi țintă: Principala alternativă la post-edite este „pre-edite”, în cazul în care textul de pornire este scris într-o limbă simplificată și controlată înainte de a fi alimentat de un sistem de traducere automată. Calitatea poate fi foarte ridicată, iar creșterea eficienței crește cu fiecare limbă-țintă suplimentară necesară. De regulă, dacă traduceți în mai mult de cinci limbi țintă, atunci pre-editarea va fi mai bună decât post-editarea.

Ilustrații și dovezi

Există multe modalități de a integra traducerea automată în fluxurile de lucru. Un model de maximizare este diagrama atașată Carson-Berndsen et al. (2009). Textul intră în partea stângă sus, unde elementele translatable sunt extrase și sunt segmentate automat (de obicei în propoziții) pentru prelucrarea în sistemele de memorie traction. Segmentele sunt apoi introduse un sistem de traducere automată, care oferă o versiune care poate fi revizuită de profesioniști voluntari sau experți lingvistice țintă în domeniul în cauză. Traducătorii profesioniști revizuiesc apoi rezultatul, apoi efectuează o revizuire stilistică și o revizuire a limbii țintă. Elementele translatable sunt apoi introduse în formatul original („construcția”), cu orice material grafic, iar traducerea este gata de livrare. Evident, nu este necesar să existe toți acești pași în toate proiectele, dar totul poate fi luat în considerare în funcție de necesități. Șin este necesar să se respecte această ordine specifică: Temizöz (2013), de exemplu, a constatat că calitatea a fost mai mare atunci când inginerii din limba țintă au revizuit publicarea traducătorilor decât în cealaltă direcție. Important este că nimeni din domeniul profesional nu prezintă traducerea automată brută ca produs final.

Implicații politice

Factorii de decizie implicați în traducerea automată ar

trebuie să țină seama de următoarele orientări:

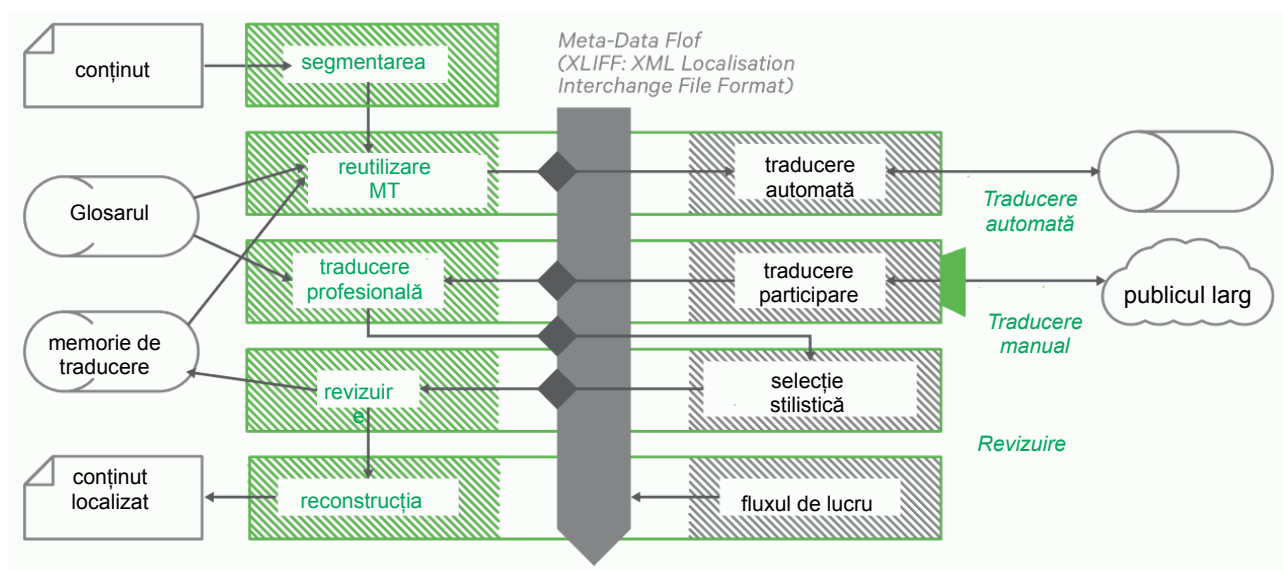
- ▶ traducerea automată poate fi integrată în fluxuri de lucru care includ post-editare și/sau pre-editare;
- ▶ Traducerea automată brută ar trebui să fie prezentată în situații cu risc scăzut numai atunci când utilizatorul ia inițiativa, limitele sunt înțelese și limba nu ar fi tradusă altfel. Prin urmare, traducerea automată brută în sine nu poate îndeplini cerințele bazate pe drepturile lingvistice;
- ▶ Formarea traducătorilor ar trebui să includă post-editare și pre-editare, iar profesioniștii cu aceste competențe ar trebui să fie angajați.

Referințe și aprofundare

Carson-Berndsen, J., Somers, H., Way, A., & Vogel, C. (2009). Tehnologia integrată a limbajului ca parte a localizării de generație următoare. Focalizare pe localizare: Jurnalul Internațional de Localizare, 8, 53-66.

Temizöz, Özlem (2013). *Postediting mașină-traducere ieșire și revizuirea sa*. Teza de doctorat. Universitatea Rovira i Virgili. tdx.cat/handle/10803/128204

Turovsky, B. (2016). *Zece ani de la Google Translate*. goo.gl/TjnUWk. Accesat în mai 2017.

63 Cine ar trebui să lucreze ca interpret sau traducător?

Nike K. Pokorn, Jaka Čibej, Univerza/Ljubljani

Migranții nou-veniți, membrii bilingvi ai familiei, profesioniștii din alte domenii (de exemplu, asistenții medicali) și angajații bilingvi (de exemplu, personalul de curățenie din unitățile de asistență medicală) lucrează adesea ca intermediari culturali în contexte extrem de sensibile legate de asistența medicală, serviciile juridice, poliție și școală, cu o formare redusă sau inexistentă pentru aceste sarcini. Acești interpreți și traducători improvizați sunt angajați în mod regulat de stat și de alte părți interesate din diferite state membre ale UE. Deci, avem nevoie de a instrui traducători și interpreți, sau putem folosi bilingvi și specialiști neinstruiți pentru aceste scopuri de comunicare?

Ce ne spune cercetarea?

Mai multe studii au analizat situațiile în care interpretarea a fost efectuată de profesioniști care nu au fost formați ca interpreți. Acestea arată că profesioniștii transmit adesea informații eronate care conduc la o comunicare deficitară. De exemplu, Elderkin-Thompson et al. (2001) au analizat 21 de pacienți vorbitori de limbă spaniolă care și-au contactat medicul cu ajutorul interpreților medicali. Ei au constatat că aproximativ jumătate din întâlniri au dus la erori grave de comunicare, compromițând înțelegerea de către medic a simptomelor și subminând credibilitatea preocupărilor pacientului. În mod similar, Berg-Seligson (2011) a studiat ofițeri de poliție care au acționat în calitate de interpreți în timpul interogatoriilor suspectilor și a descoperit că medierea acestora a condus la transferul de informații incorecte care au condus la erori grave de comunicare.

Alte cercetări arată că există riscuri semnificative legate de utilizarea interpreților și traducătorilor improvizați, inclusiv inexactitate la transferul (omisiuni și completări) și lipsa de imparțialitate și confidențialitate.

Interpreții improvizați își prezintă adesea propriile opinii, contestă declarațiile făcute de persoana pe care o interpretează, orientează răspunsurile sau răspund la întrebări în numele persoanei pe care o interpretează și adesea angajează în alte sarcini în afara conversației interpretate (Cambridge 1999, Flores et al. 2003, Martínez-Gómez 2014; Lesch și Saulse 2014).

Ilustrații și dovezi

Interpreții și traducătorii improvizați pot introduce, de asemenea, neîncredere considerabilă în comunicare.

Sondajul MIME privind solicitanții de azil din Slovenia din 2016 a arătat că migranții care trebuie să utilizeze interpreți în comunicarea lor cu autoritățile știu că interpreții necalificați sunt adesea utilizați în comunicarea interpretată și că această lipsă de formare duce la o comunicare deficitară. Un bărbat de 33 de ani din Iran a spus:

Traducătorii și interpreții oficiali care traduc documente, da, sunt calificați. Dar ceilalți care sunt doar interpreți... Unii dintre ei, ei nu au studiat, majoritatea, nu au studiat în acest domeniu, așa că... Pentru că știu limba, vin la muncă. Uneori există o neînțelegere între oameni, sau o traducere greșită între oameni.

Această forță de muncă slab calificată duce apoi la frustrare, după cum a spus un afgan în vârstă de 22 de ani:

Am observat adesea că majoritatea traducătorilor nu sunt capabili să înțeleagă ceea ce vrea să înțeleagă... fie nu sunt capabili să înțeleagă, fie nu sunt capabili, nu știu... sau poate nu poți explica așa cum vrei. Și în acest fel, informațiile sunt pierdute în drum spre a treia persoană.

Cercetările arată că utilizarea persoanelor bilingve neinstruite poate duce la o defalcare a comunicării și la creșterea frustrării în rândul participanților.

Implicații politice

Pentru a evita eșecurile de comunicare cauzate de interpretare sau traducere de către interpreți și/sau traducători necalificați, factorii de decizie politică ar trebui să ia în considerare următoarele:

1. subvenționează formarea profesioniștilor, cu accent pe dobândirea de competențe în interpretare și traducere;
2. asigurarea formării cadrelor didactice bilingve, cu accent pe dobândirea de competențe tematice (cunoașterea domeniului), competențe de interpretare și traducere și etică profesională;
3. să dezvolte oportunități de formare accesibile, astfel încât migranții să poată avea acces la profesia de interpret comunitar și traducător.

Referințe și aprofundare

- Berk-Seligson, S. (2011). Negocierea și cazarea comunicativă cu întrebări cu caractere bilingve: o perspectivă critică a interacțiunii socio-lingvistice. *Jurnalul Internațional de Sociologie a Limbii*, 207, 29-58.
- Cambridge, J. (1999). Pierderea informațiilor în interviurile medicale Bilinguale prin intermediul unui interpret neantrenat. *The Translator*, 5, 201-219.
- Elderkin-Thompson, V., Silver R. C., & Waitzkin, H. (2001). Atunci când asistenții medicali se dublează ca interpreți: Un studiu al pacienților vorbitori de limba spaniolă într-un cadru medical primar din SUA. *Științe sociale și medicină*, 52, 1343-1358.
- Flores, G. et al. (2003). Erori în interpretarea medicală și posibilele consecințe clinice ale acestora în întâlnirile pediatrice. *Pediatric*, 111, 6-14.
- Lesch, H. M. & Sause, B. (2014). Revizuirea serviciului de interpretare în sectorul sănătății: o prezentare descriptivă. *Outlook*, 22, 332-348.
- Martínez-Gómez, A. (2014). Infractori care interpretează pentru infractori: încălcarea sau modelarea normelor? *Jurnalul de Traduceri Specializate*, 22, 147-193.
- Weisskirch, R. S. (Ed.) (2017). *Brokeraj lingvistic în familii de imigranți: Teorii și contexte*. Londra: În legătură cu Routledge.

64 Cum și când ar trebui furnizate servicii de traducere și interpretare migranților nou-veniți?

Nike K. Pokorn, Jaka Čibej, Univerza/Ljubljani

Fluxurile migratorii recente au îngreunat acordarea de sprijin pentru traducere sau interpretare în contextul activităților civice, sociale, economice și politice. Aceste servicii sunt adesea reprezentate în mass-media ca o scurgere semnificativă și inutilă a fondurilor publice. Diferitele politici lingvistice specifică momentul în care ar trebui furnizate traducerea și interpretarea. În UE, acestea au fost garantate în procedurile de azil prin Directiva 2013/32/UE și în procedurile penale prin Directiva 2010/64/UE. Cu toate acestea, nu există nicio legislație a UE care să garanteze accesul mediat la instituțiile publice (școli, universități, centre comunitare etc.), la serviciile umane și sociale (centre pentru refugiați, centre de autoajutorare), la instituții de sănătate, la organizații bazate pe credință sau la servicii de urgență.

Care sunt contextele în care sprijinul pentru traducere și interpretare este esențial și ar trebui furnizat de stat și cu ce preț?

Ce ne spune cercetarea?

Mai multe studii privind utilizarea interpreților necalificați în instanțe au arătat că interpretarea de înaltă calitate este esențială pentru a asigura un proces judiciar echitabil (Hertog 2015). Alte studii demonstrează importanța serviciilor de interpretare și traducere de înaltă calitate în cadrul organizațiilor din domeniul sănătății.

În contextul asistenței medicale, absența unui sprijin lingvistic adecvat poate duce la un diagnostic inadecvat sau la un diagnostic neadecvat, la un tratament medical întârziat sau incorect, la întâlniri prea frecvente cu medicul, la prelungirea perioadei de ședere în spital și la teste duplicate. Lindholm et al. (2012) a analizat dosarele a 3 071 de pacienți dintr-un spital din Statele Unite între 2004 și 2007.

Durata șederii în spital pentru pacienții cu cunoștințe limitate de limba engleză a fost considerabil mai scurtă atunci când interpreții profesioniști au fost utilizați la internare sau atât la internare, cât și la ieșire. Pacienții fără interpretare profesională au avut o ședere medie de 0,75-1,47 zile mai lungă decât pacienții care au avut un interpret atât la intrare, cât și la ieșire. În plus, este mai puțin probabil ca pacienții care beneficiau de servicii de interpretare la intrare și/sau la ieșire să fie readmiși

după 30 de zile. Economii sunt destul de clare, având în vedere că costul mediu al unei zile de spitalizare în Statele Unite în 2013 a variat de la \$ 1,791 (spitalele cu scop lucrativ) la 2,289 dolari (spitale non-profit), în timp ce salariul mediu pentru un traducător sau interpret într-un spital din SUA a fost de 22,90 dolari pe oră. Aceasta înseamnă că un interpret ar trebui să petreacă aproximativ 80 de ore cu un pacient înainte ca costurile de interpretare să depășească costul timpului economisit în spital.

Incapacitatea de a oferi servicii de interpretare și traducere de calitate în domeniul asistenței medicale poate da naștere, de asemenea, la plângeri și litigii. Quan și Lynch (2010) raportează că, în patru state ale Statelor Unite între 2005 și 2009, au existat 35 de cereri de despăgubire în valoare totală de 2289,000 USD pentru daune sau decontare și 2,793,800 dolari în costuri juridice din cauza lipsei unor servicii lingvistice adecvate în unitățile de asistență medicală.

Ilustrații și dovezi

Un studiu realizat de Universitatea din Ljubljana a intervievat 38 de solicitanți de azil și a pus un accent deosebit pe utilizarea traducătorilor și a interpreților (a se vedea Pokorn & Čibej 2017).

Rezultatele arată că, chiar și atunci când migranții au reușit să învețe limba-gazdă, aceștia nu dispun adesea de competențele necesare pentru a interacționa în contexte specializate, cum ar fi interviurile pentru procedurile de azil și numirile cu avocați și medici, după cum demonstrează o persoană intervievată în vârstă de 26 de ani din Iran, care interpretează ocazional în domeniul asistenței medicale:

Da, afară sau la cabinetul doctorului. De la fArsi la engleză. Dar nu înțeleg multe cuvinte pentru doctor, pentru corp, dar învăț foarte tare.

Un aspect similar a fost semnalat de o persoană afgană în vârstă de 22 de ani care se afla în Slovenia la momentul interviului timp de cinci ani:

Am folosit cea mai mare parte traducători și interpreți la început, când nu știam limba slovenă. Aveam nevoie de ele pentru relații oficiale, cum ar fi interviuri sau

alte obligații, sau în spital când vorbeam cu un doctor; întotdeauna aveam nevoie de cineva care să explice ce vreau să spun.

Prin urmare, traducerea și interpretarea joacă un rol important la începutul procesului de incluziune și oferă sprijin în unele dintre situațiile cele mai vulnerabile cu care se confruntă migrații.

Implicații politice

Având în vedere aceste constatări, interpretarea și traducerea serviciilor publice ar trebui să fie finanțate de stat și furnizate migraților nou sosiți în situații cu risc ridicat, în special în structurile juridice, polițienești și de asistență medicală. Un astfel de sprijin ar contribui la accelerarea procesului de incluziune, reducând în același timp costurile, în special în domeniul asistenței medicale.

Referințe și aprofundare

Ertl, A. & Pöllabauer (2010). Interpreți de formare (Medicală) – cheia bunelor practici. Medint: O

perspectivă europeană comună de formare. *Jurnalul de Traduceri Specializate*, 14, 145-164.

Hertog, E. (2015). Directiva 2010/64/UE a Parlamentului European și a Consiliului privind dreptul la interpretare și traducere în procedurile penale: strategii de transpunere cu privire la interpretare și traducere în procedurile penale. *Monti*, 7, 73-100.

Lindholm, M., Hargraves J.L., Ferguson W. J., & Reed, G. (2012). Interpretarea lingvistică profesională și durata șederii în spital și ratele de readmisie. *Jurnalul de Medicină Internă Generală*, 27, 1294-99.

Pokorn, N. K. & J. Čibej (2017). Interpretare și incluziune lingvistică – prieteni sau dușmani? Rezultatele unui studiu de teren. *Traducătorul*. (Publicul online: 24 noiembrie 2017). doi.org/10.1080/13556509.2017.1396406

Quan, K. & Lynch J. (2010). *Costurile ridicate ale barierelor lingvistice în malpraxisul medical*. Universitatea din California: Școala de Sănătate Publică, Programul Național de Drept al Sănătății. www.healthlaw.org/publications/the-high-costs-of-language-barriers-in-medical-malpractice#.Vj78naR-QhY

Subiecte speciale

- 65 Cum se aplică conceptul de incluziune pensionarilor mobili? 168
- 66 Oamenii multilingvi sunt mai creativi? 170
- 67 Cum funcționează protecția multilingvistului în legislația UE privind protecția consumatorilor? 172
- 68 Cum putem preveni manipularea diviziunilor etnice în scopuri geopolitice? 174
- 69 Monlingvistul în comerțul mondial afectează predarea și practica finanțelor? 176
- 70 Abordarea romilor în ceea ce privește învățarea limbilor străine conține lecții utile pentru politica de predare a limbilor străine? 178
- 71 Ce se poate face pentru a ajuta pensionarii mobili care au nevoie de îngrijire instituțională? 180
- 72 Cum se poate promova multilingvistul în legislația europeană privind protecția consumatorilor? 182

65 Cum se aplică conceptul de incluziune pensionarilor mobili?

Per Gustafson, Ann Elisabeth Laksfoss, Cardozo, Uppsalauniversitet

Cadrul MIME, precum și discuțiile politice și științifice actuale privind integrarea imigranților abordează incluziunea în societatea-gazdă. Cu toate acestea, în cazul migrației internaționale la pensie (IRM = RMN), incluziunea are loc adesea în comunitățile expatriate, definite de o naționalitate și o limbă comune, mai degrabă decât în raport cu societatea-gazdă. Mulți migranți pensionați nu cunosc limba țării gazdă. Cum ar trebui factorii de decizie locali să abordeze constelația specifică de mobilitate și incluziune reprezentată de migrații intraeuropeni mai în vârstă relativ privilegiați?

Ce ne spune cercetarea?

„Migrația internațională la pensie” se referă la pensionarii din lumea occidentală care se mută, permanent sau temporar, într-o țară nouă în căutarea unei mai bune calități a vieții. Factorii legați de climă, sănătate și alte stiluri de viață sunt adesea factori importanți pentru migranți, la fel ca și factorii economici.

Migrația internațională la pensie diferă de alte tipuri de migrație, îngreunând incluziunea socială, culturală și lingvistică în societățile-gazdă. Este dificil să înveți o limbă nouă la o vârstă înaintată, iar persoanele care migrează după pensionare au mai puține șanse decât lucrătorii migranți să cunoască populația locală. Pensionarii mobili migrează adesea sezonier între țările lor vechi și cele noi și, prin urmare, sunt absente de la noul lor loc de reședință pentru o parte a anului. În plus, mulți migranți pensionați trăiesc în subdiviziuni construite și vândute direct cumpărătorilor străini. Toți acești factori sunt bariere în calea învățării limbilor străine și a incluziunii sociale.

Nivelul scăzut de incluziune a pensionarilor în societățile-gazdă reflectă, de asemenea, peisajele socio-lingvistice specifice care s-au dezvoltat în destinații importante din domeniul IR. Acestea sunt caracterizate de comunități mari de expatriați (cluburi etnice, biserici, întreprinderi și rețele sociale), utilizarea pe scară largă a limbii engleze ca lingua franca și suprapunerea dintre MIR și turism. Aceste peisaje lingvistice permit multor pensionari mobili să atingă o bună calitate a vieții și un grad ridicat de incluziune în mediile expatriate, fără a

învăța limba țării gazdă.

Cu toate acestea, literatura științifică este preocupată de faptul că includerea în enclavile etnice, mai degrabă decât în societatea majoritară, poate submina coeziunea socială generală. Există, de asemenea, exemple de preocupări locale și frustrare în destinațiile MIR cu privire la eșecul integrării pensionarilor migranți. Cu toate acestea, sentimentele xenofobe sau antiimigrante grave nu au fost, în general, raportate la această categorie de migranți.

Ilustrații și dovezi

Cercetările efectuate în cadrul proiectului MIME arată o serie de modalități prin care autoritățile din țara gazdă pot încerca să faciliteze incluziunea migranților pensionați. Acestea pot încuraja întâlnirile, interacțiunile și schimburile dintre migrații pensionari și populațiile indigene. Aceștia pot sprijini și colabora cu organizațiile locale de expatriați, pot organiza festivaluri și sărbători comune și pot iniția diverse întâlniri sociale și educaționale.

Acestea pot fi organizate schimburi între pensionarii străini care doresc să practice limba țării gazdă și nativii care doresc să își îmbunătățească limba engleză (sau alte limbi străine), de exemplu prin invitarea migranților pensionați la școlile locale. La un nivel mai general, autoritățile locale pot pune la dispoziția rezidenților străini informații privind evenimentele culturale și de altă natură, în propria lor limbă, pentru a-i face să se simtă bineveniți. Cluburile etnice, asociațiile și bisericile pot fi parteneri utili în colaborarea și diseminarea informațiilor relevante.

Dezvoltarea locuințelor în destinații costiere importante din RMD a fost în mod clar în detrimentul incluziunii. Multe locuințe construite pentru rezidenții străini sunt situate în afara centrelor orașului, uneori cu un acces redus la transportul public. Aceste zone sunt enclavă mari de expatriați izolate de cartierele cu locuitori indigeni. O mai bună planificare urbană poate controla segregarea etnică rezidențială și poate facilita interacțiunea dintre populațiile indigene și migranți.

Cu toate acestea, cercetările efectuate în cadrul proiectului MIME sugerează că includerea deplină în societatea-gazdă nu este cu adevărat o opțiune în mediile sociale și lingvistice specifice care

caracterizează în prezent destinațiile europene importante în materie de RMD. În schimb, incluziunea are loc în principal în comunitățile expatriate. În același timp, migrația intraeuropeană oferă unui număr mare de pensionari mobili o mai bună calitate a vieții. Dacă acești pensionari ar îndeplini cerințe mai mari de adaptare lingvistică, probabil că ar fi mai puțin probabil să migreze. În plus, în parte din cauza asocierii sale cu turismul și a unui privilegiu relativ, migrația pensionarilor nu conduce, în general, la ostilitate gravă, la proteste sau la alte reacții xenofobe în societățile-gazdă.

Implicații politice

Societățile-gazdă pot încuraja întâlnirile interculturale locale și pot lua măsuri de combatere a segregării rezidențiale în vederea îmbunătățirii incluziunii. Cu toate acestea, includerea migranților pensionați, cel puțin în principalele destinații ale RMD, va avea loc în mare parte în comunitățile de expatriați, bazate pe originea națională și pe o limbă comună. Rezultatele studiului MIME sugerează că factorii de decizie locali nu ar trebui să se aștepte sau să necesite integrarea lingvistică largă a migranților pensionați, ci mai degrabă să dezvolte abordări instituționale și lingvistice pentru a gestiona situația actuală.

Referințe și aprofundare

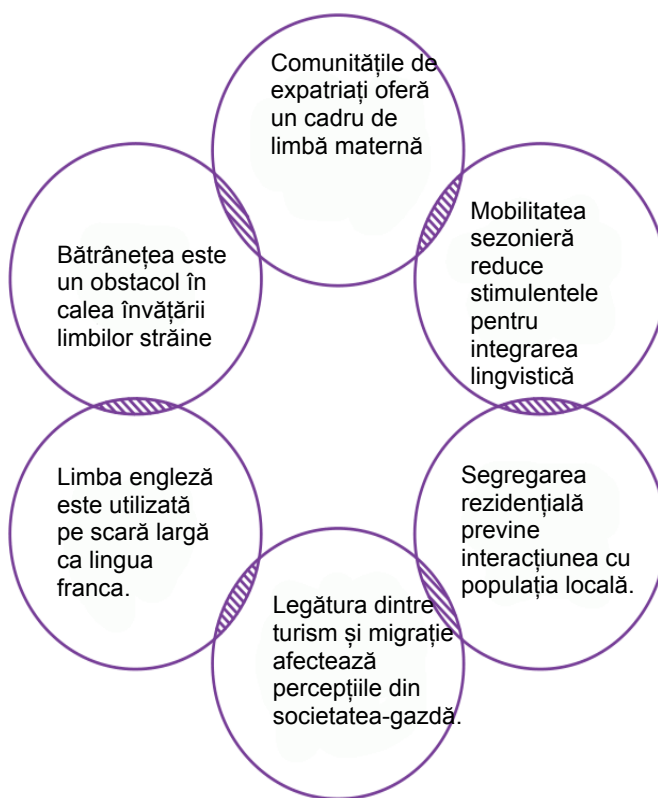
Betty, C., & Durán, R. (2008). Expatriații britanici

retrași, în ceea ce privește importanța cluburilor sociale și integrarea în societatea locală spaniolă: Un studiu de caz. Malaga: Observatorio Europeo de Gerontomigraciones, Universitatea din Malaga. hdl.handle.net/10630/7279

Gustafson, P. (2008). Transnaționalismul în migrația pensionării: Cazul pensionarilor nord-europeni din Spania. *Studii etnice și rasiale*, 31, 451-475.

King, R., Warnes, T., & Williams, A. (2000). *Viața apusului de soare: Migrarea pensionarilor britanici către Marea Mediterană*. La Oxford: Berg. – Da.

FACTORI CARE AFECTEAZĂ ÎNVĂȚAREA LIMBILOR STRĂINE ȘI INCLUZIUNEA ÎN MIGRAȚIA INTERNAȚIONALĂ LA PENSIE

66 Oamenii multilingvi sunt mai creativi?

Guillaume Fürst, François Grin, Observatorul Universității de Finanțe din Geneva

Se susține adesea că diversitatea generează creativitate. Cu toate acestea, este o chestiune amplă care dă naștere unei dezbateri considerabile. Chestiunea specifică a multilingvismului-creativității face parte din această dezbateri. Având în vedere că multilingvismul este legat în mod pozitiv de creativitate, acest lucru ar putea justifica promovarea învățării și a utilizării mai multor limbi în diferite contexte – de la educație la mediul de afaceri și viața personală.

Această întrebare reprezintă o provocare conceptuală și empirică și ridică o serie de întrebări conexe: Ce este creativitatea? Cum îl putem măsura și cuantifica relația cu multilingvismul? Putem viza în mod specific diversitatea lingvistică și o putem distinge de alte forme de experiență personală legate de diversitatea culturală? Pot fi generalizate rezultatele individuale la alte niveluri (cum ar fi grupurile mici sau întreprinderile întregi)?

Ce ne spune cercetarea?

În esență, creativitatea poate fi văzută ca o capacitate cognitivă complexă: integrarea mai multor abilități (de exemplu, gândirea divergentă, raționamentul, cunoștințele generale și specifice domeniului), conducând împreună la producerea de idei noi, la evaluarea, selectarea și dezvoltarea acestora. Mulți alți factori, cum ar fi trăsăturile de personalitate sau oportunitățile de mediu, sunt strâns legați de creativitate. Cu toate acestea, o definiție axată pe aspectele cognitive ale creativității reflectă cu siguranță multe dintre dimensiunile sale esențiale. Studiile privind impactul bilingvismului asupra cunoașterii au arătat că bilingvismul, manifestat prin schimbarea limbajului, este legat pozitiv de procesele cognitive, cum ar fi flexibilitatea atenției și capacitatea de a filtra informațiile nerelevante.

În plus, beneficiile bilingvismului pentru astfel de procese cognitive par a fi generalizabile pentru alte procese cognitive, atât verbale, cât și non-verbale (Bialystok, 2017).

Cu toate acestea, studiul specific al legăturii dintre *creativitate* (separat de *cunoaștere*) și *multilingvism* (spre deosebire de *bilingvism*) a primit până în prezent puțină atenție. Unele studii de pionierat sugerează că bilingvismul este într-adevăr favorabil creativității, dar multe dintre ele se concentrează exclusiv asupra unor populații specifice, cum ar fi imigranții, copiii sau persoanele bilingve de nivel înalt. În plus, în cadrul acestor studii este adesea dificil să se stabilească dacă competențele lingvistice în sine favorizează creativitatea sau experiența multiculturală generală, care este adesea asociată cu multilingvismul.

Ilustrații și dovezi

Cercetarea empirică originală efectuată în cadrul proiectului MIME a testat în continuare ipoteza multilingvismului-creativitate, evitând limitările menționate mai sus. Datele colectate din patru studii reciproc compatibile (cu un eșantion total de 592 de persoane) au fost utilizate pentru a testa o varietate de modele utilizând metode statistice avansate.

În acest studiu, multilingvismul a fost conceptualizat ca un set de competențe, combinând numărul total de limbi cunoscute, precum și capacitățile productive și receptive într-o a doua, a treia și a patra limbă (evaluată cu ajutorul unui instrument standard bazat pe *Cadrul european comun de referință pentru limbi*).

Creativitatea a fost evaluată cu ajutorul a două seturi de variabile: 1) chestionare de creativitate, care combină formarea privind crearea de idei globale și capacitatea de a selecta idei, precum și informații privind activitățile creative și realizările din mai multe domenii (de exemplu, arte vizuale, muzică, știință); și 2) sarcini de creativitate, care combină punctajele obținute pentru trei sarcini diferite (aceste punctaje s-au bazat atât pe evaluarea inter pares, cât și pe proceduri de evaluare obiective).

Rezumând aceste rezultate, graficul atașat arată că, pentru ambele seturi de măsuri de creativitate, o persoană selectată aleatoriu din populație are o șansă de 50 % de a avea un scor de creativitate peste medie, în timp ce dacă acea persoană este multilingvă, această probabilitate crește la aproximativ 60 %. Acestea sunt valori medii și cu cât o persoană este mai multilingvă, cu atât este mai probabil ca aceasta să fie creativă.

Multilingvismul este, de asemenea, legat de experiența străină. Persoanele multilingve, în medie, au călătorit și au trăit mai des în străinătate, iar alte analize arată că această experiență este, de asemenea, legată în mod pozitiv de creativitate. Deși acești factori, precum și alți factori, cum ar fi vârsta, genul sau educația, sunt luați în considerare, impactul multilingvismului rămâne pozitiv și semnificativ, în special asupra sarcinilor creative.

Implicații politice

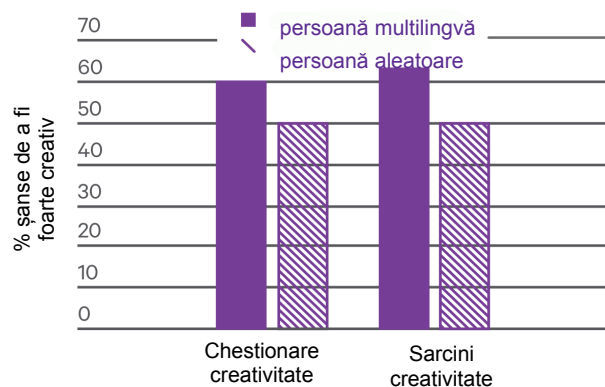
În acest stadiu, putem spune că este foarte plauzibil ca, la nivel individual, multilingvismul să promoveze creativitatea – direct, dar și indirect, prin experiența multiculturală.

Cu alte cuvinte, elaborarea politicilor de creștere a multilingvismului ar trebui să ducă la o mai mare creativitate. În special,:

► învățarea limbilor străine poate fi promovată datorită impactului său benefic probabil asupra creativității și cunoașterii generale și datorită efectului „kick” pe care îl dă experienței multiculturale, care, la rândul său, este legată și de creativitate;

► Acest efect este mai clar pentru competențele într-o gamă mai largă de limbi, ceea ce sugerează că expunerea la mai multe limbi străine este deosebit de benefică.

Deși s-a constatat o corelație pozitivă între multilingvism și creativitate la nivel individual, transpunerea acestor rezultate în grupuri (și, prin extensie, într-o societate întreagă) nu este simplă. Cu toate acestea, cercetarea literară sugerează că multilingvismul și, în general, diversitatea culturală sunt, de asemenea, legate în mod pozitiv de creativitatea la nivel de grup și pot conduce apoi la inovare. Contribuțiile la psihologia socială au arătat că grupurile fără diversitate internă sunt foarte vulnerabile la reflecția colectivă; oamenii din aceste grupuri doresc adesea consens, ceea ce duce la decizii premature și adesea suboptimale. În schimb, grupurile cu cel puțin un membru al unei minorități par a fi mai creative, probabil din cauza faptului că minoritățile stimulează gânduri divergente și perspective multiple.

Referințe și aprofundare

- Bialystok, E. (2017). Adaptarea bilingvă: Cum mințile pot găzdui experiența. *Buletinul psihologic*, 143(3), 233262.
- Fürst, G. & Grin, F. (2017). Multilingvismul și creativitatea: O abordare multivariată, *Journal of Multilingual and Multicultural Development*. doi.org/10.1080/01434632.2017.1389948
- Kharkhurin, A. V. (2012). *Multilingvismul și creativitatea*. Bristol, Regatul Unit: Chestiuni multilingve.
- Paulus, P. B., & Nijstad, B.A. (Eds.) (2003). *Creativitateagrupului: Inovarea prin colaborare: Inovarea prin colaborare*. Oxford University Press, SUA.

67 Cum funcționează protecția multilingvismului în legislația UE privind protecția consumatorilor?

Christine Kaddous, Laura Marcus, Universitatea din Geneva

Multilingvismul este ofrecare frecventă a tensiunilor dintre integrarea economică a Uniunii Europene și suveranitatea statelor membre. Acestea din urmă au competențe în ceea ce privește regimul lingvistic aplicabil pe teritoriile lor respective, ceea ce înseamnă că cetățenii trebuie să utilizeze sau să cunoască o anumită limbă. În majoritatea cazurilor, se stabilesc norme pentru protejarea uneia sau mai multor limbi naționale sau oficiale. Astfel de cerințe naționale pot intra în conflict cu dreptul primar și/sau derivat al Uniunii care interzice orice dispoziție națională care constituie o restricție privind aplicarea sa, cu excepția unor motive întemeiate.

Ce ne spune cercetarea?

Legislația privind protecția consumatorilor este un domeniu în care legiuitorul UE a adoptat acte legislative pentru a reglementa utilizarea diferitelor limbi. Cu toate acestea, această legislație nu armonizează pe deplin aspectele lingvistice ale relațiilor dintre comercianți și consumatori. Acest lucru se datorează lipsei de competență generală a UE în acest domeniu.

Prin urmare, regulamentele adoptate de legiuitorul UE se adresează în principal statelor membre și se referă la domenii specifice. În general, reglementările nu impun agenților economici obligații directe de a utiliza o anumită limbă. Mai degrabă, acestea împiedică statele membre să restrângă opțiunile pe care acești actori le pot face pentru a alege o limbă sau alta atunci când stabilesc o relație economică cu un consumator. Prin urmare, legiuitorul UE adoptă criterii lingvistice extinse (fără competențe lingvistice ca atare, UE nu poate solicita agenților economici să utilizeze o anumită limbă).

Statele membre ale UE vor trebui să pună în aplicare, în cadrul dispozițiilor lor juridice respective, directivele UE privind protecția consumatorilor, iar agenții economici vor trebui să respecte cerințele lingvistice specifice din legislația națională adoptată în consecință (a se vedea figura).

Ilustrații și dovezi

Să luăm exemple de cerințe lingvistice la nivelul UE în domeniul mărfurilor, de exemplu în ceea ce privește etichetarea și comercializarea, care pot fi considerate „modalități de vânzare”. Unele regulamente impun operatorilor economici să utilizeze o „limbă ușor de

înțeles de către consumator”, în timp ce altele impun utilizarea „limbii oficiale (s) a statelor membre”. Atunci când sunt puse în aplicare la nivel național, aceste cerințe dobândesc un înțeles specific: în Franța, „limba oficială a statului membru” va fi franceza; o „limbă ușor de înțeles de către consumator” va fi franceza și olandeza în Belgia.

În cazul serviciilor sau al contractelor, nu există o normă specifică privind limba UE, ci o cerință generală de coerență lingvistică pentru încheierea și executarea contractelor. La nivel național, această cerință implică faptul că agenții economici trebuie să furnizeze consumatorilor informații adecvate cu privire la limbile în care poate fi încheiat un contract sau un serviciu prestat, iar tranzacția va trebui să aibă loc în limba convenită.

Implicații politice

Cerințele lingvistice generale adoptate la nivelul UE pot fi interpretate de Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE). Jurisprudența CJUE definește cerințele lingvistice ale UE, ceea ce reduce flexibilitatea statelor membre atunci când adoptă cerințe lingvistice. De exemplu, o „limbă ușor de înțeles de către consumator” este, în majoritatea cazurilor, limba oficială a statului membru în cauză, cu excepția cazului în care există o altă limbă ușor de înțeles și una sau mai multe alte limbi care pot fi adăugate de agentul economic (pe lângă „limba ușor de înțeles” sau „limba oficială”).

Deși sistemul judiciar funcționează bine pentru a îndeplini criteriile lingvistice menționate mai sus în cazul unui litigiu, este totuși necesar să se perfecționeze cerințele lingvistice în conformitate cu obiectivele urmărite de legislația UE. În prezent, nu există criterii clare pentru ca legiuitorul UE să aplice alegerea uneia sau a alteia cerințe lingvistice atunci când adoptă o nouă legislație. Elaborarea unor astfel de criterii ar fi cu siguranță utilă.

Referințe și aprofundare

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor - *Multilingvismul: un avantaj pentru Europa și un angajament comun*, COM (2008) 566 final, 18 septembrie 2008.

Van Hamme, J. (2007). Echivalența limbilor pe piața internă: contribuția Curții de Justiție, *Papers of European Law*, 43, 359-380.

De Witte, B. (2014). Legislația privind piața internă și politicile lingvistice naționale. În K. Purnhagen & P. Rott (Eds.), *Varieties of European Economic Law*

and Regulation (p. 419-435). Berlin: În Springer.

LEGISLAȚIA EUROPEANĂ PRIVIND PROTECȚIA CONSUMATORILOR ȘI REGLEMENTAREA MULTILINGVISMULUI ÎN UE

68 Cum putem preveni manipularea diviziunilor etnice în scopuri geopolitice?

Žaneta Ozolida, Rihards Bambals, Latvijas Universitāte

O forță majoră pentru UE constă în marea diversitate culturală, istorică și lingvistică a membrilor săi. Cu toate acestea, părțile terțe, indiferent dacă sunt de stat sau nestatale, pot exploata mediul multilingv, cu consecințe sociale și politice negative. Astfel de acțiuni pot compromite securitatea geopolitică la nivelul UE sau al diferitelor state membre ale acesteia sau în cadrul unora dintre minoritățile etnice constitutive ale acestora. Adoptarea unor măsuri specifice pentru a consolida reziliența societală a tuturor grupurilor lingvistice, în special a minorităților care au trăsături similare cu potențialul terților, poate ajuta UE și partenerii săi să evite tensiunile, să mențină stabilitatea și să consolideze securitatea. Această intrare în *Vademecum* examinează cazul celui mai mare vecin al UE, Federația Rusă, ținând seama de faptul că această situație nu este unică.

Ce ne spune cercetarea?

De la anexarea peninsulei Crimeea și ingerințele externe în afacerile interne ucrainene, cadrele universitare și factorii de decizie politică din întreaga UE au acordat o atenție deosebită studiului și căutării de soluții la noua „amenințare hibridă” (Racz: 2015; Căștigătorul: 2014). Utilizând diverse instrumente de „putere necoercitivă” și „putere dură”, cum ar fi dezinformarea sau operațiunile de informații, părțile terțe pot, pentru a-și promova propriile interese, să încerce să influențeze afacerile interne ale unei alte țări chiar sub pragul unui conflict deschis. Multilingvismul a fost un element-cheie al strategiilor hibride. Prin exploatarea contextului multietnic-lingvistic al minorităților care au o legătură istorică, etnică sau lingvistică cuparrea terță, comunitățile naționale pot fi îndreptate împotriva stabilirii lor politice naționale.

Federația Rusă a acordat în mod explicit prioritate protecției vorbitorilor ruși din străinătate în politica sa externă, politica de securitate și doctrina militară. Datorită moștenirii erei sovietice și fluxurilor migratorii din secolul XX, există importante comunități vorbitoare de limbă rusă atât în UE (Estonia, Letonia, Lituania), cât și în țările Parteneriatului estic care au legături istorice, culturale și lingvistice strânse cu Federația Rusă. UE a adoptat mai multe măsuri de politică pentru a preveni inițiativele potențial destabilizatoare care pot manipula prezența acestor comunități în scopuri conflictuale. În mai 2015, toți miniștrii de externe din UE au convenit să elaboreze propuneri privind modul de abordare a amenințărilor hibride și de promovare a rezilienței ¹. În același an, a fost creat Grupul operativ

1 Conseil of the EU, 18 mai 2015 (8971/15).

East StratCom (SEAE), cu un mandat explicit de a identifica și de a combate dezinformarea în întreaga UE². *Centrul european de excelență pentru contracararea amenințărilor hibride* (Helsinki, Finlanda) a contribuit, de asemenea, la găsirea unor soluții practice ³.

Consolidarea rezilienței, în special la nivel societal, este unul dintre posibilele răspunsuri la amenințările hibride. La nivel de stat, reziliența constă în instituții politice și militare puternice și stabile, combaterea corupției și depășirea altor vulnerabilități majore în rândul tuturor comunităților etnolingvistice. De asemenea, trebuie să se țină seama de dimensiunea comunității minoritare în sine, de proximitatea sa geografică față de terț și de influența mass-mediei controlate de aceasta, deoarece acestea sunt dimensiuni esențiale în abordarea situațiilor sensibile din punct de vedere geopolitic. În cadrul statului, reziliența societății depinde în special de sentimentul de apartenență al oamenilor, de gradul de incluziune a economiei, de percepția riscurilor, de competențele lingvistice și de alte abilități atât în cadrul comunităților etnolingvistice majoritare cât și minoritare.

Ilustrații și dovezi

Cazul statelor baltice este un exemplu de rezistență reușită la amenințările hibride. Letonia și Estonia au reușit să mențină un nivel ridicat de securitate națională prin integrarea cu UE și NATO, evitând în același timp aproape complet orice conflict major între comunitățile sale etnolingvistice. La nivel de stat, aceste națiuni baltice nu îndeplinesc neapărat toate condițiile necesare pentru a face față amenințărilor hibride: acestea sunt apropiate geografic de Rusia, au grupuri lingvistice minoritare mari și se confruntă cu prezența puternică a mass-mediei controlate de autoritățile ruse. Comunitatea vorbitoare de limbă rusă din Letonia a demonstrat o vitalitate lingvistică și culturală

2 Grupul de lucru East StratCom publică reviste săptămânale privind dezinformarea; a se vedea www.euvsdisinfo.eu

3 Estonia, Finlanda, Franța, Germania, Letonia, Lituania, Țările de Jos, Norvegia, Polonia, Spania, Suedia, Regatul Unit și Statele Unite. Participarea la Centru este deschisă statelor membre ale UE și aliaților NATO. UE și NATO sunt invitate să se alăture activităților Centrului. www.hybridcoe.fi/about-us

considerabilă în cadrul politicii de integrare din Letonia după restabilirea independenței (1991). Cu toate acestea, sondajele, interviurile și statisticile arată că mii de vorbitori de limbă rusă încă nu solicită cetățenia letonă; simpatia pentru epoca sovietică pare încă larg răspândită într-o mare parte a comunității vorbitoare de limbă rusă; mulți deplâng aderarea Letoniei la NATO și o mare parte a comunității dorește să își consolideze legăturile cu Rusia. În același timp, sondajele de opinie arată o loialitate puternică a comunității rusofone față de Letonia. Doar o mică parte a acestei comunități a auzit deja de ONG-uri sponsorizate de guvernul rus din Letonia (sau de liderii acestora) care sprijină conceptul de „lume rusească”; puțini doresc să trăiască în Rusia sau sunt înclinați să participe la demonstrații pe scară largă pentru a sprijini un astfel de program. Cercetările din Estonia arată tendințe similare în cadrul comunității vorbitoare de limbă rusă.

Implicații politice

Echilibrul dintre securitatea națională, incluziunea și reziliența tuturor grupurilor etnolingvistice din țări, atât în cadrul UE, cât și în contextul său național, poate fi consolidat prin următoarele politici:

- ▶ Stabilirea unui sistem de indicatori măsurabili ai rezilienței societății ca instrument analitic practic, care ar contribui la măsurarea eficacității politicilor de incluziune a comunităților minoritare adoptate la nivelul UE și la nivel național;
- ▶ să comande un studiu paneuropean privind campaniile și amenințările hibride și potențialele soluții pentru a stimula reziliența comunităților de limbi majoritare și minoritare din statele membre ale UE și din țările partenere;

▶ Consolidarea cooperării între diferitele agenții specializate care studiază amenințările hibride și modalitățile de stimulare a rezilienței și de combatere a propagandei, trollingului pe internet, știrilor false și dezinformării;

▶ Promovarea educației mediatice în rândul tuturor grupurilor lingvistice, în special în zona geografică postsovietică, care, potrivit rapoartelor săptămânale ale UE împotriva dezinformării, este adesea vizată de campanii de dezinformare (în special în limba rusă). Aceasta ar putea fi însoțită de crearea unui canal mass-media paneuropean echivalent în limba rusă în ceea ce privește gestionarea resurselor și a conținutului la BBC sau CNN ca sursă alternativă de informații pentru comunitățile vorbitoare de limbă rusă care trăiesc în UE.

Referințe și aprofundare

- Ozolda Ž. (Ed.) (2016). *Securitatea socială: Incluziune- Excludere Dilema. Un portret al Comunității vorbitoare de limba rusă din Letonia*. Riga: Zinātne.
- Kallas K. (2016). Revendicarea diasporei: Politica compatriotă a Rusiei și primirea acesteia de către populația estoniano-rusă. *Journal on Ethnopolitics and Minority Issues in Europe*, 15, 1-25.
- Racz A. (2015). *Războiul hibrid al Rusiei în Ucraina: Ruperea capacității inamicului de a rezista*. Institutul finlandez de relații internaționale.
- Winnerstig M. (Ed.) (2014). *Instrumente de destabilizare: Energia moale rusească și influența nemilitară în statele baltice*. Publicat de FOI.

69 Monolingvismul în comerțul mondial afectează predarea și practica finanțelor?

Marc Chesney, Paul H. Dembinski, Philippe Rudaz, Observatorul Finanțelor

Având în vedere rădăcinile lor istorice în cercetarea nord-americană, cele mai dominante teorii financiare iau legile și instituțiile americane ca „normal”, ai cărui susținători se așteaptă să se extindă, în cele din urmă, să prevaleze în întreaga lume. Ca urmare, engleza a devenit limba dominantă a finanțelor atât în companii, cât și în sălile de conferință în care sunt predate economia și administrarea afacerilor. De exemplu, mulți vorbitori non-nativi folosesc limba engleză în activitatea lor de zi cu zi. Deși pot stăpâni jargonul profesional și tehnic asociat cu munca lor zilnică, ei nu sunt întotdeauna în măsură să ia pe deplin în considerare poziția normativă implicită și implicată a teoriei actuale a finanțelor. Acest lucru este valabil în special pentru punctele de vedere integrate privind aspectele instituționale și juridice.

În același timp, întreprinderile financiare din țările vorbitoare de limbă engleză au devenit globale. Acest lucru ridică, în primul rând, probleme de comandă și de raportare, în care multilingvismul este considerat un obstacol. Limba engleză (sau mai degrabă un jargon profesional bazat pe limba engleză) a devenit treptat lingua franca a conducerii multor companii multinaționale care operează la scară mondială. A doua întrebare se referă la dimensiunea guvernantei corporative a întreprinderilor și la eforturile acestora de a dezvolta canale de comunicare interne și externe unificate.

Ce ne spune cercetarea?

Una dintre consecințele plauzibile ale tendințelor observate este omogenizarea tot mai mare a limbilor și a viziunilor asupra lumii în cercurile financiare. Un studiu realizat în cadrul proiectului MIME arată în ce măsură această omogenizare afectează valorile care guvernează practica profesională.

Criza financiară mondială a scos la iveală unele deficiențe în ceea ce privește etica culturilor financiare și corporative. Datele sugerează mai multe explicații necercurate: (a) preeminența abordărilor tehnice în ceea ce privește educația și gestionarea financiară, cu un interes redus în ceea ce privește implicațiile etice; (B) decalajul general observat între contextul profesional al muncii în domeniul finanțelor și „viața reală”; un corolar constă în faptul că actorii care își desfășoară activitatea într-un mediu profesional abstract întâmpină

dificultăți în recunoașterea consecințelor practice ample ale deciziilor lor; (C) lipsa de instrumente pentru a identifica rapid dilemele etice care pot apărea. Prin urmare, problemele sunt abordate și tratate ca aspecte pur tehnice, în timp ce dimensiunile lor etice și dilemele aferente nu sunt abordate de instituții. Prin urmare, întrebarea este dacă monolingvismul larg răspândit în predarea și practica finanțelor contribuie la această situație prin încurajarea orbirii etice.

Ilustrații și dovezi

Au fost intervievate două grupuri de respondenți (studenți și practicieni) și li s-a cerut să răspundă la două seturi de întrebări. Un prim set de întrebări examinează amploarea și profunzimea multilingvismului, în ceea ce privește competențele și utilizarea. Un al doilea set de întrebări se axează pe capacitatea respondenților de a aborda probleme etice complexe în limba engleză, în comparație cu alte limbi în care sunt bine informate. Rezultatele sugerează că înțelegerea dilemelor etice și sensibilitatea lor la aceste dileme sunt mai slabe în limba engleză decât în altă limbă – adesea limba maternă a respondentului. După cum se arată în figură, procentul respondenților care se confruntă cu dileme etice este mai mic în rândul celor a căror limbă engleză nu este limba maternă și care lucrează în limba engleză (40 %) decât cei care lucrează în limba lor maternă - inclusiv engleza - și care pot aborda mai ușor probleme etice.

Acest rezultat are două implicații majore. În primul rând, rolul limbii engleze ca lingua franca în finanțe este, în general, limitat la aspectele tehnice ale „business as usual”. Faptul că competențele non-native engleze sunt părtinitoare față de conținutul tehnic face ca comunicarea în limba engleză pe teme „soft”, cum ar fi dilemele etice, să fie problematică în multe companii multinaționale. Acest lucru poate duce la o scădere generală a gradului de conștientizare etică în rândul profesioniștilor, astfel cum se arată în figură.

Implicații politice

Deși limba engleză a devenit lingua franca a finanțelor și afacerilor, nu este încă lingua franca în care oamenii sunt cei mai confortabili în identificarea și discutarea problemelor etice și a valorilor asociate. Acest lucru sporește asimetria dintre provocările tehnice și cele

etice. Împiedicând abordarea dilemelor etice atunci când apar, acest paradox poate semăna semințele viitoarelor crize financiare. Promovarea multilingvismului „deprofunzime” (care implică o mai bună înțelegere a limbii, dincolo de competențele lingvistice tehnice) este, prin urmare, un element important al responsabilității companiei.

Această constatare sugerează, de asemenea, că multilingvismul poate contribui la consolidarea cadrelor etice și de responsabilitate utilizate în Europa, astfel cum este prezentat în Ghidul privind practicile de guvernare corporativă în Uniunea Europeană (IFC 2015), și acordă o importanță sporită abordării multilingve propuse de Ghidul lingvistic pentru întreprinderile europene (Comisia Europeană 2011). Este recunoscut faptul că o cultură corporativă etică este crucială, dar dificil de reglementat cu „legi dure”. Cu toate acestea, astfel cum s-a propus în politica privind guvernarea corporativă în Uniunea Europeană - prin prisma investitorului (Pitt-Watson & Dallas, 2016), UE ar putea avea nevoie de informații mai coerente privind guvernarea socială și de mediu (ESG). Promovarea multilingvismului în cadrul întreprinderilor poate fi apoi inclusă în cadrele ESG. În cele din urmă, ar trebui să se acorde o mai mare atenție diversității lingvistice în școlile economice și de afaceri, pentru a evita anglicarea din ce în ce mai mare a disciplinelor economice și financiare și pentru a echilibra în mod corespunzător competențele lingvistice ale elevilor.

Referințe și aprofundare

Dembinski, P. H. (2017). *etică și încredere în finanțe*. Linia de atac: La Londra.

ECODA (2015). Ghid privind practicile de guvernare corporativă în Uniunea Europeană. ECODA, IFC. goo.gl/E3kf5K

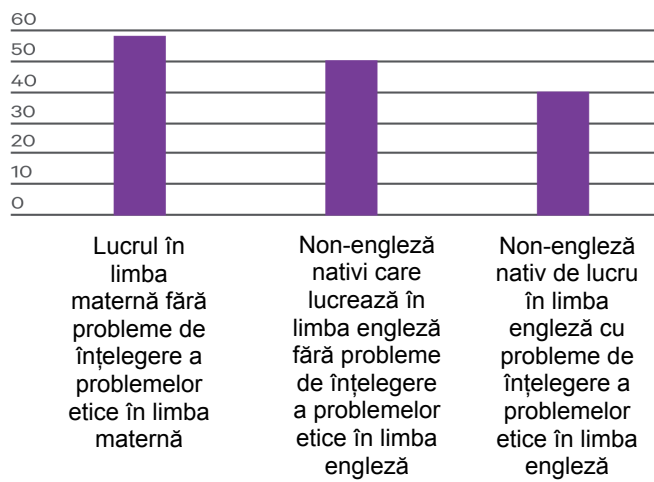
Comisia Europeană (2011). *Ghidul lingvistic pentru întreprinderile europene*. goo.gl/Z3LkTk

Geipel, J., Hadjichristidis, C. & Surian, L. (2015). Cum limba străină modelează judecata morală. *Jurnalul de Psihologie Socială Experimentală*, 59, 8-17.

Gural, S. K. & Smokotin, V.M. (2014). Limba comunicării la nivel mondial și globalizarea lingvistică și culturală. *Limbă și cultură*, 1, 4-13.

Pitt-Watson, D. & Dallas G. (2016). *Politica de guvernare corporativă în Uniunea Europeană – printr-un obiectiv al investitorului*. Institutul CFA. goo.gl/GjYBkw

**PROCENTUL RESPONDENȚILOR CARE S-AU
CONFRUNTAT CU DILEME ETICE**

70 Abordarea romilor în ceea ce privește învățarea limbilor străine conține lecții utile pentru politica de predare a limbilor străine?

Lia Pop, Mona Stănescu, Universitatea din Oradea

Populația romă din Europa este adesea săracă și marginalizată și are adesea un acces limitat la educație formală, cu atât mai puțin la educație prin intermediul limbii principale a comunității, romii. În plus, tradiția nomadă a romilor implică o întâlnire și o confruntare constantă cu alte limbi – în special cu cele vorbite de majoritatea populației sedentare din întreaga Europă. Ca răspuns la aceste provocări, romii au dezvoltat o metodă exclusiv orală, flexibilă și informală de dobândire a limbilor străine. Această experiență unică poate conține elemente valoroase pentru abordările inovatoare ale politicii lingvistice în contextul creșterii mobilității.

Ce ne spune cercetarea?

Cercetarea privind romii multilingvi din Bihor, România, a evidențiat o abordare a învățării limbilor străine care poate fi descrisă ca „învățarea tuturor”. Această abordare este înrădăcinată în comunitate, unde este construită și transmisă social. Studiile pedagogice nu descriu în mod specific o astfel de metodă, dar au asemănări cu metoda de învățare a limbii a lui Michel Thomas, care se concentrează pe oralitate, încredere în ușurința transferului de cunoștințe și identificarea asemănărilor lingvistice și simplificărilor¹. Ea îndeplinește, de asemenea, unele dintre caracteristicile metodei Mariei Montessori, care se concentrează pe un mediu de învățare plăcut în mai multe grupe de vârstă.

Abordarea romilor rămâne neobișnuită, deoarece urmărește să ajute grupurile romi tradiționale să se adapteze la implicațiile lingvistice ale mobilității, bazându-se pe propriile resurse, independent de orice sistem educațional formal.

Pe lângă faptul că este exclusiv orală, caracteristicile sale principale sunt flexibilitatea și adaptarea constantă la context, deschiderea către improvizație și îmbunătățirea de către membrii talentați și includerea întregului grup. Acesta are două obiective principale: (I) să asigure interacțiuni lingvistice imediate cu nevorbitoarii de limba romă ca posibili clienți pentru produsele și serviciile romilor și (ii) să permită romilor să identifice rapid noi oportunități. Cu toate acestea, acesta poate fi abordat în ceea ce privește aspectele standard ale unui proces educațional, și anume: (I) conținutul didactic și educațional; (II) rolurile profesorilor și studenților; (III) tehnici pedagogice.

1 www.michelthomas.co.uk/how-it-works.php, accesat în mai 2017.

Ilustrații și dovezi

Conținut specific de predare și învățare: abordările se concentrează pe elementele lexicale și utilizează în mod eficient fonetica aproximativă, în timp ce structurile generatoare – subiectele obișnuite ale învățării formale – nu sunt considerate a fi de interes semnificativ. Vocabularul este selectat pentru a fi eficient în context și pentru anumiți utilizatori. Calitatea conținutului partajat este garantată de Pakiv (onoritatea romă), iar dorința de a-l împărtăși în mod corespunzător și eficient derivă din Phralip (frământarea romă).

Roluri flexibile ale profesorilor și studenților: accentul pus mai degrabă pe rol decât pe statut permite copiilor, tinerilor sau femeilor inteligente să acționeze pe picior de egalitate atunci când fac schimb de cunoștințe cu bătrânii respectați. De exemplu, o fată de 13 ani, singura membră a familiei, a devenit interpret de familie și „profesor” în Franța. Accesul la noile tehnologii facilitează tranziția de la statut la rol.

Tehnicile de învățare se bazează pe încurajarea colectivă a atitudinilor, procedurilor și evaluărilor care promovează progresul învățării.

Atitudinile joacă un rol crucial, iar romii sunt foarte conștienți de nevoile de învățare a limbilor străine ale grupului, căutând oportunități de a valorifica la maximum toate resursele și de a obține sprijinul grupului în acest sens. Noile achiziții sunt apreciate, dar, de asemenea, anunțate și partajate cu alți membri ai grupului. Pe lângă generarea prestigiului în cadrul grupului, aceste atitudini promovează învățarea pozitivă sau experiențele de adaptare lingvistică în diferite contexte.

Abordarea tradițională a romilor „învățarea de la toți” este o metodă de grup orientată spre nevoile de învățare de grup și de grup. Simplitatea sa, precum și caracterul său lipsit de stres și ieftin, o recomandă altor grupuri care se confruntă cu condiții sociale, culturale și economice similare. Astfel, această metodă pare să fie utilizată în principal de persoanele sărace în mobilitate, inclusiv de adulții vulnerabili din punct de vedere socioeconomic de pe piața forței de muncă, cum ar fi lucrătorii agricoli aflați în tranzit, care au avut adesea un acces redus la alfabetizare.

Implicații politice

Sprijinul UE pentru dezvoltarea competențelor lingvistice ca atu practic pentru grupurile defavorizate ar putea explora posibilitățile de transfer al experienței romilor către aceste alte categorii de potențiali utilizatori.

Romii multilingvi, familiarizați cu abordarea „Învățați pe toți”, precum și membrii educați ai comunității rome care au beneficiat, de asemenea, de tehnici formale în propria lor experiență de învățare a limbilor străine, sunt ajutoare evidente. Ar putea fi instituite proiecte-pilot care să implice activiști romi, sprijinite de UE și controlate de autoritățile locale sau regionale, pentru a testa eficacitatea transferului, monitorizând nu numai dezvoltarea competențelor lingvistice, ci și alți indicatori socioeconomi.

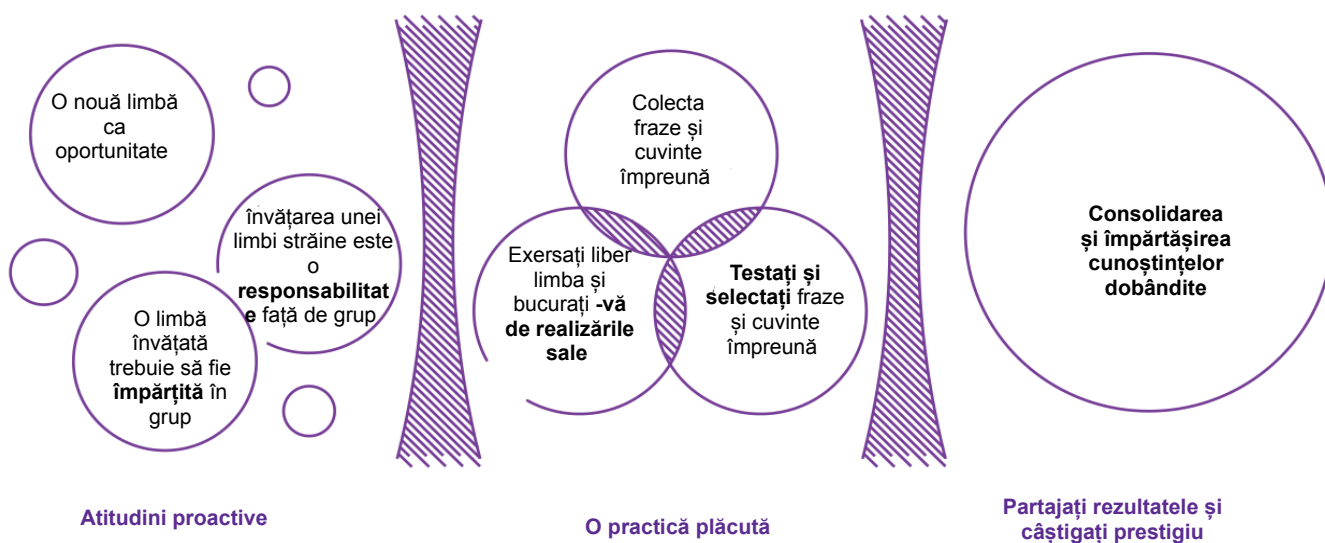
Referințe și aprofundare

Grigore, D., Neacsu, M., et al. (Eds.) (2009). *Evaluarea politicilor publice educați pentru rromi* [Evaluarea politicilor publice pentru educația romilor], București, Editura ALPHA DND.

Hancock, I.F. (2003). Limbajul corpus și politica lingvistică: Cazul standardizării romilor. În F. Daftary & F. Grin (Eds.), *Construirea națiunii, etnie și politici lingvistice în țările în tranziție* (p. 267-286). Flensburg: Centrul European pentru Probleme Minorităților & Amp; Budapesta: Cărți LGI.

Marác, L. (2016). *Relevanța limbilor și comunicarea multilingvă pentru Europa socială?* Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo Universiteta. *Kul'turologia i Iskusstvovedenie*, 22, 83-98.

ÎNVĂȚAȚI TOTUL DE LA TOATE

71 Ce se poate face pentru a ajuta pensionarii mobili care au nevoie de îngrijire instituțională?

Per Gustafson, Ann Elisabeth Laksfoss, Cardozo, Uppsalauniversitet

Cele mai grave probleme în contextul migrației internaționale pentru limită de vârstă privesc pensionarii care au nevoie de îngrijire și care nu vorbesc suficient limba locală și care nu dispun de mijloacele economice necesare pentru a rămâne într-un spital privat sau într-un centru de îngrijire medicală unde își pot folosi limba maternă. Acestea sunt persoane în vârstă cu boli fizice sau psihice grave. Ce pot face factorii de decizie politică pentru a-i ajuta pe acești oameni?

Ce ne spune cercetarea?

Migrația intraeuropeană a animalelor sălbatice este, în cea mai mare parte, o formă relativ privilegiată de mobilitate. Pensionarii din Europa de Nord se mută la destinații de pensionare unde pot trăi de la pensionare și unde un climat mai cald și alte facilități le permit să trăiască confortabil. Mai multe studii arată că, adesea, pensionarii nu învață o mare parte din limba țării gazdă, dar că, în general, sunt de acord să utilizeze bine limba maternă sau engleza. Cu toate acestea, pe măsură ce îmbătrânesc și starea lor de sănătate se deteriorează, situația lor poate deveni problematică.

În astfel de cazuri, societățile-gazdă pot, în general, să ofere asistență publică în instituțiile locale de limbă, în timp ce fostele țări de origine sau municipalitățile pensionarilor ar putea să nu dorească să ajute dacă pensionarii au emigrat oficial și nu mai sunt înscrși în sistemul lor de securitate socială. Pentru persoanele în vârstă grav bolnave care au nevoie de îngrijire într-un spital sau într-un azil de bătrâni, incapacitatea de a vorbi limba locală poate fi o problemă gravă, în special în cazurile de auz și demență. Comunicarea insuficientă din cauza limitărilor lingvistice poate duce la izolare și la agravarea problemelor de sănătate fizică și mentală. Astfel de condiții pot, la rândul lor, să contribuie la scăderea competențelor lingvistice.

Îngrijirea la domiciliu, serviciile de asistență la domiciliu și sprijinul acordat părinților bolnavilor pot fi, de asemenea, dificile pentru cei care nu vorbesc limba locală.

Ilustrații și dovezi

Un studiu de caz al pensionarilor scandinavi care locuiesc în provincia Alicante din Spania, realizat în cadrul proiectului MIME, evidențiază situația

migranților în vârstă aflați într-o stare precară de sănătate. Îngrijirea publică a persoanelor în vârstă în Spania este mai puțin dezvoltată decât în țările scandinave, iar migranții pensionați care au nevoie de asistență sau de îngrijire instituțională se bazează în principal pe furnizori privați de servicii. Au existat unele case de bătrâni private pentru pensionarii scandinavi care au avut nevoie de ajutor în viața lor de zi cu zi, cu personal scandinav vorbind, acces la canale de televiziune scandinave, și mese și alte rutine zilnice adaptate la obiceiurile scandinave. De asemenea, au fost disponibile servicii de îngrijire la domiciliu cu personal de limbă scandinavă. Cu toate acestea, alternativele private sunt costisitoare, în special pentru cei care au nevoie de îngrijire instituțională pe termen lung.

Pensionarii care nu vorbesc spaniola, care nu au putut avea grijă de ei înșiși și nu au putut plăti pentru îngrijirea privată ar putea fi în dificultate în propria lor casă sau izolate social într-o instituție spaniolă. Asistenții sociali dintr-o biserică scandinavă sau voluntari din comunitatea scandinavă ar putea vizita și oferi ajutor, dar cea mai bună soluție în astfel de cazuri pare adesea să se întoarcă în fosta țară de origine a pensionarilor.

De fapt, „ieșirea permanentă” pare a fi o strategie lingvistică importantă. Mulți pensionari nu doresc să fie dependenți de îngrijirea instituțională într-o țară străină, unde nu își pot folosi limba maternă.

Ei au luat decizia de a se muta în străinătate, presupunând că s-ar putea întoarce „acasă” dacă s-ar îmbolnăvi grav.

Informatorii cheie au spus că cei care doresc să se întoarcă fac acest lucru în general. Consulatele și bisericile scandinave, precum și spitalele internaționale au contribuit uneori la repatriere. Cu toate acestea, pensionarii care nu sunt în măsură să își organizeze propria întoarcere din cauza, de exemplu, a bolilor grave, a demenței sau a alcoolismului – sau care nu doresc să se întoarcă – pot să nu găsească o soluție satisfăcătoare.

Probleme formale în ceea ce privește accesul la asistență medicală și la prestații sociale în fosta țară de

origine pot apărea, de asemenea, dacă pensionarii sunt înregistrați ca rezidenți în Spania. Fostele țări de origine au practici diferite în acest sens, care depind parțial de modul în care aplică reglementările europene actuale privind coordonarea sistemelor de securitate socială.

Implicații politice

Autoritățile naționale din țările de origine și de destinație ar trebui să elaboreze, dacă este necesar pe bază bilaterală, proceduri care să asigure îngrijirea adecvată a migranților pensionați grav bolnavi care nu vorbesc limba locală. Un exemplu poate fi dezvoltarea colaborării dintre centrele de îngrijire din societățile-gazdă și instituțiile de învățământ superior din țările de origine, pentru a facilita stagiile și formarea profesională pentru viitorii medici, asistenți medicali și alți lucrători din domeniul sănătății în principalele destinații IR. Unele astfel de inițiative există deja în Spania.

Cu toate acestea, în unele cazuri, repatrierea este în mod clar cea mai bună opțiune. Repatrierea poate fi o problemă sensibilă din punct de vedere politic în societățile de origine dacă migrația pensionării este asociată cu „cercetarea” prestațiilor fiscale și sociale, în special în cazurile în care societățile-gazdă pun în

aplicare diferite sisteme fiscale favorabile pentru a atrage pensionari străini bogați. Această sub-licitație fiscală poate submina coeziunea și solidaritatea intra-europeană în general. În special, aceasta poate submina eforturile de a crea oportunități legitime de ieșire pentru pensionarii mobili care, într-un stadiu avansat al vieții lor, ar trebui să se întoarcă în fosta lor țară de origine.

Referințe și aprofundare

- Blaakilde, A. L. (2015). În cazul în care este „loc” în imbatranire în loc? Aspecte transnaționale pentru statul danez și pentru migranții săi pensionați în străinătate. *Jurnalul Locuințelor pentru Bătrâni*, 29, 146-163.
- Centrul pentru Studii de Viitoare. (2009). *Îngrijirea în Spania: Studiu privind nevoile actuale și viitoare de îngrijire ale comunității britanice Ex-Service cu reședința permanentă în Spania*. În Canterbury: Centrul pentru Studii de Viitoare.
- Hall, K., & Hardill, I. (2016). Migrația retragerii, povestea „altă”: Îngrijirea cetățenilor britanici în vârstă fragili în Spania. *Vârstă și societate*, 36, 562-585.

72 Cum poate fi promovat multilingvismul în legislația UE privind protecția consumatorilor?

Christine Kaddous, Laura Marcus, Universitatea din Geneva

Nu există o abordare unică la nivelul UE a cerințelor lingvistice pentru statele membre în relațiile dintre întreprinderi și consumatori („B2C”). Această situație poate duce la incertitudine juridică.

Ce ne spune cercetarea?

Cerințele lingvistice variază de la o legislație a UE la alta și nu sunt neapărat coerente. Unele situații ilogice pot apărea chiar. De exemplu, în domeniul etichetării, cerința lingvistică aplicată etichetării alimentelor destinate animalelor (care necesită utilizarea „limbii oficiale a statului membru”) pare să fie mai strictă decât cerința lingvistică aplicată etichetării produselor alimentare pentru „om” (care necesită doar utilizarea unei „limbile ușor de înțeles de către consumator”). Nu există nicio îndoială că „limba oficială a statului membru” oferă o mai bună protecție consumatorilor dintr-un anumit stat, ceea ce face dificilă înțelegerea motivelor pentru care legiuitorul UE oferă mai multă protecție animalelor decât alimentelor umane.

Ilustrații și dovezi

Situația actuală prezintă o varietate de norme lingvistice aplicabile diferitelor domenii ale legislației privind protecția consumatorilor reglementate de dreptul UE. Diversitatea în acest domeniu poate duce la incertitudine juridică, deoarece statele membre, operatorii economici și consumatorii nu se pot baza pe o abordare coerentă. Mai degrabă, legislația UE pare să utilizeze o abordare de la caz la caz. Criteriile lingvistice nu sunt alese dintr-un motiv specific, cum ar fi vulnerabilitatea consumatorilor în cauză, zona în care este vândut un bun sau un serviciu etc. Această ambiguitate juridică poate crea incertitudine și ineficiență.

Implicații politice

Pot fi avute în vedere îmbunătățiri ale cerințelor lingvistice ale UE, având în vedere că tratatele fondatoare nu includ competențe specifice care să permită UE să reglementeze utilizarea limbilor în statele membre. Trebuie satisfăcute două nevoi specifice pentru a promova multilingvismul în legislația UE privind protecția consumatorilor.

Prima necesitate se referă la adaptarea normelor

lingvistice pentru protecția consumatorilor pentru a asigura coerența generală. Acest lucru se aplică în principal domeniului bunurilor și modalităților de vânzare. Aceasta s-ar putea aplica și serviciilor, dar cerința actuală de coerență lingvistică care se aplică de cele mai multe ori în acest domeniu (precum și interzicerea practicilor comerciale neloiale) este suficientă pentru a rezolva orice probleme lingvistice. Impunerea unor criterii specifice ar împiedica uneori operatorii economici și consumatorii să aleagă o altă limbă decât „limba oficială” sau „limba ușor de înțeles”. În unele cazuri, acest lucru nu ar aduce beneficii părților contractante, deoarece există mai multe posibilități de negociere în domeniul serviciilor decât în domeniul mărfurilor. Prin urmare, impunerea unor criterii lingvistice specifice ar reduce această marjă de negociere, precum și libera circulație a serviciilor; evaluarea situației în care această restricție este benefică și când aceasta nu este benefică este o chestiune care necesită o analiză suplimentară, acordând o atenție deosebită principiului proporționalității.

În ceea ce privește bunurile și contractele de vânzare, este necesar să se adapteze sistemul existent, dar nu să fie înlocuit în întregime. Au apărut puține litigii între (1) operatorii economici și consumatori și (2) statele membre.

Începând cu anii 1990, foarte puține cerințe lingvistice impuse statelor membre și operatorilor economici au condus la un litigiu în fața Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE). Chiar și în astfel de cazuri, jurisprudența solidă a CJUE a permis soluționarea acestora (majoritatea aspectelor legate de etichetare).

Cu toate acestea, chiar dacă această jurisprudență există și rezolvă majoritatea problemelor, legiuitorul Uniunii trebuie în continuare să clasifice mai bine cerințele lingvistice.

► În primul rând, în domeniul bunurilor și al acordurilor de vânzare, este util să se creeze o scară a cerințelor lingvistice, în funcție de obiectivul urmărit de legiuitorul Uniunii și de situația în cauză. Criteriul „limbajului ușor de înțeles de către consumator”, astfel cum este interpretat de Curtea de Justiție a Uniunii Europene (care, în majoritatea cazurilor, înseamnă limba oficială, cu excepția cazului în care există o altă limbă mai ușor de înțeles de către consumatorul mediu, alături de una sau mai multe alte limbi) ar trebui să devină regula generală, deoarece acest lucru creează un

echilibru între necesitatea de a informa în mod adecvat consumatorul mediu (dacă este necesar și în ultimă instanță, prin pictograme și simboluri, astfel cum sunt interpretate de Curtea de Justiție) și necesitatea de a asigura libera circulație efectivă a mărfurilor în cadrul Uniunii.

► În al doilea rând, atunci când este necesar să se consolideze protecția (de exemplu, pentru grupuri specifice de consumatori, cum ar fi copiii), ar trebui să se aplice „limba (limbile) națională (naționale) a(le) statelor membre”. Acest criteriu este aprobat în mod normal de Comisie și de statele membre, deoarece informațiile sunt, în principiu, mai bine furnizate consumatorului în propria limbă națională („olimbă ușor de înțeles” poate fi diferită de limba oficială a regiunii în care este situat consumatorul).

► În al treilea rând, pentru a evita armonizarea deplină a cerințelor lingvistice ale legislației UE în materie de protecție a consumatorilor, care ar putea duce la o rigiditate excesivă, împiedicând adaptarea la situații neprevăzute, ar trebui să i se permită legiuitorului UE să se ocupe de situații specifice care ar putea să nu se încadreze în cele două categorii menționate mai sus (de exemplu, turiștii, „expatriați” sau minoritățile lingvistice pentru care o normă precum limba oficială a statelor membre nu este foarte utilă).

A doua necesitate se referă la promovarea generală a multilingvistismului în toate politicile UE, inclusiv în domeniul protecției consumatorilor. În acest sens, instituțiile UE ar trebui să aplice articolele 21 și 22 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, care solicită UE să respecte diversitatea lingvistică. Acestea vor trebui luate în considerare în coroborare cu articolul 3 (respectarea diversității culturale și lingvistice) și cu articolul 4 (respectarea identităților naționale ale statelor membre) din Tratatul privind Uniunea Europeană, pentru a promova multilingvistismul și diversitatea lingvistică ca obiectiv transversal care trebuie inclus ca atare în fiecare politică a UE, și nu doar ca un accesoriu în raport cu un obiectiv economic, astfel cum se prevede în prezent în jurisprudența UE.

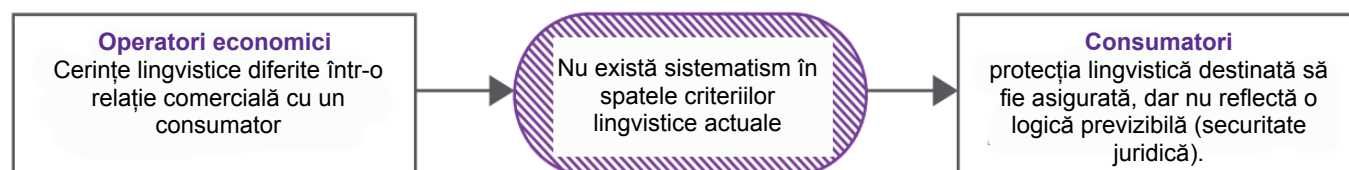
Referințe și aprofundare

Touijer, K. (2016). Diversitatea lingvistică și protecția consumatorilor. *Revizuirea afacerilor europene*, 3, 381-390.

van der Jeught, S. (2015). *Legislația lingvistică a UE*. Groningen: Legea privind Europa.

Weerts, S. (2014). Egalitatea limbilor? Evoluția regimului lingvistic al Uniunii în lumina jurisprudenței, *Journal of European Law*, 6, 234-241.

LEGISLAȚIA UE PRIVIND CONSUMUL ȘI LIMBA: IMPLICAȚII ORIZONTALE PENTRU MĂRFURI

Lista contribuitorilor

Rihards Bambals

Latvijas Universitāte

Cyril Brosch

Universitatea din Leipzig

Astrid von Busekist

Știință Po Paris

Brian Carey

Universitatea din Limerick

ELISA Caruso

Universidade do Algarve

Marc Chesney

Observatorul Finanțelor

Jaka Čibej

Univerza/Ljubljani

Marco Civico

Universitatea din Geneva

Vicent Climent-Ferrando

Universitatea din Augsburg

Manuel Célio Conceição

Universidade do Algarve

Neuza Costa

Universidade do Algarve

Helder De Schutter

Katholieke Universiteit Leuven

Paul H. Dembinski

Observatorul Finanțelor

Edgár Dobos

MTA Társadalomtudományi
Kutatóközpont, Budapesta

Robert Dunbar

Universitatea din Edinburgh

Nesrin el Ayadi

Universiteit van Amsterdam

Marçați Fettes

Universitatea din Milano-Bicocca

Sabine Fiedler

Universitatea din Leipzig

Alice Fiorentino

Universitatea din Reims
Șampanie-Ardenne

Melanie Frank

Universitatea din Augsburg

Guillaume Fürst

Observatorul Finanțelor

Núria Garcia

Universitatea din Augsburg

Michele Gazzola

Humboldt-Universität zu Berlin

Jean-François Grégoire

Știință Po Paris

François Grin

Universitatea din Geneva

Per Gustafson

Uppsalauniversitet

Christopher Houtkamp

Universiteit van Amsterdam

Gabriele Iannàccaro

Universitatea din Milano-Bicocca

Rudi Janssens

Vrije Universiteit Brussel

Christine Kaddous

Universitatea din Geneva

Peter A. Kraus

Universitatea din Augsburg

Ann Elisabeth Laksfoss Cardozo

Uppsalauniversitet

Virginia Mamadouh

Universiteit van Amsterdam

László Marác

Universiteit van Amsterdam

Laura Marcus

Universitatea din Geneva

Róisín McKelvey

Universitatea din Edinburgh

Machteld Meulleman

Universitatea din Reims

Șampanie-Ardenne

Sergi Morales-Gálvez

Katholieke Universiteit Leuven

Žaneta Ozoli

Latvijas Universitāte

Nike K. Pokorn

Univerza/Ljubljani

Lia Pop

Universitatea din Oradea

Anthony Pym

Universitat Rovira i Virgili

Philippe Rudaz

Observatorul Finanțelor

Andrew Shorten

Universitatea din Limerick

Mona Stănescu

Universitatea din Oradea

Nenad Stojanović

Katholieke Universiteit Leuven

Torsten Templin

Humboldt-Universität zu Berlin

Balázs Vizi

MTA Társadalomtudományi

Kutatóközpont, Budapesta

Bengt-Arne Wickström

Humboldt-Universität zu Berlin